

KATOLIČKI ĐAK.

SV. ALOJZIJE.

KATOLIČKI ĐAK.

VJERSKI KAŽIPUT KROZ SREDNJE I VISOKE ŠKOLE.

Motto: „Ja sam put i istina i život" (Iv. 14, 6.).

SASTAVIO

GRGUR GALOVIĆ,
DUHOVNIK U BISKUPSKOM SJEMENIŠTU ĐAKOVAČKOM.

DRUGO ISPRAVLJENO I POPUNJENO IZDANJE.

IZDAO
ZBOR DUHOVNE MLADEŽI ZAGREBAČKE.
1917.

TISAK NADBISKUPSKE TISKARE U ZAGREBU.

SV. ALOJZIJE

KATOLIČKI ĐAK.

VJERSKI KAŽIPUT KROZ SREDNJE I VISOKE ŠKOLE.

Motto:

„Ja sam put i istina ... život“ (Iv. 14, 6.).

PRIREDIO

GRGUR GALOVIĆ,

DUHOVNIK U BISKUPSKOM SJEMENIŠTU ĐAKOVAČKOM.

DRUGO ISPRAVLJENO I POPUNJENO IZDANJE.

IZDAO

ZBOR DUHOVNE MLADEŽI ZAGREBAČKE.

1917.

TISAK NADBISKUPSKE TISKARE U ZAGREBU.

Ordinariatus Archidioecesis Zagrebiensis.

Nrus 1352.

Nihil obstat.

Ferdinandus Brixi S. I., *m. p.*
censor.

Imprimatur.

Datum Zagrebiae, d. 7. Martii 1917.

Dr. Dominicus Premuš, *eppus*,
vicarius generalis.

Katolički đače!

Ti si pupoljak, iz kojega će jednoć izrasti stablo života. Kakav će biti taj život? Hoće li biti pun smisla, hoće li duboko zasjeći u povijest hrvatskoga naroda, hoće li biti pun pobjeda i radosti? Ili će biti kao dim, koji se razilazi, kao brod, koji za sobom ne ostavlja traga?

To stoji do toga, kakav si prema Bogu, prema Isusu i Njegovoj Crkvi — to stoji do tvoga vjerskog uvjerenja.

Vjersko uvjerenje obuhvata dvije stvari: n a č e l a i ž i v o t.

Jedno je bez drugoga nemoguće.

Kršćanska vjera nije pusta filozofija već život, snaga Božja, koja daje čovjeku istiniti i vedri pogled u život zemaljski i vječni; to je snaga, koja čovjeka nosi

u visine, kamo ne dopire sila strasti i zloća ovoga svijeta; to je snaga, koja čovjeku daje toliku moć, da može svladati sve, što mu smeta na putu, koji vodi k pravoj sreći.

Zato je potrebno, da ti vjera prijeđe u krv i meso, da budeš praktični kršćanin, katolik, kršćanin nesamo u crkvi, nesamo po pojedinom izvanjem znaku, nego cijelim svojim životom — svagda i svagdje. Vrata duševnoga života tvojega treba da su pred svakim i u svakom času otvorena — riječju — cio tvoj život treba da je vazda prema nauci evanđelja.

Da to što lakše postaneš, evo ti ove knjižice. U njoj ćeš naći odgovor na svako pitanje, koje se tiče tvoga života.

Za jedno te samo molim: primi je i prigrli s onom ljubavi, s kojom je za te sastavljena!

Znaj dobro, da je pisac u njoj izlio svoje srce, u kome je na najčasnijem mjestu odmah iza Boga zapisano ime katoličke mladeži, u kojoj vidi zoru bolje budućnosti.

* * *

Napominjem, da sam ovaj kažiput izradio u glavnome prema istoimenom djelcu oca Emerama Glasschrödera a s dopuštenjem nakladnika Benziger & Co. (Einsiedeln, Švajcarska). Kod priređivanja mi je pomogao i sam izdavač ovoga kažiputa „Zbor duhovne mladeži zagrebačke". Hvala mu iskrena na trudu i pomoći kao i na tom, što šalje na svoj trošak u svijet ovu toliko potrebnu knjižicu za naše katoličko đaštvo.

U Sr. Karlovcima, mjeseca lipnja 1910.

Grgur Galović,
svećenik.

Predgovor izdavačev k drugom izdanju.

U ovo teško doba, premda s golemim materijalnim troškom, odlučio se „Zbor duhovne mladeži zagrebačke“, da hrv. kat. daštvu priredi novo izdanje ovoga lijepog djela. Na to su nas ponukale sadašnje prilike, što ih proživljujemo — prilike, gdje je kat. daštvo više nego li ikada okruženo najrazličitijim pogiblima, da izgubi sveti amanet vjere. Nijesmo dakle mogli pregorjeti, da u to kritično doba ostane naša katol. narodna uzanica bez oružja u borbi za Hrista, bez kažiputa na uzburkanom moru strasti. Po mogućnosti obazreli smo se i na želje različitih kritika prigodom 1. izdanja, te smo na mnogo mjesta ispravili i jezične pogrješke. Hvalimo vlč. g. piscu, što je novim nekim savremenim poglavjima popunio djelo. Napose hvala bratskom „Zboru duhovne mladeži senjske“, što nam je pripomogao kod hrvatskoga prijepisa staroslavenske liturgije. A ti hrvatski dače, prigrli ovo djelce s onom ljubavlju, kojom si prigrlio prvo izdanje njegovo, i kojom ga mi šaljemo u svijet.

U Zagrebu, mjeseca listopada 1917.

Zbor duhovne mladeži zagrebačke.

„Ti si, Isuse, put, istina i život; Ti me vodi, Ti me krijepi, Ti me nahrani! Ti si nemajući kud glave Svoje postaviti sav sveti život Svoj posvetio neumrloj istini i pravdi, koja svijetom vlada i vladat će uvijeke! Daj da i ja posvetim istoj svetoj svrsi sve vrijeme svoje i sve sile duše svoje — osobito u proljetno ovo doba života svoga! Ti si me, Gospodine, svetom krvlju Svojom pobratio i svetom božanstvenom smrću Svojom u novi život probudio; posveti Ti život i nastojanje moje i daj da, kao što si Ti u naravi čovječjoj meni sličan postao, i ja Tebi, vječitomu ugledu svome, po milosti i pomoći Tvojoj postanem svaki dan sličniji i na svaki rad i posao sposobniji! Daj mi Ti, vječiti

moj dobrotvore, da ne malakšem pod teretom svoje važne zadaće, i učini jaram, što ga nosim, lakim i slatkim! — Jugum meum suave et onus meum leve."[1])

---

[1]) *Ovu je krasnu molitvicu napisao pokojni biskup đakovački dr. Josip Juraj Strossmayer u „Tri riječi našemu sveučilištu". Biskupova je duša upravo gorjela za hrvatsku mladež, jer je vidio u dobroj mladeži sretnu budućnost hrvatskoga naroda. Navodit ćemo zato prigodice po koju toga velikoga muža.*

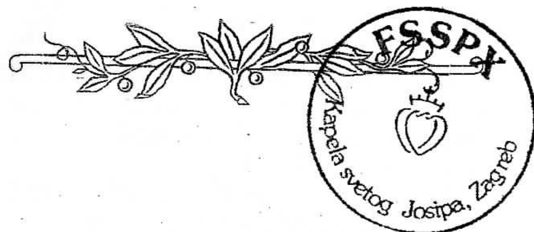
I. Istina.

„Ja sam istina - Ego sum veritas."
Iv. 14, 6.

„Pokaži mi, Gospode, putove svoje, nauči me hoditi stazama tvojim.

Puti me istini svojoj i nauči me, jer si ti Bog spasenja mojega, tebi se nadam svaki dan."

Ps. 24, 4. 5.

Na pustoj obali morskoj stoji mladić sred noćne tmine. Srce mu je puno bola, glava puna sumnja. Bolnim glasom pita valove: „Riješite mi staru, tešku zagonetku života, oko koje su se mučile već mnoge glave: glave pokrite egipatskim kapama punim hijeroglifa, glave u turbanima i biretima, glave s vlasuljama i cilindrima. Recite mi: što je čovjek, odakle je, kamo ide? Tko stanuje tamo nad sjajnim zvjezdama? . . . Valovi mrmore, zvijezde svjetlucaju — ali ne odgovaraju — a lüda to od njih i čeka". Tim ironičkim riječima crta jedan moderni pjesnik beznadnu borbu, koja se krije u nevjernoj duši, borbu, koja se krije u srcu mnogih modernih kulturnih ljudi, za koje su najznatnija životna pitanja kao velika zagonetka, „koji se vazda uče, a nikad ne mogu da dođu k spoznanju istine" (II. Tim. 3, 7.). — „Što je istina?" pitaju očajno s Pilatom. Gdje je istina?

Katolički đače! U ovoj ću ti knjižici prikazati najznatnije istine, koliko mi samo bude moguće. Zaroni u njih i uredi svoj život prema spoznatoj istini!

Prerano dolaze pogibli, koje prijete tvojoj vjeri. Čas ti prijatelj, a čas opet knjiga uvlači u dušu otrov sumnje. A i strasti, lakoumnost i neiskusnost plodno su tlo za tu otrovnu biljku.

Pripravi se za borbu!

Bog i čovjek.

„Spoznanje Boga i spoznanje samoga sebe dva su stožera, između kojih se kreće sve naše mišljenje", piše veliki njemački apologet Hettinger.[1])

Temeljno je pitanje u životu: Ima li Bog? Prema odgovoru na to pitanje udešava se odgovor i na drugo pitanje: Što je čovjek i koja mu je svrha? Već Minucije Feliks (oko 160. posl. Hr.) veli: „Ako savjesno ne ispitamo, što je Bog, ne ćemo dobro razumjeti ni naravi ljudske."[2])

[1]) Apol. I. 27, 5.
[2]) Octavius c. 17.

„Bože moj i sve moje."

„Bože moj i sve moje", kliknuo je sv. Franjo opojen prirodnim ljepotama i gledajući u njima djelo Božje. „Bože moj i sve moje" moraš reći i ti, ako znadeš svijet promatrati. Ta svuda se u prirodi javlja Bog. *„U Bogu živimo, mičemo se i jesmo"* (Dj. Ap. 17, 28.).

Ima li zaista Bog?

1. Razum ti kaže: **Gdje vidiš djelovanje, tu mora biti i uzrok.** Odakle svijet, koji te okružuje? Sam od sebe nije mogao postati; jer što je promjenljivo, to može biti i ne biti. A što može biti i ne biti, to nije nužno. A što nije po sebi nužno, to mora biti po drugom, što je nužno. Dakle svijet mora imati uzrok u jednom biću, koje nužno jest, koje je različno od svijeta i nada nj neizmjerno uzvišeno. A to biće jest Bog. (Kozmološki dokaz).

Materijalizam veli, da Bog nije stvorio svijeta, ali nikako nam ne može objasniti, odakle sila i tvar, odakle život biljni i životinjski.

Odakle život? Je li oduvijek? Učeni autoritet na tom polju Liebig odgovara: „Bilo

je filozofa, koji su tvrdili, da je život oduvijek, da nije nikad počeo, no eksaktne su prirodne nauke dokazale, da je zemlja nekad bila tako vruća, da je na njoj bio nemoguć svaki organski život."

Isto je tako samorodstvo (*„generatio aequivoca"*) naučni nesmisao i nedokazana hipoteza. „Nikad nije nijedan čovjek uistinu vidio", veli Virchow, „da što biva samorodstvom, i svakoga su, koji je tvrdio, da je to vidio, pobili prirodoznanci, a ne možda bogoslovi."[1])

Mogu li umjetnost i nauke ljudske izvesti „život?" „Ne", veli Liebig, „nikad ne će kemiji izići za rukom, da izvede živu kost, živi nerv."

Odakle umom nadareni čovjek? Govorilo se, da je priroda mati čovjeku. No kako je mogla priroda, koja nas okružuje, koja je bez razuma, bez svijesti i slobodne volje, uresiti čovjeka tim dobrima? Nitko ne može drugomu dati onoga, čega sam nema!

Ili se možda čovjek razvio iz životinje, kako uči darvinizam? Virchow, pouzdani

[1]) Bericht über die Naturforscherversammlung 1877. Str. 50.

autoritet u tim pitanjima, piše: Ja se ne bih ni za čas čudio, niti snebivao, kad bi se dokazalo, da su čovjeku životinje preci. Ali moram izjaviti, da nas je svaki pozitivni napredak na polju pretpovijesne antropologije udaljio upravo od dokaza takve sveze."

O onima, koji priznaju majmuna svojim pradjedom, vrijedi riječ, što je reče prije 3000 godina Psalmista: *„Čovjek, dok je bio u časti, nije toga razumio; živio je kao nerazumna životinja i postao je na nju nalik"* (Ps. 48, 13.).

„I načini Gospod Bog čovjeka od gliba zemaljskoga i nadahnu mu u lice duh životni" (I. Mojs. 2, 7.).

Tako glasi rodoslovlje čovjekovo.

2. Da ima jedan razumni, lični Bog, to ti govori i **red, savršenost i harmonija svemira**. (Teleološki dokaz). Kad ugledaš umjetninu, sjetit ćeš se umjetnika. No svaka je ljudska umjetnina tek kopija, nasljedovanje prirode; a onda zar da je original — sama priroda — nastala slučajno? Slučaj je slijep, a slijepa je i sila i tvar. A gdje djeluje slijepa sila i tvar, tu ne može nastati umno djelo, barem ne onakvo, kakav je svemir. Pripisivati sve slučaju, veli dobro jedan od ne-

znabožačkih mudraca, znači prikrivati svoje neznanje.

Mora dakle da i svemir ima svoga umnog početnika — a taj je Bog. Lijepo zato veli i naš pjesnik Preradović:

„.... Sva priroda govori
O Tebi glasom svojih bezbrojnih na
Udiv stvorova, ili mukom
Kazuje na Te, da jesi — svagdje!"
(Oda „Bogu").

„Malen potok i velika r'jeka,
Hridje, drvlje, ravnice i gore
„Slavu Bogu" pjevaju od v'jeka.

Boga vidi, tko mu gleda stvore,
Boga čuje, tko ne će da n'jeka
Živa glasa kroz sv'jeta prostore."
(„Sveslavlje Boga").

„Red u svijetu", kaže materijalizam, „jest posljedica zakonâ u svijetu skrivenih." Tko je pak stavio te zakone u svijet? Ta ludo bi bilo reći: đakovačka je crkva nastala poradi zakona, koji su u njoj skriveni. Kao što bez graditelja nije mogla nastati đakovačka crkva, tako nije ni bez Boga mogao postati svemir.

Panteizam uči, da je svijet ujedno i Bog. To nije moguće: jer kao što nas harmonija u svijetu nužno vodi do neizmjerno mudroga i savršenoga bića, tako nas promjenljivost i neslobodnost svijeta uči, da on sam ne može biti neizmjerno savršeno biće. „Čudan bi to morao biti Bog", veli nevjerni filozof Schopenhauer, „koji se ne bi znao bolje našaliti, nego da se pretvori u ovaj tako gladni svijet pa da trpi u njemu nevolju, bijedu i smrt bez mjere i svrhe pod oblikom nebrojenih milijuna živih, ali muci podložnih i bijednih bića ....."

3. Kao što se Bog jasno objavljuje u prirodi, tako Ga nepogrješivo i **tvoja savjest** navješćuje. (Moralni dokaz). Savjest nam kaže, da ima ćudoredni zakon. Već to, što imamo pojam dobra i zla dokazuje, da ima Bog, koji je pravilo za dobro i zlo, koji je jedini mogao upisati u ljudska srca razliku između dobra i zla (Isp. Rimlj. 2, 14. 15.).

Svijest o razlici dobra i zla nije posljedica odgoje, kako vele bezvjerski pedagozi, već je ta svijest usađena u ljudsku narav. Već su se stidjeli prvi ljudi Adam i Eva, kad su poslije grijeha upoznali, da su goli. Ako kod

divljih naroda ne nalazimo ćudorednoga zakona tako jasno izrečena, valja to odbiti na zao primjer riječju i činom.

Sv. Toma s Origenom zove vrlo zgodno savjest: duši od Boga danim odgojiteljem i vođem — *„spiritus corrector et paedagogus animae sociatus, quo separatur a malis et adhaeret bonis."* [1])

Uzmi iz svijeta vjeru u Boga, odmah će biti uzdrman ćudoredni red, i barbarstvo je sigurno. Tada ne bi, veli sv. Augustin, države bile drugo nego velike lupeške čete, jer su i lupeške čete male države. — *„Remota justitia, quid sunt regna, nisi magna latrocinia? quia et ipsa latrocinia quid sund nisi parva regna?"* [2])

4. Vjeru u Boga nalazimo kod **svih, pa i najneprosvjetljenijih naroda.** A u čemu se slažu svi narodi svih vremena, to mora biti sud samoga ljudskoga razuma, u tom on ne može pogriješiti, drugačije bi morao biti razum jednak nerazumu. *„Nemo omnes, neminem omnes fefellerunt."* [3]) (Povijesni dokaz). — To duboko uvjerenje ljudskoga roda o

[1]) S. Thom. I. qu. 79. a. 13.
[2]) Migne. S. lat. tom. 41, VII. p. 115.
[3]) Plin. Paneg. Traian. 62.

bivstvovanju Božjem nije uzdrmao napredak naukâ, nego ga je što više učvrstio. I sam je Darwin morao priznati: „Na pitanje, ima li Stvoritelj svijeta, odgovorili su pozitivno najveći umovi, koji su ikad bili."[1])

Da možemo spoznati svojim razumom, da ima Boga, to je izjavio sabor vatikanski kao članak vjere.[2])

5. Da Bog jest, to nas uči i **objava Božja**. Toga ne treba dokazivati, jer cio stari i novi Zavjet nije drugo nego riječ Božja upravljena čovjeku, tumač odnosa između Boga i čovjeka.

6. **Tko dakle veli, da nema Boga?** To čine obično ljudi, koji nijesu *„izobraženi"* već *„uobraženi"*. „Govoreći, da su mudraci, postadoše luđaci" (Rimlj. 1, 22.). To nijesu *kreposni* ljudi, nego *robovi svojih strasti*. „Naš način mišljenja često nije drugo već povijest našega srca", veli Fichte, i „srce ima svojih razloga, o kojima um nema ni pojma" (Pascal.) Poriču Boga, jer ga se moraju bojati.

[1]) Hasert: Antworten der Natur, IV. pag. 181.

[2]) Sjednica III. gl. 2. i kan. 1.

„Nemo Deum negat, nisi cui expedit Deum non esse“.[1])

Mnogi poriču Boga, jer ga ne mogu shvatiti. „A tko poradi toga tvrdi, da Boga nema“, dobro kaže veliki apologet isusovac T. Pesch, „taj je nalik na dječaka na morskoj obali, koji izjavljuje, jer ne može preliti more u zemljani lonac: Nema mora, jer ne može stati u moju posudu.“[2])

Mladiću, čvrsto se drži vjere u bivstvovanje Božje! Samo živa vjera u Boga daje čovjeku stalnosti u krizama života. „Ja ne shvaćam“, pisao je veliki njemački državnik Bismarck g. 1851. jednom u pismu nekoj gospođi „kako može sačuvati svoj život od prezira i dosade čovjek, koji o sebi promišlja, a o Bogu ne zna ništa ili ne će da znade“. Bez vjere u ličnoga Boga ostaje svijet neriješenom zagonetkom, a vlastito srce vječnom tajnom.

Čovjek će gledati u ovaj svijet, no razumjeti ga ne će. Život će mu biti teško breme, jer ga ne shvaća u duhu vjere, u duhu odnosa prema Bogu, prema drugom životu s onkraj groba. Sve, što vidi i čuje oko sebe,

[1]) S. Aug. Tumač. evanđ. Iv. 70.

[2]) Ghristl. Lebensphilosophie. Str. 47.

postaje mrsko ovakvom čovjeku. Oholost mu njegova ne da, da mu um iz divote svijeta pokaže moć Svevišnjega, jer samo ponizno srce shvaća u svijetu trag svemoći Božje, kako to krasno veli Preradović:

„Kudgodjer krene duh mu se, svagdje Te
Vidi i čuje, svagdje Tvojim se on
Divi čudesom i u svemu
Ljubavi, mudrosti i svemoći
Pozna Ti trag.“

(Oda „Bogu“).

Duša ti je slika Božja.

Bog jest! Najplemenitije djelo toga Boga jest u vidljivom svijetu čovjek — dakle ti. Zašto te je Bog stvorio, kakvu svrhu ti je dao? *„Γνῶθι σεαυτόν — spoznaj samoga sebe!“* — bilo je napisano već na delfskom proročištu. Stvoren si rukom Božjom kao slika Njegova, a određen si, da Ga slaviš.

Već je tijelo čudo Božjega svemogućstva i mudrosti. Svaki ud odaje velikoga majstora i umjetnika. Ali što čovjeka čovjekom čini, to je duh, koji u njemu stanuje i radi — duša!

Ti imaš dušu duhovnu. To te uči već iskustvo. Ti ne shvaćaš samo pojedine pojave, koje ti udaraju u oči, ti misliš o osjetnim stvarima na nadosjetni način, t. j. ti stvaraš „pojmove“, koji označuju unutrašnju bit stvari, ti možeš pojedine osjetne stvari svrstati u redove i pod zakone. Dä, ti shvaćaš mnogo koješta, čega u tvarnom svijetu nema na pr. krepost, opačinu, istinu, Boga. To nijesu tvarni pojmovi, jer se dižu iznad materije. A kako bi moglo ono, što je materijalno, shvatiti ono, što je nematerijalno? Zato mora u tebi biti netvarna duhovna spoznajna moć. — Ti dalje težiš nesamo za osjetnim već i za nadosjetnim stvarima na pr. za znanjem, krepošću, srećom; dakle mora biti u tebi nadosjetna, duhovna moć teženja. A duhovna supstancija, koja je i nosilac te spoznajne moći i moći teženja — zove se „duša“.

Isto je tako jasno iz nastojanja, jedinstva i istovetnosti spoznaje samoga sebe, da ti je duša duhovna. Kad bi tvoja duša bila nešto tvarno ili istovetno s tvarnim tijelom, kako tvrde materijalisti, tad ti ne bi mogao o samom sebi razmišljati, jer se materija ne može nad samu sebe nadviti, ti ne bi mogao upoznati sebe kao jedinstvenoga nosioca svih svojih duševnih radnja, jer je stvar sastavljena od različitih dijelova, niti bi mogao spoznati neprestanu istovetnost svoje osobe u različito doba, jer se materija nužno mijenja. Već riječca „ja“ pokazuje, koliko se čovjek odvaja od drugih živih bića. Poznata je izjava filozofa Kanta: „Čim konj, na kome jašem, reče „ja“, odmah ću sići s njega i skinuti mu šešir“.

Prigovori:

a) kažu: *„Još nijedan liječnik nije za sekcije naišao na dušu“*. Odgovor: Smiješno je u tijelu bez duše tražiti dušu. „Od onoga časa“, veli vrlo zgodno isusovac Nilkes, „kad se nađe duša pod nožem, bit ću i ja materijalist, jer tad bi bilo jasno, da je duša tvar.“

b) *„Ja nijesam“*, veli drugi *„nikad vidio duše.“* Odgovor: Duša je duh, a nije vidljivo tijelo. Jednom je neki viši carinski činovnik sjedio u gostionici na nekoj stanici. Nekoliko se mlade gospode usudilo vrijeđati ga poradi njegova čvrstoga vjerskog uvjerenja. Kao za opkladu stali se glasno rugati vjeri. Stari se gospodin pričinio, kao da je zaduben

u novine, te ništa ne čuje. Najednom viknu jedan mladi gospodin s patetičkom samosviješću: „Ta što! Ja vjerujem samo u ono, što vidim, i luda je, tko više vjeruje!“ Nato ustade stari gospodin i ozbiljna lica pristupi gospodičiću te mu reče: „Sramota je, da se ja starac sijede brade moram dati učiti od Vas, kome još ni brci nijesu probili; zaisto neka me đ.... odnese, ako sam ja vidio Vašu pamet, i bio bih luda, kad bih vjerovao, da je imate.“ To je bio logički dosljedan odgovor. A to se i pristoji misaonom čovjeku.

c) „*Ja ne mogu sebi predočiti dušu*,“ veli treći. Odgovor: Sasvim pravo, jer se o duši može samo pojam stvoriti.[1]) Duša je biće bez tvari, premda u tvari živi i oživljuje ju. Zar se o „sili“ i „privlačivosti“ dade stvoriti predodžba?

[1]) Drugo je „predodžba“, a drugo je „pojam“. Predodžba je slika predmeta, koju složi mašta na temelju spoznaje po sjetilima, i zato je ta slika tvarna. Pojam je slika, što ju je um stvorio, i on je skroz duhovan. Zato se o čisto duhovnom predmetu ne može stvoriti predodžba, jer on ne može sjetila podražiti.

d) „*Odakle to*,“ veli četvrti, „*da danas ima toliko ljudi, koji drže, da je čovjek tek bolje razvijena životinja?*“ Evo jednostavna odgovora: Ljudi hoće da budu životinje, jer bi rado htjeli kao životinje živjeti t. j. oni bi htjeli bez stida, savjesti i straha pred paklom ugađati samo svojim strastima. *Stat pro ratione voluntas.*

1. Iz duhovnosti duše izlazi, da je **volja slobodna.** Da je tvoja volja slobodna, to ti dokazuje tvoje iskustvo, i to nije nikakva iluzija ili varanje samoga sebe, kako to hoće materijalizam. Ti si potpuno svijestan, kad imaš svršiti kakav posao, da ga možeš učiniti i ne učiniti; učiniti ovako ili onako. Zašto? Jedino zato, jer si gospodar svojih čina, jer si slobodan. Ti znaš, da te razlozi ne mogu natjerati, da baš činiš ovako ili onako, ovo ili ono. Tvoja je volja nad razlozima. Ti si svijestan, da se u borbi s osjetnim strastima možeš odlučiti za nadosjetno; životinja mora slijediti osjetni podražaj, a ti možeš raditi i protiv osjetnoga podražaja.

Poslije čina osjećaš, da si za nj odgovoran, za zao se čin kaješ i odlučuješ

ne činiti ga više. A to bi sve bilo besmisleno, kad ne bi imao slobodne volje.

Svi narodi imaju pojam o dobru i zlu, o krivnji i pokori, o nagradi i kazni. Time pak priznaje ljudski rod, da je naša volja slobodna.

Bez slobodne volje čovjek bi bio igračka najnižih strasti; društvo, koje podupiru dva stupa „poslušnost i vjernost", raspalo bi se; jer bez slobodne volje nema ćudoredne poslušnosti. „Čovjek je rođen slobodan i ostaje slobodan, ma bio lancima vezan". (Schiller).

2. Zato, jer ti je duša duhovna – ona je i besmrtna. Smrt nije drugo, nego raspadanje živoga bića, koje je sastavljeno od dijelova. No duša ljudska nema dijelova, jer nije tvar već duh, dakle ne može ni umrijeti.

Umiranje je isto, što i uništenje života. A tko bi mogao dušu uništiti? Zemaljsko oruđe, elementarne sile mogu uništiti samo tvarni život, ali ne duhovni. „I ne bojte se onih, koji ubijaju tijelo, a duše ne mogu ubiti" (Mat. 10, 28.). Dušu bi mogao samo Bog uništiti, ali Bog toga ne će učiniti. O tom nas uvjerava i objava, koja nas uči

da molimo *„vjerujem u život vječni"*, a uči nas i razum, koji za to nalazi tri razloga: Božju mudrost, dobrotu i pravednost.

Mudrost je Božja dala našoj duši narav određenu za vječnost. Kad bi Bog dušu uništio, On bi sam Svoje vječne odluke popravljao.

Božja je dobrota usadila u naša srca nerazorivu težnju za srećom; dakle Bog tu težnju mora i ispuniti, drukčije bi se s nama samo grozno igrao, varao bi nas. Na ovom se svijetu ta težnja ne može posve ispuniti; o tom se svi ljudi, siromašni i bogati, dobri i zli, svaki dan uvjeravaju. Zato je nužno, da bude drugi život, u kom će se ta neugasiva težnja ispuniti.

Pravednost Božja mora svako dobro nagraditi, a svako zlo kazniti prema zasluzi. No na ovom svijetu ostaje mnogo dobra nepoznato, prezreno, nenagrađeno, a mnogo zla skriveno i nekažnjeno. Mora zato biti drugi život, gdje će Bog pravedno nagraditi dobro, a kazniti zlo.

Kazan i nagrada u drugom životu moraju biti vječne. Nije dosta, da duša bude tamo nagrađena ili kažnjena, a onda

uništena. Prvo ne bi bila prava nagrada, koja bi dušu potpuno zadovoljila; drugo ne bi bila dovoljna kazan, da čovjeka u ovom životu odvrati od prestupanja Božjih zapovijedi.

Sumnjaš li možda o besmrtnosti svoje duše? Potraži koga na samrti! Mnogi je u životu nevjerno govorio: „Smrću je sve gotovo"; ali „u času smrti", piše Voltaire, „nestaje slobodnoga mislioca, dà, javlja se opet kršćanin, koji vjeruje u vječnost". Stojiš možda na grobu svoje majke. . . . Zar te ne goni srce, da kažeš: Ja je moram opet vidjeti! Kako je besmrtnost nužno spojena sa životom čovječjim, potvrđuje i sam njemački pjesnik Goethe svojom izjavom: „Ti vjeruješ u besmrtnost, a možeš li to dokazati? Dakako: glavni je razlog u tom, što bez nje ne možemo živjeti."

Nema ni jednoga naroda, komu ne bi uvjerenje o besmrtnosti ljudske duše bilo neizbrisivo upisano u srcu. Krivo shvaćanje budućega života ne dokazuje protivno.

No ti kažeš, da ima ljudi, koji poriču besmrtnost duše. Čuj, što veli La Bruyère: „Ja bih rado htio vidjeti trijezna, umjerena, pravedna, čista čovjeka, koji bi poricao Boga i besmrtnost duše. Taj bi bar bio nepristran. Ali takvoga čovjeka nema."[1] Filozof pak Kant piše: „Još nije bilo kreposne duše, koja bi zaželjela, da sa smrću sve prestane".[2]) Besmrtnost duše poriču samo oni ljudi, kojima se plemenita svrha čovjekova čini preteškim teretom, koji zavide životinji poradi njena „slobodoumnoga" života i određenja te žele da se povrate u „nirvanu" — u ništa. Ali *„želja će bezbožnicima propasti"* (Ps. 3, 9.).

Bog je tvoj gospodar i nagraditelj.

Bog je stvoritelj svih stvari, dakle je i tvoj stvoritelj. Zato je i cio svijet — pa i čovjek Božja svojina.

1. Bog je dakle tvoj gospodar, neograničeni gospodar tvoga života i djelovanja. On je više tvoj gospodar, nego što je vrtlar drvetu, što ga je sam zasadio. — Vječna te Mudrost nije bez svrhe zasadila u vrt ove zemlje. Dakle zašto te je stvorio? U prvom te je redu stvorio za Sebe, da Sebe pro-

[1]) Caractères ess. XVI.

[2]) Träume eines Geistersehers.

slavi; jer samo Bog može biti razlog božanskim činima. Proizašavši iz ruke Božje — stvoren na sliku Božju — određen si za Boga i Njegovu slavu — to je temelj cijeloga tvojega bića. Slava na visini Bogu — *„Gloria in altissimis Deo“* (Luka 2, 14.), to je bila prva svrha utjeljenja Sina Božjega, to je prva svrha svakoga čovjeka, korijen, iz koga potječu sve tvoje dužnosti. Sve se stvoreno mora Bogu vraćati kao svome središtu — bezumna priroda po nepromjenljivim prirodnim zakonima i po instinktu, a razumni i slobodni čovjek, ako se služi dobro razumom i voljom. Bog je gospodar, a ti si Njegov sluga, Bog je otac, a ti Njegovo dijete.

Plemenita je i visoka zadaća tvoga života u tom, da razumom upoznaš Božje gospodstvo nad sobom, da Ga u duboku poštovanju, ljubavi i zahvalnosti svojevoljno priznaš gospodarom i ocem svojega života, da to svoje uvjerenje ispovijedaš izvršujući Božju volju.

2. **Bog je tvoj naraditelj** već u ovom životu, a još više u drugom: „jer tko hoće do dođe Bogu, mora vjerovati, da On jest, i da nagrađuje one, koji Ga traže“ (Hebr. 11, 6.). U izvršivanju Božje volje, koja se

svakomu čovjeku objavljuje po savjesti, po deset zapovijedi Božjih, po Božjim odredbama, koje se očituju u različitim životnim događajima — prava je sreća čovjekova — druga svrha našega života *„mir ljudima dobre volje — pax hominibus bonae voluntatis“* (Luka 2, 14.). Ne radiš li za prvu svrhu, za slavu Božju služeći Bogu, ne ćeš postići ni druge svrhe svoga života — zadovoljstva i mira duše u ovom životu, ni potpune sreće u drugom. Kao prokletom u paklu ne će ti drugo ostati već zaludnji bol i kajanje poradi toga, što si promašio svoju svrhu u životu. Kao što je magnetska igla nemirna, ako je okreneš od pola, tako je nemirna ljudska duša, ako se udalji od Boga.

Naše srce teži za trima stvarima: za istinom, dobrotom i ljepotom. A gdje ćemo to naći? Sv. Augustin vrlo lijepo opisuje u svojim „Ispovijestima“ (I. 1.) izvor toga trostrukoga blaženstva. On je istraživao, zašto mu je duša žalosna i nezadovoljna — i tražio je, što joj nedostaje. I učinilo mu se, kao da čuje riječi: „Traži nad nama! — *Quaere supra nos!*“ Promatrao je morske valove i pitao ih, bi li mu mogli kazati, što nedostaje njegovoj duši. Oni mu odgovoriše: *„Quaere supra*

nos!" Pitao je zvijezde — i isto mu odgovoriše. Sad mu se duh podiže do čistih duhova u nebu — ali mu i oni odgovoriše: „*Quaere supra nos!*" Nato se uzdiže njegov divski duh do Božjega prijestolja, do praizvora istine, dobrote i ljepote, i ovdje je priznao s milijunima: „Ti si me, o Bože, stvorio za sebe, i nemirno je srce moje, dok se ne smiri u Tebi."

Od Boga – za Boga – k Bogu, to je rješenje tvojega životnog pitanja, jedina prava životna filozofija.

„Rođen sam za više – *Ad maiora natus sum*", moraš kliknuti sa sv. Stanislavom Kostkom. Tvojom svrhom ne smije ni biti svijet, ni stvorovi, ni novac, ni čast, ni uživanje. *Sursum* — Gore! Kao orao što se diže k suncu, tako treba da se tvoja duša uzdigne k Bogu. Jedino Bog zadovoljava čovjeka. Svijet je za tebe tek stanica, a tvoja je prava domovina na onom svijetu. Ti si doduše u svijetu, ali nijesi za svijet. Stvorovi su ti tek sredstva, koja ti pomažu, da lakše dođeš do konačnoga cilja, da služiš i zadobiješ Boga. — Ne treba doduše da prezireš zemaljska dobra, kao što je to učio Diogen, jer su to darovi Božji, ali ih opet ne smiješ precjenjivati i upotrebljavati ih svojoj duši na štetu. Stoga *Accipe!* Zahvalno ih primaj, ako ti Bog štogod dade! *Redde!* Vrati ih Bogu opet! Služi se životom kao novcem, da njime stekneš vječni život! *Time!* Boj se odgovornosti, koju si dužan Bogu! Primio ti dva ili pet talenata, Bog će ih tražiti s kamatama natrag.

Vjera je veza između Boga i čovjeka.

Bog je tvoj izvor, zato je i tvoj gospodar. On je ujedno svrha tvoga života. Zato mora biti Bog i veliki sadržaj tvoga života.

Svijesna i slobodna sveza između Boga i čovjeka, kad čovjek spozna Boga pa mu služi, jest vjera.

1. Ti moraš imati vjeru, jer si stvor Božji i jer prema svojoj naravi možeš jedino po Bogu biti uistinu sretan. Vjera nije tek utješljiv san ili sentimentalno maštanje; nije ona samo prirođena potreba srca, već stroga dužnost savjesti, koja ti se time, što si upoznao Boga, nameće odasvud!

Nije vjera potrebna samo ženama i djeci, već i tebi kao mladiću i mužu. Dä, ti si još više dužan vjerovati negoli žene i djeca,

jer je vjera baš stvar uma i volje; čuvstvo je kod vjere sporedna stvar. A muž se baš ponosi oštrim umom i jakom voljom. – Vjera ti je potrebna i kao izobraženu mladiću i mužu. Bog je gospodar i posljednja svrha svih ljudi i razreda, „boljih krugova" kao i prostoga naroda, zato moraju svi Boga štovati dakle svi moraju imati vjeru. Obrazovanje samog uma čini čovjeka ili poluizobraženim ili „preizobraženim" — ali mu ne daje istinite izobrazbe, jer za potpunu izobrazbu treba i odgoja srca i značaja. Do toga pak vodi jedino vjera, potpuno predanje u Božju volju, jer samo vjera može neprestano u tebi usavršivati sliku Božju. Zemaljska ti izobrazba i nauka ne daju same potrebne jakosti u napastima, koje snalaze i izobraženoga, zato je potrebna vjera. *„Boga se boj i zapovijedi njegove drži;* jer to *je cio čovjek.*" (Prop. 12, 15.).

Može te na ovome svijetu ostaviti zdravlje, ali vjera treba da ti je vazda živa; može te ostaviti sreća zemaljska, ali vjera nikada.

„No osta ti vjera
Zv'jezda posred noći:
Ta će tebi sv'jetit,
Kudagod ćeš poći;

Ta će tebe spremat,
Tješit i slobodit,
Opet tebe k slavi
I slobodi vodit."

(Vraz: Đulabije).

Dă, vjera treba da je ona unutrašnja sila, koja svladava sve, i ničega se ne boji: „U vjeri je ljubav, u vjeri je mir, u vjeri je snaga" (Mažuranić).

2. **Što traži vjera od tebe?** Traži, da neprestano težiš za tim, da sve bolje upoznaš jednoga Boga i da Ga štuješ istinito, t. j. kako odgovara biću i naravi Božjoj. Mnogi obožavaju prirodne sile svijeta. Imaju li ti vjere? Nemaju, jer tvar nije Bog, zato i to obožavanje materije nije vjera. Drugi nalaze svoju vjeru u poštovanju lijepoga. Imaju li ti vjere? Nemaju, jer ljepota tjelesa nije Bog, dakle ni poštovanje tjelesne ljepote nije vjera. Treći nalaze vjeru u poštovanju genija, duševne veličine. Imaju li ti vjere? Nemaju, jer duševna je veličina tek dar Božji, dakle ni poštovanje duševnoga heroizma nije vjera. Četvrti se bore za opću ljudsku ljubav – i nalaze vjeru u humanitetu. Imaju li ti vjere? Nemaju, jer prvi je pred-

met vjere Bog, a prva zapovijed vjere: ljubav prema Bogu; ljude moramo tek u drugom redu ljubiti, a i to poradi Boga; zato ni humanitet nije vjera. Bog je stvoritelj svemira, neizmjerna ljepota, neizmjerni duh, neizmjerna ljubav. Zato samo Bogu pripada najveće poštovanje.[1])

3. **Vjera mora obuhvatati čitavoga čovjeka tako, da sav Bogu služi.** Sve što je na tebi i u tebi, sve tjelesne i duševne sile moraju biti za službu Bogu. *„Omnia Uni!"* dao je veliki apologet novoga vremena, sveučilišni profesor dr. Hettinger, urezati u svoj pečatnik. „Sve Jednomu", to mora biti pravilo svakoga čovjeka — dakle i tvoje. Vjera traži sve za sebe: razum, kad upoznaješ istine, koje se tiču Boga i tvoje veze prema Njemu; volju, kad vršiš ćudoredni zakon; čuvstva, kad si svijestan, da zavisiš o Bogu, kad mu se klanjaš u duboku poštovanju; napokon i tijelo, kad vršiš čine izvanjega bogoslužja. Da vjera traži i izvanje čine, to izlazi već iz naravi čovjeka, koji je sastavljen od duše i tijela; zato mora čovjek štovati Boga i dušom i tijelom, i unutrašnjim i izvanjim na-

[1]) Thom. I. qu. 27. a. 4.

činom. Unutrašnje se vjersko oduševljenje očituje, kako je i naravno, spolja, a izvanje poštovanje opet jača i oživljuje unutrašnje. Zato: *credo in Deum i. e. omnibus viribus meis tendo in Deum, finem meum,* a nesamo: *credo Deum et credo Deo!* — Vjerujem u Boga t. j. težim svim svojim silama k Bogu kao posljednjoj svojoj svrsi!

Mladiću! Visoko uvijek diži zastavu svoje vjere! Ne budi samo u tom polovičan, neuredan, slab i beznačajan! Mladiću, slušaj i riječi našega velikog pokojnog vladike: „Sveta je vjera najveći i najpreči dar čovjeka na ovom svijetu. U njoj i po njoj sam Bog bićem i svijetlom svojim, ljubavlju i milošću svojom prebiva i djeluje. Vjera sveta ima cijelo biće čovjeka i sve njegove odnose probiti, ona ga ima popraviti i preporoditi, ona ga ima uzvisiti i oplemeniti, ona ga ima u svima nezgodama života tješiti i hrabriti, ona ima sve namjere njegove posvetiti i posljednji mu cilj tako označiti, da ga ujedno okrijepi, da sve, što mu na putu stoji, sretno svladati može."[1])

[1]) Okružnica od god. 1881. o sv. Ćirilu i Metodu.

Hrist i Crkva.

Vjera je temeljna dužnost tvoga života. No ti ne smiješ vjeru po volji izabrati, već ti valja onu vjeru ispovijedati i po onoj vjeri živjeti, koju Bog od tebe traži. *„Suprema lex — Dei voluntas!“* Ne određuje sluga već gospodar, kakva će biti služba.

Bog je sam govorio i vjeru odredio, da rasprša svaku sumnju. U starom je Zavjetu potanko odredio, kako mu valja služiti (Isp. III. Mojs.). No cio je stari Zavjet tek *„umbra veritatis — sjena istine“*, tek *„paedagogus ad Christum - odgojitelj za Hrista“* (Gal. 3, 24.). Hrist je dovršio objave, koje su bile dane patrijarsima i prorocima, i usavršio stari Zavjet. „Nemojte vjerovati“, rekao je Hrist sam, „da sam došao ukinuti zakon i proroke; nijesam došao da ih ukinem, već da dopunim“ (Mat. 5, 17.).

Prava dakle vjera, koju Bog od tebe traži, i koja te prema tome može jedino zadovoljiti, jest kršanska, *„Anima humana naturaliter christiana — duša je ljudska po prirodi kršćanska“*, pisao je već Tertulijan. A kršćansku vjeru čistu i nepokvarenu nalaziš jedino u Crkvi, koju je Hrist osnovao — a to je katolička Crkva.

Tko hoće da bude kršćanin i katolik, taj prije svega mora priznavati Hrista „početnika i dovršitelja vjere“, jer s Hristom stoji i pada katolička vjera i Crkva.

Što te uči povijest o Hristu, „jedinorođenom Sinu“ Očevu, utijeljenom Sinu Božjem, spasitelju svijeta? Sveti je Toma cijelu pojavu Hristovu na zemlji označio ovim riječima: *„Ideo Deus homo factus est, per quod se tradidit homini imitabilem, cognoscibilem et amabilem.“* [1]) U Hristu ti se dakle javlja Bog kao ideal (ugled), za kojim ti valja ići, kao svijetlo, koje ti rasvjetljuje put života, kao magnet, koji privlači tvoje srce.

Hrist je tvoj ideal.

Ideal! Koliko puta susretaš tu riječ u knjigama? Koliko je puta slušaš iz usta svojih učitelja? Slave se kao ideali Aleksandar Veliki, Zrinski, Napoleon, Jelačić, Goethe, Schiller, Gundulić, Preradović, Strossmayer i dr., i time te nastoje oduševiti za znanost, pjesništvo, humanitet. A uistinu nema ništa znatnije za mladež,

[1]) Opusc. De humanitate Jesu Ch. D. n. cap. 2.

nego da ima ideala i u njih vjeruje. Mladež, koja samo realistički misli, izgubljena je.

„I tebi baš, što goriš plamenom
Od ideala silnih, vječitih,
Ta sjajna vatra crna bit će smrt,
Mrijeti ti ćeš, kada počneš sam
U ideale svoje sumnjati."

Kranjčević.

Ideal moraš imati, i to ideal pun ćudorednoga sadržaja, u koji moraš upirati svoje duševno oko, koji moraš nasljedovati, koji će ti u životu svijetliti kao sjajna zvijezda.

Najviši ti je i najnužniji ideal — Bog. Svojom si dušom slika Božja; tu sliku usavršenu Božjom milosti, taj živi duševni hram Božji moraš vjerom, ufanjem i ljubavlju sve više dotjerivati (sv. Aug.). Dä — ti moraš biti sličan u savršenostima Bogu „tom beskrajnoni svijetlom moru istinite, prave idealnosti."

No Bog je kao čisti duh za naša sjetila nepristupan, a mi tražimo, da nam se prikaže vidljivo svaka misao, svaki ideal. I tu je Bog pomogao našoj slabosti. *„Et Verbum caro factum est — I Riječ postade tijelo."* U Hristu, Sinu Božjem, koji je čovjekom postao, imamo nesamo Boga pred sobom, već i „ideal-čovjeka". „Život je Isusov", piše lijepo isusovac Meschler[1]), „kako nam ga evanđelje crta, prava visoka škola za sav svijet i za sva vremena. Tu je svijetlo, tu milost, tu su osobito ideali. Ideala moramo imati. Ali gdje ćete ih tražiti, gdje ćete ih naći u današnjemu svijetu i vremenu bez idealä? Život je Isusov pun istinitih, uzvišenih, božanskih ideala. Isusova je nauka ideal, Isusov je primjer ideal, a nadasve je cijelo biće i lice Isusovo ideal nad svim idealima".

Isus je tvoj ideal! „Jer koje unaprijed predvidi (Bog), one i odredi, da budu jednaki obličju Sina Njegova" (Rimlj. 8, 29.). Sve je kreposti Isus sam savršeno vršio: ljubav prema Bogu i bližnjemu, poslušnost i poniznost, ljubav k istini i čistoći. Među Isusovim krepostima nema nerazmjerja, kako se to opaža i kod najboljih ljudi — kod Njega vlada najveća harmonija, sklad. Povodi se za tim idealom! *„Jer ja vam dadoh ugled, da i vi tako činite, kao što ja vama učinih"* (Iv. 13, 15.).

[1] Der göttliche Heiland, ein Lebensbild der studierenden Jugend gewidmet. Herder, Freiburg. Str. IX. i slijed.

1. **Isus neka ti bude ideal u čistoj ljubavi prema Bogu.** On traži u svemu jedino slavu Božju; volja je Božja vodila sve Njegove misli i djela. Zato nije htio nikomu za volju da odstupi od nje. Ljubav traži sjedinjenje: Isus je bio po molitvi neprestano sjedinjen sa Svojim Ocem; On moli u tišini Maslinovca i javno u hramu (Isp. Luk. 6, 12.; 2, 41.). Njegova molitva i služba Bogu nije sentimentalnost već izliv duboke religioznosti.

2. **Isus neka ti bude ideal u ljubavi prema bližnjemu!** Mi doduše malo znamo o skrovitu Isusovu životu, no to ipak znamo, da su se na Njemu isticale osobine najnježnijega stvora — jagnjeta tako, da je sv. Ivan Krstitelj ugledavši prvi put lice Isusovo kliknuo: *„Ecce agnus Dei — Evo jagnje Božje!“* U Isusu se na zemlji pokazalo pravo čovjekoljublje (humanitet) „benignitas et humanitas“ (Tit. 3, 4.). Siromah je, a ipak ide po svijetu „dijeleći dobročinstva“; kad treba pomoći bolesnima i bijednima, ne boji se nikakva posla ni napora, napokon i umire za bijedne i siromašne ljude. „Od ove ljubavi nitko veće nema, da tko dušu svoju položi za prijatelje svoje“ (Iv. 15, 13.).

3. **Isus neka ti bude ideal u ljubavi prema poslušnosti.** Ulazeći u svijet govori: „Evo dođoh, Bože, da izvršim volju Tvoju“ (Hebr. 10, 5. 7.). To je bio program njegova života, i toga se držao u mladosti, u muževnoj dobi, u tihoj kući u Nazaretu kao i u javnom djelovanju. To podlaganje Bogu, to duboko štovanje autoriteta Božjega naziva On Svojom hranom (Iv. 4. 34.), t. j. Svojom životnom snagom; to Ga goni, da dotle ne miruje, dok ne izvrši sve do posljednje sitnice ono, što Mu je Otac naredio i što su proroci prorekli (Iv. 4, 34.).

4. **Isus neka ti bude ideal u ljubavi prema istini.** On je mogao s pravom o Sebi reći: „Ja sam istina“ (Iv. 14, 6.), i opet: „Ja sam svijetlo svijeta; tko ide za mnom, ne će hoditi po tami, nego će imati svijetlo života“ (Iv. 8, 12.). Svaka Mu je riječ čista i mirna istina bez uživanja. Život mu je razborit, otvoren i istinit bez prenavljanja. Kod Njega se podudaraju riječi s djelima. Poradi pretvaranja farizejskoga bio je ogorčen, Natanaelova Ga otvorenost napunjala iskrenom radošću. Sam istinit — traži, da i Njegovi učenici budu istiniti; u velikosvećeničkoj molitvi govori: „Posvetih ih,

Oče, u istini: riječ je Tvoja istina.... I ja sebe za njih posvećujem, da i oni budu posvećeni istinom" (Iv. 17, 17. i 19.).

5. **Isus neka ti bude ideal u svojoj izvanrednoj ljubavi prema čistoći srca!** Njegovi Ga prijatelji zovu nedužnim neokaljanim jaganjcem (I. Petr. 1, 19.), neprijatelji Ga ne mogu ničim okriviti (Mat. 27, 4.). Sam je mogao reći u lice Svojim neprijateljima: „Tko me od vas za grijeh kori? (Iv. 8, 46.). — Isus, „koji je kao bezgrješan nosio grijehe sviju", nek ti lebdi pred dušom, kad se pojave strasti, ili kad ti se približi zavodnik!

6. **Isus neka ti bude ugled u težnji za napretkom!** Isusov napredak, koji je s godinama rastao u mudrosti i milosti kod Boga i kod ljudi, moramo svi nasljedovati sve, „dok dostignemo svi u jedinstvo vjere i poznanja Sina Božjega, u čovjeka savršena, u mjeru savršene dobe Hristove: da ne budemo više djeca, koju ljulja i zanosi svaki vjetar nauke u laži čovječjoj, nego čineći istinu u ljubavi, da u svemu uzrastemo u Onome, koji je glava – Hrist" (Ef. 4, 13. — 15.).

Tu zadaću postavlja sveučilišnoj mladeži i vladika Strossmayer. Ali što govori njoj,

vrijedi i za sve đaštvo. „Svaki mladić, koji je pristupom na sveučilište više zvanje u narodu prigrlio, imao bi biti osvjedočenim, da se upravo tijem pred Bogom i narodom obvezao, da će zapovijedi obdržavati i uzor svoj vječiti — Isusa nasljedovati." [1]) — Ili na drugom mjestu: „Istini posvetiti se znači u najljepšem i najplemenitijem smislu onu luč slijediti, koja je cijelomu svijetu u propelu i u sv. vjeri zasjala." [2])

Ovamo će dobro pristati i riječ cara Vilhelma, što ju je rekao pred bonskim đaštvom. Kad je naime Vilhelm I. doveo nasljednika prijestolja na sveučilište, reče sakupljenim đacima: „Ljúdi trebamo sad više no ikad prije. Težite i vi za tim, da budete ljudi! No kako je to moguće? Tko će vam pomoći? Samo jedan, čije ime svi nosimo, koji je naše grijehe nosio, koji nam je pokazao, kako treba živjeti i raditi — naš Spasitelj i Gospodin. On neka vam usadí ćudorednu ozbiljnost u srca, da budete sve čistiji, da za sve ljepšim ciljem težite. Ljubav prema ocu i majci, prema kući i domovini ima svoj korijen u Njemu"

[1]) Tri riječi našemu sveučilištu.

[2]) Govor pri otvorenju Jugoslavenske akademije.

Taj ideal — Isus — tako je čist, uzvišen i savršen, da i sami neprijatelji Njegovi pred njim „skidaju kapu" — i pred Isusom se poradi Njegova ćudoređa poklanjaju; dă i neprijatelji Ga zovu „velikim mudracem iz Nazareta", „pravim ćudorednim obnoviteljem čovječanstva."

Taj ti ugled valja nasljedovati; jer će Isus doći jednom i kao sudac svijeta, te će svima, na kojima ne nađe svoje prilike, reći: „*Nescio vos* — Ne znam vas", što prema sv. Augustinu znači: „*Improbo vos, reprobo vos!*"

Tada bi bio uzalud živio, svoj cilj promašio.

Isusa ti valja nasljedovati! On je tvoj zastavnik. Dvije su vojske jedna protiv druge na zemlji: Isus i Belijal, moć dobra i moć zla. Na Isusovoj zastavi stoji napisano: budi ponizan, otrgni srce od zemaljskih stvari, odreci se svega! Duh tmina sa svijetom i strastima navaljuje na tebe, podjaruje u tebi oholost, sebeljublje, lakomost i strasti. Koga ćeš slijediti? Ne ćeš li zauvijek da propadneš, a ti pođi za zastavom Hristovom! Ta Hrist ti samo pokazuje put k vječnome životu.

Isus je tvoj Bog.

Isus nije samo „nenatkriljivi, nedostižni ideal ćudoredne veličine, komu se u hramu genija i humaniteta mora dosuditi prva nagrada", kako to još dopuštaju racionalisti Strauss i Rénan, nego je Isus tvoj Bog, Sin Božji, koji je s neba sišao i poradi tebe čovjekom postao.

Moderni su bezvjerci Isusa prozvali mitom (bajkom), kao što je to egipatski sunčani bog. Je li Isus uistinu tek pojava iz priče? Ne!

1. **Isus je historičko lice.** To ti osim evanđelja svjedoče i Židovi i pogani. Židovski povjesnik Josip Flavije piše: „U ono je vrijeme (t. j. za upravljanja Pilatova) živio Isus, mudar čovjek, ako ga se smije zvati čovjekom. To je bio Mesija. Kad ga je Pilat na optužbu najuglednijih ljudi kod nas na smrt odsudio, ipak ga ne ostaviše oni, koji su ga najprije zavoljeli; pokaza im se naime treći dan opet živ, kako su to i tisuću drugih čudnovatih stvari prorekli o njemu proroci. Još dosad nije nestalo pokoljenja kršćanskoga, koje se po njemu naziva.[1]) Tacit spominje u svom opisu „Nerova progonstva kršćana",

[1]) Flav. Jos. Antiquit. Iud. l. 18. o. 3.

da je početnik kršćanskoga imena bio za vlade Tiberijeve od Poncija Pilata na smrt odsuđen.[1]) Pa kad i ne bismo imali takvih svjedočanstva o Isusu, ne dokazuje li ti već samo kršćanstvo, da je Hrist uistinu živio? — Tko tako jasne povijesne činjenice poriče, taj ih ne priznaje samo zato, jer ne će. „Djela Sokratova“ piše sam Rousseau, „nijesu tako pouzdano dokazana kao što djela Hristova. A tko sumnja, da je Sokrat živio?“

2. **Taj je povijesni Isus Bog.** Njegovo božanstvo dokazuju proročanstva, koja su se u Njemu ispunila do u najmanje sitnice. Kao Bogu klanjali su Mu se i Židovi i pogani; Bogom su ga priznavali Njegovi apostoli. Petar je rekao riječ duboka uvjerenja: „Mi povjerovasmo i poznasmo, da si Ti Hrist, Sin Božji“ (Iv. 6, 69.). Pavao Ga naziva Hristom, u kojemu prebiva tjelesno svaka punina božanstva (Kol. 2, 9.); Toma Mu se klanja: „Gospodin moj i Bog moj!“ a Ivan potvrđuje: „Isus Hrist je istiniti Bog i život vječni“ (I. Iv. 5, 20.).

Bogom je Isusa nazvao i Njegov nebeski Otac (I. Iv. 5, 9.). Isus je sam tvrdio, da je

[1]) Tacit. Annal. XV. 44.

Bog; On je to i potvrdio čudesima, a napokon je to i pod zakletvom izjavio na sudu.

Pred sinedrijem, vrhovnim vjerskim židovskim sudom, zapita predsjednik, veliki svećenik Kajfa, Isusa u ime živoga Boga, da se pod zakletvom izjavi, da li je On Hrist, Sin Božji: *„Adiuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus, filius Dei* — Zaklinjem te živim Bogom, da nam kažeš, da li si ti ***Hrist, Sin Božji?***“ (Mat. 26, 63. 64.). A Isus odgovori: *„Ego sum“* — dä, ja sam Sin Božji (Mark. 14, 62.). Isus se dakle ovdje zakleo, da je Sin Božji. Veliki svećenik i svi sudbeni vijećnici razumjeli su Isusa u tom smislu, jer su svi u Isusovoj izjavi vidjeli hulu na Boga; a to samo onda može biti, ako se Isus nazvao naravnim Sinom Božjim, premda to nije, i zato Ga jednoglasno odsudiše na smrt. Isus je dobro znao to njihovo shvaćanje i uzrok smrtnoj osudi, no On niti to shvatanje ispravlja, niti svoju izjavu poriče, već prima mirno najsramotniju smrt. Odatle izlazi, da mu je odgovor bio istinit, jer kad ne bi bio istinit, onda bi Isus bio ili varalica, koji bi nam morao biti mrzak, ili neizlječivi luđak, koga bismo morali duboko žaliti. A jedno je

i drugo posve nemoguće, kad poznajemo Njegovu ličnost, život i djelovanje.

Najjači je dokaz za Isusovo božanstvo Njegovo pouzdano uskrsnuće, koje stoji kao pečat božanskoga djela Njegova. Kad je g. 1797. jedan od pet upravitelja Francuske La Reveillère-Lepeaux predložio, da bi se osnovala nova vjera „teofilantropija", reče Talleyrand: „Ja samo ovo pripominjem: Isus je bio razapet. On je umro i opet uskrsnuo, da utvrdi svoju svetu vjeru, – zato morate nastojati, da i vi tako učinite."

3. **Isus je tvoj Bog.** Moraš Mu zato podložiti svoj razum i volju, moraš pred Njim sagnuti svoje koljeno i priznati nad sobom Njegovo kraljevsko, božansko gospodstvo. „*Nolumus hunc regnare super nos* — ne ćemo da on kraljuje nad nama", vikala je nekoć sinagoga, a tako i danas govori ohola nauka „bez osnove", tako govori nadutost, egoizam i sjetilnost. Ti prihvati taj poklik, ali ovako: „*Volumus hunc regnare super nos* — hoćemo da Ovaj kraljuje nad nama". Ta u Isusu je vječna istina došla na svijet; a svaki se čovjek, svaki naučenjak mora pokloniti vječnoj istini. U stvarima vjere ne smiješ nikad drugoga priznati svojim učiteljem do Hrista (Mat. 23, 8.). Zato veli sv. Pavao: „*Ali ako vam i mi, ili anđeo s neba javi drukčije evanđelje, nego što smo vam mi javili, proklet da bude*" (Gal. 1, 8.)! Isus je „svijetlo svijeta" (Iv. 1. 9.). Kao što sunce sve rasvjetljuje, i kao što sunčano svijetlo svakomu oku daje svijetla, tako je Isus „sunce dušâ," od koga mora svaka ljudska duša zahvalno primati svijetlo i život. Na sve je učitelje i škole upravljena riječ: „*Jedan je vaš učitelj, Hrist*" (Mat. 23, 10.). Pred Njegovom mudrošću blijedi sva slava svih naučenjaka, kao što nestaje zvijezda pred suncem. Za Isusa, božansku Istinu, moraš živjeti i umrijeti Umreš li za nju, živjet ćeš, živjeti navijek.: „*Koji u mene vjeruje, ako i umre, živjet će*" (Iv. 11, 25.).

Isus je magnet tvojega srca.

Ti ljubiš i osjećaš naravnu naklonost prema onima, koji tebe ljube i dobro ti čine. Ako je tako, onda moraš prije svega i više nego druge Isusa ljubiti, jer te On najviše ljubi; On je tvoj najveći dobročinac.

1. **Što bi ti bio bez Isusa?** Promatraj vrijeme prije Isusa, pa ćeš vidjeti, što Au

duguješ. Obilježje onoga vremena bila je duševna i društvena nevolja, cio je svijet pritisnut od prokletstva istočnoga grijeha i njegovih posljedica uzdisao za oslobođenjem. A ni kulturni napredak, ni nauka, ni umjetnost nijesu mogli osloboditi ljude od duševne i ćudoredne nevolje. Bez Isusa bi i ti pao u tu krajnju nevolju. **Isus je obnovio lice zemlje.** Zato veli Strossmayer: „Propelo košto sve društvene i obiteljske, tako je i sve građanske kreposti porodilo. Prava ljubav domovine, požrtvovanje za opće dobro, vjernost, strpljivost, postojanost i sve ostale prednosti, kojima izobraženi narodi svoju slobodu, napredak, slavu i prosvjetu zahvaiiti imaju, plod su po vjeri, dar po propelu.“[1])

Napoleon se jednom šetao morskom obalom. Šećući se naiđe na jednoga vojnika na straži te ga zapita, da li što znade o Isusu. Vojnik reče, da ne zna. Duboko ožalošćen reče Napoleon: „Jadna li čovjeka, koji ništa o Isusu ne zna. Kako bih ja bez Njega mogao podnijeti svoj gorki usud!“

[1]) Govor pri otvorenju Jugoslavenske akademije.

2. **Što si ti uz Isusa?** Ti si uz ljubav i milost Isusovu neizmjerno bogat. „Ljubim te ljubavlju vječnom,“ govori ti Isus preko usta proroka (Jerem. 31, 3.). I kao što je ljubav Isusova prema tebi vječna, bez početka, tako je vječna i bez svršetka. On te je stvorio, da te može ljubiti. On je na Sebe uzeo i ljudsku narav, da ti sličan bude, jer srdačno prijateljstvo, iskrena ljubav može biti obično među jednakima. On postaje djetetom, da te s ruke Svoje Majke gane na ljubav i pouzdanje. On je kao „dobri pastir,“ da tebe, zalutalu ovcu, izvuče iz trnja neobuzdanih strasti; kao „milosrdni Samaritanac“ k tebi se spušta, ulijeva ti u ranu vino istine i ulje milosrđa i predaje te ljubeznoj brizi Svoje zaručnice Crkve. Umire na Golgoti, gdje se sunce Njegove ljubavi najviše popelo za tebe. Zaista — božanska ljubav!

Njegova je smrt na križu zadovoljila pravednost Božju, a iz Njegova je probodenoga Srca potekla rijeka milosti, kojom te spaja najuže s Bogom, udiže do djeteta Božjega i baštinika neba. Zato nema u drugom spasenja — niti ima drugoga imena pod nebom, koje bi bilo dano ljudima, da se po njem spasu, do imena — Isus (Dj. Ap. 4, 12.).

Svaki je dah Njegova života, svaki kucaj Njegova srca odisao ljubavlju prema tebi; a da uzmogne uvijek kod tebe biti, ostaje u presv. oltarskom sakramentu: „Milina mi je sa sinovina ljudskim" (Prič. 8, 31.). Razumiješ li sad riječi Apostola naroda: On je ljubio mene i predao sebe za mene" (Gal. 2, 20.). Sad ćeš razumjeti i ove riječi sv Pavla: „Ako tko ne ljubi Gospoda našega Isusa Hrista, neka bude proklet" (I. Kor. 16, 22.).

3. **Ljubav traži ljubav.** Isus ti ne smije biti samo povijesno lice kao Ciceron i Platon, za koje se dalje ne brineš, ili suhi, bešćutni naučenjački sistem pun vjerskih istina i zapovijedi, — ti moraš Isusa ljubiti! „Mi dakle ljubimo Boga, jer je Bog nas prvi ljubio" (I. Iv. 4, 19.). — Mladiću, reci sa sv. Augustinom: „O zašto sam tu prastaru, a ipak vječno novu ljubav tako kasno počeo ljubiti!" Odsad valja da se baviš mišlju osobito s Isusom, valja da se rado opominješ Njegovih dobročinstva. Isus neka bude jedini predmet tvojih mladenačkih težnja! Načela Isusova neka budu tvoja načela! Neka se ovoj ljubavi ne otima nijedna žilica tvoga srca, nijedna moć

tvoje duše i tijela! Dă, ljubi Isusa uvijek, pa ako Ga ugledaš i s križem i bolima, pa i onda kad bude od tebe tražio odricanje i mrtvljenje. „Tko će nas rastaviti od ljubavi Hristove," reci sa sv. Pavlom. „Nevolja ili strah ili glad ili golotinja ili pogibao ili progonstvo ili mač" (Rim. 8, 35.)?

Isus neka ti više vrijedi nego sve na svijetu, više nego bogatstvo i čast i naklonost velikaša.

Isus živi u katoličkoj Crkvi.

Isus, pravi Bog i Spasitelj, nije bio samo kratka pojava u povijesti ljudskoga roda; On je prije svojega odlaska na nebo osnovao javni zavod, vidljivi organ, koji ima uzdržati i provesti kršćanstvo, koji ima neprestano navješćivati Njegovu istinu i dijeliti spasonosnu milost. U tom zavodu On prema svojim riječima *„ja sam s vama u sve dane do konca svijeta"* neprestano živi, sve narode uči i dijeli im milost. Taj vidljivi organ jest Crkva. Crkva je dakle, kako su to rekli već sv. oci, Isus, koji u vremenu i prostoru dalje živi.

No sad stojiš pred jednom povijesnom činjenicom. Kroz vijekove su se razvila različita kršćanska društva, koja su se nazivala, pa se i danas nazivaju pravom crkvom. Po čemu ćeš raspoznati, koja je između različitih kršćanskih družba prava crkva, koju je Isus osnovao?

Samo je jedan Spasitelj, Hrist, kao glava prave crkve, i zato može biti samo jedna crkva kao tijelo Njegovo. „*Unus Dominus, una fides, unum baptisma — unum corpus* — Jedan Gospod, jedna vjera, jedno krštenje — jedno tijelo" (Ef. 4, 5. i 4, 4.). Prava crkva Isusova dakle mora biti jedinstvena. Jedinstvo je eto prvo obilježje prave crkve Isusove.

Isus je osnovao crkvu, da ljude privede svetosti, a potom blaženstvu: *Haec est voluntas Dei, sanctificatio vestra* — Ovo je volja Božja, svetost vaša" (I. Sol. 4, 3.). Prava dakle crkva Isusova može samo ona biti, koja je sveta i koja ljude uistinu privodi svetosti. Svetost je eto drugo obilježje prave crkve.

Isus dalje hoće, da svi ljudi upoznaju istinu i spasu se: *Euntes in universum mundum praedicate Evangelium omni creaturae. Qui crediderit et baptisatus fuerit, salvus erit — Idite po svemu svijetu i propovijedajte evanđelje svakome stvorenju. Koji uzvjeruje i pokrsti se, spast će se*" (Mark. 16, 15. 16.). Prava dakle crkva Isusova može biti samo ona, koja ima taj općeniti značaj. Općenitost ili katolištvo — prema tome je treći biljeg prave crkve.

Isus je napokon svoju crkvu osnovao na Petru i ostalim apostolima: „*Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam — Ti si Petar, i na ovoj stijeni sazidat ću Crkvu svoju*" (Mat. 16, 18.). Prava crkva Isusova može dakle samo ona biti, koja se dade dovesti u savez s apostolima (Petrom) kao sa svojim početnicima. Apostolicitet je dakle četvrto obilježje prave crkve.

Ova se četiri obilježja uistinu ne mogu naći ni u jednom vjerskom društvu već jedino u katoličkoj Crkvi. **Prema tome je katolička Crkva jedino prava crkva Isusova,** nositeljica potpune Isusove istine, djeliteljica Njegovih milosti i obećanja.

1. Katolička je Crkva jedinstvena.

Pravo je njezino središte sam Isus. On je glava Crkve, „a vi ste tijelo Hristovo", veli sv. Pavao, „i udi jednoga tijela" (I. Kor. 12, 27.). Kao što su udi jednoga tijela izvana među sobom spojeni i kao što iznutra po svim udima teče jedna krv, tako je katolička Crkva dvostruko jedinstvena: jedinstvena je po izvanjoj organizaciji i po unutrašnjem vjerskom životu.

Članovi su katoličke Crkve ujedinjeni na izvanji način pod vidljivim vrhovnim poglavarom papom, kao što su djeca jedne obitelji sjedinjena pod ocem. Pa obuhvatala ribarska mreža katoličke Crkve cio svijet, bilo vjernika na milijune,[1]) svi su ujedinjeni u vidljivom namjesniku Isusovu, papi, kao što se milijuni sunčanih zraka ujedinjuju u jednom suncu. Tu vezu, što potječe iz jedinstva pod jednim poglavarom, cijeni Crkva toliko, da bi se radije odrekla pola svijeta nego toga jedinstva. Sjeti se samo raskolnika grčkih i ruskih!

[1]) Statistički je utvrđeno, da svakih 10 godina ulazi u katoličku Crkvu što po krštenju što po obraćenju 14 milijuna ljudi. Crkva sada broji do blizu 300 milijuna članova.

Ujedinjeni su članovi katoličke Crkve i po unutrašnjem jedinstvu vjere. Katolička Crkva zabacuje „načelo slobodnoga istraživanja u stvarima vjere," po kom bi ljudi mogli iz Sv. pisma po svojoj volji vjeru skalupiti, kao što su to činili toliki početnici krivovjerja, kako se to vidi iz povijesti. Da očuva Crkva jedinstvo istine i svoju čast, ima vrhovnu učiteljsku službu, koja je usredotočena u svakom papi; on u vjeri i ćudoređu izdaje nepogrješive odredbe, kojima se mora pokoriti svaki katolik, bio on seoski pastir ili sveučilišni profesor, živio on u Irskoj ili u južnoj Africi, u Indiji ili Čilama. „*Roma locuta — causa finita*" (Sv. Augustin). Ima li takvoga jedinstva kod sljedba odijeljenih od Crkve? U katoličkoj Crkvi mora biti jedinstvo do u najmanjoj stvari, a u nekima na pr. protestantskim sljedbama nijesu ni u tom jedinstveni, da li je Isus Bog, a to je ipak temeljna kršćanska istina. Sjetimo se samo različitih imena, kojima naravno uvijek odgovara druga nauka: Luterani, Zwinglijevci, Kalvini, Socinijani, Švenkfeldijani, Armenijani i t. d. Sada ima u Evropi 200 različitih protestantskih sljedba, a u Americi oko 300. Pa zar i nije moralo do toga doći, kad nema jedin-

stvenoga poglavara, kojemu pomaže Duh sv., kad izdaje vjerske odluke, koje vrijede za sve? I upravo je poradi toga došla i naša raskolnička istočna crkva u nekim državama do potpuna rasula. Bez jednoga poglavara nema ni pravoga života u duhu vjere.

2. Katolička je Crkva sveta.

Nije li utemeljitelj katoličke Crkve, Isus Hrist, ugled svake svetosti? Na nasljedovanje toga božansko - čovječanskog ugleda svake kreposti smjera svaka opomena i propovijed katoličkog svećenika. A da možemo ići za tim ugledom, dijeli Crkva sedam sv. sakramenata, koji su izvori prave svetosti i obrana protiv grijeha. Koliko je grijeha, ludosti i očajanja, koliko samoubijstva spriječeno samo sv. ispovijedi, koliko je poticaja na krepost poteklo iz toga sv. sakramenta? Ta sredstva posvećenja izvode uistinu svetost u katoličkoj Crkvi. Ne može li katolička Crkva spomenuti nebrojene svoje vjernike, koje je proglasila „svetima" poradi junačkih kreposti, a na osnovi čudesa, što ih je učinio Bog, da utvrdi njihovu svetost? Nije li Bog sam stotinama čudesa katoličku Crkvu proglasio svetom? Dosta je spomenuti Lourdes! — Gdje je takva svetost kod drugih vjerskih družba? Ne dokazuje li povijest nepobitno, da ni sami osnivači tih družbi nijesu bili sveci, ako su se i odlikovali talentom i energijom?

Da i katolici mogu griješiti i smućivati druge, to je lako razumljivo onome, tko poznaje teške navale, što ih mora odbijati svaki čovjek i od strane vlastite naravi i od strane svijeta i đavla, — a tome su izloženi i katolici — možda i više nego drugi. Uostalom gdje ćeš naći stablo, na kom ne bi bilo suhih grana?

3. Katolička je Crkva općenita.

Katolička je Crkva općenita nesamo po imenu već i **po mjestu i vremenu.**

Druge su crkve omeđene obično na jednu narodnost na pr. ruska, pruska, engleska crkva, a — katolička se ne obazire na granice koje zemlje. Vjerna Isusovoj odredbi: *„Docete omnes gentes* — naučajte sve narode!" šalje ona svoje vjerovjesnike u sve krajeve. Samo u 19. vijeku osnovala je katolička Crkva 400 vjerovjesničkih biskupija, a obratila je i pokrstila 22,690.000 neznabožaca.[1]) Gdje je ta zemlja, u

[1]) A to je stajalo 4.819,110.600 K novčanih žrtava – dakle skoro 5 miljarda kruna.

kojoj nema katoličkih srdaca, koja vjerno biju za sv. Oca u Rimu, ili u kojoj nije potekla katolička krv poradi težnje, da svi narodi dođu u katoličku Crkvu, u jednu ovčarnicu? Katolička je Crkva dakle uistinu općenita, ona nije narodna već svjetska crkva. Sam je protestantski profesor Harnack zove „najvećom, najopćenitijom pojavom u svjetskoj povijesti.“

Nijedno vjersko društvo nije bilo toliko proganjano, kao što je bila katolička Crkva. Dosta je spomenuti imena: farizeji i književnici, Neron i Domicijan, Decije i Dioklecijan, Arije i Nestorije, Valdenzi i Albigenzi, Focije i Luter, Kalvin i Zwingli, Henrik VIII. engleski i Napoleon I., Voltaire i dr., i odmah se vidi, da je naša majka, katolička Crkva, uvijek bila *mater dolorosa.* Otvorenom su silom i tajnom lukavošću, ruganjem i klevetanjem, ukratko duhovnim i materijalnim mačem nastojali neznabošci i krivovjerci, a i vlastita djeca da unište katoličku Crkvu. No uzalud: Crkva stupa kroz vijekove kao moćni div, noga joj ne zape, ne pokliznu u krvavoj kupelji rimskih neznabožačkih careva; korak joj nije postajao sporiji kad ju je put vodio kroz tamne, podzemne grobove i katakombe; neustrašivo je izašla

u pogibli seobe naroda, s križem je na zastavi izašla na bojno polje protiv polumjeseca osmanlijskoga, i odbila ih. Bacimo pogled na prošle vijekove! Boj je bio često bolan, često krvav, ali pobjeda je bila svagda sigurna. Protiv Crkve se može boriti, ali se ona ne može svladati. — *Oppugnari potest ecclesia, sed non expugnari.* Što je burnije doba, što je crnja noć, to sve jasnije svijetli vatreni natpis, što kao božanski pečat stoji na njenoj kruni: „*I vrata paklena ne će je nadvladati — Et portae inferi non praevalebunt adversus eam*“ (Mat. 16, 18.), mada joj je jedan Heine dao zvoniti „smrtno zvono“, ma da su joj jedan Strauss i Rénan govorili „nadgrobni govor“, a filozofi kao Hartman i Nietzsche htjeli joj postaviti „nadgrobni spomenik“; Crkva je vidjela, kako su te umišljene veličine pale u grob, a ona još ipak živi — što više živi svježom mladošću.

Dă, katolička Crkva živi u vijekovima najljućih borba — u vijeku 19. i 20. — životom upravo apostolskim. Njezina uzvišenost, njezin sjaj, ali i njezina poniznost, kano da upravo danas slave svoju pobjedu. Kršćanska ljubav, kršćanska poniznost vlada danas — u vijeku sveopćega demokratizma.

„Mi ne vidimo nikakva znaka“, piše protestantski povjesnik Macaulay, „da se njezinu gospodstvu kraj približuje.“ Ona će živjeti uvijek i preobrazit će se iz stanja boja i trpnje u triumfalnu crkvu, „gdje ne će biti više noći, gdje će je slava Božja rasvjetljivati, a u njenu svijetlu hoditi svi narodi“ (Isp. Otkr. 21, 23. i sl.).

4. Katolička je Crkva napokom apostolska.

Ona je ista onakva, kakva je bila na dan dolaska Duha Svetoga — *Spiritus Sanctus* — *Collegium apostolorum* — *Maria mater Jesu.*

Apostolsko je njezino izvanje uređenje. Neprekidna je veza između Petra i sadašnjega pape historički dokazana. Odnos između Pija X. i biskupa isti je kakav je bio između Petra i ostalih apostola.

Apostolska je nauka katoličke Crkve. Je li ona iz „apostolskoga vjerovanja“ izbrisala samo jotu ili točku jednu? Ne govori li ona iste propovijedi o paklu i nebu, o milosti, što ih je govorio sv. Pavao Korinćanima i Efešanima? Sva su krivovjerja samo tako postala, što su apostolske istine ili zapovijedi promijenili. „Mijenjati,“ kaže već Tertulijan,“ to je značajka krivovjerja.“[1])

„I katolička se Crkva u posljednjem stoljeću promijenila,“ kažu naši protivnici spominjući dogmu o bezgriješnom začeću bl. dj. Marije i nepogrješivost papinu. Je li se Crkva time promijenila? Te su obje nauke tako stare kao i Crkva. Što je od početka pripadalo u zaklad njezine vjere, to je Crkva sada poradi bludnja jasno i izrijekom proglasila kao vjerski članak. Time se nije promijenila vjerska nauka, nego je samo jasnije izrečena protiv novih bludnja. Tako je i dogma o božanstvu Isusovu tek u 4. vijeku kao dogma izrijekom proglašena, a zar se zato smije reći: Kršćani prva tri vijeka nijesu vjerovali u božanstvo Isusovo, i to oni, kojih je na tisuće, dă, na milijune poradi vjere u Isusovo božanstvo podnijelo mučeničku smrt? Katolička se Crkva dakle ne mijenja u nauci, nego se sve jasnije i određenije razvija u svojoj vjerskoj i moralnoj nauci, kao što se na ruži od vremena do vremena razvija novi, prije nevidljivi list.

[1]) Tertull. „De praescr. haereticorum“ isp. cap. 32, 37, 42.

Jedino katolička Crkva ima ona temeljna svojstva, koja je Isus neizbrisivo utisnuo Svojoj crkvi, da budu sigurni znakovi istine. Odatle nužno izlazi, da je jedino katolička Crkva prava crkva Hristova, da se sva obećanja kao i svi nadnaravni darovi i prava, koja je Isus dao Svojoj crkvi, odnose jedino na katoličku Crkvu. Odatle opet jasno izlazi istina: extra Ecclesiam non est salus — izvan prave crkve nema spasenja. Budući da baš tu istinu inovjerci vrlo krivo razumiju i poriču je, to ćemo se njome još napose zabaviti.

Izvan Crkve nema spasenja.

Ovdje se ne radi o pitanju: Tko se u istinu spasava? — već o pitanju: Što ljude dovodi do spasenja? Odgovor:

1. Budući da je Isus samo pravoj, dakle katoličkoj Crkvi, dao vlast dijeliti za spasenje potrebna sredstva: propovijedati pravu nauku, dijeliti sv. sakramente, to će obični put k spasenju biti u toj Crkvi. Isus sam traži, da u tu svrhu ljudi u Crkvu unilaze: *„Ako tko ne posluša Crkve, neka ti bude kao neznabožac i carinik“* (Mat. 18, 17.) — te: *„Tko vas prezire, mene prezire, a tko mene prezire, prezire onoga, koji je mene poslao“* (Luk. 10, 16.). Zato je sv. Augustin na saboru u Cirti (412.) sa skupljenim biskupima rekao: „Tko je izvan katoličke Crkve (razumije se: svojom krivnjom), taj baš poradi toga, što je izvan nje, jer je tim razdijeljen od prave crkve, ne će imati života, već ostaje srdžba Božja nad njim, pa ma i ne znam kako uredno živio“.

2. Posve je pak krivo misliti, da Crkva sve inovjerce odsuđuje na vječnu propast. Katolička nauka glasi ovako: Tko je bez svoje krivnje izvan katoličke Crkve, a uzato iskreno traži istinu i prema svom znanju drži Božje zapovijedi, taj doduše izvanjim načinom ne pripada katoličkoj Crkvi, ali joj pripada unutrašnjim načinom — i zato se može spasti. No takvima se teže spasti, jer ne znaju prave nauke i nemaju mnogih sredstava, koja se jedino nalaze u katoličkoj Crkvi: na pr. sv. misa, sv. pričest, sv. ispovijed, sv. pomast i t. d.; a ako se ipak spasu, to se ne će spasti po svojoj vjeroispovijesti, kao što se spasavaju katolici, već unatoč svojoj vjeroispovijesti.

3. Iz ove znatne istine izlazi, da „načelni indiferentizam“ u stvarima vjere va-

lja odlučno odsuditi, a isto tako i „vjersku snošljivost“ (toleranciju), koja se izvodi iz načelnoga indiferentizma. Vjerska snosljivost stoji u mišljenju, da se čovjeku i u savjesti slobodno priključiti bez pogibli za spasenje ma kojoj vjeroispovijesti. — Bitno se razlikuje vjerska tolerancija od građanske, koje se moramo držati u odnosu prema inovjercima. „Occidite errores, diligite errantes — Ubijajte bludnje, ljubite zabludjele!“ — govori Crkva na usta sv. Augustina. Zakon je ljubavi prema bližnjemu općenit; najljepši primjer za vršenje te zapovijedi imamo u božanskom Spasitelju.

Vidljivi je vrhovni poglavar Crkve papa.

1. **Vrhovna se vlast papina** osniva na riječima sv. Pisma: *„Ti si Petar (t. j. stijena) i na toj stijeni sagradit ću crkvu svoju, i vrata je paklena ne će nadvladati. I tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga. Štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima, i štogod razdriješiš na zemlji, bit će razdriješeno i na nebesima“* (Mat. 16, 18. 19.). Ovo je mjesto tolike snage, da pred njim uzmiču i sami protestanti; tako n. pr. jedan od prvih sadašnjih protestantskih profesora bogoslovije, Otto Pfleiderer, kaže za ove riječi: „Uza sve nastojanje protestanata, da oslabe ove riječi, nema sumnje, da ovo mjesto sadržava svečano proglašenje prvenstva Petrova; on se proglašuje temeljem Crkve, ključarem, dakle ocem u kraljevstvu Božjem i suverenim zakonodavcem; njegova odredba, što je dopušteno a što zabranjeno, dobiva snagu od Boga sankcioniranih zakona.“[1]) Tako su mislili već i prvi kršćani; oko god. 180. posl. Hr. kaže sv. Irenej, biskup lijonski, da se s najvećom, najstarijom i najpoznatijom crkvom, koju su osnovala dva najuglednija apostola, Petar i Pavao, u Rimu . . . . mora slagati svaka crkva, t. j. vjernici svih mjesta — poradi njezina većega ugleda“.[2])

2. **Papa je nasljednik sv. Petra.** Zar je Isus mogao htjeti, da smrću Petrovom prestane prvenstvo u Njegovoj Crkvi? Ne, nikada! Kad je Isus sv. Petru obećao primat, onda ga je nazvao temeljem Crkve. No jer po volji Isusovoj Crkva mora trajati sve do konca svijeta, to mora — što je sasvim razumljivo — i njezin temelj biti nerazo-

[1]) Urchristhenthum, Str. 518.
[2]) Adv. haer. III. c. 3. n. 2.

riv, drugim riječima: prvenstvo mora trajati, dok Crkva traje. Ako se pitamo, koja je svrha primatu, to je odgovor: svrha mu je, da sačuva crkveno jedinstvo. Nije li s toga gledišta primat poslije apostola još potrebniji negoli je bio u njihovo vrijeme? Pomislimo samo, kakva bi pogibao nastala za jedinstvo Crkve od raspra i skizmi, kad ne bi bilo jedinstvenoga središta, pape? U Crkvi su najrazličitije narodnosti i narodi, koji često jedan protiv drugoga biju oštar boj. Zato pravo veli sabor vatikanski: „Da svi vjernici vezani među sobom svećeništvom ostanu u jedinstvu i zajedničkoj vjeri, postavio je Hrist Petra poglavarom ostalim apostolima i time osnovao neprestani princip jedinstva.“ Primata papinstva dakle nikad ne nestaje, i ne može ga nestati, doklegod je Crkva.

3. **Tko je nosilac papinstva?** Biskup rimski. Koncil vatikanski izjavljuje ovo: „Ako tko ustvrdi, da Petar nema prema vlastitoj Hristovoj odredbi nasljednika u prvenstvu nad cijelom Crkvom, ili da rimski biskup nije nasljednik Petrov u tom prvenstvu, taj neka bude isključen iz Crkve.“ Što pak ovdje izjavljuje sabor vatikanski, to je uistinu i historijski dokazano. Rimski su se biskupi zato vazda smatrali nasljednicima Petrovim.

Da je sv. Petar bio u Rimu i tamo kao biskup umro, povijesna je činjenica. Protestant Harnack, načelni i odlučni protivnik katoličke Crkve, piše: „Jednoć porekoše, da je Petar umr'o u Rimu mučeničkom smrću. Nijesu to porekli iz naučnih razloga, nego iz tendencioznih predsuda protestantski kritici. Da je to bila zabluda, to je danas bjelodano za svakoga istraživača povijesti, koji ne će da samoga sebe zaslijepi.“

Da pak papa uzmogne uistinu i vršiti svoju visoku zadaću, t. j. da u istinu sačuva jedinstvo Crkve, koje stoji u tom, da svi vjernici ispovijedaju jedna i ista vjerska i ćudoredna načela, potreban mu je dar nepogrješivosti.

4. **Što znači: papa je nepogrješiv?** To ne znači: papa ne može griješiti; ne znači: papa ne može pasti u bludnju u pitanjima naučnim; nê znači: papa se ne može prevariti u upravi Crkve; ne znači: papa ne može imati u čemu krivo kao teolog u svojim nazorima i izjavama.

Papa je nepogrješiv znači: on je po oso-

bitoj zaštiti Božjoj sačuvan od svake bludnje, kada:

službeno kao vrhovni učitelj i sudac cijele Crkve *(ex cathedra)* izdaje u stvarima vjere i ćudoređa takve odluke, koje vežu cijelu Crkvu.

Kad bi papa u tim stvarima mogao zabluditi, ne bi bio više stijena Crkve, kojom ga je Isus postavio.

Pa ako je i bilo papa, koji su griješili u nauci, politici i u privatnim mnijenjima, ipak se nikada nije moglo dokazati, da je ikoji papa u službenim vjerskim odlukama učio bludnju.[1])

[1]) Mnogo se govori o zlim papama. To je neugodna istina. Ima otprilike šest papa, o kojima nepristrana povijest mora reći, da nijesu bili dostojni te velike časti; osim toga je bilo oko 20 papa, koji su bili previše svjetskoga duha, a među tima su mnogi, koje naši protivnici priznaju kao osobite zaštitnike nauke. Prema tom malenom broju od 26 stoji 200 uistinu velikih papa, među njima oko 100 svetaca; mnogi su mučenici, veliki naučenjaci i nosioci kulture za cijelu epohu.

Crkva i crkveno mišljenje.

Nema u današnje vrijeme nijedne stvari, koja bi bila tako zazorna protivnicima Crkve, a i mnogim „katolicima“, kao ovo „crkveno mišljenje“, „sentire cum Ecclesia“. „Crkveno mišljenje“ — to im je jezuitska izmišljotina; to je prema njihovu mišljenju sredstvo za duševno ropstvo Crkvi, kojega se mora u današnjemu dvadesetomu vijeku otresti svaki „moderni, kulturni, napredni, slobodni čovjek“. Prema njihovu shvaćanju stoji crkveno mišljenje u protivurječju sa zdravim razumom, jer lišava čovjeka slobode, da razmišlja o nekoj stvari, jer lišava čovjeka prava, da sudi o odredbama Crkve. Govore: čovjek pojedinac može biti i katolik, ali ne rob katoličke Crkve.

Pogledajmo zato malo, što je to „crkveno mišljenje“, jer nema nema sumnje, da su ideje protivnika zamamne, te im često mora da popusti i neiskusni katolik. Često se događa

A da su i nevaljali ljudi po promislu Božjem došli na kormilo Crkve — to je jasno. Time se samo još jasnije ističe božanstvenost Crkve, koju ni njezini upravitelji nijesu mogli uništiti, premda su imali moć u rukama. Virtus in infirmitate perficitur.

danas, da su baš katolici najveći razarači katoličke Crkve, a sve za volju protivnicima Crkve, da ih možda privedu u njezino krilo ili da se pokažu punima ljubavi prema inovjernicima.

Što je dakle „crkveno mišljenje“? To je ljubav prema Crkvi, što je osjeća pravi član Crkve — kao dijete što osjeća ljubav prema svojoj majci. To je sveti žar za Crkvu, dă, srdžba, koja obuzimlje pravoga vjernika, kad čuje i vidi, gdje se radi ili govori protiv njegove Crkve. To je ono unutrašnje veselje i blaženstvo poradi toga, što se nalazimo u pravoj crkvi, koju je osnovao sam naš božanski Spasitelj, a koja čuva nepokvarenu Njegovu nauku.

Dă, katolički đače! I u tebi treba da plamti ova ljubav prema Crkvi. Tobom treba da vladaju plemeniti osjećaji za tvoju katoličku Crkvu. Ta Crkva se za te brine kao ljubezna majka, tvomu umu daje čistu istinu, tvomu srcu bogatu milost Hristovu. Tu joj ljubav moraš kao dobar sin uzvraćati, i to tako, da budeš za nju oduševljen — i da vršiš svoje dužnosti prema njoj. Te su dužnosti: djetinja vjera, vjerna ljubav i štovanje i potpuna poslušnost.

1. **Djetinja vjera.** Crkva neka ti bude u svim vjerskim pitanjima svjetionik, od kojega ti dolazi svijetlo, kompas, koji daje pravac tvomu životu! Vjerujući u njezin božanski značaj i božansko poslanje podloži bez obzira, ponizno svoj pogriješivi sud njezinoj nepogriješivoj božanskoj nauci, pa ti tvoj slabi životni čamac ne će zaliti valovi modernih bludnja. S vjerom spoji katolički, crkveni život tako, da složiš svoje mišljenje, htijenje i djelovanje s vjerom Crkve — pa će te unutrašnji duševni mir uvjeriti o istinitosti i božanstvenosti katoličke vjere.

2. **Vjerna ljubav i štovanje.** Štuj i ljubi službenike Crkve — svećenike! Stupi u užu i srdačnu vezu sa svojim duhovnim pastirom! Preko svoga si katehete, župnika spojen s biskupom i Rimom. Štuj i cijeni sv. sakramente, sve ceremonije, uredbe i običaje crkvene, njezine pobožnosti i društva. Istina, kraljevstvo je Božje u prvom redu u „unutrašnjoj pravednosti“ (Rimlj. 14, 17.), ali izvanje je nužni izričaj unutrašnjega duha. Isusovac Pesch naziva crkvene obrede i pobožnosti „körôm na drvetu Crkve“. Skini s drveta koru, i drvo će se osušiti, tako se suši

vjera u srcima onih, koji izvana ne uzimaju pomoći i hrane. Ta sve naše spoznanje počinje po sjetilima; po vidljivim stvarima tek dolazimo do ideja. Zato nastoj shvatiti i ljubiti duh i ideje crkvenih svetkovina i obreda. Tu ćeš otkriti novi svijet.

3. **Potpuna poslušnost.** Nemoj misliti, da ti je ispod časti i obrazovanosti slušati Crkvu u vjerskom — crkvenom životu. Drži savjesno njezine tako znatne zapovijedi. Nepošten je onaj katolik, koji običaje i zapovijedi svoje majke Crkve samo kritizira. Sveti je Karlo Boromejski znao govoriti, da on i najmanji mig sv. Stolice smatra za riječ iz neba. „Voluntas Papae – voluntas Dei — volja pape — volja Božlja“, rekao je sv. Alfonzo Liguori. Duboko usadi u srce riječi Isusove: „Tko ne sluša Crkve, neka ti je kao neznabožac i carinik“ (Mat. 18, 17.). Ne budi samo amateur-katolik, već katolik duboka uvjerenja, koji se svagda zauzima za zaručnicu Isusovu — Crkvu.

4. **Socijalno-političko mišljenje i djelovanje.** „Katolici, organizirajte se! Samo organizirani katolici nešto vrijede u današnje vrijeme“, danas je općeniti povik, a samo slijepci kraj zdravih očiju ne vide snage u ovim riječima. Zato i ti, katolički đače, dobro uoči ove riječi te nastoj urediti cio svoj rad prema njima! — Takovu organizaciju imamo u katoličkim društvima. Shvaćajući zahtjeve vremena nastoj se uputiti u katolički društveni život! Ima mnogo takvih društava, već i u Hrvatskoj na pr.: katolička đačka društva, Leonovo društvo, Pijevo društvo, Društvo sv. Jeronima, Hrv. kat. nar. savez, Kršć. radnički savez, Društvo sv. Vinka, Apostolat sv. Ćirila i Metodija, Sveta vojska (protivalkoholističko društvo) i t. d. Svrha je tih svih katoličkih društava skupiti u sebi jezgru velike katoličke vojske i organizirati se u svrhu da se unapređuje i diže katolička štampa, katolički intereši ili potpomaže bližnji. Ne moraš zato biti u svim društvima, no u jednom ili u drugom društvu moraš se već sada vježbati za valjanoga apostola istine i dobra. Svaki je katolik u savjesti obvezan sudjelovati u dobrom društvenom radu. Danas se općenito tuži na to, da nema dosta sposobnih ljudi, koji bi mogli biti na čelu društvima. Kao obrazovan katolik ti si pozvan, da budeš danas sutra vođ katoličkoga puka. Na što se čovjek ne nauči u mladosti, za to se ni poslije ne će oduševiti. Kao katolički đak moraš se zanimati i za tako

znatno i teško socijalno pitanje, da i ti jednom u životu štogod pridoneseš njegovu rješenju, kako to žele veliki pape Leon XIII. i Pijo X. i sadašnji sv. otac papa Benedikto XV.[1])

Vjera i znanje.

Mnogi đak u naše doba odbaci svoje najveće blago — vjeru u Boga i u objavljenje istine kao nevrijednu stvar. Zašto? Dade se zaslijepiti krivim načelima i frazama kao „vjeru

[1]) Djela za socijalni studij:

1. Dr. Fran Milobar: Izabrana poglavlja iz narodnoga gospodarstva I. i II. sv. Izdanje „Mat. Hrv.". — 2. B. Lorković: Razgovori o narodnom gospodarstvu. — 3. Mirko Čunko: Priručnik za vođe hrv. kat. društava. — 4. Dr. A. Ušeničnik: Sociologija. Ljubljana 1910. — 5. Dr. Ivan Krek: Socializem. — 6. J. Biederlack: Die soziale Frage. — 7. Heinrich Pesch S. I.: Lehrbuch der Nationalökonomie. I. II. i III. — 8. Dr. A. Retzbach: Leitfaden für soziale Fraxis. — 9. Dr. A. Vermeersch i dr. A. Müller: Manuel Social (La législation et les oeuvres en Belgique). — 10. „Action populaire" (Reims): Manuel social pratique. Izvrsna su — znanstvena i praktična brojna izdanja „Volksvereina" (München-Gladbach) i „Action populaire" (Reims).

je naknadila moderna nauaa", „vjera su i nauka u protivuriječju", „učenik se nauke mora odreći svoje djetinjske katoličke vjere". — Je li to istina? Samo jedan pogled bačen na blagoslovni utjecaj vjere i na harmoniju, što veže vjeru i pravu nauku, dokazuje protivno. Nema prave nauke, nema pravoga karaktera bez katoličke vjere. Zato kaže Strossmayer: „Istina je dakle, da je vjera sa znanošću u najužem savezu; istina je stoput u životu narodnom posvjedočena, da gdjegod propelo moć svoju gubi, da skvarenost srca i potištenost uma slijedom slijedi".[1])

Vjera je tvoje najveće dobro na zemlji.

Izgubiti imutak — to znači nešto izgubiti. Izgubiti nevinost — znači mnogo izgubiti. Izgubiti vjeru — znači sve izgubiti. Promisli samo:

1. **Vjera daje tvojoj duši nebesko svijetlo.** „*Tko ide za mnom, ne će hodati po tami, nego će imati svijetlo života*", govori Spasitelj (Iv. 8, 12.). Po vjeri ti postaje sve jasno: Bog, naša svrha, put k toj svrhi, sve tajne

[1] Govor pri otvorenju Jugoslavenske akademije.

života, smrt i vječnost. Kao što svijetlo, sjajno sunce sve druge rasvjetljuje, tako svijetlo nadnaravne vjere ne rasvjetljuje samo nadnaravne stvari, nego i zemaljske pokazuje u njihovu pravom svijetlu. U kakve bludnje, sumnje pada nauka bez vjere s obzirom na naravne istine o Bogu, svijetu, duši, ćudoređu, najbolje se vidi iz stare poganske i moderne nekršćanske filozofije. Evo dokaza iz Cicerona: „Nema ništa tako apsurdno, da u to ne bi koji filozof vjerovao". Slično veli Rousseau: „Pitao sam za savjet filozofe, prolistao sam njihova djela, ispitao njihova različita mišljenja: svi su oholi i neznalice, sve bez dokaza tvrde, jedan se drugom ruga. Njihova je snaga u pobijanju i rušenju. Tim putem nijesam mogao riješiti svojih sumnja". „Ignoramus et ignorabimus" (Du Bois Raymond), to je u mnogim stvarima konačni uspjeh bezvjerskoga istraživanja.

2. **Vjera ti daje božansku snagu, da možeš ćudoredno živjeti.** Ljudska ti mudrost, nauka i kultura mogu doduše poljepšati izvanji život, ali strasti iskorijeniti, grješnu savjest očistiti, dati ljubavi, jakosti i oduševljenja za krepost — ne mogu. Tvojoj od Adama oslabljenoj naravi treba auktoritativne

ćudoredne pouke, a osobito ćudoredne jakosti (milosti), da provedeš i praktički spoznano dobro. Tu ti pouku i unutrašnju jakost može dati samo onaj, koji stoji nad tobom — a to je Bog. Zato je potrebna nadnaravna, božanska objava, zato je potrebna vjera u tu objavu. „*Evanđelje je*", veli sv. Pavao, „*sila Božja na spasenje svakome, koji vjeruje*" (Rim. 1. 16.). „Ah, tako smo slabi", govori i naš veliki Strossmayer, „da čestoput posrnemo i kraj žive vjere u Boga, u neumrlost, u vječnost, u sveznalost i nagradu Božju; a što istom, ako toga svega nije? Ta onda i nema ništa drugo, nego slijediti puki nagon krvi i putí svoje te goli probitak svoj!"

Jedan je njemački filozof priznao: „Bio sam mlad i ostario sam, i moram priznati, da nijesam našao temeljito, čvrsto i trajno ćudorednoga čovjeka osim onoga, koji je bio bogobojazan". A Goethe piše svome prijatelju: „Otvoreno priznajem, da sam prave značajeve samo ondje našao, gdje sam našao čvrstu vjeru".

3. **Vjera ti daje pravu utjehu u nevoljama života.** Dok si sretan, dotle možda ne osjećaš potrebu vjere. No tko će te tješiti

i jačiti, kad dođe trpljenje i napast? Zar nauka? Nauka i umjetnost ne mogu zadugo tješiti ljudskoga srca u kušnjama. Tu pomaže jedino vjera. Vjera te proglašuje blaženim, kad trpiš, svraćajući ti misao na bogatu nagradu: *„Blago čovjeku, koji pretrpi napast, jer kad bude kušan, primit će vijenac života, koji Bog obreče onima, koji ga ljube“* (Jak. 1, 12.).

Vjera te ne tješi samo vječnom srećom, ona već i na ovom mjestu oduzima žalac bola: „Čudna je pojava“, veli filozof Montesquieu, „kršćanska vjera, za koju se čini, da samo na drugom svijetu obećava sreću, a usrećuje čovjeka već i na ovom svijetu“.

Istina, u ovom životu nam ostaje mnogo pitanje neriješeno; no tko znade iz Božje objave crpsti nepokolebljivo ufanje u Božju providnost, u tom je sretniji od bezvjerca, što mu ta pitanja nijesu zauvijek zagonetke, što ne smatra život samo „strašnom igrom“ neumolna usuda, nego je čvrsto uvjeren, da će se jednom sve lijepo riješiti. Ta ga misao tješi i jači. Bezvjerac je David Strauss malo pred svoju smrt (1874.) priznao: „Najveći gubitak, što smo pretrpjeli radi toga, što smo se odrekli stare crkvene vjere, jest to, što

ne vjerujemo u providnost. U svemiru se čovjek nalazi kao u kakvoj golemoj zgradi s mašinama, gdje se okreću golemi točkovi, pada golemo iverje . . . pa se čovjek mora bojati svaki čas, da će biti smrvljen“.

4. **Vjera ti napokon daje pravi mir.** Nikad nije nijedan bezvjerac bio pravo duševno miran, niti je znao, što je duševni mir. Nemir i nezadovoljstvo bilo je i bit će baština bezvjeraca. To se vidi na Goetheu, koji priznaje, da u svojih 75 godina nije bio niti četiri nedjelje pravo sretan, pa ipak je Goethe živio u povoljnim prilikama. Mir, onaj mir Božji, „koji nadilazi svaki osjećaj,“ nalazi ljudsko srce samo u Bogu, a Boga nalazi jedino u Isusu po vjeri. Zato je i rekao Spasitelj: *„Mir vam ostavljam, mir svoj dajem vam: ne dajem vam ga, kao što svijet daje“* (Iv. 14, 27.).

Mladiću! Nemoj nikad ostaviti te čvrste hridi — vjere! Jao tebi, ako budeš gradio kuću svoje sreće na šupljim svjetskim frazama, na praznim i nejasnim pojmovima: obrazovanost, prosvjeta, napredak; tad ćeš biti sličan onome luđaku iz evanđelja, koji je svoju kuću gradio na pijesku.

Vjeru ne može nikako naknaditi moderni

napredak u nauci i obrazovanosti. Što više, danas u svijetu i ne može biti pravoga napretka bez vjere. „Vjerujte mi", veli Strossmayer, „sve, što se na ovom svijetu dosada uzvišeno učinilo, učinilo se složnim radom svete vjere i znanosti, a ljudi učeni, koji su znali umom i srcem jedno i drugo prigrliti, najslavniji su ljudi, a djeta njihova vječite vrijednosti i koristi."[1])

Vjera i nauka.

„Moderni naučenjak", reče prije nekoliko godina jedan sveučilišni profesor bezvjerac, „mora se raskrstiti s kršćanskom vjerom, jer se rezultati današnje nauke protive kršćanskoj objavi." Kad bi tako bilo uistinu, kako bi te čekala žalosna budućnost, katolički đače, učeniče plemenite nauke! Ali ne!

1. **Vjera i nauka ne mogu stajati u protivurječju.** Već *a priori* ne mogu stajati u protivurječju — što više vjera potpomaže nauku kao u opće i svaki ljudski napredak. Pravo zato dovikuje Strossmayer: „Kako se ondje izdna ruši zgrada sreće i napretka ljudskoga, gdje Bog i vjera svoj temelj i prijestolje svoje gube!"[2])

[1]) Govor pri otvorenju galerije slika.
[2]) Govor pri otvorenju Jugoslavenske akademije.

„Dvije trećine od znanja, što ga imaju naučenjaci", veli Leibnitz, „osniva se na vjeri; jer drže istinitim ono, što su učili vjerodostojni prethodnici i prvaci u nauci. Uzmite nauci ovo vjerovanje, pa je uništena; jer nema toga čovjeka, koji bi sam za sebe mogao samo jednu nauku potpuno svladati. Kad bi bila sramota, da čovjek, koji hoće da se obrazuje, vjeruje nešto, o čemu se sam nije uvjerio, morao bi na pr. svaki, koji uči ljekarstvo, najprije svaku otrovnu biljku sam kušati, da se uvjeri, da je uistinu otrovna. Profesor bi povijesti mogao samo onaj biti, koji je živio već od početka svijeta i bio nazočan kod svih događaja. — Svaki naučenjak može reći, da ponajviše samo ono znade, što je čuo i čitao, t. j. što vjeruje. Istina, iz dviju čuvenih istina može izvesti treću, ali vjerovanje ipak ostaje glavnica, koja donosi dobit.

Ako čovjek tako već u naravnom redu živi od vjere, tad se ne trebamo čuditi, ako nadnaravni red traži vjeru, ako kršćanin, kako Apostol kaže, „živi od vjere" (Rim. 1. 17.). A ako smijem vjerovati čovjeku, koga mogu sjetila varati, koji me može i hotimice prevariti, to ću više smjeti vjerovati Bogu, koji je nepogrješiva istina. Ako je lju-

dima vjerovati razumno i naučno, još je razumnije i naučnije vjerovati Bogu.

I čim se stane raditi o Božjim stvarima, tad nas o tom može samo Bog poučiti. „Nitko ne uzađe na nebo, osim koji siđe s neba, Sin čovječji, koji je na nebu", govori Isus Nikodemu; pa na drugom mjestu: „Zaista, zaista ti kažem, da mi govorimo, što znamo, i svjedočimo, što vidjesmo, i svjedočanstva našega ne primate. Kad vam kazah zemaljsko, pa ne vjerujete: kako ćete vjerovati, ako vam kažem nebesko" (Iv. 3, 11. i sl.). — Nijesu li te riječi takve, kao da je Spasitelj imao pred sobom današnje bezvjerce?

Razum i vjera ne mogu nikad stajati u protivuriječju. Ta po jednom i drugom nam govori Bog, i oboje su zrake jednoga božanskog svjetla određene za to, da ljudski um prosvjetljuju istinom i mudrošću.

2. **Vjera se ne protivi dostojanstvu nauke.** Učeni isusovac Cathrein pita: „U čemu stoji dostojanstvo znanosti?" — te odgovara: „U tom, što nas vodi k istini." Istina je vrhovni zakon i konačna svrha nauke. Zato je samo ono protiv dostojanstva nauke, što je protiv istine, a ono odgovara njezinu dostojanstvu, što vodi k istini. A zar se ljudski duh udaljuje od istine, ako se podloži neoborivomu svjedočanstvu vječne istine? „Katolički naučenjak može bez štete za svoje katoličko stajalište pristajati za općenitim pravilima naučnoga istraživanja, on može bez bojazni pristajati za svojim iz nadnaravne vjere crpenim uvjerenjem, jer je tvrdo uvjeren, da između vjere i nauke ne može biti protivuriječja, dokle je vjera prava, koja se osniva na Božjoj objavi, i dok je nauka prava, t. j. koja se ne boji nikakve kritičke analize." Tako je govorio jedan od korifeja moderne nauke — sveučilišni profeser Hertling na IV. internacionalnom kat. naučenjačkom kongresu u Friburgu u Švajcarskoj g. 1877. — A i govori su i rasprave našega Strossmaynra gotovo sve išle za tim, da dokažu, kako vjera može i mora biti u skladu s naukom. Evo samo jedne misli: „Sve, što se na polju učenosti i umjetnosti t. j. na polju prave prosvjete proizvelo ter zaslužilo neumrlost i vječitu slavu, sve je to plod vjere."

Vjera od nas ne traži, da mi kao nedorasla djeca primimo bez razmišljanja istine. Sv. Pavao traži, da naša vjera bude „rationabile obsequium", dakle ra-

zumna vjera. Um mora nastojati, koliko može, razumjeti vjerske istine.

Objavljene istine doduše nadilaze naš um, ali mu se ne protive. Rouseau piše: „Kršćanska je vjera veličanstveni sustav; u njoj ima doduše neshvatljivih stvari, otajstava, ali ni iz daleka nema onako apsurdnih tvrdnja kao kod drugih vjera". Dä, objavljena kršćanska vjera stavlja pred nas otajstva. Ali zar ne nalazi naučenjak i na ovom svijetu mnogo otajstava, neriješenih pitanja? Zar je onda čudo, da vjera, koja ponajviše govori o nadnaravnom svijetu, sadržava otajstva? „Upravo je otajstvo", veli Hettinger, „najvjerodostojniji pečat božanstvenosti vjere".

3. **Vjera ne priječi naučnoga istraživanja.** Vjera je nauci ono, što su obale rijeci — naime granice, u kojima može uaučno istraživanje uspijevati i koristiti. Ostavi li rijeka svoje korito, načini štetu, — a tako je i s čovjekom, koji u svom vjerskom istraživanju ostavi obalu Božje objave.

Lijepo o tom piše Leo XIII. naučenjak na Petrovoj stolici, u svojoj enciklici od 1. stud. 1885: „Nema naravne istine, koja bi mogla oslabiti vjeru u Božju objavu, a svako nas novo otkriće na naravnom polju može upo-

znati bolje s Bogom.... Zato Crkva radö prima sve, što pridonosi tomu, da se sfere nauke proširе; i kako se uvijek vladala prema drugim naukama, tako će i prirodne nauke potpomagati i za njih se oduševljavati. U toj se vrsti nauka ne protivi Crkva nijednomu istraživanju duhova; ona bez zlovoljnosti promatra tolika otkrića, kojima je svrha ugodnost i blagostanje. Ona kao rođena neprijateljica pospanosti i lijenosti upravo želi, da čovjeku posao i kultura donesu bogatih plodova. Poradi toga ona i pomaže svaku novu umjetnost i industriju". Zato veli biskup Strossmayer: „Kršćanstvo se nije nikad slobodnomu istraživanju ni u jednoj struci opiralo, nikad nije od najsmjelijih i najzanesenijih hipoteza zaziralo, nego je samo zaziralo od oholosti i taštine ljudske, koja često odsuđuje, što ne razumije, čestoput se više samoga Boga i njegove istine uzdiže samo zato, da svijet zablene i u čudo baci."[1])

4. **„Nauka je bez pretpostavaka."** S tom su se smicalicom htjeli osobito posljednjih godina boriti protiv vjere. Što valja držati o toj frazi „nauka bez pretpostavaka"? To je istina,

[1]) Tri riječi našemu sveučilištu.

da nauka ne smije ono pretpostavljati, što nije u strogom smislu pouzdana istina. Ali, ako je neka istina neoborivo pouzdana, zašto je nauka ne bi smjela pretpostaviti? No što vjera pretpostavlja, to je neoborivo pouzdana istina, izrečena od „vječne Istine“, koja se ne može prevariti ni lagati. A koja nauka nema svojih stalnih predpostavaka – napr. matematika, povijest, praktičke nauke i t. d.? Može li dakle biti bez pretpostavaka najviša nauka — naime znanje onoga, što je ljudski rod najviše zanimalo odvajkada — znanje o Bogu i Božjim stvarima. Čega ima u nižim naukama, to mora biti u najvišoj nauci — naime nekih određenih pretpostavaka. Takovih imade nadnaravna objava — dakako, koje odgovaraju uzvišenomu sadržaju samoga predmeta.

5. **Najveći su naučenjaci bili kršćanski religiozni.** Da ne govorimo o velikim filozofima kao o sv. Augustinu, Tomi Akvinskom i sv. Bonaventuri, navodimo samo ove: Kopernik, Newton, Kepler, Bošković, Galilei, Euler, Galvani, Le Verrier, Secchi, Ampère, Gaus, Linné, Pascal, Pasteur, Ringseis, Hyrtl, Nussbaum i t. d. Mnogi, koji su u životu bili

bezvjerci, obratiše se pred smrt kršćanstvu, kao Montesquieu, La Harpe i dr. Engleski državnik Gladstone reče: „Samo je jedno pitanje na ovom svijetu, a to je, da se Isusovo evanđelje usadi u srce puku. Kroz 40 sam godina upravljao britanskim narodom i upoznao sam 60 najvećih genija našega vremena. Od tih 60 — bilo ih je 55 uvjerenih vjernika, a ostalih 5 su vjeru veoma cijenili. Bez sumnje moja vjera biva sve jača.“ Ne treba dakle da se bojiš, da ćeš kao oduševljeni pristalica nauke doći u protivurječje sa svojom katoličkom vjerom. Kriva nauka i prava vjera stoje u protivurječju; prava nauka i kriva vjera stoje također u protivurječju. Prava se pak vjera ne boji prave nauke, niti prava nauka prave vjere. — Zgodno zato kaže Strossmayer: „Mladeži, koja se nauci posvećuje, valja u dušu ucijepiti, da sv. vjera ne stoji na putu ni najmanje znanosti i umnom napretku. Kršćanstvo nije priječilo Newtonu i Leibnizu, nije našemu Boškoviću i ocu Secchiju, da su do izvanredne dubline u znanosti prodrli i umnomu napretku nove nenadane pute prokrčili.[1])

[1]) Okružnica od g. 1877. o jedinstvu Crkve.

Katolički đače! Upotrijebi svoje vrijeme đakovanja savjesno, da stekneš uistinu pravo znanje, jer ćeš samo time učvrstiti svoju vjeru. „Polovično znanje“, rekao je već Baco Verulamski, „odvraća od Boga, a prava i istinita nauka dovodi Bogu“. Moli Boga često, da ti učenje blagoslovi, prikaži d o b r o m n a k a n o m Bogu svoje svakidašnje teškoće i napore, što ih donosi svako ozbiljno učenje; tako će ti i učenje biti molitvom. Često se sjeti riječi sv. Ignacija Lojolskoga: „Ako se naučni posao vrši s čistom željom, da se Bogu služi, baš zato, što obuzima cijeloga čovjeka, Bogu je mnogo miliji posao, negoli pokorničke vježbe„.

Put k bezvjerstvu.

Vjera je rosa i sunčana zraka djetinjstva. Zar da ona to ne bude i mladiću i mužu? Ali jao! Koliko katoličkih đaka izgubi vjeru na sveučilištu, a često već i u gimnaziji?

Odakle to? Evo uzroka:

1. **Zanemarivanje vjerskih dužnosti.** Vjera nije posljedica dugogodišnjega učenja. S umnim se razlozima, filozofijsko-bogoslovnom obrazovanošću vjera može jačati i postajati nam sve milija, jer time prodiremo sve više u njezinu ljepotu, ali da s potpunim pre-

danjem Bogu reknemo „c r e d o — v j e r u j e m!“ ne može nam dati nikakva knjiga, pa ni najbolja apologetska ili dogmatska rasprava, jer vjera ne izlazi iz vlastitoga spoznanja, već i z m i l o s t i B o ž j e. „Više puta mi se dogodilo,“ piše španjolski filozof Balmes, „da sam se sreo s naučenjacima, koji su razloge za katoličku vjeru isto tako vidjeli kao i ja, a opet nijesu vjerovali. Zašto? Zato, jer nijesu imali milosti vjere.“ Nedostajalo im je ono, što Apostol traži kao uvjet za vjeru, t. j. „m o l i t v a bez prestanka“ (I. Sol. 5, 17.), po kojoj dobivamo milost vjere.

Dok vršiš savjesno svoje v j e r s k e d u ž n o s t i: dok moliš, svetkuješ nedjelje i blagdane, slušaš riječ Božju — *„vjera biva od propovijedanja, a propovijedanje po riječi Hristovoj“* (Rim. 10, 17.), — dok rado primaš sv. sakramente i t. d. — dotle ćeš biti čvrst u vjeri. „Otac vaš nebeski dat će duha dobroga onima, koji ištu u njega“. (Luk. 11, 13.). I kad veli slobodni mislilac: „Ja ne mogu vjerovati“, tad laže; trebao bi reći: „J a n e ć u d a m o l i m“.

2. **Oholost poradi znanja i lažna težnja za slavom** drugi je neprijatelj vjeri. Vjera je dar Božji; no Bog daje svoju milost samo

poniznima, a oholima se opire. Zašto su neki naučenjaci „bezvjerci“, kako se oni oholo nazivaju? Jedan u svojoj oholosti misli, da bi morao Boga otkriti lećom i dalekozorom, da bi ga morao moći mjeriti, kao da je Bog matematička figura; on misli, da bi dušu morao naći nožem za seciranje ili Röntgenovim zrakama; drugi misli, da bi se pokazao nenaučenjakom, kad bi isto ono vjerovao, što vjeruje seljak; trećemu se ne sviđa ponizna vjera u Raspetoga i t. d. Toga radi eto „ne može“ gdjekoji „obrazovani“ čovjek vjerovati. A što je to drugo nego oholost? Oholost ne da, da bi čovjek povjerovao u ono, što sam ne može da iskusi. Riječju — „oholica“, kako kaže Strossmayer, „prezire ex professo cijelo čovječanstvo i svu tradiciju ljudsku; on zazire od ugleda Božjega, zabacuje svaki ugled, svaki svjet i svako osvjedočenje ljudsko; on je sebi samomu najveći ugled, ter bi se sav svijet ludoj njegovoj glavi klanjati imao. Čim je koja stvar novija i rekao bih apsurdnija, tim je njemu milija“.[1])

Dragi moj prijatelju! Ako ti je tvoja katolička vjera mila i sveta, a ti budi ponizan!

[1]) Tri riječi našemu sveučilištu.

Ponizna vjera može biti s ozbiljnom težnjom za znanjem; dä, „ona baš najbolje pristaje onome, koji je ujedno visoko obrazovan“, piše protestantski povjesnik Menzel.

S ohološću se obično nalazi u društvu:

3. **Neznanje vjerskih istina**. Pojedinac može biti izvrstan filolog, dobar matematik, kao liječnik može biti na svjetskom glasu, ali u vjerskim stvarima može biti veći neznalica od jednoga školskog djeteta. Ima naučenjaka, koji u sitnice poznaju različite vjere starih Grka i Rimljana, Indijaca i Egipčana, a o svojoj vjeri ne znaju gotovo ništa. God. 1899. istupio je u Češkoj jedan odvjetnik, doktor prava, iz katoličke Crkve, a naveo je kao razlog to, što se njegovim načelima protivi „klanjati se“ papi, na što su tobože obvezani katolici. Taj bi bio dobro učinio, da se dao najprije od kojega školskog djeteta poučiti, da li je to istina, da se katolici moraju „klanjati“ papi. Zar se takvim neznalicama ne bi moglo doviknuti ono, što je nekoć Tertulijan rekao rimskim carevima: „Ispitajte katoličku vjeru onako, kao što sam je ja ispitao, pa ćete vjerovati ono, što i ja vjerujem.“ Žalosna su to vremena, u kojima biti neznalica u vjeri

znači biti obrazovan! Žalostan je to mladić, koji se u djetinjoj oholosti ponosi slabom ocjenom iz nauka vjere!

Bijednih li mladića, koji zanemarujući proučavati svoju vjeru gube najjači štit, koji bi im jednom sačuvao najveće blago, — vjeru! Katolički đače! Ozbiljno shvaćaj obučavanje u vjeri! Neka ti nauk vjere ne bude tek „predmet" kao grčki i latinski, ili što više „uzgredni predmet" kao risanje i gimnastika, nego neka ti taj predmet bude stvar srca i savjesti, životna zadaća! Svaki mora biti donekle bogoslov, ako i ne uči bogoslovije, ako ne će, da stavi na kocku u ovo bezvjersko vrijeme svoju vjeru, ako hoće da jednom kao obrazovani katolik posve vrši svoje dužnosti. Proširi svoje vjersko znanje zgodnom privatnom lektirom!"[1])

[1]) Preporuke su vrijedna ova djela:

1. Dr. A. Mahnić: Več luči! — 2. W. Devivier D. I.: Kršćanska apologetika. — 3. M. Morawski: Večeri na Ženevskom jezeru. — 4. K. Hasert: Što je čovjek? — 5. H. Wehner: Bombe i granate. — 6. Dr. F. Jehlicska: Vjera i ćudoređe. — 7. Dr. A. Ušeničnik: Knjiga o življenju (u dodatku ima vrstan i opsežan pregled filozofijske i apologetske literature s kratkom ocjenom). — 8. P. Vlašić O. F. M.: Savremena biblijska pitanja. — 9. Dr. Iv. Dujmušić: Biblija i znanost. — 10. Dr. I. Dujmušić: Je li teologija suvremena znanost. — 11. Bog. Strižić: Dva svjetovna nazora. — 12. Nilkes: Obrana u borbi protiv modernoga bezvjerstva. — 13. A. Špoljar: Moć i snaga religije. — 14. A. Špoljar: Isus Krist nekoć i sada. — 15. P. Roh: Što je Krist? — 16. Ima li Bog? — 17. Mozak ili duša? — 18. V. Cathrein: Od ateizma k anarhizmu. — 19. F. Heffler: Mogućnost uskrsnuća tijela. Mnoge se apologije nalaze u „Hrvatskoj Straži" i u „Času" kroz sva godišta. Njemačka djela: 1. F. Hettinger: Apologie des Christentums (izd. E. Müller). 5 Bde. 2. A. M. Weiss: Apologie des Christentums. 5 Bde. — 3. Dr. P. Schanz: Apologie des Christentums. 3. Bde. — 4. Religion, Christentum u. Kirche. Eine Apologie für wissenschaftlich Gebildete. Izdali dr. G. Esser i dr. J. Mausbach u 3. sv. To je najbolja moderna i znanstvena apologetika (8 pisaca), ali je samo za znanstveno izobražene. — 5. Dr. A. Seitz: Natürliche Religionsbegründung. Izvrsno, ali težak stil. — 6. Tilm. Pesch S. J.: Die Haltlosigkeit der modernen Wissenschaft. — 7. I. Klug: Lebensfragen. — 8. W. Wilmers: Lehrbuch der Religion. — Od brojnih francuskih djela: Bougaud, Le Christianisme et les temps présents. — Terasse: Apologetique Chrétienne; nada sve su preporuke vrijedna izdanja „Apologetske Biblioteke" (Paris, Beauchesne) i izdanja „Science et Religion" (Paris, Bloud).

„Nije dosta", reče jednom glasoviti njemački državnik i odlučni katolik Windhorst„, da samo

toliko učimo, koliko i drugi, mi moramo više učiti, da stečemo ugleda". To pak vrijedi o vjerskom znanju još više nego o drugom.

4. **Moderna Crkvi protivna štampa.** — „Kako bih bio sretan, da mogu vjerovati", reče mi jednom jedan poluobrazovan mladić. „Zašto ne biste mogli vjerovati", zapitam ga. „Previše sam već čitao", bio je odgovor. Htio je reći: Čitao sam previše bezvjerskih knjiga, spisa i novina. Vrhovni je naime zakon te bezvjerske štampe poznata rečenica Voltairova: „Samo lažite, lažite, uvijek će iza vaših laži nešto ostati!" Glasoviti propovjednik i misionar Isusovac Roh, koji je ponajprije bio profesor bogoslovije i poradi toga morao čitati mnoge spise protiv vjere i kršćanstva, priznao je na svoje poštenje, da mu nijesu došle do ruku bestidniji spisi od tih bezvjerskih. „Tu se našlo", reče „na stotine krivih prijevoda, iskrivljenih navoda i izvrnutih činjenica".

Katolički đače! Ne kaljaj svoje duše takvim spisima! Ne daj se zavesti od sjajnih fraza i stila! *Vjera ti mora više vrijediti od nekih lijepih fraza.* Ne pretplaćuj se na Crkvi protivne spise i novine, ne nabavljaj nijedne bezvjerske knjige! Čvrsto se drži načela katoličkih đaka: „*za protivničku štampu*

ni filira!" Činiš li protivno, znači, kako rekoše švajcarski biskupi, „*davati svojevoljni ratni porez* za to, da se navaljuje na tvoju vlastitu majku Crkvu." Ti se pretplaćuj i širi katoličke listove i spise! Ako si član čitaonice, a ti nastoj da u njoj bude i katoličkih listova. Na željezničkim stanicama, u gostionicama zahtijevaj katoličke listove! Tamo amo pružit će ti se prilika, da i perom pomogneš dizati i širiti katoličku štampu. „Dužnost je katolika", opominje nas Leo XIII., „snažno podupirati katoličku štampu, koliko tko može u svom položaju." — Vrlo je krasna i rezolucija o katoličkoj štampi našega „*I. hrvatskog katoličkog sastanka*" (1900.): „*Hrvati katolici*, koji kao odani sinovi Hristove crkve kroz vijekove braniše neustrašivo svoju svetu vjeru, evropejsku uljudbu i slobodu, *uvjereni su, da pod otrovnim dahom bezvjerske štampe, napose pod utjecajem bezbožnih novina kršćanski narodi propadaju* u vjerskom, političkom, književnom, gospodarskom i društvenom pogledu, a svaka dobra djela da zamjenjuju samo zločini i opačine, odlučiše..., da će vjerni svojoj slavnoj prošlosti i ubuduće Božjom pomoći ustrajati na braniku za krst časni i slo-

bodu zlatnu protiv neprijatelja Crkve i domovine, koji svojim poganim perom truju dušu i srce, mute živo čuvstvo vjerozakonsko i vjeru u Boga, a s vjerom ugušuju također narodne osjećaje i svaki idealni polet. — U tu se svrhu preporučuje svakomu pravomu katoliku, da ne čita — ako ne mora — i ne podupire bezvjerske spise i novine, već da čita, podupire i širi domoljubne novine, prožete kršćanskim duhom.“ Ove riječi treba da su tebi, katolički đače, svagda duboko usađene u srce; njih treba da svagda odlučno provodiš u životu!

Budi oprezan čitajući neznabožačke klasike! Neznabožačka ti se starina kod grčkih i rimskih klasika prikazuje u sjajnom ruhu. Budući da kao gimnazijski učenik ne poznaješ onih idealnih prilika prvih kršćanskih vijekova, a o kršćanskom srednjem vijeku čuješ vrlo malo, zato ti se čini, da su to nekakva „tamna vremena“. — Upravo bi se poradi toga moglo lako dogoditi, da precijeniš staru mudrost i krepost neznabožačku, i tako pomutiš svoje kršćansko mišljenje o svijetu.

Budi oprezan čitajući moderne klasike!

Istina moderni svijet smatra te klasike svojim evanđeljem. Jedna mu rečenica Goetheova,

Schillerova ili Shakespeareova više vrijedi od Isusovih riječi. Zaisto moderna je klasična književnost vrijedno sredstvo obrazovanosti i zaslužuje dio slave, koja joj se pripisuje; al ovdje vrijedi ona: nije sve zlato, što sja. Mnogomu se đaku dogodi, što i Vodanu, koji se nasrkao mudrosti iz mimirskog vrela, ali je zato morao izgubiti jedno oko: tako je mnogi đak poradi klasika izgubio svoju vjeru. Uspomena na neznabožačke bogove, na vjeru osjećaja, na „čisto čovječanstvo“, na „savršenu sreću bez Boga“, kako to često klasici prikazuju, već je mnogoga đaka otuđilo pozitivnomu kršćanstvu.

Što vrijedi za moderne klasike, to vrijedi i za moderno bezvjerske filozofe. Nietzscheov je „nadčovjek“ pred kratko vrijeme jednomu katoličkom đaku uništio nesamo vjeru, već mu je i oduzeo razum.

Knjigu, koja je od Crkve zabranjena (stavljena na indeks), ne uzimaj u ruke! Grijeh i kazan za to poznaješ.

Napokon se kloni povjerljivoga prijateljstva s bezvjerskim i indiferentnim drugovima! Onaj, koji se vjeri ruga, nek ti ne bude nikad prijateljem, druk-

čije ćeš se i sam ubrzo okužiti bezvjersjvom. „Kaži mi, s kim se družiš, pa ću ti reći, kakav si!"

5 **Strah pred ljudima** — obzir ljudski peti je neprijatelj vjeri. U srcu katolik, a izvana vjerski indiferentan, to je žalosna slika mnogih đaka; u srcu ih boli, kad se podsmijeva Crkvi, njezinu svećenstvu i obredima, a izvana se tako drže, kao da se i njima sviđa to izrugavanje.

Katolički đače! Je li to muževno, značajno? Gdje je tu jakost značaja, mladenačka viteška narav? Ta nemoj da te ubroje u vrstu onih žalosnih značajeva, koji će jednoć navijek biti pribrojeni četi onih, koji se zovu „timidi", koje je sv. Ivan u otkrivenju vidio među odsuđenicima! Radi pravo i ne boj se nikoga! Ne boj se ruganja drugova, kad vršiš svoje vjerske dužnosti! Pa bio to i tvoj profesor, koji se usuđuje dirati u tvoje najveće blago vjere: „Noli me tangere!" Budi stalan i ne daj se zavesti njegovim riječima na drugu stranu! Slijepo načelo *„iurare in verba — prisezati na riječi učiteljeve"* u tom je pogledu već kod mnogoga đaka bilo uzrok otpada od vjere.

Priznaj otvoreno svoju vjeru! „Javno i pred cijelim svijetom ispovijedajmo

svoju svetu katoličku vjeru, potvrdimo je svakom prilikom i životom svojim", kliče oduševljeno Strossmayer.[1])

Danas se dijele duhovi na dvije strane: „Protiv Hrista — a svakako protiv Rima" stoji na zastavi jednih. „Za Hrista i za Rim" sja se na zastavi drugih. — Neutralan je samo onaj, koji je plašljiv.

Kao u Sparti što je za građanskoga rata bio kažnjen onaj, koji se nije priključio nijednoj stranci, tako bi se morao kazniti i onaj, koji stoji na strani u današnjem svjetskom ratu za najveće ideale: vjeru i ćudoređe. — I ti moraš zato pristati uz jednu stranu. No pod koju ćeš ti zastavu stupiti? Već te puti tvoje ime „katolik", da stupiš pod onu zastavu, na kojoj stoji pisano: „Za Hrista i za Rim!" Tvoje pravilo treba da bude: „Dušom t'jelom v'jek sam Tvoj za krst časni bijuć boj!"

Kao obrazovaniji pripadaš nekako među one, koji se zovu „illustrior portio Christi". — Noblesse oblige — čast donosi dužnosti! Zato ti je sveta dužnost junački i muževno priznavati svoju vjeru pred narodom. Obrazovani svjetovnjaci, koji su u svojoj službi

[1]) Okružnica od godine 1877. o jedinstvu Crkve.

savjesni, a uzato savjesno vrše svoje vjerske dužnosti, živa su apologija za druge. Zato je sa zanosom govorio naš pokojni hrvatski Mecena na I. hrvatskom katoličkom sastanku (1900.): „Ništa ne može na ovom svijetu biti ljepše, ništa uzvišenije, ništa božanstvenije, nego vidjeti svjetovnjaka, kako on svojom umnom snagom i blagošću svoje duše revnuje za slobodu svete Crkve i zauzimlje se za spasenje čovječanstva".

A ti, katolički đače! Zar da se ti stidiš da svakome javno otvoreno kažeš, da si katolik? Zar da se stidiš da izvršiš svoje vjerske dužnosti, kad znaš, da to vjera od tebe traži? Ne! Ako se ne stidiš svakome reći, da si Hrvat, ako se ne stidiš da vršiš svoje domovinske dužnosti, zašto da zatajuješ samo svoju vjeru? Ta sjeti se vazda riječi našega odlučnog katolika, Hrvata, dra. Koste Vojnovića: „Vjerujte, da će onaj, koji uzima kuražu ispovijediti se pred svijetom kao pravi katolik, kao sin svoje Crkve, imati kuražu i na civilnom polju, jer kukavština religiozna uzrokuje kukavštinu uopće". Zato vazda naprijed — ali i činima svoje vjere! Katolištvo nije „firma", katolištvo je život. — Danas nije dosta, da si samo kršten u katoličkoj Crkvi, danas treba da tvoj život u svakom času i odgovara nauci Hristovoj. Tvoj odlučni katolički život, tvoj dobri primjer danas može biti za mnogoga odlučan. A zar bi to bilo napokon i pošteno, da sramotno zapuštaš svoje vjerske dužnosti? Ne! Poput braće Makabejske prije prezri svoj život nego svoju vjeru! „Dobar rat ratovah", treba da uzmogneš jednom reći sa sv. Pavlom.

6. **Nećudoredni život** kod mnogoga je uzrok, što je izgubio vjeru.

Sve tvoje poricanje i sumnje, prijatelju, obično su odraz tvojega crnog srca. — Grijeh oduzima duši milost Božju, bez koje ne može nitko vjerovati. Kad bi vjera sadržavala samo nauke, koje bismo imali u umu držati, tad bi bilo malo bezvjeraca; ali jer katekizam poslije prvoga dijela „o vjeri" donosi glavu „o zapovijedima", koje ljudskim strastima stavljaju ogradu, zato mnogi ne vjeruju. Ne govori im razum protiv vjere, nego zla volja sa strastima i predsudama. Razum ide za voljom kao „poslušni sluga".

Dogme se poriču zato, jer ljudi ne će da ispunjaju ćudoredni zakon, koji izlazi iz dogmatskih nauka kao nužna posljedica. Zato reče jedan vjerni protestant i duboki mislilac ovu zgodnu

misao: „Kad bi iz teoretičke istine $2 \times 3 = 6$ izlazila praktična: „Ne sagriješi bludno“ — pô bi svijeta poricalo jedamputjedan“.

Mladiću, nastoj zato, da ti srce bude uvijek u redu, pa ne ćeš imati nikad ozbiljnih vjerskih sumnja. „Vele časni“, reče jednoga dana jedan zabludio katolik jednomu redovniku, „oslobodite me moje vjerske sumnje, — ali tih ima mnogo“. „Molim vas, gospodine, najprije kleknite i dobro se ispovijedite!“ Poslije ispovijedi reče mu otac: „No sad mi recite svoje sumnje!“ „Vele časni“, reče mu ovaj, „ja sad više nemam nikakvih sumnja“. Dä, mladiću, živi čisto, budi krepostan, zauzdavaj svoje strasti, pa ti ne će biti nikad teško vjerovati.

Budi plemenit u svome mišljenju!

Noćne ptice, koje ljube tminu, bježe od danje svjetlosti.

„Mišad grize; ali po tlih gmiže,
Sam sur oro pod nebo se diže“.
(Mažuranić).

Samo orao može gledati u sunce, da ne oslijepi.

Katolički đače, čuvaj i ti svoje najveće dobro — svoju vjeru! „Vjeru svetu čuvaj kao

vid očinji, nju čuvaj kano dušu duše svoje!“ dovikuje i biskup Strossmayer. „Vjera je neprocjenjivi dar Božji, po kom umrli čovjek postaje dionikom Božjega bića i istine, Božje milosti i neumrlosti, da postigne posljednje svoje opredijeljenje i vrijednim se učini one svete baštine, koju nam je Isus zaslužio dragocjenom Svojom krvi“.[1])

„Nikad nijesam zatajao svoje vjere ni za čas“, treba da možeš reći na smrtnom času. Dä, istom na smrti nek ti iz ruke ispadne zlatna zastava vjere, kad naime dođe do toga, da vjeru zamijeni gledanje vječne slave. Sjajna zvijezda, vjera, nek ti bude svjetionikom i vodičem u životu! Vjera nek ti ne bude samo „cimer“, koji od vremena do vremena izvješavaš poradi zemaljske koristi, nek ti ne bude stvar osjećaja, kojoj se utječeš samo u nevolji! Ne, vjera nek vlada i upravlja cijelim tvojim životom! Budi katolik, ali nesamo u crkvi, unutar vrata crkvenih, već svagdje: u školi, na ulici, kod kuće; dä, iz tvoga svega života mora svagda svaki vidjeti, da si u istinu pravi član katoličke Crkve! Samo oni katolici vrijede, koji i žive po vjeri. Dobar primjer praktičnoga

[1]) Okružnica od g. 1877. o jedinstvu Crkve.

kršćanstva prava je propaganda činom, koja sve prosvjetljuje, a nikoga ne vrijeđa, to je zorno vjersko obučavanje, koje blagoslovnije djeluje od najsjajnijega bogoslovnog dokaza.

Atanasijeva vjeroispovijest.

Quicumque vult salvus esse: ante omnia opus est, ut teneat Catholicam fidem. Quam nisi quisque integram, inviolatamque servaverit: absque dubio in aeternum peribit.

Fides autem Catholica haec est: ut unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate veneremur. Neque confundentes personas, neque substantiam separantes. Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti. Sed Patris et Filii et Spiritus sancti una est divinitas: aequalis gloria, coaeterna maiestas. Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus sanc-

Tko hoće da se spase, prije svega treba da vjeruje katoličku vjeru; koje ako svako cijele i nepovrijeđene ne sačuva, bez sumnje će zavijeke propasti.

A vjera je katolička ovo: da Boga jednoga u Trojstvu i Trojstvo u jedinstvu poštujemo ne miješajući osoba i ne rastavljajući bistva; jer je druga osoba Očeva, druga Sinova, druga Duha Svetoga. Ali je Oca i Sina i Duha Svetsga jedno božanstvo, jednaka slava, svima vječno dostojanstvo. Kakav Otac, takav Sin, takav Duh Sveti. Nestvoren Otac,

tus. Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus sanctus. Immensus Pater, immensus Filius, immensus Spiritus sanctus. Aeternus Pater, aeternus Filius, aeternus Spiritus sanctus. Et tamen non tres aeterni, sed unus aeternus. Sicut non tres increati nec tres immensi, sed unus increatus, et unus immensus. Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus. Et tamen non tres omnipotentes: sed unus omnipotens. Ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus. Et tamen non tres Dii, sed unus est Deus. Ita Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus sanctus. Et tamen non tres Domini, sed unus est Dominus. Quia sicut singillatim unamquamque personam Deum ac Dominum con-

nestvoren Sin, nestvoren Duh Sveti. Neizmjeran Otac, neizmjeran Sin, neizmjeran Duh Sveti. Od vijeka Otac, od vijeka Sin. od vijeka Duh Sveti. A ipak ne tri od vijeka, nego jedan od vijeka; kao što ne tri nestvorena, ne tri neizmjerna, nego jedan nestvoren i jedan neizmjeran. Isto tako svemogući Otac, svemogući Sin, svemogući Duh Sveti. A ipak ne tri svemoguća, nego jedan svemogući. Tako Bog Otac, Bog Sin, Bog Duh Sveti. A ipak ne tri Boga, nego jedan Bog. Tako Gospod Otac, Gospod Sin, Gospod Duh Sveti. A ipak ne tri Gospoda, nego jedan Gospod; jer kao što nas kršćanska istina nagoni svaku osobu napose za Boga i Gospoda, ispovijedati; tako nam katolička vjera zabranjuje tri Boga ili Gospoda govoriti.

fiteri Christiana veritate compellimur: ita tres Deos aut Dominos dicere catholica religione prohibemur.

Pater a nullo est factus: nec creatus, nec genitus. Filius a Patre solo est: non factus, nec creatus, sed genitus. Spiritus Sanctus a Patre et Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Unus ergo Pater, non tres Patres: unus Filius, non tres Filii: unus Spiritus sanctus, non tres Spiritus sancti. Et in hac Trinitate nihil prius, aut posterius; nihil majus, aut minus: sed totae tres personae coaeternae sibi sunt, et coaequales. Ita ut per omnia, sicut jam supra dictum est, et unitas in Trinitate, et trinitas in unitate veneranda sit.

Otac nije ni od koga načinjen ni stvoren ni rođen. Sin je samo od Oca ni načinjen ni stvoren, nego rođen. Duh Sveti od Oca i Sina ni načinjen ni stvoren ni rođen nego izlazi. Jedan je potom Otac, ne tri Oca; jedan Sin, ne tri Sina; jedan Duh Sveti, ne tri Duha Sveta. I u tom Trojstvu ništa prije ili poslije, ništa veće ili manje; nego su sve tri esobe jednako od vijeka i jednake međn sobom. Tako da u svemu, kao što je već rečeno, i jedinstvo u Trojstvu i Trojstvo u jedinstvu valja štovati.

Qui vult salvus esse: ita de Trinitate sentiat.

Tko dakle hoće da se spase, tako treba o Trojstvu da misli.

Sed necessarium est ad aeternam salutem, ut Incarnationem quoque Domini nostri Jesu Christi fideliter credat. Est ergo fides recta, ut credamus et confiteamur, quia Dominus noster Jesus Christus Dei Filius, Deus et homo est. Deus est ex substantia Patris ante saecula genitus et homo est ex substantia matris in saeculo natus. Perfectus Deus, perfectus homo: ex anima rationali et humana carne subsistens. Aequalis Patri secundum divinitatem: minor Patre secundum humanitatem. Qui licet Deus sit, et homo: non dno tamen, sed unus est Christus. Unus autem non conversione divinitatis in carnem: sed assumptione humanitatis in Deum. Unus omnino non confusione substantiae: sed unitate personae. Nam sicut anima rationalis et caro unus est homo:

Ali je potrebno za vječno spasenje, da i utjelovljenje Gospoda našega Isusa Hrista iskreno vjeruje. Prava je potom vjera, da vjerujemo i ispovijedamo, da je Gospod naš Isus Hrist Sin Božji, Bog i čovjek. Bog je od bistva Očeva prije vijekova rođen, a čovjek je od bistva materina u vremenu postao. Savršen Bog, savršen čovjek; koji ima razumnu dušu i čovječje tijelo. Jednak Ocu po božanstvu, manji od Oca po čovječanstvu; koji premda je Bog i čovjek, ipak nijesu dva nego jedan Hrist. A jedan je ne obraćenjem bošanstva u tijelo, nego uzećem čovječanstva k Bogu. Jedan posve ne miješanjem bistva, nego jedinstvu osobe; jer kako razumna duša i tijelo jedan je čovjek, tako Bog i čovjek jedan je Hrist; koji je trpio za naše spasenje, sišao nad pakao, us-

ita Deus et homo unus est Christus. Qui passus est pro salute nostra, descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis. Ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei Patris, omnipotentis: inde venturus est Judicare vivos et mortuos. Ad cujus adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis et reddituri sunt de factis propriis rationem. Et qui bona egerunt, ibunt in vitam aeternam, qui vero mala, in ignem aeternum.

Haec est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.

krsnuo od mrtvih, uzašao na nebesa, sjedi o desnu Boga Oca svemogućega; odonud će doći suditi žive i mrtve; na čiji dolazak imadu svi ljudi uskrsnuti s tjelesima svojim i dati račun o djelima svojim. I koji činiše dobro, ići će u život vječni; koji pak zlo, u oganj vječni.

To je vjera katolička, koje ako svako vjerno i tvrdo ne uzvjeruje, ne će se moći spasti.

II. Put.

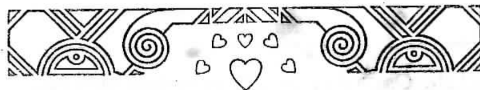
„Ja sam put — Ego sum via."

Iv. 14, 6.

„Radi, što radiš; vjerno posluj u vinogradu mojem, ja ću ti biti plata.

Piši, čitaj, pjevaj, uzdiši, muči, moli se, podnosi ljudski suprotivštine; život vječni vrijedan je svega toga."

Toma Kempenac: Nasljeduj Hrista III. 47. 2.

Isus naziva svoje zapovijedi putem, koji vodi u nebo. „Kako su uska vrata i tijesan put, što vodi u život, i malo ih je, koji ga nalaze," govori On u besjedi na gori, u kojoj je dao osnovna načela kršćanskoga ćudoređa (Mat. 7, 14.). Nažalost mnogi đak još zamlada ostavi taj nebeski put te bludi po širokom putu strasti, što vodi u propast (Mat. 7, 13.).

Stramputice.

Noć je! Vjetar se lomi kroz gustu gorsku šumu. Katkad udari grom, kao da hoće sve

---

Deset zapovijedi Božjih.

1. Ja sam Gospod Bog tvoj. Nemaj drugih bogova uz Mene.
2. Ne izusti imena Gospoda Boga svoga uzalud.
3. Spomeni se, da svetkuješ dan Gospodnji.
4. Poštuj oca i mater, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji.
5. Ne ubij.
6. Ne sagriješi bludno.
7. Ne ukradi.
8. Ne reci lažna svjedočanstva na bližnjega svoga.
9. Ne poželi žene bližnjega svoga.
10. Ne poželi nikakove stvari bližnjega svoga.

ušutkati. Osamljeni se mladić probija kroz gustu šumu; čas se strašljivo ògléđâ — čas podvostručuje svoje korake. Put mu sprečava sad kamen, sad panj, ali on se ne boji nikakve zapreke, juri i spušta se sve dublje s brda. „Gdje sam?“ otkine mu se napokon s drhtavih usana. U taj čas sijevnu munja — i pokaza mladiću svojim ognjenim svijetlom crni ponor, do kojega je baš dòšao. Činilo mu se, da je baš zinuo, da ga proguta.

Katolički đače! Možda u ovoj slici prepo-

Pet zapovijedi crkvenih.

1. Svetkuj zapovijedane blagdane.
2. Slušaj pobožno sv. misu u nedjelju i u ostale zapovijedane blagdane.
3. Posti zapovijedane poste, i u određene dane ne mrsi.
4. Svake se godine najmanje jedamput određenomu zato svećeniku ispovijedi i o Uskrsu pričesti.
5. Ne svadbuj svečano u zabranjeno vrijeme.

Sedam glavnih grijeha.

1. Oholost,
2. skupost,
3. bludnost,
4. zavist,
5. neumjerenost u jelu i pilu,
6. srditost,
7. lijenost.

znaješ sliku svoje duše, koja je pala u ponor smrtnoga grijeha? Možda si sašao s puta Božjega, možda se sve dublje spuštaš u ponor zla — k ponoru pakla. Sretna li tebe, ako ti se milosrđe Božje još jednom smiluje, ako ti munja milosti Božje još jednom rasvijetli i potrese dušom, ako ti pokaže nesreću, u koju te je grijeh bacio.

Smrtni grijeh.

Carica se Eudoksija stala jednom prijetiti sv. Ivanu Zlatoustomu, da će ga baciti u tamnicu ili prognati. Na to joj reče jedan dvoranin: „Zlatousti se ne boji ni zatvora ni progonstva.

Šest grijeha protiv Duha Svetoga.

1. Ufati se preuzetno u milosrđe Božje,
2. zdvajati o milosti Božjoj,
3. protiviti se priznanoj istini kršćanske vjere,
4. zavidjeti bližnjemu darove Božje,
5. odoljeti tvrdokorno spasonosne opomene,
6. ustrajati hotimice u nepokori.

Četiri u nebo vapijuća grijeha.

1. Hotimično ubojstvo,
2. sodomski grijeh,
3. tlačenje ubogih, udovica i sirota,
4. zaustavljanje ili uskraćivanje zaslužene plaće.

Zlatousti se ne boji ničega osim grijeha." Ne boj se ni ti u svijetu ničega osim grijeha! Boj ga se osobito:

1. **Poradi uvrede Božje, što je grijeh nosi.** Grijeh je bestidno preziranje Boga, koji ti kao stvoritelj i gospodar ima pravo a i mora davati propise; On će te jednom i suditi. Grijeh je nesamo slabost naravi, nesamo ponizivanje ljudskoga dostojanstva, grijeh se upravo protivi Bogu. Grijeh je neizmjerna nezahvalnost prema Bogu, od čije milosti živiš, od čije si dobrote posve zavisan. „Što imaš, što nijesi primio?" (I. Kor. 4, 7.) Grijeh je buna i revolucija protiv Boga kao kralja; po grijehu Mu odričeš poslušnost — „ne ću služiti — non serviam" (Jerem. 2, 20.). Grijeh je kršenje vjernosti i krivokletva, jer si se pri krštenju i

Deset tuđih grijeha.

1. Svjetovati na grijeh,
2. zapovijedati na grijeh,
3. privoljeti na tuđi grijeh,
4. nagovarati na grijeh,
5. hvaliti tuđi grijeh,
6. šutjeti na grijeh,
7. ne pokarati grijeh,
8. pomagati na grijeh,
9. braniti tuđi grijeh.

prvoj sv. pričesti čvrsto zakleo, da ćeš se kloniti grijeha. Što više grijeh je atentat na Boga, jer po grijehu želi čovjek, koliko je do njega, ubiti samoga Boga — jer oni, koji griješe, razapinju Boga nanovo (Hebr. 6, 6).

2. **Poradi vječnih kazni.** Posve je pouzdano, da ima pakao. O tom svjedoči Duh Sv. na različitim mjestima staroga Zavjeta. Isus u evanđelju govori petnaest puta o paklenoj vatri. — Dà, mora biti pakao, to traži pravednost, to te uči i vjerom prosvijetljeni razum! Kako bi se drukčije mogle riješiti tolike nerješive na svijetu zagonetke? A kako je došlo do toga, da je pakao stvoren? Eto, to je učinio grijeh. Pakao nije drugo već vječna kazan za grijeh. — Boj se napokon grijeha.

3. **Poradi njegovih vremenitih posljedica!** Sam neznabožac Epikur, koji nije shvaćao života s idealnoga već sa životinjskoga stajališta, učio je svoje đake, da se moraju kloniti grijeha, ako hoće ugodno živjeti na zemlji, jer su grijeh i kazan brat i sestra, koji se zajedno rađaju, i jer su trpnja i strah nerazdjeljivi pratioci zloće. Kao oluja što udara i burka more, tako savjest i strah muči grješnika — a ta mu se nutrašnja muka često i na licu pokazuje, a mnogo mu puta i podgriza život.

„S tisuću me različitih jezika optužuje savjest — sve potajno — i svaka me optužba i svaki grijeh naziva zločincem. Svi se jednako tiskaju k sucu i viču. Kriv je, kriv je, kriv je.“ Ovako opisuje Schakespeare duševne muke grješnoga kralja engleskoga Rikarda II. „Tko se opr'o Bogu i ima mira“ (Job 9, 4.)? Kao divlji konji vuku grijehom razvezane strasti grješnika od ludosti do ludosti, od zla do zla — u propast, i ne dadu mu, da k sebi dođe. Gadne, duge, dä, doživotne bolesti često su gorki plodovi mnogih grijeha.

Bježi zato, moj prijatelju, od grijeha tako, da ti se na grob može uklesati ona Horacijeva: „Integer vitae scelerisque purus“. Moli svaki dan za milost, da ne padneš ni u jedan smrtni grijeh. Već prvi smrtni grijeh može zapečatiti tvoju vječnu nesreću. Zato neka ti je svakidašnja molitva: „Gospodine, jedno te molim, daj mi čisto srce bez grijeha!“ Život nije najveće dobro, ali je najveće zlo grijeh.

Jedan grijeh mladeži.

Ako mladić padne u smrtni grijeh, tad je to obično grijeh nečistoće. Kad se jednom strast zadovolji, onda se taj oganj razvije kao vrućica kod groznice i često dopre do velike vatre. Zakratko nestane i posljednjega traga stidljivosti. Od nevinoga se mladića ~~razvije~~ raskalašan, komu razum i volja samo za to služe, da postane što sličniji nerazumnoj životinji.

1. **Kakova je duša mladoga, navadnog bludnika?** — Grdne li pustoši u nekoć svetom, po krštenju urešenom hramu Božjem! Svetište je mlade duše oskrnjeno; nema u njemu sjajnoga prijestolja Božjega, pretvorilo se u hram demona, gdje niske strasti slave orgije, Razum je potamnio, i biva sve tamniji poslije svakoga grijeha! — Fantazija nije drugo već galerija gnusnih slika! — Pamćenje postaje nepouzdano slično rešetu, u kojem se voda ne zadržava. — Volja poslije mnogih poraza služi bez snage tiranskoj strasti. — Značaj je podivljao. — Srce prazno i bez utjehe. — U svakom je veselju umiješan diskord nemirne savjesti, koja neprestano diže svoj glas pun prijetnje. — Nestalo je veselja i snage za ispunjavanje dužnosti. — Molitva mu, služba Božja i primanje sv. sakramenata postaje mrsko.

Pod teškim pritiskom nečiste strasti, „koja

mora neprestano zlo rađati", osjeća navadni grješnik, kako je nemoćan i zagnjuren u baruštinu nečistoće. — Taj mu osjećaj nemoći oduzima i posljednji ostatak snage. — Nemoć ga vodi dotle, da sam sebe prezire. Odavde se rađa dosada života, i to ga često dovodi do očajanja, koje se nerijetko svršava samoubijstvom.

Često dođu ovakovu navodnomu grješniku sumnje, da li je čovjek uopće slobodan. Odavde se porodi unutrašnja nevjera; korenje savjesti i strah od vječnoga suca proizvedu želju, da nema vječnosti i odgovornosti. Još jedan korak, i eto takvi mladić otpada i od Crkve. To bilježi povijest o mnogima. Zato pravo kaže Strossmayer: „Razbluda je duši ono, što je mraz lijepu proljetnomu cvijetu; ona je upravo otrov, koji u duši čovječjoj svaku istinu ubija".[1])

2. **Kakav je tjelesni život mladića, kojemu je blud navadni grijeh?** — Kao što crv rastače drvo, tako nečisti grijeh, koji je postao navadom, rastače tijelo. Glavobolja, slabost živaca, bolest srca, sušenje hrptenjače, gubitak vida, potpuna slabost — često su posljedice toga grijeha. To su utvrdili liječnici. Starac u ranoj mladosti — nečisti mladić — pada rano u grob. Jedan liječnik svjetskoga glasa piše: „Nijedna kužna bolest ne uništava tako tijelo kao upravo ovaj grijeh". A drugi liječnik tvrdi: „Nečistoća je više ljudi uništila negoli svi bojevi, o kojima govori svjetska povijest".

[1]) Tri riječi našemu sveučilištu.

3. **A kakva vječnost čeka takvoga navadnog mladića?** — Sam ga Duh sv. odsuđuje na vječnu propast riječima: „Dijel je nečistih u jezeru, što gori ognjem i sumporom" (Otkr. 21, 8.). Od stotine duša, što se u paklu muče, devedeset i devet ih je, koje su ili samo poradi nečistoće ili i poradi nečistoće odsuđene" (Sv. Alfonso Liguori). Koliko je mladića, koji već deset i stotinu godina trpe strašne muke u paklu — i to možda poradi jednoga jedinog grijeha protiv šeste zapovijedi Božje. Što bi bilo, kad bi ti u ovaj čas umro i došao na sud Božji?

Budući da je ubojiti grijeh nečistoće najveći neprijatelj mladeži, koji joj zadaje teško izlječive rane, to se jedna nalazi riječi i sredstava, koja bi sačuvala mladež od toga otrova. — Strašne li zaslijepljenosti!

Je li nečistoća grijeh? Možda ti je već koji

pokvaren prijatelj ili slobodouman romanopisac kušao dokazati, da nečistoća nije grijeh, da nije ni sramota, nego jednostavna ljudska potreba, a najviše ljudska slabost, koju samo plašljivci i preveć religiozne duše smatraju grijehom i sramotom. — No, mladiću, reci mi, zašto i pokvaren čovjek nastoji skriti taj grijeh? Zašto se zarumene obrazi pri tom grijehu? Zašto savjest neprestano dovikuje: „Kriv si!" Sve je to glas prirodnoga zakona, što ga je Bog usadio u ljudsko srce: „Ne sagriješi bludno" (Mojs. 20, 14.) - to nije drugo nego zakon, koji je Bog u dva paragrafa urezao u kamene ploče na Sinaju — šesta i deveta zapovijed — u kojima je zabranio nesamo nečiste čine, doticaje, poglede, govore, šale, pjesme i čitanje, već i sve svojevoljne želje, predodžbe, misli, riječju sve, čim se vrijeđa sv. stidljivost. Mladiću, zar još možeš o tom sumnjati, da li je nečistoća grijeh?

Zablude.

Ako je dosta samo jedan čas, da duša padne u strahotu smrtnoga grijeha, to se ipak za taj pad obično dugo sprema. Lutajući dođe putnik do ponora. Jednako tako vode iznutra zle strasti, a izvana grješne prilike mladu dušu u propast, u ćudorednu pokvarenost.

Unutrašnje zablude.

Ima duša, koje su se od unutrašnji borba i bura tako sačuvale, koje su tako vedre, kao da nijesu rođene u istočnom grijehu. No takvih je malo; većina ljudi mora steći tu vedrinu i mir teškom borbom protiv strasti. *„Život je čovječji na zemlji vojevanje"* (Job. 7, 1.).

Ti pitaš, što je strast? Sv. Toma kaže: *„Passiones dicimus, omnes motus appetitus sensitivi"*[1]) — svaki pokret poželjne, osjetne moći; — pod strašću dakle razumijevamo svaki pokret naravi (motus animi) — ili uzbuđenje naravi (concitationes animi).

Kao razum što mora upoznati Boga kao najveće dobro, a volja za njim težiti kao za najveći dobrom, tako valja da bude moć sjetilne težnje podignuta po strastima u službu Božju. Ako su ta uzbuđenja naravi pod upravom razuma, onda nas pomažu, da lakše izvršimo dobro.

Ali kao što su ranjene ostale moći čovječje, tako su se i strasti po istočnom grijehu okrenule zlu; tako su i strasti postale predmetom borbe i pobjede. Zato i glasi životno načelo kršćanina, koji teži za krepošću: „Borba, i

[1]) Sum. I. II. qu. 59. a. 5.

to neprestana, doživotna borba protiv neurednih strasti"! – „Vidim drugi zakon u udima svojima, koji se suproti zakonu uma mojega", veli sv. Pavao (Rim. 7, 23.). Bez borbe nema pobjede, a bez pobjede nema krune.

Budući pak da u mladosti, u tom vremenu bure i oluje, najjače bjesne strasti, to je upravo mladost vrieme čudoredne borbe.

Glavna su pravila te unutrašnje bojne taktike:

1. Obuzdavaj svoju maštu, jer ona budi i jača strasti!

2. Drži na uzdi svoja izvanja sjetila — osobito oči i uši — jer po njima dobiva mašta hranu!

3. Utišavaj unutrašnje osjećaje ljubavi naklonosti, odvratnosti i mržnje! Razum mora biti krmilar srca, drukčije će te baciti u valove strasti i u propast.

4. Opri se odmah prvomu neurednom pokretu!

Principiis obsta: sero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras".
Ovidije.

Tako te već opominje neznabožac. Ne zgrabi li vojnik u ratu odmah oružja, kad neprijatelj navali, mora mu se bez otpora predati.

5. Čuvaj se besposlice! Kad duh i tijelo ne rade, onda mašta hrani požudu. „Otium initium peccati — Besposlica je početak grijeha."

6. Vježbaj se u izvanjemu i unutrašnjemu odricanju! „Abstine et sustine!" to je načelo već kod neznabožačkih filozofa bilo uvjetom svakomu napretku i mudrosti, a kako da ne vrijedi danas? Zato i ističe vladika Strossmayer: „Ako u duševnom i umnom radu želimo uspjeti, valja samoga sebe zatajiti, valja se rasipnosti i raskošja odreći, valja sve vrijeme znanju i umjenju žrtvovati." [1])

7. No u toj borbi nijesu dovoljna naravna sredstva. Čistoća je duše od grijeha nešto nadnaravno, zato su duši potrebna i nadnaravna sredstva protiv glavnoga izvora grijeha, protiv strasti; ta su pak sredstva: molitva i primanje sv. sakramenata. „Nikakvim se oružjem", piše sv. Lovro Justin, „ne dade uništiti bijes duševnih neprijatelja — osim molitvom." „Stanuje li Isus po sv. pričesti u nama", piše sv. Ćiril, „to on gasi vatru požude".

8. Budi ustrajan u tom boju! Mi možemo strasti obuzdati, ali ih ne možemo

[1]) Tri riječi našemu sveučilištu.

uništiti. „Toliko ćeš napredovati, koliko sam sebe svladaš“ (Nasljeduj Hrista I. 25.).

9. Obuzdaj osobito svoju glavnu strast, bila to sad lakomislenost, sjetilnost, srdžba ili lijenost! Dobar vojskovođa nastoji uništiti najprije najjačega neprijatelja. Bude li taj pobijeđen, tad je bitka više od pola dobivena. Da pak možeš lakše upoznati i svladati svoju glavnu pogrješku, koja je obično znak temperamenta, pozabavimo se sad s četiri temperamenta (ćudi), koliko ti mogu biti uzrok grijehu.

Lakoumnik (sangvinik).

Najbolji nam opis lakoumna mladića daje Sv. pismo u priči o rasipnom sinu. Bogato obdaren duševnim i tjelesnim dobrima — baca se na uživanje. Otac mu je dao ozbiljnih opomena i s teškim srcem očinski blagoslov. No lakoumni sin zaboravi naskoro svu ozbiljnost — i u tuđini se udomaćio. S lakoumnim je drugovima rasuo imutak, talente i životnu snagu. Uživanje mu je oduzelo svaku energiju, volju i veselje za posao. On pada na prosjački štap i mora raditi poradi gladi, a to mu je kao sinu dobre kuće tjeralo krv stida u lice.

Mladiću! Možda i u tvojim žilama

teče lagana, vatrena krv. Možda brzo sklapaš prijateljstva, možda ti je srce puno čežnje za čašću i ljubavlju, brzo odlučuješ što, ali nikad ne provedeš odluke; možda u tebi živi težnja za nečim neodređenim, fantastičnim, a pregorka ti se možda čini ona: „*Per aspera ad astra*“! Možda brzo svršuješ najteže stvari vjerske i staleške dužnosti; ne mariš možda mnogo za pohvalu i grižnju savjesti, za ukore roditelja i učitelja, samo da se možeš baciti u časovito uživanje? O mladiću, mladiću! Ne bojiš li se, da će te stići udes rasipnoga sina, koji osamljen, ostavljen od svih, lije potajno suze: „Jao, što to bi sa mnom! Ruka očeva, koja me prije blagosiljala i sreću obećavala — sad se okrenula da proklinje! Nekoć bijah nada oca, sad sam mu na sramotu; postao sam grob ocu svome, sramota obitelji, bjegunac iz domovine! Jao meni! Što je moglo biti od mene, a gle, što sam uistinu!“

1. **Kamo vodi lakoumnost?** — Lakoumnost te izvodi iz tebe samoga i predaje te izvanjemu svijetu; lakoumnost rasipava duševne sile i priječi te, da ne možeš steći potrebnoga znanja; lakoumnost ti otima životnu sreću na zemlji; lakoumnost oduzima dragocjene prilike, u kojima bi mogao steći zasluga i krunu;

lakoumnost te može vrlo lako dovesti do ruba ćudoredne pokvarenosti — a odavde u vječnu propast.

2. **Shvati dobro veliku ozbiljnost života!** „Teži za znanjem, kao da ćeš uvijek živjeti, za krepošću, kao da ti je ovo posljednji dan," opominje te papa Hadrijan II. Napiši na stô, gdje učiš, one glasovite riječi sv. Bernarda: „Ad quid venisti — Zašto si došao?". Upotrijebi za posao svu energiju i snagu! Veliki se cilj ne postiže igrajući se. Tebi je Bog postavio uzvišen cilj, da ga postigneš, tvoji roditelji za to mnogo žrtvuju, a i ti možeš samo pregaranjem uistinu koristiti ljudskomu rodu.

Ne misli, da živiš zato, da se odmaraš. Svaki je dan života dan ispita, a taj se ispit svršava smrću. Uvijek promatraj svoj život „sub specie aeternitatis", s pozadinom vječnosti! Valja ti učiti, raditi tako, da ti život dobije sadržajni smisao vječnosti.

Kolerik.

Kolerik ima u glavnome muževnu ćud. U sebi krije energiju i snagu za rad; stavlja sebi pred oči visoki cilj, i tad neumorno radi svim

silama, da ga postigne. Ako se kolerik oduševi za dobru stvar, mogu se od njega očekivati velika djela. Kolerici su pravi ljudi rada u svijetu. — No ima taj temperamenat i svojih loših strana. Kolerik je često slavoljubiv i teži za gospodovanjem; želi biti pred svima i sve vidjeti pod sobom — a protivurječja ne trpi. Često se od toga temperamenta razvija prevelika težnja za slobodom; kolerik se rado opire svakoj sili, ne će da se drži reda i nerado sluša. Ideal mu je — zlatna sloboda. I ako se kolerik ne oduševi za jedino veliku svrhu, koja leži onkraj groba, tad obično padne u obožavanje samoga sebe.

Mladiću! jesi li po naravi kolerik, tad zapamti ovo:

1. **Nastoj da zarana obuzdaš neurednu težnju za slobodom i mladenačku otpornost!** Želja je za slobodom po sebi dobra ona nas podsjeća na plemenitu slobodu u raju. No otkako je istočni grijeh u nama razbudio velike strasti, od toga je vremena sloboda za mnoge samo zavodljivi dar. Istina — kod kolerika nema velike pogibli, da će se poradi težnje za slobodom baciti na osjetno uživanje, na grijehe protiv čistoće; kolerik ima u sebi odviše otporne snage, a da bi se dao svladati

od mekoputnosti. Glavna mu je pogrješka: lažna oholost i podavanje srdžbi.

2. **Uči se podlagati blagoslovnomu jarmu poslušnosti!** Prava je sloboda djece Božje u stalnom predavanju u volju Božju, u izvršivanju te svete volje i odricanju samoga sebe.

Mladiću, ne će ti dati mir srca samovoljstvo već obuzdavanje samoga sebe.

3. **Bori se protiv navala svoje koleričke naravi,** bori se hrabro, bori se odmah! Današnja će te pobjeda oduševiti za sutrašnju borbu! *Macte virtute!* Blago tebi, ako svladaš odveć veliku smjelost tê drukčije viteške ćudi, — biti ćeš jak, čvrst i muževan značaj!

Melankolik.

Melankolik ima kao temeljno obilježje to, što bježi od svega, što nije njegovo „ja"; on je izoliran na samoga sebe. Lako ga je uvrijediti i rado mrmlja. Nije doduše slavoljubiv, ali zato ipak druge rado prezire, ne cijeni ih mnogo. — Budući da nikomu svoje „ja" ne može donijeti pravoga mira, to ni melankolik nije nikad posve zadovoljan; on uvijek nešto traži, ali nikad ne nalazi, što traži. Zato obično takav stvori sam sebi svoj

„idealni svijet", u kom se kreće — ; on najviše živi u maštanju, zato je vrlo brz na osobite i ekstremne nazore, koje mu je teško izbiti iz glave. Ako ga tko uvrijedi ili ako samo misli, da ga je tko uvrijedio, teško se pomiri; u srcu mu se ukorijeni mržnja i težnja za osvetom. To su tamne strane melankolika.

No ako se melankolik dobro vodi i ako se nauči samoga sebe obuzdavati, tad mu njegova unutrašnja osamljenost postaje vrlo korisna. Predobiješ li ga za Boga i dobro, tad se u njemu razvije duboko predanje Bogu.

Dragi mladiću! Prepoznaješ li po ovom kratkom opisu svoje duševno stanje, tad zapamti ovo:

1. **Ne podavaj se osjećajima svoga srca!** Zašto ti je Bog dao razum i volju? Čovjeka treba da vodi razum i volja a ne čuvstva. Čovjek preveć čuvstven, pa bio i „vjerski čuvstven", sličan je lađi na moru bez krmila, koju valovi bacaju na sve strane, koja neprestano lebdi u pogibli, da će potonuti.

2. **Ne podavaj se nikad čuvstvima sjete!** Sjeta vrijeđa Boga, otuđuje te ljudima, muči te, priječi te da napreduješ u kreposti, pripravlja te za pokvarenost, oduzima ti mir, čini

te prerano starim (Isp. Priče 17, 22.). „Kao što škodi moljac odijelu a crv drvetu, tako i sjeta srcu čovječjemu“ (Priče 25, 20.). Da se odlučiš od te možda naravne pogrješke, svladaj samoga sebe i pobuđuj u sebi pouzdanje u Boga!

3. **Ne trati vrijeme u kojekakvim sanjarijama!** Tko mnogo sanja, taj se mnogo zapušta. Nije uvjet da ostvariš lijepe ideale u tom, da maštaš, već u tom, da budeš marljiv, odlučan, radljiv — da se muževno boriš. Kupi sada znanja i kreposti, a ostalo ostavi Bogu! — Valja da budeš jednom muž, a ne sanjar!

4. **Bori se protiv svake sjete!** Sjeta pomućuje vedrinu razuma, zarobljuje volju, truje srce; oduzima ti prave ideale. Pazi da ti se u pobožnost ne uvuče sjeta! Razum i volja moraju Bogu potpuno služiti. Sveci nijesu postali svetima po slatkim čuvstvenim osjećajima, nego po dubokoj, razložnoj duševnoj unutrašnjosti, po kreposnoj borbi protiv napasti, po pregaranju i trpljenju.

Flegmatik.

Neki je mladić stajao na raskršću i promišljao, kojim bi putem udario, kad mu najednom pristupe dvije gospođe: „Ja sam uživanje“, reče jedna, „i pođeš li za mnom, put ti je vrlo lagan“. — „Ja sam krepost“, reče druga. „Pođi za mnom, mladiću! Istina — put je, kojim ću te voditi, težak, no konačni je cilj — neumrlost“.

Mladi Herkul izabra teški put kreposti.

Mladiću! Bi li ti radije išao lakim putem? No evo ti takvoga mladića: bez ideala je, bez mladenačkoga žara i poleta, boji se svakoga napora, u mekoputnoj besposlici trati dane životnoga proljeća koji se nikada ne će povratiti. Spava. Bez misli i zanimanja provodi beskrajno vrijeme u dosadi, slabi bez ozbiljnoga rada, bez duševne hrane. Zar takav nije nalik na slugu iz evanđelja, kojemu je gospodar dao jedan talenat, a on mjesto da njime radi i štogod stekne, zakopa ga poradi svoje lijenosti (Isp. Mat. 25, 30.).

1. **Lijenost je nedostojna čovjeka.** Lijenština je izrod među stvorovima. Gledaj oko sebe! U prirodi sve radi i kreće se kao u kakvoj velikoj radionici. Zar ćeš samo ti tu besposleno stajati! Zar ne vrijedi i za tebe kao svaki stvor — zakon rada? (Job 5, 7.). — Mladiću, radi zato prema svojim talentima, jer znadi, da ćeš davati strogi račun i pred Bogom i pred svojim narodom i pred svojim

roditeljima, koji se muče za tebe. Imaš li slabije duševne sposobnosti, to radi prema svojim silama, ali ne sustani! Bog će te nagraditi, jer On vidi tvoj trud i tvoju volju. Ako si pak darovitiji, čuj, što ti progovara Strossmayer: „Čim si darovitiji, moj mladiću, tim, vjeruj mi, imaš ozbiljniji i radeniji biti, želiš li do istine i do lijepa imena dospjeti; ako si darovitiji, a ti spadaš i onako među one izabranike, kojima je Bog zastavu u ruke stavio, da druge brže za sobom na strmu goru povuku, koja na vršku svom hrani bujnu lovoriku dosuđenu onima, koji ustraju do konca".[1])

Katolički đače, ne daj zato, da se lijenost uvuče u tvoje srce, jer lijenjenje, nerad ništi talente. Srce su i duh ljuski kao dva mlinska kamena. Baciš li među njih žito, samljet će ga u brašno; ne baciš li ništa, taru jedan o drugi. Nerad je napokon izvor mnogih napasti i grijeha. „Mnogomu zlu uči nerad", veli Duh Sv. (Crk. 38, 29.), a sv. Jeronim to objašnjuje ovako: „Tko se sam ne zabavlja, toga zabavlja đavao".

2. **Smiono naprijed na putu ozbiljnoga rada i ispunjavanja dužnosti!** „Vivre, c'

[1]) Tri riječi našemu sveučilištu.

ect agir". — „Dies pleni" — moraju biti dani tvoga života, jer brzo dolazi noć, kad više ne ćeš moći ništa raditi (Iv. 9, 4.). Potraži među svecima koji primjer, koji će te oduševljavati i pokazivati put k savršenosti! Vježbaj volju, da ne malakšeš na tom putu! Svaki dan valja da bivaš i kreposniji i mudriji, kao što bivaš stariji. Nema napredovanja u znanju i kreposti bez napora, svladavanja i rada.

Ne oslanjaj se na talente! Ti se moraš priučiti radu! Kod mnogih je ljudi tajna njihove veličine sakrita u marljivosti i radu! Shakespeare zato kaže: „Više cijenimo patuljka, koji je budan, nego pospane divove".

Izvanje napasti.

Na manastirskim je vratima u L. stajao čovjek srednje dobi. Po cijeloj je spoljašnosti bio skitnica. Odlične su istrošene crte lica odavale svu njegovu bijedu. Dok je još tamo stajao, prođoše manastirski klerici vračajući se iz gimnazije. Siromašni je prosjak promatrao veselu četu i stao s nekim ponosom recitirati jednu dulju korsku pjetmu iz jedne Sofoklove drame. — Kad je svršio svoju pjesmu, saznade se iz njegovih odgovora, da je to propali sve-

učilišni đak. U maturalnoj je svjedožbi imao sve izvrsno osim jednoga predmeta. „Kako ste s ovakovom svjedodžbom spali na prosjački štap?“ zapita ga u čudu jedan klerik. Iskreno sa šuzama u očima prizna stranac: „Kao gimnazijski sam učenik bio marljiv i nevin, ljubimac profesora. Poslije mature o praznicima padoh u zlo društvo, koje mi zlim knjigama i razgovorima ukratko ote i nevinost i vjeru Pošavši jednom zlim putem zamrzih i na učenje i na molitvu. Sad mi se uvijek vrzlo po pameti jedino kazalište, gostionice i raspojaso uživanje. Nužda me natjerala, te sam pronevjerio društvenu blagajnicu. Tako izgubih i svoje poštenje i životnu sreću svoju“.

Mladiću! U napadajima na tvoju krjepost nalaze strasti i druge zle strane temperamenta jaku pomoć u izvanjim, grješnim prigodama: u zlim prijateljima, u zlim knjigama, u kreposti pogibeljnim kazalištima i u prekomjernom uživanju alkoholnih pića.

Prijateljstvo.

„Vjerni je prijatelj“, kaže Duh Sv. „čvrsta obrana.“ Tko dakle njega nađe, našao je blago. S vjernim se prijateljem ne da ništa isporediti. A težina je zlata i srebra neznatna

prema dobroti njegove vjernosti“ (Crk. 6, 14. 15.).

Mladiću! I za tebe je veoma znatno, da imaš dobra, vjerna prijatelja, koji te opominje i upozorava, koji te brani i pomaže, koji te odvraća od pokvarenih nemoralnih drugova, koji te opet diže, ako nesrećom padneš. Zato lijepo kaže naš hrvatski pjesnik Arnold:

„Blago onom, koji si prijatelja
Još za mladih ljeta nađe,
Da mu uza nj teku slađe
Časi zlatnih nada, zlatnih želja.
Stane li ga jednoć morit
Crna b'jeda, nalik pakla sjeni,
Ima druga, koj će milo zborit:
„Brate amo skreni!“

1. **Da pak bude takav, mora ti biti doista pravi prijatelj.** Najbolje je, da je iskusan čovjek, čvrsta značaja. Ne možeš li sebi takvoga naći, ili držiš li, da to mora biti tvoj vršnjak, tad pazi, da to bude doista mladić plemenite duše, kojemu su ideali: vjera, kreposti vjernost svomu zvanju. Samo je onda prijatelj jaki štit i „lijek za život i neumrlost“ (Crkv. 6, 16.), ako ima ova viša dobra. Nema li on tih dobara,

tad ni on sam ne može biti dobar, pa bi on drukčije talentiran, bio čovjek najfinijih i najnježnijih manira; takav je nalik na sodomsku jabuku: izvana lijep, iznutra truo. A ako ti prijatelj nije uistinu dobar, tad ne može djelovati dobro ni na tebe; dă, tu ne može biti ni govora o prijateljstvu, koje može biti jedino među dobrima, kako veli i sam neznabožae Ciceron.

2. **Gdje ćeš naći dobra prijatelja?** Kako se upravo samo riječju „prijateljstvo“ znade trgovati! Jedan bi se drug htio pomoći tvojim novcem; — „prijateljstvo“ to je plašt te njegove lakomosti. Drugomu je stalo do ugodnoga druga kod zabava i uživanja, zato sklopi „prijateljstvo“. Trećemu treba saveznika na grješnom putu: eto i zloća meće na se obrazinu „prijateljstva“. Zato:

„Fide fide digno, et qui sit, circumspice fide — Vjeruj onomu, koji je vjere dostojan, a koji je taj, dobro pazi!“ Pamti riječi Sv. pisma: „Ako uzimaš prijatelja, to ga uzmi nakon ispitivanja i ne vjeruj mu lako“ (Crkv. 6. 7.).

3. **Bolje je nemati prijatelja, nego imati zla.** Statistički se može utvrditi, koliko

je ljudi umrlo od influenze i kolere: ali da se odredi, koliko je mladića pod plaštem prijateljstva izgubilo svoje ideale, za to nemamo dosta velikoga broja. Zato bježi od pokvarenih drugova kao od kužnih ljudi! Ne daj se zavesti mišlju, da bi povjerljivijim općenjem mogao spasti kojega od tih nesretnika. Takvome, koga ti je žao, pokaži ljubezno i blago put, kojim bi opet mogao naći Boga i vjeru, naime — pokaži mu put k Crkvi, k ispovijedaonici, ali se kloni svakoga bližega prijateljstva!

Mladiću! Ako si možda već zapao u mreže zlih drugova, a ti još danas odlučno raskini kao Samson te sramotne veze! Zli su pak prijatelji oni, na koje smjera Duh Sv., kad veli: „Ima prijatelja, koji se prometne u neprijatelja“ (Crkv. 6, 9.), ima prijatelja, koji su krvni neprijatelji tvojoj besmrtnoj duši.

Lektira.

1. **Lektira je đaku osobito sredstvo obrazovanja.** Zato ti valja, mladi prijatelju, čitati. Treba da čitaš rado, da obogatiš maštu, oplemeniš ćud, dopuniš školske predmete, da sebi proširiš opseg ideja. Treba da mnogo čitaš, ali uzato ne smiješ zapustiti svoje školske

*

dužnosti, molitve i nužni odmor. Dobro zapamti: „Timeo lectorem unius libri“, kako kaže sv. Augustinunius. Lakomo gutanje knjige ne donosi pravoga, solidnoga znanja, nego samo glavu smućuje. Bilježi osobitu knjižicu najljepša mjesta iz knjige, koju čitaš — „florilegium“!“ Pročitano brzo nestaje, pisano zauvijek ostaje.

No sad se nameće jedno znatno pitanje:

2. **Što treba da čitaš i što smiješ čitati?** Samo ono, što ti oplemenjuje maštu i ćud, što te uistinu prosvjetljuje, dakle ništa lakoumno, prosto, gadno i nećudoredno! Ali jao! Koliko se danas kojekakova pogibeljna, otrovna, smrtonosna, paklenskoga štiva nudi našoj mladeži u školama pod imenom „zabave, pouke i obrazovanosti“ u romanima, brošurama, u modernim naučnim knjigama, u konverzacionim leksikonima, u knjižnicama za mladež, u kolportaži i t. d. Pravo se zato zove moderna lijepa književnost proračunano-ćudoredno — i bezvjersko-otrovanim bunarom.

3. **Kamo vodi zla lektira?** Kad je vidio glasoviti filozof Averrhoes, kako se u njegovu rodnom gradu šire zle knjige, zavapi: „Propada moj rodni grad Kordova!“ I zaista nema

pogibeljnijega zavodnika od zle knjige. Zavodnik se u ljudskoj prilici boji ipak nekako već po naravi, a odvraća ga i naravno čuvstvo poštenja od otvorena napastovanja; a često mu posao spriječe i roditelji i učitelji, koji opreznim okom bde nad mladićem. Posve drugačije vrši svoj ubojnički posao zla knjiga. Crni se tisak ne rumeni, knjiga se ne stidi, a bježi pomnjivo ispred očiju roditelja i učitelja. Ona je pripravna na službu dan i noć, u sobi i na šetnji, — i tako uvijek provodi svoj plan, da uvuče čitača u najtajnije zakutke ljudskih strasti i ćudoredne propasti.

4. **Neka bude daleko od tebe svaka zla knjiga!** Lakoumna lektira pobuđuje lakomost za čitanjem. A lakomi čitač, đak? Taj uči samo napola, moli napola. Život mu je bez plana, nemiran! Baci iz ruku sve zle knjige! Tko je jednom počeo piti iz čaše nečiste lektire, taj traži samo, što je pikantno, lascivno, otrovno, nema više volje za korisnu, plemenitu i religioznu lektiru. Baci dakle daleko od sebe sve zle knjige! Nijesi li u tome odlučan, probudit ćeš strasti, koje će ti glavu smutiti i oteti ti svu ćudorednu jakost. Baci zlu knjigu, pa ma

bila napisana i najljepšim stilom. Otrov ostaje otrov, pa bio i u zlatnom peharu. Ta zar to nije ludost: htjeti usavršiti jezik i stil na štetu nevinosti i krepost! Kolika nesavjesnost! Baci sve zle knjige! Drukčije ćeš dovršiti svoj život ili u nesreći ili u očaju ili u ludosti ili kao samoubojica. Jedan je upravitelj tamnice priznao: „Većina je mladih zločinaca došla amo poradi čitanja nećudorednih knjiga."

5. **Budi oprezan u čitanju romana!** Ima dobrih romana, koji se mogu preporučiti. Ali još i danas vrijedi ona opomena, što ju je dao jedan grof svome sinu: „Moj, sinko, čuvaj se čitanja mnogih romana! To je očito gubitak vremena. Takovo ti čitanje krade pomalo nevinost, a uzato najviše romana napada na vjeru."

6. **Budi oprezan i pažljiv, kad upotrebljavaš moderne klasike!** Ne smije se reći, da kod njih nema ništa dobro i lijepo. Ali je i to istina, da se pod etiketom „klasično" krije mnogo otrova. Kao što ne bi ni prijatelju svome dopustio, da ti otkrije svoje opačine i da te zavede, tako se ne daj zavesti ni njihovim mladenačkim zabludama! O Goetheu piše protestantski povjesnik Menzel: „Goethe je bio izvanredno spretan u tom, da čitača učini svojim sukrivcem i da ga primora, da mu povlađuje . . . Ako i gledamo jasno, da je grijeh, što on čini, ipak nas goni, da i mi s njim griješimo, i sa stidom moramo priznati, da smo se začas zaboravili." Slavni se slikar Josip Ritter Führich u svojoj autobiografiji (1844.) tuži, da je njegovu razvitku mnogo škodilo čitanje modernih klasika: „Oni su me u mišljenju i ćućenju smeli i okaljali mi u mnogome moj rad. Te žalosne istine nijesam mogao, ne mogu i ne ću nikad tajiti ili nijekati". Koliko je đaka, koji su se držali klasika, pa idući za njihovim fantastičkim, neostvarivim idealima izgubili zvanje, sreću i blaženstvo?

Što pak vrijedi, hrvatski đače, za stranu a osobito njemačku klasičnu književnost, vrijedi sasvim i za našu. Koliko je hrvatskih mladića zalutalo, a možda i zavijek propalo baš poradi čitanja knjiga naših nekih toliko razvikanih pisaca? Ljuto se vara onaj, koji drži, da od svakoga pisca mora sve pročitati. Pazi zato, što čitaš, jer bi ti se drukrije moglo dogoditi, što se dogodilo i gradu Perzepolu. Stanovnici su se toga grada klanjali vatri, pa ih je ona i uništila.

Mladiću, budi na oprezu! Ako i budeš morao poradi svoga zvanja čitati štogod pogibeljno, tad se na to molitvom pripravi! Ne uzimaj nikad za lektiru knjigu, koja ti se čini pogibeljna, a da nijesi prije pitao savjesna iskrena čovjeka ili svećenika! U katoličkoj književnosti ima dosta lijepo i zabavno za mladež. „Non necesse habes, aurum in luto quaerere." Zar da tražiš zlato u blatu? (Sv. Jeronim).

7. **Savjesno održavaj zapovijed crkvenu o čitanju zabranjenih knjiga.** Crkva je obvezana svoje vjernike čuvati od intelektualne i moralne zaraze. Za to ima u Rimu posebno crkveno tijelo kardinala, koje bdi nad čistoćom vjere i ćudoređa. Zove se „Congregatio Indicis". Ta kongregacija ima da upozori katolike na sve knjige, koje bi bile po dušu pogibeljne. Neke od tih knjiga zabranjuje Crkva izrijekom pod prijetnjom isključenja, te ih stoga stavlja na t. zv. „Index" ili „Popis zabranjenih knjiga".

Druge pak zabranjuje čitati pod grijeh — bilo laki bilo teški, već prema tome, kolika čovjeku prijeti pogibao od čitanja.

Za tebe je važan taj crkveni zakon, jer ti u današnjemu književnom Babilonu pokazuje jasno, gdje ti prijeti pogibao.

Taj zakon crkveni, koliko se tebe i tvoje duše tiče, znbranjuje čitati one knjige.

1. koje naročito i namjerice govore o nečistim, nećudorednim stvarima; amo pripadaju stari i moderni klasici, koji se time bave.

2. koje pogrđuju Boga, Majku Božju, svece, katoličku Crkvu, njeno bogoštovlje, sakramente ili sv. Oca Papu.

3. koje uče ili preporučuju čaranje, gatanje, zazivanje duhova (spiritizam).

4. koje kao dopušteno prikazuju dvoboj, rastavu braka, samoubojstvo.

5. napokon novine i časopise, koji navaljuju na vjeru i ćudoređe.

Polaženje gostionica.

Ima nebrojeno đaka, koji misle, da ne može biti veselja bez uživanja alkohola i nikotina, bez pića i pušenja. Modernomu đačkom ukusu ne prijaju plemenita i ugodna uživanja kao: šetanje, promatranje prirode, zanimanje za lijepe umjetnosti.

Katolički đače! Ne mislim reći, da uopće ne piješ alkoholnih pića, ali te moram odlučno odvraćati od jednoga — od prekomjernoga uživanja alkohola. Čuj razloge, koji te potiču na umjerenost!

1. **Što ti kaže vjera o prekomjernom uživanju alkoholnoga pića?** „Čuvajte se", govori Spasitelj, „da kako ne otežaju srca vaša pijanstvom" (Luk. 21, 34.), a Apostol naroda piše: „Ne znate, da pijanice ne će imati kraljevstva nebeskoga" (I. Kor. 5, 9. 10.). Vjerni kršćanin i propala pijanica — to su nespojivi pojmovi. Gdje je zavladalo pijanstvo, tu mora iščeznuti pravi duh kršćanstva.

2. **Što zatim veli razum?** On drži, da je neumjerenost u piću nespojiva s ljudskim dostojanstvom. „Po čemu se, čovječe", kaže sv. Basilije, „razlikuješ od nerazumne životinje? zar ne — po razumu, kojim si kralj i gospodar nad svim stvorovima? A tko se pijanstvom rješava službe razuma, taj postaje jednak životinji, dä, snizuje se ispod same životinje".

3. **Što kaže na to nevinost tvoga srca?** Njoj prijeti od neumjerenosti opasnost. Već su stari rekli: „Ubi Bacchus, ibi Venus". Pijanstvo su i blud braća. Prekomjerno piće uspaljuje maštu, smućuje razum, slabi volju, uzbuđuje nečiste osjećaje — i eto, kako je blizu pad u strašni grijeh!

4. **Što će nato tvoj đački ponos?** Neumjerenošću stavljaš na kocku svoje đačko poštenje, koje ne daješ nikomu da ga dira.

Pokaži se i ovdje prosvijetljenim, pokaži se, da težiš za „visinama"!

5. **Što veli zatim tvoja đačka težnja za slobodom?** Zar se to ne protivi đačkoj tako slavljenoj slobodi robovati besmislenoj težnji za pićem?

6. **A što će nato zdravlje?** „Radi neumjerenosti", govori Duh Sv., „mnogi su umrli" (Crkv. 39, 34.). Darwin kaže: „Po opažanjima mojim, moga oca i djeda — a to obuhvaća vrijeme više od jednoga vijeka — uvjerio sam se, da ništa drugo ne uzrokuje toliko bolesti, trpljenja i nevolja kao uživanje alkoholnih pića." Svi se liječnici slažu u tom, jer se iskustvom već tisuću puta dokazalo, da je pijanac mnogo slabiji prema svim bolestima od uzdržljiva čovjeka. Osim toga opojna pića ne hrane, već uništuju. Sami kemici kažu, da mali komadić kruha imade više hranivosti negoli litra piva.

Čuj, što su rekli prije nekoliko godina sveučilišni profesori u Breslavi u jednom pozivu na đaštvo: „Ne mislimo, da vam pomutimo đačku veselost i time skopčano pijenje i pjevanje; no radi bismo vas odvratiti od neumjerenoga uživanja opojnoga pića. Napasti su za to velike, a šteta za dušu i tijelo teško

se da popraviti. Pitajte o tom svoje drugove na medicinskom fakultetu, koji gledaju na klinikama posljedice pića! Tko se opije, taj gubi slobodu. — Ne dopustite, da se tjera na piće bilo pod kojim mu drago uvjetom! Tjerati je na piće nećudoredno. Ne sramite se, već se s ponosom oprite tomu zlu! Piti nije sport, nije ni slavno ni korisno, a natjecanje je đaka u piću nedostojno. Dvoboje u piću ostavite rakijašima, koji često stavljaju svoj život na kocku! Ne pijte prije, nego ste svršili svoj dnevni posao! Naučno je dokazano, da i najmanja količina pića priječi pozornost. Zato valja i jutarnje pijenje odsuditi. Ne trpite toga u svojim društvima!"

Kazalište.

Plutarh kaže: „O kazalištu se može reći ono, što je neki pjesnik rekao o Egiptu: „Ima možda koju dobru stranu, no jamačno mnogo više zla. Tamo se čuje o ljubavi, čuje se o bolu, neizmjerno se mnogo govori i o blaženstvu — sam mudrac tamo nije pametan."

1. **Kazalište ima nešto dobra.** Obogaćuje ti književno znanje i popunjuje ti školsko obučavanje. Prikazivanjem ti dolaze čini mnogo

plastičnije pred oči negoli čitanjem. Dobro je kazalište ujedno dobra deklamatorna škola. Ne smije se poricati i gdjekoji dobri utjecaj na razum i osjećaj — dakako, ako određeni komad odgovara umjetnosti i ćudoređu — i ako se sluša u dobrom raspoloženju.

2. **Ali jamačno ima kazalište više zla.** U njemu ti dolaze u najveću pogibao tvoja dva najdragocjenija dobra: vjera i čistoća. Tä moderno kazalište gotovo ne poznaje pravoga kršćanskog shvaćanja, već ponajviše služi modernim ćudorednim i dogmatskim bludnjama. Da se pak traženim zavodljivim sredstvima modernoga kazališta kao svirkom, baletom, kostimima — nenaravno uzbuđuje mašta i strasti, to ne može poricati nijedan nepristran poznavač kazališta. Često je preistinita riječ Bonaldsova o kazalištu: „Le théatre corrige les manières et corrompt les moeurs — Kazalište popravlja manire, a kvari ćudoređe".

Kazalište u mnogome odgaja čovjeka za površnost i sanjarije; često načini od čovjeka slabića za ozbiljno duševno i ćudoredno usavršivanje — nesposobnoga epikurejca. Kako kazalište nastoji gledaoca ugodno zabaviti, ne usuđuje se biti strogo ćudoredno; da ne sili gledaoca na razmišljanje, pretjeruje i u dobru

i u zlu; tako se gledalac udaljuje od realnoga svijeta i gubi se u maštanju. Zato su redoviti pohađači kazališta neraspoloženi za dnevne svoje dužnosti — i često žive samo u varkama. „Mudrac se kloni kazališta", kaže Seneka (Ep. 74, 7.). Ta njegova riječ nije izgubila od svoje velike važnosti ni danas ništa.

3. **Polazi jedino ćudoredno i književno dobre komade,** i to — kad ih izvode priznate sile! Budi oprezan kod novih, nepoznatih komada! Kloni se sasvim baleta, a koliko je moguće i operete! Idi na one komade, koji te prosvjetljuju, pa na one, koje smiješ i možeš čitati! Ako hoćeš da imaš od toga koristi, a ti se pripravi na to proučavanjem! Budi umjeren u polaženju osobito onih komada, koji su samo za zabavu!

4. **Nikad ne gubi posljednje svrhe ispred očiju!** I kazalište se mora odnositi na našu posljednju svrhu, drukčije mu u našemu životnom planu nema mjesta. Moli se prije i poslije kazališnoga prikazivanja i zatomljuj napasti, što bi slučajno došle! Osobito pobožno moli svoju večernju molitvu onu večer, kad ideš u kazalište!

Dodatak.

Tajna đačka društva.

Jedna stramputica, na kojoj su već mnogi gimnazijski učenici izgubili vjeru i čestitost — a na koju đaci sve više skreću — jesu potajna udruženja na srednjim školama. Jedan se ministar za bogoštovlje i nastavu izjavio ovako o tim društvima: „Đačka su udruženja zlo, protiv kojega se uprava škola odvajkada bori — a po mojemu se uvjerenju i mora neprestano boriti. Ta društva štetno djeluju na tijelo, dušu i značaj ... Zato su po našemu disciplinarnom redu takva društva bila zabranjena, a i ostat će zabranjena." Tko ne bi odobrio te riječi?

1. Ova tajna đačka društva uistinu škode zdravlju. Prekomjerno piće, što se obično pije u takvim društvima, otrovanje nikotinom, a nerijetko i nećudoredna raskalašenost — zar sve to nije pogibeljno zdravlju?

2. Isto su tako ta društva škodljiva pameti. Tä odakle pojava, da mnogi đak — drukčije talentiran — najednom stane zaostajati, dä, da i propadne na maturi, i tako gubi svoju životnu sreću?

3. Napokon je jasno i to, da mora pokvariti

i najčvršći značaj ono neprestano laganje i pretvaranje pred starijima i roditeljima, pred kojima se sve pažljivo krije. – A kakovo je ćudoređe članova takovih društava? „Rado bih“, piše jedan liječnik, „svoj sud o đačkim društvima ovdje svršio. Tä i onako je već nabrojenih zala i odviše — no moram još na jednu činjenicu upozoriti, koja će se mnogomu na prvi mah činiti apsurdnom: u tim se društvima žrtvuje i na oltaru Venerinu.“

Katolički đače! Želiš li se sačuvati od ćudoredne propasti, a ti se kloni potajnih društava! Čude se ljudi, da i među đacima sve više nestaje vjere i religioznosti. Tä zar nije nećudorednost bila odvajkada preteča bezvjerstvu?

4. Još jedno! Zar će član potajnoga društva imati potrebne uvjete za primanje sv. sakramenata? Ili zar ne će takov svoju dušu posve uništiti poradi svetogrđa? Mladiću! Zar te ne hvata jeza, kad gledaš takovu propast, koja ti se poradi toga otvora pred očima?

Praznici.

Još bih pribrojio i praznike onim pogiblima, koje prijete đačkoj nevinosti. Mnogi se

đaci vraćaju s praznika sa smrtonosnom klicom zla, koja se zakratko razvije i otme duši mladenačko veselje, oduševljenje za rad — a često i zvanje. Možda je bio samo jedan jedini izlet, jedamput se samo možda dao u zlo društvo — i srušila se zgrada kreposti, koju je mladić s teškom mukom sagradio. „Ecce desolatio abominationis“ (Isp. Mat. 24, 15.). Anđeo čuvar stoji u crno zavit na grobu nevinosti toga mladića! Hoće li se ikad izvući iz močvare grijeha? O kako su to rijetki slučajevi! Zato: „Stražite i molite, da ne padnete u napast“ (Mat. 26, 41.).

1. Vigila! Pazi, da ne padneš u lijenost, jer „dokolica uči mnogomu zlu“ (Crkv. 33, 29.). Svakoga jutra upotrijebi jedan sat za nauku. Ostalo vrijeme ispuni čitanjem, risanjem, muzikom, šetnjom, većim izletima pješke, gimnastikom; pomaži roditeljima u kućnim i poljskim poslovima! — Pazi, da ne zađeš u zlo društvo! Tko se ruga vjeri i Crkvi ili tko govori nepristojno ili voli takve šale: hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.“[1]) Točnije: Neka ti je takav drug tako mrzak, kao što je i Bogu

[1]) Horat. Sat. I. 4.

mrzak! — Pazi, da ne postaneš robom neumjerenosti! Usadi u srce ono, što se o tom govori u dijelu „polaženje gostionica“!

Tvoja će opreznost ipak biti zaludnja, ako ne bude nad tobom bdio nebeski Otac — zato:

2. Ora — moli! Za molitvu nema praznika. „Molite se bez prestanka,“ opominje nas Apostol (I. Sol. 5, 17). Baš o praznicima molitva ti je najpotrebnija; a o praznicima imaš za nju i više vremena nego pod godinom. Osobito moli pobožno svoje dnevne molitve! Idi svake nedjelje na cijelu službu Božju! Možda imaš priliku da koji put i preko nedjelje budeš kod sv. mise; — pođi iz duha žive katoličke vjere! Primaj u praznicima češće, a svakako barem jedamput ili dvaput sv. sakramente! Primanje je sv. sakramenata o ferijama za đaka dokaz, da je još nepokvaren, da praznike dobro upotrebljava i da se ozbiljno brine za svoju dušu.

Ako ovako budeš provodio praznike, onda će ti biti oni uistinu odmor i blagoslov. Onda se možeš cum gaudio — s veseljem vratiti mjestu nauke, cum salute, ojačen duševno i tjelesno, cum pace, u miru s Bogom.

Put spasenja.

Jednom reče neki mudrac: Prvih je dvadeset godina veća polovica života i za onoga, koji doživi visoku starost; jer mladenačke godine, kako u službi Božjoj tako i u službi svijeta, vrijede dvostruko kao i služba u ratu. Životna je zadaća čovjeka u tom, da od Boga povjerene talente upotrijebi na slavu Božju i na duševno spasenje svoje i bližnjega. Hoćeš li da izvršiš tu najsvetiju životnu dužnost, valja da počneš od mladosti stupati putem kreposti. Bez dobroga proljeća — slabo ljeto — mršava jesen: tako ostaje i duša kroz cio život neplodna, ako u mladosti ne posiješ u nju sjeme prave pobožnosti, prosvjete i vjernosti prema svojem pozivu. Ili zar ćeš Bogu dati onaj dio života, što ti je ostao otrcan u službi svijeta i đavla? Bog traži od tebe kao žrtvu cvijeće života, snažnu mladost, a ne osušeno deblo — izmoždenu starost. Evo ti nekih kreposti i svojstava, na koje se od mladosti moraš priučiti.

Temeljita pobožnost.

Pobožnost... Kako je mnogima omražena ta riječ? Mnogi ne poznaju razlike između „biti pobožan“ i „praviti se

pobožnim." Gadno je „praviti se pobožnim". Na to mrzi, mladiću, kao na pretvaranje, kojim varaju ljudi sebe i druge! Ali pravu, istinitu pobožnost cijeni i ljubi!

1. **Pobožan biti znači pravo život shvaćati,** to je praktična vjera, kojom ispovijedaš, da je Bog tvoj stvoritelj a ti Njegov stvor —; to znači priznavati Boga, klanjati Mu se, ljubiti Ga i uvijek Mu služiti.

2. **Pobožan biti znači: Boga se bojati.** Taj pak strah daje čovjeku jakosti protiv navala strasti, protiv lakoumnosti i oholosti, daje mu snage, da vjerno sluša zakon Božji i boji se grijeha više nego ikojega drugog zla. „Koji se Boga boje, ti traže ono, što se Njemu mili" (Crkv. 2, 19.). Dä, boj se Boga! Strah Božji čuva tvoju dušu.

3. **Pobožan biti znači imati neprestano Boga pred očima.** Pobožnost se ne proteže samo na vrijeme molitve, ona daje cijelomu životu sveti, nadzemaljski dah po dobroj namjeni, da sve misli, riječi i djela budu na veću slavu Božju. Dä, mladiću, upravo se po ovoj pobožnosti vidi, da li si pravi katolik srcem — ili su ti samo usne pune katoličtva.

4. **Pobožan biti znači ozbiljno i revno vršiti svoje dužnosti.** Pobožnost nije u sa-

mome čuvstvovanju, u nježnim osjećajima, ni u mnogim pobožnim vježbama; ona ne stoji u zvonkim molitvenim frazama — već prije svega u savjesnom ispunjavanju dužnosti svoga zvanja. Život se uistinu pobožnoga čovjeka potpuno podudara s onim, što srce osjeća i što usne Bogu obećavaju.

5. **Pobožan biti znači imati pravi crkveni duh;** znači štovati i ponizno slušati, ljubiti i biti odan Crkvi i cijeloj njezinoj hijerarhiji: papi, biskupima, svećenicima; znači visoko cijeniti njezine uredbe, obrede, običaje i naredbe. Pobožni je O' Connel dao oduška svojoj ljubavi i vjernosti prema Crkvi još i u testamentu: „Moje tijelo pripada Irskoj, moje srce Rimu, moja duša Bogu".

6. **Pobožnost je visoka škola prave prosvjete.** Prosvjeta je odsjev unutrašnje kreposti, prosvjeta je u praksi provedena vjera. *„Boga se boj, i zapovjesti njegove drži — to je sav čovjek"* (Prop. 12, 13.), t. j. potpun, svestrano obrazovan čovjek. Bez unutrašnje je jezgre pobožnosti sva prosvjeta i humanitet samo prazna slama, glumljenje, varanje, površnost i prividna obrazovanost.

7. **Pobožnost je izvor pravoga veselja.** Tužno lice i pognuta glava nije prava već

nagrđena slika pobožnosti. „Servite Domino in laetitia — Služite Bogu u veselju" i — „hilarem datorem diligit Deus", kaže Sv. pismo. Pobožnost su i radost dvije sestre. — Pogledaj oko sebe! Gdje su pravi mračnjaci? Zar ne među onima, koji čine djela tmine? Imaj Boga u srcu, imaj Boga u pameti, na ustima i u djelima — pa će ti na licu sinuti mir Božji! Po vedrom se i veselom licu mladićevu vidi i vedrina njegove duše.

8. **Pobožnost je plodno tlo blagoslovnoga rada i djelovanja.** Jesu li sveci bili nesposobni za posao? Ili nijesu li baš oni najviše radili i učinili nesamo za vječno već i za vremenito blagostanje ljudi? Sjeti se naših slavenskih apostola sv. Ćirila i Metoda, sv. Vinka Paulskoga, sv. Franje Asiškoga, sv. Franje Saleskoga i mnogih drugih! Sama nauka ljudima malo koristi. Ona doduše poput mjeseca rasvjetljuje — i to slabo — ali ništa ne grije. Što više Hegius kaže: „Svaka je učenost zla, koja dovodi do toga, da izgubiš pobožnost. *„Pobožnost je korisna za svašto imajući obećanje života sadašnjega i budućega"* (I. Tim. 4, 8.).

Pijetet.

Najveći su ti dobročinci iza Boga tvoji roditelji. Zato te već naravna zahvalnost obavezuje, da ih štuješ i ljubiš. K tomu dolazi još osobita Božja zapovijed: „Poštuj oca i mater svoju" (II. Mojs. 20, 12.), i Božje obećanje: „da ti dobro bude i da dugo živiš na zemlji" (Efeš. 6, 3.).

1. **Štuj svoje roditelje svuda i svagda!** Oni su ti namjesnici Božji. Kao kralj što traži, da se poštuju njegovi ministri, tako traži Bog kralj kraljeva, da se poštuju njegovi namjesnici, roditelji. — Bili tvoji roditelji bogati ili siromašni, visoka ili niska roda, prosvijetljeni ili neprosvijetljeni, zdravi ili bolesni, moraš im uvijek davati dužno štovanje, ako ne ćeš da na sebe navučeš Božje prokletstvo. „Proklet da je, koji bi ružio oca svojega ili mater svoju, a vas narod neka reče: Amen" (V. Mojs. 27, 16.). Svakako je gadno i nezahvalno, kad se čuje, kako đaci često prezirno govore o svojim roditeljima, kako se stide svoga oca ili majke, kako pripovijedaju njihove pogrješke, kako im se rugaju i t. d. Nažalost se takve pojave nerijetko viđaju i kod onih đaka, koje su roditelji jedino štednjom i teškim žrtvama školovali i na noge postavili. Papa je Benedikt XI. bio sin siromašne udovice. Kad ju je, pošto je već papa postao, sreo u seljačkom odijelu, poljubi je u ruku te reče svojoj prat-

nji: „Ovo je moja draga majka! Njoj sam veoma zahvalan".

2. **Slušaj svoje roditelje rado i brzo!** To traži Sv. pismo: „Djeco, slušajte roditelje svoje u svačemu, jer je ovo ugodno Gospodu" (Kol. 3, 20.). „Đak ne smije biti", kaže jedan glasoviti pedagog, „tako ohol svojim znanjem, da misli, da mu ne treba slušati nauke i savjeta svojih roditelja, kao da bi oni bili tobože na tom polju neuki. Znanje je roditelja više od njegova; ono je nebesko... Istina roditelji ne govore uvijek točno po gramatici i sintaksi, niti dokazuju po aritmetici, ali što kažu, to ide od srca onako, kako ih Bog nadahnjuje". Riječ je roditeljska riječ Božja. Samo onda bi se smio, a i morao bi se oprijeti roditeljima, kad bi ti naređivali što grješno, jer „većma se treba Bogu pokoravati negoli ljudima" (Dj. Ap. 5, 29.).

3. **Ljubi svoje roditelje te pazi, da im ne zadaješ nepotrebne brige i žalosti!** Djeca se u Sv. pismu zovu kruna roditelja. Valja da i ti budeš svojim roditeljima časna, a ne trnova kruna! Nastoj da ih razveseliš marljivošću i lijepim vladanjem! Nikad ih ne vrijeđaj grubim, uvredljivim riječima, hladnom zatvorenošću, hladnokrvnošću ili bez-

obzirnošću! „Oko, koje se ruga ocu i ne će da sluša matere, kljuvat će ga gavrani s potoka i jesti orlići" (Prič. 30, 17.). Pokazuj im srdačnu naklonost i ljubav! Dokaži tu djetinju ljubav od vremena do vremena pismom, pa im u njemu razloži svoj položaj i brige, pitaj ih za zdravlje i t. d. Godovna su roditelja krasna prilika, kad možeš otkriti roditeljima svoje osjećaje zahvalnosti i ljubavi. Ne živi tako, da roditelji moraju uzalud na tebe trošiti! Kad tražiš novaca, budi uvijek iskren i otvoren, a dobiveni novac savjesno upotrijebi! Moli se svaki dan za svoje roditelje, jer će onda na tebi počivati roniteljski blagoslov, „a očev blagoslov učvršćuje kuću djece" (Crkv. 3, 11.).

4. **Slušaj i poštuj svoje poglavare i učitelje!** I oni su Božji namjesnici, „jer nema vlasti, da nije od Boga; a što su vlasti, od Boga su postavljene" (Rimlj. 13. 1.). Zato tko se opire poglavaru, taj se Bogu opire. Starijemu se pak samo zato pokoravati, što te duševno nadvisuje, ili poradi vlastite koristi, prosta je politika, a pokoravati se od straha samo od kazni ropski je. Pravi se čovjek u prvom redu pokorava Boga radi „u prostoti srca bojeći se Boga" (Kološ. 3, 22.).

Ne sudi i ne prigovaraj svojim poglavarima i učiteljima! Ako te koji učitelj u vjerskom i odgojnom pogledu i ne zadovoljava, nemoj ga zato odmah grditi i čast mu oduzimati! Ne preziri ga, već moli za nj! Ako ti ne godi značaj, način govora i predavanja kojega profesora, ne daj, da ti se zato srce od njega odvrati; nauči se zarana priviknuti na nesavršenosti i osobine bližnjega! Odricanje je najbolja škola za odgoju značaja. Čini li ti se, da je koji profesor prema pojedinim đacima prestrog, ne misli odmah, da vodi mržnju ili da ih prezire, nego da mu je do toga, da svi đaci napreduju i steknu potrebno znanje. Zar nijesi nikad čuo riječi sv. Petra: „Budite pokorni sa svakim strahom gospodarima nesamo dobrima i krotkima nego i zlima“ (I. Petr. 2, 18.). Ne gledaj svagdje pristrasnost! Mnogi đak misli, da mu profesor krivo čini, a ipak je slabom napretku u predmetu toga profesora kriva možda i nesavijesna apatija prema njegovu predmetu. Uopće uči se više baviti svojim nego tuđim pogrješkama, pa ne ćeš doživjeti štošta gorko.

Pravi humanitet.

Sv. Ivan kaže, da onaj ne ljubi Boga, koji ne ljubi bližnjega. „Koji ne ljubi brata svojega, koga vidi, kako može ljubiti Boga, koga ne vidi“ (I. Iv. 4, 20.)? Zato nema prave vjere bez humaniteta, t. j. čovjekoljublja; niti ima humaniteta bez vjere. A kršćanska vjera traži, da svakoga ljubiš, prijatelja u Bogu, a neprijatelja poradi Boga, kao sliku Božju, kao člana velike Božje obitelji na zemlji, kao sunasljednika blaženstva u nebu.

1. **Misli dotle o bližnjemu dobro, dok se ne dokaže, da je zao!** Jedan isti čin bližnjega može imati stotinu strana. Dobar ga čovjek gleda s dobre, a zao s najgore strane.

2. **Čuvaj se zavisti i ljubomora!** Ako se budeš veselio talentima, napretku i krepostima bližnjega, bit će ti, kao da i ti imaš te izvrštine, kao što je i radost zbog tuđega grijeha i tvoj grijeh.

3. **Nemoj ni na koga mrziti niti koga prezirati!** Na grijeh i zabludu mrzi, ali ne mrzi na griješnike! Arhanđeo je Mihael i prema sotoni bio u nekoj mjeri obziran, jer ga se nije usudio prezirati, nego je samo rekao: „Gospodin neka ti zapovjedi“ (Jud: 9.).

4. **Nemoj nikoga vrijeđati ni riječju ni činom!** Neugodan je zadah iz usta znak bolesnih pluća ili pokvarenoga želuca, a zle su

riječi znak bolesna srca. Ne budi u općenju kao osa, koja odmah bode! Ruganje je pogibeljno oružje. Rugati se neredu — to se može, ali rugati se ljudima više škodi, nego što koristi. Oštrice poruge ostane u ranjenom srcu često i godine osobito, ako se na hitac porugljive riječi otvori bura smijeha!

5. **Nemoj biti pravdaš i čovjek, koji samo sve kudi!** Uzbuđen je i žestok govor znak, da govornik nije za svoju stvar tako siguran, kako se gradi. Mirnoća je dah Božji — pravdanje pakleni običaj. Kuđenje odaje ružan značaj i nedostatak odgoje. Julije je Cezar uvijek brojio do dvadeset, kad bi ga uhvatila srdžba, da se ne zaboravi u naglosti.

6. **Čuvaj se ogovora i kleveta!** Sv. je Augustin dao napisati na krajeve svoga stola kao opomenu za sve goste ove riječi:

„Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam vetitam noverit esse sibi!“

Glas bližnjega neka ti bude stvar, „ne dotakni me se — Noli me tangere!“ Ta dobar je glas uz čistu savjest najplemenitije dobro ljudsko. A zar se može povratiti jednom oduzeti dobar glas?

7. **Nemoj se poradi čega naći povrijeđen!** Stara poslovica kaže: „Tko se poradi

zlih riječi lako rasrdi, taj ili nema zdravoga suda, ili ima zlu savjest. Mjesto da se osvetiš, budi ravnodušan! „Prezreš li objedu, izgubit će se kao dim, ljutiš li se poradi nje, držat će ljudi, da si kriv“, kaže mudrac.

8. **Oprosti uvreditelju!** „Kao što je i vama Gospodin oprostio, tako i vi“ (Kol. 3, 13.). Sv. Ivan Zlatousti kaže, da će nam se računati kao mučeništvo, ako neprijateljima opraštamo i za njih molimo. „Najbožanskija je pobjeda — oprostiti“.

9. **Ne budi brbljavac!** Za takve vrijedi ona riječ: „Što više riječi, to manje duha“. Prema sv. Bonaventuri imamo jezik zato, da Boga hvalimo, bližnjega oplemenjujemo, a svoju krivnju priznajemo. Rako će se dakle brbljavac moći opravdati jednom pred Bogom? Brbljavac sipa petroleum, a misli, da uljem polijeva ljude. On je dinamit, koji često uzrokuje strašne društvene eksplozije. Govor je veza srdaca i duša, a brbljavac ga upotrebljava, da to rastavi. A onaj, koji se bavi brbljanjem kao zanatom, pokazuje površan i lakouman značaj. „U mnogim riječima ne biva bez grijeha; ali tko zadržava usne svoje, razuman je“ (Prič. 10, 19.).

10. **Budi čedan u razgovoru i vladanju!**

Čednost preporučuje i predobiva, oholost odbija i čini čovjeka smješnim. Uči se šutjeti, pa ćeš naučiti pametno govoriti! Jezik nije uzalud ograđen dvostrukim zidom: i zubima i usnama. Jednom reče filozof Zenon nekomu mladiću, koji je uvijek sam htio govoriti: „Imamo dva uha a jedan jezik, da se odatle naučimo malo govoriti a mnogo slušati."

11. **Ne budi odviše povjerljiv!** Mnogomu je čovjeku ljubav u očima, med u ustima a otrov u srcu. Nije ti svaki prijatelj, koji ti se smiješi. „Čovjek je čovjeku vuk — homo homini lupus", kazali su stari. Budi prema svakomu uljudan i ljubezan! No u privatni pretinac svoga srca pusti samo izabranima! Čuvaj se ulizica!

12. **Drži se pravila pristojnosti!** Cifranje, formalnosti i pretvaranje pripadaju posve svjetskomu čovjeku. Kod katolika kršćanina mora izvanja uljudnost biti odsjev unutrašnje kreposti. Što budeš kreposniji, to ćeš biti ugodniji i finiji u druženju. — U druženju s višima od sebe pazi na štovanje! Jednakomu pokazuj ljubav, nižemu od sebe ljubeznost — tako ćeš biti mio svima, a sačuvat ćeš i sebi čisto srce!

13. **Pokaži činom, da bližnjega uistinu**

ljubiš! „Dječice moja, da se ne ljubimo riječju ni jezikom, već djelom i istinom" (I. Iv. 3, 18.). Imaj otvoreno i oko i srce za tuđu bijedu! Hladna samilost vrijeđa osobito ondje, gdje bi valjalo pomoći.

14. **Prednjači bližnjemu dobrim primjerom!** Duša je bližnjega Božja njiva, Božja građevina (I. Kor. 3, 9.), koju moramo dobrim vladanjem pomoći graditi. „Neka svijetli vaše svijetlo pred ljudima" (Mat. 5, 16.).

Sveta čistoća.

„Oj mladosti lijepa, oj mladosti mila! Ovo je tebi na spomen pisano!" dovikuje mladeži vladika Strossmayer. „Vjeruj mi, vjeruj, istina je slovo Božje, pak ako misliš na srcu i grudima počivati te božanske vjerenice, ako misliš dublje prodrijeti u tajne istine, kojoj si se posvetila, a ti budi i ostani uvijek čiste, svete, neporočne duše Ivanove. To je, to jedini uvjet slave i napretka, za kojim plemenita duša teži s tolikom žestinom."[1]) — A uistinu najljepše je blago duše bezazlenost srca. Kao što biser daje školjki vrijednost, tako daje nevinost vrijednost čovjeku. Duh Sv. potvrđuje tu istinu

[1]) Tri riječi našemu sveučilištu.

riječima: „Sve, što se može cijeniti, ne može biti dostojno čiste duše“ (Crkv. 26, 20.). Čistoća je pečat prave veličine, svijetlo duše, ljepota tijela. No što je dragocjenije to blago, to više ima neprijatelja, koji na nj vrebaju. — Hoćeš li očuvati nevinost, a ti:

1. **Bježi od svijeta, što više možeš!** „Kvariti i biti pokvaren“ to je moderni duh, pravi sistem napasti, u koje mladenačka srca padaju kao ribe u mrežu. Ni od čega nije Spasitelj svoje učenike toliko odvraćao, koliko od svijeta. Nitko ne može ući u mlin, a da se ne zapraši — a svijet je kao mlin.

2. **Budi osobito oprezan u ženskom društvu!** Sv. Jeronim naziva povjerljivo općenje sa ženama „smrtnom borbom čistoće, što umire“. Đače, mladiću! Drukčije tako ponosan i nepristupan, tako značajan — pa ipak igraš kao zaslijepljen rob oko jedne načičkane djevojke? Ti, učenik nauke, ti, kojemu je Homer ispjevao svoje besmrtne pjesme, ti, koji slušaš nauku Platonovu o istini, ti, koji u svoju dušu primaš sve, što su ljudi uzvišeno i veliko iznašli — ti se ne stidiš uživati u praznim ljubavnim frazama? — Dođeš li bez svoje krivnje u pogibao, a ti budi jak kao sv. Toma Akvinski, koji je protjerao jednu bestidnu

ženu gorućom bakljom! Prijeti li ti pogibao u stanu kao egipatskomu Josipu, a ti to javi roditeljima i promijeni što prije stan!

3. **Učini sveti savez sa svojim očima, ušima i usnama,** da ne pristanu ni uza što prosto, nepristojno i nečisto! Procul a Jove — procul a fulmine! — Samo jedan dah — i kristal je već postao mutan; jedan jedini pogled, jedna jedina riječ — i srce je zauvijek otrovano. „A kud oko, tud i želja kani“ (Preradović).

4. **Ogradi ljiljan čistoće trnjem odricanja!** Veći dio nečistih napasti potječe od samoga tijela, i zato se protiv njih valja boriti mrtvljenjem tijela. Zato budi umjeren u jelu i pilu! „Etna i Vezuv, koji neprestano izbacuju vatru, ne bjesne tako jako, kao što bjesni mlada krv raspaljena vinom i obilnom hranom“ (Sv. Jeronim). Kao što neumjerenost u jelu i pilu pobuđuje nečiste tjelesne osjećaje, tako ih pobuđuje i mekano odijelo, predugo sjeđenje (čitanje) i ležanje (u krevetu), prenježna lektira, koja nečisto podražuje. Čuvaj se prevelikoga duševnog napora, nastoj da ti otvrdne tijelo kretanjem osobito u slobodnoj prirodi — pa će te mnoga napast mimoići!

5. **Budno pazi na svoje unutrašnje pobude i pokrete!** Pojavi li ti se u unutrašnjosti kakva nečista slika, probudi li se kakvą nečista želja u srcu, osjetiš li nečistu ljubav, „ubij toga neprijatelja, dok je još malen“ (Sv. Jeronim). Ta zar ne ćeš otresti sa sebe odmah goruću iskru, što je na te vrcnula? Stane li ti svirati u srcu nečista ljubav svom snagom, ne ćeš više čuti glas razuma: amans — amens — zaljubljenik — luda!

6. **Budi ponizan, pa ćeš biti i nevin!** Poniznost je majka svih kreposti — ona štiti i svetu čistoću. Bog daje svoju milost samo poniznima. Oholost pak pretječe svaki pad.

7. **Izmoli sebi od Boga milost čistoće!** Čistoća je po nauci Sv. Pisma dar Božji. Tko dakle želi biti i ostati čist, taj mora za to Boga moliti. Strjelovite su molitvice najbolje sredstvo, kojim se odbijaju nečiste napasti. Dok moliš, dotle te još nije napast svladala.

8. **Spomeni se posljednjih stvari, pa ćeš se odrvati napasti!** „Ništa mi nije toliko pomoglo,“ piše sv. Augustin, „da se izvučem iz duboke kaljuže, u koju me uvukla nečistoća, kao strah pred tvojim vječnim sudom, o Bože!“ Tko griješi gledajući pred sobom otvoreni pakao, taj je ili bezvjerac ili luda!

9. **Preporuči se zaštiti bezgrješne Majke Božje Marije!** Đače! Ti jamačno znadeš za molitvu: „O Gospođo moja, o Majko moja...“,[1]) u kojoj se predaju sve tjelesne i duševne sile pod zaštitu nebeske Majke! Tisuće su mladića kroz dvjesta godina moleći usrdno tu molitvicu sačuvali čistoću ili se otresli nečistoće. Ne znaš li za uputu sv. Alfonza: „Moli svaki dan ujutru i naveče triput „Zdravo Marijo“, pa će ti Marijina pomoć dati jakosti protiv napasti.“

10. **Primaj često i pobožno sv. sakramente!** Cijenjeni ispovjednik rimske mladeži sv. Filip Nerije reče, da je često primanje sv. sakramenata uz pobožnost prema Bl. Dj. Mariji nesamo najbolje nego upravo jedino sredstvo, kojim mladić može očuvati čistoću, ili ako je pao, opet se dići i izliječiti svoje slabosti.

Katolički đače! Ti rado slušaš glas, želje, molbe sv. naše Crkve, pa kako da ne poslušaš i sad želju sv. Oca pape Pija X., koji vruće želi, da se obnove ona stara kršćanska vremena, kad su svi vjernici svaki dan pristupali

[1]) Početnik je ovoj molitvici isusovac Zucchi († 1670.); molitvica ima upravo svoju prekrasnu povijest.

k stolu Gospodnjemu? Poslušaj želju sv. Oca! Ta i sam te božanski Spasitelj milo poziva: „Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti!“ Pristupi, mladiću, svome Spasitelju, otkrij mu svoje srce, moli ga za pomoć, i On će ti zacijelo biti najbolji i najvjerniji pomoćnik i tješitelj!

Ljubav k redu.

„Bog je red, i što je od Boga, to je uredno“, kaže sv. Augustin. Promatraj svemir! Svuda nalaziš zakon, plan, red. — Mladiću! Ti si slika Božja i ti potječeš od Boga, zato ne živi bez reda i plana, već se drži reda! Urednost ti mora biti drugom naravi. To ti je potrebno zato, da ti se duh i značaj harmonički razvije i napreduje, a to je potrebno i poradi zdravoga tjelesnog razvoja. Koliko talenata propadne ili zakržljavi u beskorisnom radu zato, što ih gospodar njihov nije znao razvijati urednim mirnim i ustrajnim radom. Treba da si uredan, da se možeš sačuvati najveće neurednosti — grijeha.

Vrši sav svoj dnevni posao: molitvu, učenje, odmor po stalnom dnevnom redu! Taj red neka ti bude na stolu za učenje! Drži

ga se točno! Ne odstupi od njega nikad osim, kad je očita nužda ili kad to traži razboritost ili ljubav prema bližnjemu. Nikad ga ne prekrši poradi lakoumnosti ili kakvih časovitih željica u glavi i srcu!

1. **Drži se reda u vremenu, koje se nikako ne da naknaditi!** Vladaj vremenom kao zlatom — vrlo štedljivo; ne propusti nijednoga časa, a da nijesi toliko dobio, koliko je vrijedan; koliko je pak samo jedan čas vrijedan, pitaj one, koji su na umoru! Vrijeme je novac, vrijeme je znanje, vrijeme je milost, vrijeme odlučuje o vječnosti. Vrijeme vrijedi koliko i Bog. A ti da ga beskorisno rasipaš? Samo je luđaku vrijeme dosadno, a mudrac zna, da vrijeme bježi, i zato se žuri.

Kad su zapitali glasovitoga slikara krajeva Poussina, kako je došao do tolike umjetnosti, odgovori: „Nijesam ni jednoga časa beskorisno proveo.“

2. **Drži se reda u ustajanju i lijeganju!** — „Jutarnje se rumenilo već prosulo — a ti još u krevetu! Živiš li ti zato, da spavaš — a onda da umreš?“ govori jedan biskup mladićima u mudrim poukama svojim. Veliki se njemački parlamentarac Windhorst dičio, što je još i u svojoj starosti ustajao u 5 sati. „Tko

rano rani, dvije sreće grabi.“ Učiti kasno u noć — to previše umara, čini čovjeka nervoznim, slabi vid, i oslabljuje čovjeka za drugi dan. „Rano leći i rano ustati, to donosi zdravlje, bogatstvo i mudrost“ (Benjamin Franklin). Sedam do osam sati dosta je spavanja, a dovoljno je i za to, da s novom svježinom uzmožeš učiti.

3. **Drži se reda kod učenja!** Neka te opomene udarac sata, da ti je red učiti. Dakle žuri se k učenju! „Si incipis, perfecte incipe — Ako počinješ, počni dobro“ (Sv. Bernardo). Odlučno početo, napola svršeno. Dok neodlučan i neuredan đak promišlja, da li i što treba sada učiti, dotle energičan i uredan đak ima već pô zadaće u glavi. Odlučna volja čini svagdje čudesa. Ostani sav srcem i glavom kod učenja, dok te dnevni red ne pozove na drugi posao! „Što radiš, radi posve!“ (Sv. Ivan Berchmans). — Maštanje, brbljanje s drugovima oduzima samo veselje, snagu i pažljivost kod učenja. I slabo nadaren đak može vrlo lijepo napredovati, drži li se samo točno reda kod učenja.

4. **Drži se reda i u odmoru!** Samo onda imaš pravo na odmor, ako si se prije toga uistinu umorio. Odmarati se znači popustiti

napete sile. No nesamo da imaš pravo na odmor, ti si i u savjesti dužan da se odmaraš, jer neprestan, pretjeran napor podgriza najdragocjenije vremenito dobro — zdravlje. Prema računu profesora Houghtona u Dublinu istroši dva sata napornoga učenja više sila, negoli cijeli dan rukotvornoga rada. Odmor te jača za novi posao. — ali drži se reda i u vremenu odmora! Preduga igra umara više, negoli što jača. Pazi na izbor zabave, kad se odmaraš! Kloni se veselja, zabava i igara, koje odviše rastresuju i odvraćaju od ozbiljnoga posla i molitve, koje raspaljuju strasti i prijete nevinosti! „Sve — samo nemoj griješiti!“ To načelo sv. Filipa Nereja o zabavi neka bude i tvoje! Kretnje u slobodnom zraku, šetnje, gimnastika — svakako se preporučuju.

5. **Drži red u svojoj sobi, spavaonici, među svojim knjigama!** Neka bude sve tako, te bi u svako vrijeme mogao bez srama primiti kojega svoga profesora. Čim si svršio učenje, odmah stavi knjigu na određeno joj mjesto, pa ćeš je opet lako naći, kad ti zatreba. Urednošću se štedi vrijeme, trud i ljutina. Nastoj, da ti u sobi uvijek bude čist zrak i dosta svijetla!

6. **I odijelo neka ti je uredno!** Kloni se u odijelu svega, što udara u oči, što je pretjerano! Prekomjerno cifranje odaje praznu glavu, površnost i slab značaj. „Ali zato ne trpi na svomu tijelu poderano i zapušteno odijelo“, opominje sv. Franjo Saleski. „Sve, štogod je na tebi, neka je čisto! Izvanja je čistoća znak duševne čistoće“ (Filoteja III. 25.).

7. **Osobito uredno vrši svoje molitve i uredno primaj sv. sakramente!** Ne treba samo tijelu uredne hrane, već i duši. Tko je u svojim vjerskim dužnostima i običajima neuredan, tome će naskoro biti cio život neuredan.

Svladavanje samoga sebe.

Ne misli, moj prijatelju, da se ovaj odsjek tiče samo redovnika ili da ti se tom riječi namjerava stegnuti tvoja sloboda! Odricanje ili svladavanje samoga sebe vrijedi za svakoga, koji hoće da se popne do prave duševne veličine, do pravoga značaja, do prave slobode. Ne budeš li ti svladao sebe, svladat će te drugi.

1. **Ti treba da se vježbaš u odricanju!**

a) Odricanje traži već tvoja narav. Čovjek nije više onakav, kakvim ga je Bog bio

prvotno stvorio. „Ćut je i misao srca čovječja hitra na zlo odmalena“ (I. Moj. 8, 21.). Hoćeš li da sačuvaš svoje ljudsko dostojanstvo, ne ćeš li da padneš u prostotu, hoćeš li da tobom upravljaju ne strasti, već razumom i vjerom prosvijetljena volja, tad moraš samoga sebe svladavati, volja mora gospodovati nad tjelesnim i duševnim naklonostima. — Jednako govori i veliki naš biskup Strossmayer: „Najveća je i najpreča zadaća čovjeku na ovome svijetu, da se digne nad svoje strasti i požude, da nadvlada samoga sebe i taštinu ovoga svijeta.“ — Ili na drugom mjestu: „Jasno je, da mladež, koja se dala na nauku, na samu sebe paziti ima, da se ima čuvati svake zle prigode, da ima pohote svoje strogim načinom stavljati pod jaram svoga uma i svoje svijesti, da se u boju proti samoj sebi ima od malih nogu vježbati, da iz obilna izvora svete vjere ima crpsti sva ona sredstva, koja su Bogom dana, da se čovjek na svaki ozbiljniji rad spremi, osnaži i učvrsti.“[1])

„Abstine et sustine — odreci se, podnesi“ bilo je i samomu neznabožcu Epiktetu temelj filozofije. Ne ćeš po načelu „laissez passer —

---

1) Tri riječi našemu sveučilištu.

pusti uzde pa kud puklo da puklo", po načelu „uživaj" nikada postati slobodnim čovjekom, već po odricanju, po strogoj stezi, po svladavanju samoga sebe. Bojiš li se odricanja, bit ćeš uvijek samo veliko dijete.

b) Da svladavaš samoga sebe, traži i društveni život. Obazirati se na prava drugih znači samoga sebe držati u disciplini. Bez odricanja nema prave ljubavi prema bližnjemu, nema pristojnosti ni finoće. Pristojnost nije drugo već razboritost, poniznost, odricanje i pregaranje.

c) Odricanje traži tvoja duševna odgoja. Zar je moguće ustrajno učiti i štogod vrijedno postići bez odricanja: „Génie est patience — genij je strpljivost," kaže Buffon I najbolji talenat zakržljavi i ostane nekoristan, ako njime ne upravlja čvrsta volja. Slabi talenti postaju veliki ustrajnošću — a to je odricanje. Zar nije Demosten unatoč svojoj naravnoj pogrješki na jeziku željeznom voljom postao prvi grčki govornik?

d) Odgoja srca traži odricanje. Kao bez kreposti što nema prave duševne plemenitosti, tako nema ni prave kreposti bez svladavanja svojega „ja". „Neka nitko ne misli", kaže Scupuli, „da će steći pravu krepost, ako ne odluči svojoj volji silu nanositi". Ti moraš biti „alter Christus". Isus pak traži: „Tko hoće da ide za mnom, neka se odreče samoga sebe" (Mat. 16, 24.). Navijesti „voljicama svojim" rat, svladavaj samoga sebe, pa ćeš se ubrojiti među one prave velike ljude, koji visoko stoje nad današnjim mekoputnim ljudstvom. — „U borbi ovoga života", kaže Strossmayer, „onaj je čovjek pravi čovjek, onaj je narod pravi narod, koji nigda i nigda ne podvrgne glas svijesti i poštenja svoga glasu strasti i pohote svoje; protivno načelo slijediti znači odreći se časti svoje i slobode svoje, pa primiti na se gadni jaram sramote i ropstva."

2. **Ti se možeš vježbati u odricanju.** Naravnomu se čovjeku teško odricati — dă, u nekim je slučajevima i nemoguće, jer to znači odreći se svoje egoistične naravi. No što ne možemo po vlastitoj snazi, to možemo po milosti Božjoj. „Sve mogu u onom, koji me krijepi" uvjerava nas Apostol (Filip. 4, 13.). Odricanje ne udi zdravlju, što više, kako svjedoče liječnici živaca, ono zdravlje krijepi. Ono ne škodi časti, nego je diže. Čovjeka od odricanja svagdje cijene. Odricanje ne tereti savjesti, već daje pravi mir, jer je dovodi u suglasje s vječnim zakonom Božjim.

3. **Hoćeš li se vježbati u odricanju?** Daj reci za volju svomu Spasitelju poradi duše svoje i vremenite sreće: hoću. „Treba htjeti, treba smjeti, pa da vidiš, kud se leti!" kaže naš narod. No odricati se sve dotle ne ćeš moći, dok ne upoznaš svoja nagnuća i strasti. Odricanje traži da bdiš nad samim sobom, da sebe najprije upoznaš. A to postizava jedino onaj, koji svaki dan ispituje savjest.

Čvrstoća značaja.

Ljudsko je srce — a osobito mlado srce — kao proljetno vrijeme. Sad je tvrdo kao kamen, sad je meko kao vosak, sad uzbuđeno kao more, sad nemirno kao proljetni dan. Katolički đače! Tvojim mišljenjem i djelovanjem ne smije upravljati čuvstvo i voljice. Ti valja da si u svojim načelima i svome radu odlučan, stalan, dosljedan, ti moraš biti značajan čovjek! No čvrsti značaj nije naravni dar nego stečena krepost. Zato odmah na posao.

1. **Uredi svoje mišljenje i rad po određenim, nepromjenljivim načelima!** Srce je bez načela država bez poglavara — anarhija. Načela pak, kojih ti se valja držati, ne

mogu biti nego ona, što su izrečena u deset zapovjedi Božjih i pet zapovjedi crkvenih. Tih se katoličkih načela drži nepokolebljivo kao stijene, oko koje bjesne valovi ljudskih mnijenja. Rob je, tko se ravna po ljudskim mnijenjima, rob je, tko laži vjeruje, a samo je slobodan onaj čovjek, koji ide za istinom. Pa neka te poradi tvoga katoličkog mišljenja i zovu u društvu ne znam kojim pogrdnim imenom — ti se ne daj! „Možete me svezati u lance kao Petra, ali da popustim, to ne ćete nikada doživjeti", reče biskup Klement Augusto svojim protivnicima. Neka bude i tvoje vazda načelo: „Katolik sam, katolički mislim, katolički radim, katolik ostajem."

2. **Ne mari, što će svijet reći!** Kakav je to jadni čovjek, koji uvijek pita: Što će svijet reći? Već su mnogi neznabožački filozofi smatrali preziranje svijeta visokim stepenom savršenosti. Preziranje treba prezirati — rekoše. Što više, u njima je odobravanje svijeta pobuđivalo sumnju. Svijet ne plete najljepši vijenac kreposti već zloći i laži! Kad su glasovitomu govorniku Fokionu poslije govora živo pljeskali, viknu on: „Ta što sam ludo rekao?" — Tko bi se još obazirao na

sud svijeta, kad znamo, da je naš božanski učitelj Isus Hrist sud svijeta prezirao? Uči se misliti svojom glavom, uči se pokoravati jedino glasu svoje savjesti, pa se ne boj ničega! Tvoja savjest neka te u svemu vodi! Zato i veli Strossmayer: „Čovjek, koji misli uzdržati značaj svoj čist, neporočan, taj mora u glasu svijesti i uvjerenja svoga štovati glas Duha Svetoga, kome se ne smije oglušiti ni uz kakvu cijenu."

3. **Ne daj se primjerom drugih odvesti s kreposnoga puta!** Sv. Augustin piše o svojoj mladosti: „Već sam bio tako zaslijepljen, da sam se u društvu svojih vršnjaka stidio, kad su ponosno pripovijedali svoje sramotne čine i dičili se najgorima, a ja što još nijesam bio tako pokvaren. Zato sam i postao raskalašniji, da mi se ne rugaju, i ako nijesam baš činio kao najgori od njih, to sam bar pripovijedao, da sam tako šta učinio, što nije bila istina; bojao sam se, da se ne bi činilo, da sam lud, kad bih bio neviniji od svojih drugova".[1]) — Tko bi mogao izbrojiti đake, koji kao Augustin žrtvuju svoju nevinost bojeći se općega đačkog duha, bojeći se pokvarenih vikača? Ne podaju li se i danas đaci

[1]) Ispovij. I. 3.

pokvarenosti samo zato, da ih ne prozovu, „farizejima", „pobožnjacima", „furtimašima", „popovskim slugama" i t. d. Ti, brate, stupaj putem dužnosti! Ne propusti nikad molitve: sv. mise, sv. sakramenata od straha, da ti se drugovi ne nasmiju! Gledaj! Mijenja li sunce svoj put zato, što muhe zvrndaju, što medvjedi mumljaju? — Ne daj nikad, da se pred tobom nepristojno razgovara i šali. Gledaj da to spriječiš finim načinom! Ne pomaže li to, a ti se udalji; ne pomaže li ni to, a ti ozbiljnim licem pokaži, da ti se gade takvi razgovori! Nemoj se nikada stidjeti svoje nevinosti i kreposti! Ta zar se zdrav čovjek boji, da će mu se možda bolesnici rugati?

4. **Savjesno se drži disciplinarnoga zakona, i budi poslušan svojim poglavarima!** Današnji se đački duh često ponosi kršenjem školskih zakona, nepokornošću, nepristojnošću i bezobraznošću prema profesorima, što više, najgore lopovštine drže majstorijama! Ne daj se zavesti takvim pokvarenim đačkim duhom! Svaki pokušaj, da te zavedu na kršenje disciplinarnoga reda, odlučno odbij, makar te prozvali čudakom! Ne biti čudak u očima

pokvarenoga svijeta znači odreći se kreposti i putovati širokom cestom prema — paklu.

5. **Kakav si u svojoj unutrašnjosti, takav se i spolja pokazuj!** Visoki jedan vojnički časnik pisa svom sinu, koji je bio na politehnici: „Istakni odmah svoju zastavu, da se znade, tko si i što si! Za 48 sati ne smije više biti nijednoga druga, koji ne bi znao tvoga mišljenja, ili koji bi o tom sumnjao tako, da bi te morao pitati. To je jedini način, da se ukloniš lažnom položaju. Budi kršćanin jednostavan, ali slobodan! Prije svega — ne budi slab! Tko se ponosi da je kršćanin, taj ne treba moljakati, da prema njemu budu obzirni ili strpljivi, on ima pravo tražiti, da ga se respektira! Ne boj se, ako te budu smatrali čudakom. Ja sam već 40 godina takav čudak, pa mi to nije nikad udilo ni pred Bogom ni pred ljudima. Priznavaj slobodno i otvoreno svoj katolički značaj bilo to komu ugodno ili neugodno."

6. **Budi jak prema svojim unutrašnjim strastima!** Ima ljudi, koji su svojom duševnom obrazovanošću visoko druge nadvisili, a po ćudorednosti ne vrijede baš ništa. Čega nemaju? Značaja, jake volje, kojom bi

nad sobom gospodovali. Samoga sebe svladavati veće je junaštvo od vojničke hrabrosti. Samoga sebe pobijediti najsjajnija je pobjeda. Čast pravniku, koji osuđuje i odrešuje prema načelima pravednosti. Ali stoput veća čast onomu, koji ima toliko snage, da samoga sebe prema sudu savjesti odsuđuje i kazni.

7. **Budi uvijek isti, u svako vrijeme, na svakom mjestu, u svakoj prilici, u svakom društvu!** Poradi temeljitih razloga promijeniti svoje uvjerenje i vladanje ne znači biti beznačajan. Beznačajno je u svome uvjerenju tvrdoglavo ustrajati i onda, kad nas na to tjeraju umni razlozi.

8. **Budi u svakom pogledu otvoren i pošten!** Može se dogoditi, da i uredan đak učini kakvu neurednost. Ali tad ima samo jedan jedini način spasenja: priznat svoju pogrješku otvoreno. Pretvaranje laganje, dvoličnost odaju beznačajnika.

Drži ispod đačke časti da se ulaguješ i puzeš! Nemoj nikad svijesno slagati! „Mrske su Gospodu lažljive usne" (Prič. 12, 22.).

Istina — laž može koristiti, ali samo začas. Drži svoja obećanja, ako su drukčije dopuštena i pravedna! Budi pošten u izrađivanju svojih

zadaća! Nema toga kraljevstva, za koje bi mogao kupiti značaj! — A zar ćeš ga ti prodati za jednu bolju notu? Kakav đak — takav čovjek!

9. **„Razmišljaj dugo, ali promišljeno odmah izvrši“**, opominje nas već neznabožac Isokrat. Ne odlučuj ništa brzo u časovitom oduševljenju, drukčije ćeš zakratko morati ili ispravljati ili okajavati svoj nepromišljeni čin. Dobar strijelac stoji s dignutom rukom i mirnim okom, prije nego opali. A neznabožački nas pjesnik opominje: „Quiquid agis, prudenter agas et respice finem!“ Ako si uzrujan, čekaj, dok se umiriš — a onda odluči! Isto se tako čuvaj naglih odluka, ako si preveć uzrujan! Nije ni za koga sramota, ako traži savjeta, a najmanje za mladića, koji još nema zrela pogleda i iskustva. Bog je sam odredio, da čovjek čovjeka odgaja, da ne zaluta od samoljublja.

10. **Budi jak u suprotivštinama, progonstvu i nesreći!** Dijamant se može jedino tvrdim kamenom brusiti. Kao što on, i ti tako treba da zasjaš! Upravo je nesreća kušnja za značaj. Slabe duše propadaju u trpljenju, a velike se njime čiste, jačaju i preobražuju. Strpljivost u trpnji nije slaboća

već ojačana jakost. Nijesu li kršćanski mučenici najveći junaci, što ih povijest poznaje? Za mnoge je trpnja i nesreća glas zvona s nebeskih visina, da se vrate kreposti, za mnoge je plug, kojim nebeski sijač ore tvrdo srce, da u nj može posijati svoju milost. „Ja se nikad bolje ne osjećam“, govorio bi sv. Franjo Saleski, „nego baš onda, kad mi je najgore!“ — Uzdaj se u Božju providnost, koja znade i nesreću i trpnju okrenuti na dobro, i moli „Oče, neka bude volja tvoja!“

11. **Ne daj se ničim baciti u malodušnost!** Kad su se sv. Tereziji, koja je toliko radila, nebrojene zapreke skupile kod rada, reče ona u snažnom kastilskom jeziku: „Nada te turbe, nada t' espante — Ničega se ne boj, pred ničim ne predaj!“ i „La pacienzia todo sealcanza — Strpljivost postiže sve.“ „Uvijek mirno — uvijek radljivo“, bilo je načelo sv. Augustina. Ako danas ne uspiješ, uspjet ćeš sutra, za mjesec dana, za godinu dana, dä, ti ćeš primiti nagradu onkraj groba. Zato vazda

„U budućnost gledaj bolju,
K nebu digni stijeg!“
(P. Preradović).

Nemir i malodušnost oduzimaju razumu jasan pogled, volji snagu,

srcu potrebno oduševljenje, a započetomu djelu uspjeh. Okreni sebi u korist teškoće, pa i najprotivnije prilike! Glasoviti katolički borac Windhorst kaže: „Ako mi stane na put i lokomotiva tako, da joj se ne mogu više ukloniti, onda ću skočiti na nju i s njom se povesti".

12. **Provodi svoja čelična načela vazda blagim načinom!** Fortiter in re — suaviter in modo! Čvrsta značaja biti ne znači biti grub — već ozbiljan i razborit. Čuvaj se cjepidlačenja! Pedantan čovjek nije značajan, već duševno slab, nesavršen.

Dodatak.

K putovima, koji vode katoličkoga đaka k vječnoj i vremenitoj sreći, pripadaju i Marijine kongregacije i katolička društva na sveučilištu.

Đačka Marijina kongregacija.

1. **Prva je osnovana kongregacija bila đačka kongregacija.** Zato ostaje kongregacija uvijek svojina i ponos đaka. Isusovac Leon počeo je g. 1560. svake subote skupljati najbolje i najpobožnije đake oko sebe, pa ih je

poukom i primjerom poticao na osobito štovanje Majke Božje. God. 1563. dobi to religiozno đačvo društvo, u kojem je bilo tada 70 članova, osobita pravila i čvrstu organizaciju pod imenom: „Kongregacija Bl. Dj. Marije" pod nazivom Navještenja Marijina. Dne 5. prosinca 1584. dade papa Grgur XIII. kongregaciji crkvenu potvrdu bulom *„Omnipotentis Dei"* i podijeli joj velike oproste, kojima dodade papa Benedikt XIV. još nove milosti bulom *„Gloriosa Domina"*. Iz đačkih se kongregacija razviše tek druge kongregacije. — Đačke kongregacije u naše doba nanovo cvjetaju po svim zemljama — a osobito kod nas Hrvata, pošto su posljednjih decenija mnogo bile pretrpjele.

2. **Nježna ljubav i štovanje Majke Božje jest prvotna svrha Marijine kongregacije prema zlatnoj buli Benedikta XIV.** Nije li to uzvišena svrha? Nije li sam Sin Božji za Svoga života u Nazaretu ljubio, štovao i služao Bl. Dj. Mariju? — Pa što bi se i moglo bolje preporučiti katoličkomu đaku, nego da stupi pod neokaljanu zastavu Marijinu? Ona je paklenom duhu „strašna kao vojska sa zastavama" (Pjesma nad pj. 6, 3.). Tko dakle ide za njezinom kraljevskom zastavom, taj se

nema ničega bojati. Pod njezinom se zastavom boriti znači pobijediti. Zato sv. Toma ubraja štovanje Majke Božje među znakove preodređenja za spasenje.

3. **Glavna je svrha Marijine kongregacije, da štujući i nasljedujući Bl. Dj. Mariju postignemo što veću kršćansku savršenost.** Posvetna molitva ili zavjetna formula sadržava ove zlatne riječi: *„Čvrsto odlučujem, da ću odsele uvijek tebi služiti, i koliko uzmognem, nastojati, da ti svi vjerno služe"*.

Što je protiv Božje volje i časti, ujedno je i protiv časti Marijine, zato se kongreganist toga mora kloniti prema svome obećanju. No kako bi bilo mladiću ugodno pod Marijinom zastavom, kad ne bi u nevinosti i kreposti išao za Marijom? Zato u kongregaciju pripada samo po izbor četa đaka, koji uistinu žele odlučno ispovijedati svoju katoličku vjeru, i koji žele živjeti crkvenim životom.

4. **Treća je bitna zadaća kongregacije apostolskom revnošću prednjačiti drugima primjerom, molitvom i rječju.** Mnogi je katolički đak u gimnaziji i u sveučilištu osamljen — i poradi toga baš postaje žrtvom ljudskoga obzira i strašljivosti. Oduševite ga od-

lučnim primjerom kongreganista za sve, što je Božje i crkveno, — i on će postati odlučnim katolikom. „Fortes creantur fortibus."

Idealna je svrha, za kojom teži Marijina kongregacija. Apeliramo na srca oduševljena za sve istinito, dobro i lijepo, na vitešku ćud plemenitih đaka dovikujući im: Kupite se oko zastave svoje uzvišene zaštitnice, nebeske Kraljice! Na oltaru Marijinu pružite sebi ruke za najidealnije prijateljstvo, za međusobno usavršenje, za zajedničku borbu za Boga, vjeru i domovinu! Kao Marijina djeca sastavljate dobro uređenu dobrovoljačku četu protiv složnih neprijatelja Crkve.

„Hrvat za križ bojak bije sveti:
Vodio ga ljiljan barjak Tvoj!
Nova neman križu časnom prijeti:
Silna Djevo, na braniku stoj!"

Katolička udruženja.

Kako je čovjek „animal sociale — *ζῶον πολιτικόν*", to mu je tako reći u krvi, da se druži sa sebi sličnima. Ta težnja za udruživanjem, koja se osobito javlja u mladom đačkom srcu, majka je svih đačkih društava. Društva se na sveučilištu vrlo razlikuju i često puta

prema načelima, što su ih zapisala na svoju zastavu. Katoličkomu đaku, kojemu je vjera vrhovno načelo, treba da su svagda usječeni ovi principi:

I. **Pristupit ću samo katoličkom društvu.**

1. **U katoličkom ćeš društvu naći prave prijatelje.** U mladosti, tom proljeću života, dobi tihe lirike, zametne se u ljudskom srcu nježni pupoljak ljubavi. Tražiš srdaca, koja će se tvojoj ljubavi odazvati. Takva ćeš srca naći u drugovima katoličkih društava. Ne budeš li toj potrebi svoga srca dao oduška stupivši u koje takovo društvo, gdje vlada jedna misao, jedan cilj, postat ćeš sentimentalni zanesenjak.

2. **U katoličkim ćeš društvima naći dobrih vođa.** „Na raskršću biti bez vođe", kako kaže jedan pjesnik, „znači propasti". To vrijedi za djecu, ali i za đaka na sveučilištu, koji je u velikom gradu sličan neiskusnom djetetu. Poput drugoga anđela čuvara vodi te katoličko društvo, opominje i čuva od mnogobrojnih pogibli sveučilišnoga života i vodi te pouzdanom rukom k željkovanim idealima. Pa neka se kojiput poradi mladenačke naravi pojavi i u tim društvima

štogod zla, ipak uza sve to vlada u katoličkim društvima badar i ćudoredan duh. Osim neslavnih izuzetaka, koje društvo ubrzo odstranjuje, u katoličkim se društvima visoko diže zastava „virtutis — kreposti."

3. **U katoličkom ćeš se društvu naučiti najpotrebnijemu društvenom saobraćaju.** Pristojno je vladanje za đaka vrlo potrebni nadopunjak intelektualne, moralne i religijozne obrazovanosti, s kojom ne smije biti nipošto u nerazmjerju. Ako ne budeš imao dobroga vladanja, ljudi će lako prezreti i tvoje znanje i pobožnost. Katoličko te društvo priučava načelima izvanjega saobraćaja i potrebnoga razgovora.

4. **U katoličkim se društvima raspiruje oduševljenje za ozbiljnu nauku.** Čestita je specijalna obrazovanost za katolika najveća dužnost, jer će samo tako moći braniti i ispovijedati svoje uvjerenje. „Nauka" se sja kao ideal na zastavi katoličkih đaka. Ozbiljni studij i polaženje predavanja su u katoličkim društvima sredstva za valjanu odgoju i saobraćaj, što više, to je „conditio sine qua non", da ostaneš članom takova društva. Lijenost je i prekomjerno uživanje udareno u takovim društvima ostrakizmom.

5. **U katoličkim društvima proširuješ i učvršćuješ opću obrazovanost.** Kako se u katoličkim društvima nalaze đaci svih fakulteta, stječu sebi pojedinci na sastancima, razgovorima, predavanjima, služeći se knjižnicom vrlo lako opću obrazovanost. Osobito služi na čast katoličkim đačkim društvima što obrazuju u govorništvu svoje članove, pa ih tako pripravljaju za spremne odvjetnike katoličke stvari. Prvaci su u borbi za katolištvo vrlo često izašli upravo iz ovakovih đačkih društava — a tako će biti i u napredak.

6. **U katoličkim ćeš društvima sačuvati i učvrstiti svoju katoličku vjeru.** I najoštrija će strjela bezvjerske nauke biti tupa prema onom, koji se usko druži s drugovima vjerom prožetima. Kao član katoličkoga društva osjećaš jednako kao i obrazovani katolici, učiš se braniti katoličko ime, otvoreno i odlučno priznavati svoje nazore, — valja ti sudjelovati i u javnom katoličkom životu. Dà, taj život u katoličkom društvu određuje pravac i tvojemu budućemu životu. Tko se kao mođak ne stidi pristupiti organizaciji katoličkih đaka, taj se ne će ni u životu stidjeti javno vršiti svoje vjerske dužnosti. Ti postaješ zarana otvoren, uvjeren katolik srcem i djelom.[1])

II. **Ne ću nikad pristupiti u nekatoličko društvo,** pa ma kako me zvali. U nekatoličkim društvima ima i takvih načela, koja se protive ne samo katoličkoj vjeri i Crkvi već i naravnom zakonu.

1. **Dvoboi,** što ga traže društva da se obrani i povrati povrijeđena čast, protivi se zdravome razumu. Kako može „bokser" ili „revolver" biti sudac? Sablja može raniti, revolver ubiti, no suditi....? Ta što ranjava i ubija, to ne odlučuje o istini, pravu i časti. Nepoštenjak može ubiti poštenoga. Dakle? Dvoboj se protivi naravnomu zakonu, jer je zločinstvo protiv vlastitoga i protivnikova života, to je dakle ubojstvo i samoubojstvo ujedno (dakako prije dvoboja samo namjeravano) ili dvostruki atentat (pokušaj zločinstva). Dvoboj se protivi pozitivnomu božanskom zakonu, koji

[1]) T. zv. opskurantni život, t. j. bježati od svake organizacije, ne odgovara našem modernom vremenu, u kojem se jednomišljenici organiziraju, da ostvare svoje ideale. Takav je opskurant ujedno i nazadnjak, nesavremen čovjek.

kaže: „Ne ubij!" Dvoboj se protivi državnomu zakonu kao nedopušteno upletanje u državnu pravnu vlast. Dvoboj se protivi katoličkomu crkvenom zakonu, koji isključuje iz Crkve duelante kao i one, koji izazivaju na dvoboj ili ga primaju, svjedoke, svojevoljne gledaoce, pa i one, koji dvoboj dopuštaju ili ga ne spriječe, premda bi mogli (Const. Pii IX. Apost. Sedis, 12 X H 1869.). Prema izjavi sv. Stolice od g. 1893. potpadaju pod kazan isključenja i akademičke menzure.

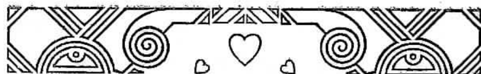
2. **Pogibao za vjeru.** U nekatoličkim je društvima vjera privatna stvar. No kako su u njima zastupnici svih vjera — sve do najgorega bezvjerca, zar bi katolički đak mogao dugo živjeti u takvom društvu prema svojoj katoličkoj vjeri i uvjerenju? Neprestano ruganje, potcjenjivanje lako oduzme vjeru osobito đaku, koji želi, da ga drugovi štuju. Zli primjeri uništuju ćudorednost!

III. Život.

„Ja sam život — Ego sum vita."
Iv. 14, 6.

„Oj na nebo uprite oči — ne na B'jednu zemlju!"

(Preradović).

Konačna svrha, poradi koje je Sin Božji došao na svijet, jest to, da nam opet povrati po Adamu izgubljeni nadnaravni život. Isus je to sam rekao: *„Ja dođoh, da imaju život, i imaju izobila"* (Iv. 10, 10.). Nadnaravni je životni princip u čovjeku milost. Da dobijemo i da se u nama sačuva milost Božja, postala je druga

---

Sedam svetih sakramenata:

1. Krst,
2. potvrda,
3. presveti oltarski sakramenat,
4. pokora,
5. posljednja pomast,
6. sveti red,
7. ženidba.

Dužnosti kršćanske:

Prva: bježi zlo duhovno ili grijeh.

Druga: čini dobro, ili: drži zapovijedi Božje i živi kreposno.

Četiri posljednje stvari:

Smrt, sud, pakao i nebesko kraljevstvo. — „Čovječe, spomeni se često svojih posljednjih stvari, pa ne ćeš nikada sagriješiti." (Crkv. 7, 40).

božanska osoba čovjekom, Isus je osnovao Crkvu, ostavio nam neprestanu sv. žrtvu, ostavio sedmerokraku rijeku milosti — sv. sakramente, po kojima ulijeva milost u ljudske duše. U sv. krštenju ulijeva On životni sok milosti u dušu Adamova djeteta, da uništi otrovnu snagu istočnoga grijeha u dječjem srcu. A ako toga života nestane u duši poradi ličnih grijeha, može ga opet zadobiti po sv. pokori.

No nije dosta, da samo imamo život; ne — taj nadnaravni život mora od dana do dana, od godine do godine bivati jači i punjiji: „da imaju život, i imaju izobila.“ Kao na jeli što izraste svake godine novi prsten grana, tako se mora umnožavati u našoj duši svake godine milost i krepost. Zato nas je Isus učio moliti, zato nam je ostavio sv. sakramente, a osobito presv. oltarski sakramenat, na to nas napokon upućuje primjer i zagovor svetaca.

Molitva.

Što znači moliti? Bl. Henrik Suzo kaže, da moliti znači plemenito se obratiti Bogu dušom i tijelom.

Je li molitva potrebna? Jest! Čuj neke dokaze!

1. **Tko priznaje Boga svojim Stvoriteljem, a sebe stvorom Njegovim, taj mora moliti!** Molitva nije samo pobožno, djetinje maštanje, niti suvišni ostatak iz srednjega vijeka, nego izljev pravoga spoznanja Boga i duboke vjere. Što ti bude dublja vjera, to ćeš više moliti; a što budeš manje molio, to će ti se duša sve više od Boga odvraćati, to ćeš sve manje razumijevati svoje vremenito i vječno određenje, to će sve više nestajati u tvom srcu vjere.

2. **Tko hoće da živi bez smrtnoga grijeha, taj mora moliti.** Đavao se drži ovoga načela: „Uz koga je mladež, tomu pripada budućnost.“ I zato on upravo mladež najjače i najčešće napastuje: navodi na nečistoću, neumjerenost i neposlušnost. Svježu nemirnu maštu mladićevu najlakše i neopaženo zavede varavi čar svijeta. Odakle će neiskusni mladić crpsti snage, da u tolikim bojevima ne nastrada? Iz molitve. Tko ne moli, taj sam zatvara kanale, kroz koje mu dotječe snaga i milost.

3. **Tko hoće, da čisto živi, taj mora moliti.** Hoćeš li živjeti čistim životom

anđela, to valja da kao anđeo budeš u najužem sjedinjenju s Bogom — po molitvi.

4. **Tko želi kreposno živjeti, taj mora moliti.** U proljeću života valja da na tebi i u tebi cvate cvijeće. Kao što obično cvijeće najbolje uspijeva uz potoke, tako se cvijeće ćudorednog života, kreposti, razvijaju najsavršenije na izvoru molitve. „Temelj je svih kreposti molitva" (Sv. Augustin).

5. **Tko želi u nauci i mudrosti uistinu napredovati, mora moliti.** „Bog je Gospod, koji sve zna", kaže sv. Pismo (I. Kralj. 2, 3.). Naši su duševni talenti darovi Božji, i oni se najlakše i najsavršenije razvijaju pod nadgledanjem i upravom Onoga, koji ih je dao — u molitvi. Tko uči, a ne moli, taj svršava svoju zadaću kraj bijeda i nestalna svijetla razuma. Tko uči i moli, tomu ozgora sunce svijetli — i sve mu je jasno pred očima.

6. **Tko hoće, da bude uistinu slobodan, taj mora moliti.** Moliti znači dići dušu k Bogu; a Bog oslobađa dušu od sjetilnosti i vodi je u visine, gdje bijesne navale strasti moraju šutjeti, gdje duh vlada nad materijom, gdje nestaje ropskoga zakona tijela.

7. **Tko hoće, da bude uistinu prosvijetljen, taj mora moliti.** „Što čovjek uopće može moliti, to je najveća odlika njegove neumrle naravi, znak njegova rođenja od Boga" (Hettinger). Zato je molitva najplemenitiji ljudski čin, a najljepša je slika čovjek u molitvi, mladić u molitvi. Čovjek je tako velik, kako su mu velike misli, a misli su tako velike, kako je velik predmet, kojega se tiču. A jer je molitva uzdignuće duše i srca k Bogu, to čovjek nije nikad veći, nego kad moli. Čovjek, koji ne moli, nema prava na pravo ljudsko dostojanstvo.

8. **Tko ne će da duševno umre, mora moliti.** Molitva je dah duše, po kojem se poznaje, da li i kako dugo duša živi. Kao što se pluća svaki čas nadimlju i zrak udišu, tako i duša mora uvijek moliti. „Treba svagda moliti", veli Spasitelj (Luk. 18, 1.). Što više, molitva mora prožeti cio život. Dă — i posao mora biti molitva! Srce valja da počinje, usta valja da sa srcem mole, a život da moli sa srcem i ustima.

9. **Tko hoće da ustane od smrti grijeha, taj mora moliti** Bez Božje pomoći nema duševnog uskrsnuća, bez molitve nema Božje pomoći — dakle bez molitve nema uskrsnuća iz groba grijeha.

Katolički đače, moli! Moli rado i zaufano, moli ponizno, moli ustrajno, moli pobožno! Moli se s pjesnikom:

„Kôšto cv'jetak od lijera
Čistu čuvaj moju grud;
Daj da sveta Tvoja vjera
Svu pronikne moju ćud!“
(Stj. Buzolić).

Ne znati moliti sramotna je neukost; ne mariti za molitvu strašna je lakoumnost; ne moliti gadna je lijenost; molitvu prezirati bestidna je oholost; na molitvu mrziti životinjska je pokvarenost.

Jutarnja molitva.

1. Poganin se držao ovoga načela: „A Jove incipe!“ Mladiću! Hoćeš li da tebe — katolika — poganin zastiđi? Ne — i tvoje načelo neka bude: „Počni s Bogom!“ To osobito vrijedi ujutru. „Budemo li se ujutro molitvom Bogu preporučili, tad se nemamo preko dana bojati nikakva zla“ (Sv. Ivan Zlatousti). „Kakvo je jutro, takav je cio dan, jer je jutro krmilo dana“ (Sv. Augustin).

2. U određeni sat brzo ustani — ne podavaj se lijenosti i mekoputnosti! Uzmi svete vode prekrsti se, da se oboružaš za cio dan!

S Danicom pozdravi duhovnu Danicu, svoju Mariju! „Slatko srce Marijino, budi moje spasenje!“[1]) Preporuči se svom anđelu čuvaru: „Anđele Božji, koji si čuvar moj, mene tebi preporučena od prevelike milosti božanske prosvjetljuj, čuvaj, upravljaj i vladaj! Amen.“[2]) — Pobudi dobru nakanu: „Sve na veću slavu Božju!“

3. Kad se obučeš, klekni pred Gospodara svoje kuće — Isusa na križu, — te izmoli svoju jutarnju molitvu! Nemoj je odgađati! Nema važnijega posla od molitve. Odgođeno — zaboravljeno!

Ne moraš svaki dan mnogo moliti, ali ono, što moliš, neka bude od srca, neka bude doista molitva Gospodaru duše i tijela tvojega! I ovdje vrijedi ona: Non multa, sed multum — dummodo constans!“

---

[1]) 300 dana oprosta svaki put. Pijo IX. 30. rujna 1857.

[2]) 100 dana oprosta svaki put. Pijo VII. 15. svibnja 1821.

U ime Oca † i Sina † i Duha Svetoga. † Amen.[1])

Zahvaljujem Ti, Bože, u presvetom Trojstvu na svim Tvojim dobročinstvima, a osobito zato, što si me ove noći očinski očuvao i uzdržao. Molim Te, sačuvaj me danas i vazda od svakoga smrtnoga grijeha i od nagle i nepripravne smrti!

O moj Bože, vjerujem u Te, jer si vječna, nepogrješiva istina! O moj Bože, ufam se u Te, jer si vječno, beskrajno milosrđe! O moj Bože, ljubim Te iz svega srca, jer si najveće dobro svake ljubavi dostojno! O Bože, okrijepi i umnoži moju vjeru, moje ufanje i moju ljubav![2])

Vječni Oče! Prikazujem Ti srce svoje, sve moći duše svoje i sva sjetila tijela svoga. Primi me, stvorenje svoje!

Uzmi, Gospode, svu slobodu moju, primi moje pamćenje, moj razum i svu volju moju! Štogod imam i posjedujem — Ti si mi darovao: ja Ti sve to potpuno vraćam i pre-

[1]) 50 dana oprosta svaki put. Pijo IX. 28. VII. 1863. 100 dana oprosta svaki put, ako se prekrižiš blagoslovenom vodom. Pijo IX. 23. III. 1866.

[2]) Oprost od 7 godina i 7 kvadragena. Benedikt XIV. 28. pros. 1756.

dajem Tvojoj volji, da s tim upravlja. Daj mi samo Svoju ljubav s milošću — i dosta sam bogat; — drugo ništa ne tražim.[1])

Isuse, moj Spasitelju, evo tvrdo odlučujem, da ću danas savjesno svoje dužnosti ispunjavati, sačuvati svetu čistoću i ljubav prama Tebi i bližnjemu. Osobito odlučujem da ću se čuvati ove ..... pogrješke i da ću se vježbati u ovoj ..... kreposti.

(Ovdje spomeni pogrješku, koje si se odlučio čuvati ovoga mjeseca, i krepost ili dobro djelo, koje si odlučio vršiti.)

Napokon želim misliti, govoriti, činiti i trpjeti sve i pojedino na slavu Tvojega presv. Imena. Želim primiti sve oproste, koje danas mogu dobiti, i biti dionikom svih sv. misâ, koje se danas prikazuju po cijelom svijetu.

O preljubezno Srce Isusovo! Za Tvoje neiskazane boli, za Tvoj krvavi znoj, za preslatku ranu Tvoju molim Te i zaklinjem, ne daj, da ikad okaljam dušu svoju smrtnim grijehom, te onako crnom nezahvalnošću vratim ljubav Tvoju beskrajnu! — O Isuse moj, radije umrijeti nego smrtno sagriješiti!

Dođi, Duše Sveti, utjeho i jakosti moja,

[1]) 300 dana oprosta jedamput na dan. Leon XIII. 26. svib. 1883.

Daj duši mojoj, da se odlučno opre svim napastima; čuvaj me od svakoga grijeha!

Sveta Marijo i svi sveti posredujte za nas kod Gospodina, da budemo dostojni, da nas On pomaže i spase, koji živi i kraljuje na sve vijeke vijekova. Amen.

O Gospođo moja, o Majko moja! Tebi se svega prinosim i da pokažem, kako sam Ti predan, posvećujem Ti danas oči svoje, uši svoje, usta svoja, srce svoje, dä, upravo sebe svega! — Budući dakle da sam sav Tvoj, o dobra Majko, čuvaj me i brani me kao stvar i svojinu Svoju.[1]) — Zdravo Marijo . . . .

Anđeo Gospodnji navijestio Mariji: i ona začela po Duhu Svetom. Zdravo Marijo . . .

Evo službenice Gospodnje: neka mi bude po riječi Tvojoj. Zdravo Marijo . . .

I Riječ tijelom postala: i prebivala među nama. Zdravo Marijo . . .

[1]) Mladiću, hoćeš li da sačuvaš svoju čistoću, to se svakim danom ujutru i naveče preporuči Majci svojoj ovom odanom molitvicom! Snađu li te preko dana napasti protiv čistoće, to pun pouzdanja reci: „O Gospođo moja, o Majko moja! Spomeni se, da sam sav Tvoj! Čuvaj me i brani kao stvar i svojinu Svoju!“ — Pobožni ovaj vapaj kao i cijela molitvica spojena je s velikim oprostima.

Moli za nas, sveta Bogorodice!
Da vrijedni postanemo obećanja Hristovih.

Pomolimo se.

Milost Svoju, molimo Te, Gospode, ulij u duše naše, da mi, koji smo po anđelovu navieštenju spoznali utjeljenje Krista, Sina Tvoga, po muci Njegovoj i križu na slavu uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu Gospodinu našem. — Amen.[1])

(U uskrsno vrijeme t. j. od velike subote navečer pa do uoči presv. Trojstva moli se mjesto „Anđeo Gospodnji“ svaki put stojeći ovako:[1])

Kraljice neba, raduj se, aleluja:
Jer koga si dostojna bila nositi, aleluja.
Uskrsnu, kako je rekao, aleluja:
Moli Boga za nas, aleluja.
Veseli se i raduj se, Djevice Marijo, aleluja
Jer je ustao Gospodin doista, aleluja.

Pomolimo se.

Bože, koji si se dostojao razveseliti svijet uskrsnućem Sina Svoga, Gospodina našega Isusa Hrista, daj, molimo Te, da po Majci

[1]) 100 dana oprosta svaki put; potpuni oprost jedamput na mjesec. Benedikt XIII. 14. IX. 1724.

Njegovoj, Djevici Mariji, zadobijemo radosti vječnoga života. Po istom Hristu Gospodinu našem. — Amen.

Svoju jutarnju i večernju molitvu završi, izmolivši Oče naš . . ., Zdravo Marijo . . . i Slava Ocu . . . za sjedinjenje svih Slavena u jedino pravoj Crkvi katoličkoj — te riječima:

Gospod nas blagoslovio, † sačuvao nas od nagle, nenadane i zle smrti, te od svakoga zla, i preveo nas u život vječni, a dušama vjernih mrtvih darovao pokoj vječni! Amen.

U ime Oca † Sina † i Duha Svetoga. † Amen.

Večernja molitva.

Ne legni nikad bez molitve! „Finis coronat opus". Svršetak dobar — sve dobro. Kakve su tvoje večeri, takovo će biti i veče tvojega života. Načini svaki dan zaključni račun sa svojim Stvoriteljem i Sucem! Ispitaj svoju savjest, pokaj se i stvori odluku! Ne znaš, nije li ti ova noć posljednja u životu. Moli milosti, da te očuva od noćnih napasti!

O Bože, daj mi da ozbiljno mislim o zadaći i svršetku svoga života! — Umrijeti moram, no ne znam — kada, ne znam — gdje, ne znam — kako, ali to znam, da sam navijek izgubljen, ako umrem u smrtnom grijehu. Sveta Marijo, Majko Božja, moli za me grješnika sada i u čas smrti moje!

Dođi Duše Sveti! Rasvijetli pamet moju, da sve grijehe, u koje sam danas pao, istinito spoznam te ih okajem!

Sad prođi u duhu sve sate istekloga dana i promisli, u čem si danas pogriješio: protiv Boga — protiv bližnjega — protiv samoga sebe — protiv svojih đačkih dužnosti — ili u propuštanju dobra, koje kreposti! Osobito promisli, kako si se držao danas jutarnje osobite odluke! (Osobito ispitivanje savjesti). Onda pobudi iskreno pokajanje!

Kajem se za sve grijehe života svoga, a osobito za današnje pogrješke. Osobito mi je žao, što sam uvrijedio Tebe, o Bože, najveće i najmilije dobro! — Moj Isuse, milosrđe! Isuse, ne budi mi sudac, već spasitelj! Čvrsto odlučujem, da ću se popraviti. Bože moj, krijepi me svojom milošću! Mili moj Isuse, čuvaj me od nagle i nepripravne smrti!

Bože moj! Zahvaljujem Ti, što si me danas očinski čuvao. Molim Te, štiti me i ove noći i sačuvaj me od svakoga zla duše i tijela! Želim počinuti na slavu Tvoju, da duševno i

tjelesno ojačam. Zato Te želim svakim dahom hvaliti, ljubiti Te, zahvaljivati Ti se, kao što to čine anđeli i sveci na nebu.

O Gospođo moja, o Majko moja! Tebi se svega prinosim i da Ti pokažem, kako sam Ti predan, posvećujem Ti ove noći oči svoje, uši svoje, usta svoja, srce svoje, dă, upravo svega sebe. — Budući dakle da sam sav Tvoj, o dobra Majko, čuvaj me i brani kao stvar i svojinu Svoju![1]

Spomeni se, o predobrostiva Djevice Marijo, da se nije nikada čulo, da bi Ti koga ostavila, koji se pod Tvoju obranu utekao, Tvoju pomoć zamolio, Tvoj zagovor tražio. Tim pouzdanjem ohrabren utječem se k Tebi, Djevice djevicâ, Majko, k Tebi dolazim, pred Tobom uzdišući grješnik stojim; nemoj majko Riječi Božje, riječi mojih prezreti, nego ih poslušaj milostivo i usliši! Amen.[2])

---

[1]) 200 dana oprosta, jedamput na dan, za sve vjernike, koji ovu molitvu skrušeno i pobožno mole. Može se namijeniti i dušama u čistilištu. (Leo XIII. 15. III. 1890. Acta S. Sedis XXII., 566).

[2]) 300 dana svakiput, kad se pobožno i skrušeno izmoli. Potpun oprost kojigod dan jedamput na mjesec, ako se svaki dan barem jedamput izmoli, uz običajne uvjete (Pijo IX. 11. XII. 1846.)

Moj sv. anđele čuvaru, i vi moji zaštitnici, molite za mene!

Isuse, Marijo, Josipe, vama preporučam dušu i tijelo svoje.[1])

Duše vjernih mrtvih po milosrđu Božjem počinule u miru. — Amen.

Poškropi se blagoslovljenom vodom i prekrsti se! Raspremi se brzo i lezi u krevet s dobrim mislima! Moleći gledaj zaspati! Sjeti se, da ove noći moraju mnogi ljudi umrijeti i pokazati se pred strogim sucem! — Uoči sv. pričesti pročitaj jednu glavu iz IV. knjige „Nasljeduj Hrista“!

Dnevne molitve.

U pismu, što ga je neki grof dao svom 20-godišnjem sinu, da čuva kao amanet, stoje ove lijepe riječi: „Molitvom počni dan — molitvom ga dovrši! Ali ni to ti ne će biti dosta, ako dobro moliš. Vidjet ćeš, moj dragi sinko, da mnogo gubimo, ako Bogu, u kome živimo i jesmo, samo nekoliko časova na dan posvetimo, a ako se preko dana više za nj ne

---

[1]) 100 dana oprosta svakiput (Pijo VII. 28. IV. 1807.)

brinemo!" Krasnih li riječi! Da cio dan posvetiš, potrebni su ovi uvjeti:

1. **Posvećujuća milost.** Molitvom i dobrim djelima, što ih vršiš u smrtnom grijehu, možeš sebi doduše zaslužiti vremeniti blagoslov i zemaljsku nagradu od Boga, – a i milost obraćenja, ali vječnih nebeskih zasluga ne možeš zaslužiti ni najvećim dobrim djelima, ako ih vršiš u smrtnom grijehu. „Ako predam tijelo svoje, da se sažeže, a ljubavi nemam, ništa mi ne pomaže" (I. Kor. 13, 3.). Odatle vidiš, kako je znatno i potrebno biti svakoga časa u milosti posvećujućoj, kako je znatno poslije svakoga smrtnoga grijeha pobuditi savršeno pokajanje i što se prije ispovijediti, da opet zadobiješ milost posvećujuću.

2. **Dnevna dobra nakana.** Svako djelo samo onda ima vječnu vrijednost, ako se odnosi na Boga. Raditi bez Boga, dakle samo iz naklonosti, navike, taštine ili prisiljeno — znači sipati vodu u rešeto. Po sebi indiferentne — ni dobre ni zle čine vodi Bogu baš dobra nakana. Ona daje našim djelima božanski pečat; — tako postaju i najmanja djela dobri novci, jer nose sliku Božju, pa vrijede u nebeskoj banki mjenjačnici. Ovu dobru nakanu pobudi — ako ne više puta na dan — a to

barem ujutru. „Sve štogod činite riječju ili djelom, sve činite u ime Gospodina Isusa Hrista" (Kol. 3, 17.). Moli svaki dan: „Sve na veću slavu Božju" (Sv. Ignacije) — ili: „Hvala Bogu!" (Sv. Franjo).

3. **Nazočnost Božja.** „Sinko moj", reče stariji Tobija, „imaj za svih dana života svojega Boga na umu i čuvaj se, da kako ne pristaneš na grijeh i ne propustiš zapovijesti Gospoda Boga našega" (Tob. 4, 6.). — Kad bi uvijek mislili na to, da je Bog neprestano uz nas, ne bi nikad ništa učinili, što mu se ne bi mililo.

4. **Veselje u službi Božjoj, strpljivost i pouzdanje u Boga.** Ne znaš li za riječi sv. Pisma: „Bog ljubi onoga, koji daje s veseljem" (II. Kor. 9, 7.). Ako si nestrpljiv, to sebi samo posao oteščavaš. Dosadi li ti posao, a ti moli koju strjelovitu molitvicu! Ona će te okrijepiti i oduševiti.

Molitve, koje treba da nauči svaki katolik.

Kako možeš biti, dače, katolikom, a da ne naučiš najglavnije molitve, što se mole od pobožnih članova Crkve? Nauči ih zato!

U ime Oca † i Sina † i Duha Svetoga. † Amen.

Oče naš.

Oče naš, koji si na nebesima. Sveti se ime Tvoje. Dođi kraljevstvo Tvoje. Budi volja Tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji. Kruh naš svagdanji daj nam danas. I otpusti nam duge naše, kao što i mi otpuštamo dužnicima svojim. I neuvedi nas u napast, nego izbavi nas od zla. Amen.

Zdravo Marijo.

Zdravo Marijo, milosti puna, Gospod s Tobom, blagoslovena Ti među ženama, i blagosloven plod utrobe Tvoje, Isus. Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grješnike sada i u čas smrti naše. Amen.

Vjerujem u Boga.

Vjerujem u Boga, Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje. I u Isusa Hrista, Sina Njegova jedinoga, Gospodina našega, koji je začet po Duhu Svetom, rođen od Marije Djevice, mučen pod Poncijem Pilatom, raspet, umro i pokopan; sašao nad pakao; treći dan uskrsnuo od mrtvih; uzašao na nebesa; sjedi o desnu Boga, Oca svemogućega; odonud će

doći suditi žive i mrtve. Vjerujem u Duha Svetoga, svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih, oproštenje grijeha, uskrsnuće tijela i život vječni. Amen.

Čin vjere.

Vjerujem u Te, Bože moj, da si jedan jedini božanstvom, u troj osobama: Otac, Sin i Duh Sveti. Vjerujem, da je druga osoba, Sin Božji, kreposću Duha Svetoga čovjekom postao, rodio se i sve nas otkupio; da će doći suditi žive i mrtve; da će dobre naplatiti slavom nebeskom, a grješnike kazniti mukama paklenima. Vjerujem dalje sve, što vjeruje i vjerovati uči sveta mati Crkva rimokatolička. A sve to vjerujem zato, što si to navijestio Ti, Bože, koji si neizmjerna mudrost i vjekovita istina, koji ne možeš prevariti niti prevaren biti, jer sve znaš i vidiš. O Bože, umnoži vjeru moju!

Čin ufanja.

Ufam se u Te, premilostivi Bože moj, da ćeš mi po zaslugama muke i smrti Isusove i po mojim dobrim djelima, s pomoću tvojom učinjenima, oprostiti sve grijehe i dati slavu nebesku. A to se ufam zato, što Ti, svemogući Bože, dati možeš, što si obećao, i u obećanju

Svojem stalan si i vjeran. O Bože, objači ufanje moje!

Čin ljubavi.

Ljubim Te, o Bože moj, svim srcem i dušom svojom nada sve, i više nego samoga sebe; jer si Ti sam po Sebi svake ljubavi dostojan, i poradi Tebe ljubim bližnjega svoga kao samoga sebe. O Bože, užezi ognjem ljubavi Svoje srce moje, te iz ove goruće prama Tebi ljubavi jako se kajem, što sam ikada uvrijedio Tebe, neizmjerno dobro. Mrzim na sve grijehe života svoga, i to većma nego na ikoje drugo zlo. O da Te nijesam nikada uvrijedio! Tvrdo obećajem, da ću se čuvati svakoga grijeha, te volim umrijeti, nego ikojim grijehom, osobito smrtnim uvrijediti Tebe, najveće dobro. A sve ću učinjeue grijehe po milosti Tvojoj iskreno ispovijediti i dostojnu za njih pokoru učiniti. Smiluj mi se dakle, svemogući Isuse, i budite mi u pomoć, milostiva Marijo i sveti Josipe! Amen.

Anđeo Gospodnji.

Đače, katoliče! Nema ništa u životu vjerskom tako dirljivo, kao kad u ranu zoru još prije ishoda sunčanog zazvoni „pozdrav Gospi“,

Sunce se već visoko diglo na svodu, znoj kaplje s čela utruđenih — i evo opet zvoni . . . Ruke se sklapaju, i tiha se molitva Gospi pronosi poljem. Iz srca ponizna diže se molitva gore. — Ali evo . . . Sunce se spušta, večernji je suton. Sva je priroda čarobna. I zvoni tiho zvono, srce se ljudsko nehotice snizuje, a tiha se molitva šaputa Majci sviju — Mariji. I nestaje ovog večernjeg mira, nastaje noć, a anđeo Gospodnji lebdi nad dušama vjernika.

Tebi se, đače, čini ovo tek kao neka priča, koju čitaš u knjigama. — Ali ne! Nema možda nijednog vidljivog znaka u tvome životu, kojim možeš pokazati živo svoje vjersko uvjerenje, kao kad zazvoni „pozdrav Gospi“, a ti bez ikakovih ljudskih obzira otkrivene glave izmoliš skrušeno „Anđeo Gospodnji“ ili „Kraljice neba“. Dă, bilo to na ulici ili u sobi, nikad se ne stidi svoje molitve, svojih vjerskih osjećaja, svojih katoličkih dužnosti!

(Tekst molitve vidi na str. 200. ili 201.).

Molitve pri jelu.

Ne propusti nikada prije i poslije jela od Boga, darovatelja svih dobara, moliti za svakidašnju hranu i za njezinu korist za zdravlje —

i zahvaliti mu. Ne stidi se ni onda, kad javno jedeš, izmoliti bar kratku molitvu! To traži tvoj razum, kojim se razlikuješ od nerazumne životinje, to traži od tebe tvoje katoličko uvjerenje, tvoj mladenački, viteški i neustrašivi značaj. Ne brini se za ruganje! Prvo je pravo moliti se, i toga ti ne može zabraniti nijedan kralj.

Molitva prije jela.

Blagoslovi, Gospode, nas i ove Tvoje darove, što ćemo ih primiti od Tvoje darežljivosti. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.
Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...

Molitva poslije jela.

Hvalimo Ti, svemogući Bože, na svim dobročinstvima Tvojim, koji živiš i kraljuješ u vijeke vijekova. Amen.
Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...

Molitve na početku i koncu školske godine, prije i poslije škole, učenja i propovijedi.

Na početku školske godine.

Katolički đače, pokaži se već na početku godine katolikom! Zahvali se Bogu, što ti je

dao milost, da si se opet zdrav povratio, da nastaviš svoje školske nauke. Najljepša će ti zahvala biti, ako se odmah početkom godine ispovjediš, te čistom dušom počneš služiti Bogu za svoj uzvišeni cilj.

No tvoja zahvala Svevišnjemu neka bude odmah spojena s vrućom prošnjom, da ti On dade Svoje milosti, pomoći, kako ćeš što bolje svoj rad udesiti na dobro Crkve i hrvatskoga naroda, a za svoje vječno spasenje. Moli se zato od svega srca Duhu Svetomu i Majci Božjoj, da ti oni priteku u pomoć!

Zazivanje Duha Svetoga.

Veni Sancte Spiritus, Et emitte coelitus Lucis tuae radium.	Dođi, Duše Presveti! Pamet našu prosv'jeti Zrakom višnje svjetlosti.
Veni pater pauperum, Veni dator munerum, Veni lumen cordium.	Dođi, Oče ubogih, Djelitelju milosti, Dođi srca svjetlosti.
Consolator optime, Dulcis hospes animae, Dulce refrigerium.	Tješitelju predobri, Goste duše premili, Slatka naša naslado!
In labore requies, In aestu temperies, In fletu solatium.	Pokoju utrudenih, Rashlado upaljenih, Tješitelju žalosnih.

O lux beatissima,
Reple cordis intima
Tuorum fidelium.

Sine tuo numine,
Nihil est in homine,
Nihil est innoxium.

Lava quod est sordidum,
Riga quod est aridum,
Sana quod est saucium.

Flecte quod est rigidum,
Fove quod est frigidum,
Rege quod est devium.

Da tuis fidelibus,
In te confidentibus,
Sacrum septenarium.

Da virtutis meritum,
Da salutis exitum,
Da perenne gaudium.
Amen.

℣ Emitte Spiritum tuum, et creabuntur. (T. P. Alleluja).
℟ Et renovabis faciem terrae. (T. P. Alleluja).

Svjetlosti preblažena,
Ti u srcu vjernika
Ispuni najskrovnije.

Jer bez tvoje milosti
Nema u nas svjetlosti,
Ništa nije nevino.

Kaljavo sve odnosi,
Što je suho narosi,
L'ječi, što je ranjeno.

Prigni sve ukočeno,
Ogrij, što je studeno;
Sve, što manjka, naknadi.

Sedam dara milosti
Vjernim svojim dopusti,
Koji u te ufaju.

Nama daj po krjeposti
Postići u vječnosti
Vjekovite radosti.
Amen.

Sveć.: Pošlji Duha svojega, i stvorit će se. (Uskr. vrijeme Aleluja).
Puk: I obnovit ćeš lice zemlje. (Uskr. vr. Aleluja).

Oremus. Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiritu recta sapere; et de eius semper consolatione gaudere. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Pomolimo se. Bože, koji si srca vjernikâ poučio rasvjetljenjem Duha Svetoga, daj nam po istom Duhu, što je pravo, spoznati, i s njegove se utjehe vazda veseliti. Po Hristu Gospodinu našemu. Amen.

Na koncu školske godine.

Mladiću! Zahvali se Bogu Svevišnjemu za sve milosti, što ti ih je udijelio za tvoje spasenje! Zahvali se Majci Božjoj i svim onima, kojima si se utekao u pomoć! Možda si nezadovoljan s uspjehom u naucima; no budi miran i čiste, vedre duše, ako možeš pred svojom savjesti priznati, da si sve vrijeme upotrijebio za nauku prema silama svojim. Ako se ćutiš krivim, a ti se od srca pokaj, priznaj pred Bogom svoju nemarnost i čvrsto odluči sve popraviti!

Katolički đače! Ti se evo sad opraštaš na na kratko vrijeme od svojih milih učitelja i drugova u školi; — no i ako se opraštaš na neko vrijeme od škole, ne opraštaš se od knjige. Tă sad upravo dolazi vrijeme slobodna, idealna, poletna rada.

Pazi na sebe! Pazi, da se ne vratiš nečiste savjesti, razrušene duše! Pazi, da te đavao u ferijama ne ulovi u besposlici! Čuvaj osobito čistoću, taj ures tvoje mladenačke duše! Preporuči se svakim danom Majci svojoj, Mariji! Ta ona će ti rado pomoći, samo koj ostani vazda vjeran!

Ne zaboravi nikada, mladiću, da si katolik! Moli za to iskreno, pobožno sve svoje molitve! Pokaži zapravo sada, da si pravi katolički đak, da tako budeš uistinu pravi ugled svemu svome milom hrvatskom narodu, koji tako ljubiš svojom mladenačkom idealnom dušom.

Pročitaj svakako raspravicu o ferijama, što se nalazi u II. dijelu ove knjižice?

Tebe Boga hvalimo.

Te Deum laudamus: te Dominum confitemur.	Tebe Boga hvalimo, tebe Gospoda ispovijedamo.
Te aeternum Patrem omnis terra veneratur.	Tebe vječnoga Oca sva zemlja poštuje.
Tibi omnes angeli, tibi coeli, et universae potestates:	Tebi svi anđeli, tebi nebesa i svekolike vlasti:
Tibi Cherubim et Seraphim, incessabili voce proclamant:	Tebi Kerubi i Serafi neprestanim glasom privikuju:

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth.	Svet, svet, svet Gospod Bog nad vojskama.
Pleni sunt coeli et terra majestatis gloriae tuae.	Puna su nebesa i zemlja veličanstva slave tvoje.
Te gloriosus Apostolorum chorus,	Tebe slavni apostolski zbor,
Te Prophetarum laudabilis numerus,	Tebe proročki dični broj,
Te Martyrum candidatus laudat exercitus.	Tebe mučenička sjajna hvali četa.
Te per orbem terrarum sancta confitetur Ecclesia,	Tebe po krugu zemaljskom sveta ispovijeda Crkva.
Patrem immensae majestatis-	Oca neizmjernoga veličanstva,
Venerandum tuum verum et unicum Filium,	Časnoga tvojega pravoga i jedinoga Sina.
Sanctum quoque Paraclitum Spiritum.	Svetoga također Utješitelja Duha.
Tu Rex gloriae Christe.	Ti kralju slave, Hriste.
Tu Patris sempiternus es Filius.	Ti Očev vječni si Sin.
Tu ad liberandum suscepturus hominem: non horruisti Virginis uterum.	Ti za oslobođenje primajući čovjeka nijesi se žacao od Djevičine utrobe.
Tu, devicto mortis aculeo: aperuisti credentibus regna coelorum.	Ti svladavši smrtni žalac otvorio si vjernima kraljevstvo nebesko.

Tu, ad dexteram Dei sedes, in gloria Patris.	Ti s desne Bogu sjediš u slavi Očevoj.
Judex crederis esse venturus. *(Hic genuflectitur).*	Sudac, vjerujemo, doći ćeš. *(Sad se klekne.)*
Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni, quos pretioso sanguine redemisti.	Tebe dakle molimo, svojim slugáma pomozi, koje si dragocjenom krvlju otkupio.
Aeterna fac cum sanctis tuis: in gloria numerari.	U vječnoj slavi daj da se sa Svetima tvojima broje.
Salvum fac populum tuum Domine, et benedic haereditati tuae.	Spasi narod svoj, Gospode, i blagoslovi nasljedstvo svoje.
Et rege eos, et extolle illos usque in aeternum.	I upravljaj njima, i uzdiži ih do vijeka.
Per singulos dies benedicimus te.	Svaki dan blagosivamo tebe.
Et laudamus nomen tuum in saeculum, et in saeculum saeculi.	I hvalimo ime tvoje u vijek i u vijek vijeka.
Dignare Domine die isto sine peccato nos custodire.	Dostoj se, Gospode, ovaj dan bez grijeha sačuvati nas.
Miserere nostri Domine; miserere nostri.	Smiluj nam se, Gospode, smiluj nam se.
Fiat misericordia tua Domine super nos,	Neka bude milosrđe tvoje, Gospode, na

quemadmodum speravimus in te.	nama, kao što se uzdamo u te.
In te Domine speravi: non confundar in aeternum.	U tebe se, Gospode, uzdah, neka se ne postidim do vijeka.
℣ Benedicamus Patrem et Filium cum Sancto Spiritu.	Sveć.: Blagosivajmo Oca i Sina s Duhom Svetim.
℟ Laudemus et superexaltemus eum in saecula.	Puk: Hvalimo i uzvisujmo ga u vijeke.
℣ Domine exaudi orationem meam.	Sveć.: Gospode usliši molitvu moju.
℟ Et clamor meus ad te veniat.	Puk: I vapaj moj k tebi neka dođe.
℣ Dominus vobiscum.	Sveć.: Gospod s vama.
℟ Et cum spiritu tuo.	Puk: I s duhom tvojim.

Oremus.	Pomolimo se.
Deus, cujus misericordiae non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus: piisimae majestati tuae pro collatis donis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes; ut qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens, ad praemia futura disponas. Per	Bože, čijemu milosrđu nema broja i čije je dobrote beskrajno blago, predobrostivom veličanstvu tvomu na udijeljenim darovima zahvaljujemo tvoju vazda milostivost proseći, da, koji moliteljima zahtijevano podaješ, njih ne ostavljajući za plaće došaste pri-

Christum Dominum nostrum. Amen. — praviš. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

℣. Divinum auxilium maneat semper nobiscum. — Sveć.: Božja pomoć ostala uvijek s nama.

℟. Amen. — Puk: Amen.

Molitva prije škole.

Djela naša molimo Te, Gospode, milošću Svojom preteci i pomoću Svojom prati, da svaka naša molitva i djelo po Tebi započne i po Tebi započeto da se dovrši. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Slava Ocu . . .

Molitva poslije škole.

Hvalu Ti uzdajemo, Svemogući Bože, za sva dobročinstva Tvoja, koji živiš i kraljuješ, Bog po sve vijeke vijekova. Amen.

Slava Ocu . . .

Molitva prije učenja.

Posveta učenja Majci Božjoj.

Pod zaštitom Tvojom, o premila Majko, želim nastaviti svoj nauk i književni rad; obećajem, da ću oko toga nastojati najviše zato, da bolje služim Božjoj časti i širim Tvoje štovanje. Molim Te dakle, predraga Majko, sijelo mudrosti, da me u svojim poslovima dobrostivo pomažeš; ja Ti pako odano i rado obećajem, kako je pravedno, da ću smatrati, štogod mi dobra odatle dođe, da sam sve dobio od Boga po Tvojem zagovoru. Amen.

(Oprost od 100 dana. Leo XIII. 18. stud. 1882.)

Druga molitva Majci Božjoj prije učenja.

Marijo, Majko ljubavi, straha Božjega, spoznanja i svetoga pouzdanja! Tvojom su materinjom dobrotom premnogi napredovali u znanosti. Zato odabirem Tebe zaštitnicom i pomoćnicom u naucima svojim i molim Te najponiznije po vječnoj Mudrosti, Spasitelju našem Isusu Hristu, koji te je nada sve svece prosvijetlio znanošću nebeskom, da mi zagovorom Svojim isprosiš milost, da uzmognem dobro shvatiti, zapamtiti i izreći sve, što je po Boga slavno, po Tebe časno, a meni i drugima korisno, da postignemo vječnu sreću. Ameu.

Poslije učenja.

Hvala Ti, moja dobra Majko, Marijo, i Ti moj mili učitelju Isuse, za pomoć pri ovom

nauku; a sada Vas molim za slatki počinak, blagoslovite ga, da ne bude u besposlicu, već da mi se razvedri um i okrijepi tijelo, da poslije odmora lakše prionem uz nauk.

Zdravo Marijo . . .

Molitva prije propovijedi.

Dođi Duše Sveti, treća božanska osobo, duše naše posvetitelju i svega dobra udjelitelju! Nadahni pameti naše i ognjem ljubavi Svoje užeži srca naša, da sveto evanđelje (i nauk kršćanski) možemo dobro razumjeti, zapamtiti, izvršivati i izvršujući duše svoje spasti. Po Kristu Gospodinu našem. Amen. Slava Ocu . . .

(Poslije propovijedi moli se obično Čin vjere, Čin ufanja i Čin ljubavi. Vidi str. 209. i 210.).

Dnevne strjelovite molitve.

Strjelovite su molitve u općenju s Bogom ono, što su u ljudskom saobraćaju kratki izrazi začuđenja, ljubavi i t. d. Nauči se na te molitvice! One su u savezu s malim odricanjima, abeceda kršćanske životne mudrosti. „Strjelovite molitvice mogu nadoknaditi sve molitve, ali one se nikakvim drugim molitvama ne mogu nadoknaditi“ (Sv. Franjo Sal.). „Kao što

neki ljudi ne mogu živjeti, a da ne uzmu nekoliko puta na dan šećera ili mirisnih pastila“, piše isti svetac, „tako valja da i ti ne možeš živjeti bez strjelovitih molitvica, koje će ti osvježiti i okrijepiti dušu i srce“.

Većini molitvica, što sada dolaze, dala je sv. Crkva oproste. Da pak možeš dobiti oprost, potrebno je, da si: 1. u milosti posvećujućoj; 2. da želiš primiti oprost i 3. da točno izvršiš eventualne uvjete za oprost.

Trima božanskim osobama.

Znak križa s riječima:

U ime Oca † i Sina † i Duha Svetoga. † Amen.

(Svaki put 50 dana oprosta. Pijo IX. 1863.)

Svet, svet, svet si, Gospod Bože vojska; puna je zemlja Tvoje slave! Slava Ocu, slava Sinu, slava Duhu Svetomu.

(Jedamput na dan 100 dana oprosta. Klemen XIV. 1770.)

Isusu Hristu.

Katolički pozdrav: Hvaljen Isus, s odgovorom: Uvijeke. Amen.

(Svaki put 50 dana oprosta. Pijo IX. 1864.)

O moj Isuse, milosrđe!

(100 dana opr. Pijo IX. 1856.)

Preslatki Isuse, ne budi mi sudac već Spasitelj!

(50 dana opr. Pijo IX. 1851,)

Isusu u presv. oltarskom sakramentu.

Hvala i slava budi svaki čas presvetomu i božanskom sakramentu!

(100 dana opr. Pijo VII. 1776.)

Hvala i poklon, ljubav i zahvala neka se svaki čas prinosi pod krušnim prilikama sakrivenomu Srcu Isusovu u svim svetohraništima na zemlji sve do konca svijeta. Amen.

(100 dana opr. Pijo IX. 1868.)

Presv. Srcu Isusovu.

Ljubljeno bilo posvuda presv. Srce Isusovo!

(100 dana opr. Pijo IX, 1860.)

Isuse, Bože moj, ja Te ljubim nada sve.

(50 dana opr. Pijo IX. 1860.)

Slatko Srce mog Isusa, daj da Te ljubim sve to više i više!

(Opr. 300 dana. Pijo IX. 1876.)

Slatko Srce Isusovo, budi moja ljubav!

(300 dana oprosta jednom na dan. Leo XIII. 1892.)

Presveto Srce Isusovo, smiluj se nam!

(100 dana oprosta.)

Isuse krotka i ponizna Srca, učini srce moje po Srcu Svojem!

(Opr. 100 dana. Pijo IX. 1868.)

Majci Božjoj.

Slatko Srce Marijino, budi moje spasenje!

(300 dana opr. Pijo IX. 1859.)

Blagoslovljeno neka bude sveto i neoskvrnjeno začeće Blažene Djevice Marije!

(100 dana oprosta. Pijo VII. 1793.)

Neokaljano Srce Marijino, moli za nas!

(100 dana oprosta. Pijo IX. 1876.)

U svom si začeću, o Djevice Marijo, neokaljana bila; moli za nas Oca, čijega si Sina, Isusa Hrista, po Duhu Svetom začela i rodila!

(100 dana oprosta. Pijo VII. 1793.)

Svetom Josipu.

Sveti Josipe, uzore i zaštitniče štovalaca presv. Srca Isusova, moli za nas!

(100 dana oprosta.)

Svetoj obitelji.

Isuse, Marijo i Josipe, Vama poklanjam svoje srce i svoju dušu!

Isuse, Marijo i Josipe, pomozite mi u smrtnoj borbi!

Isuse, Marijo i Josipe, rastala se moja duša u miru s Vama!

(Za svaki ovaj uzdah 100 dana oprosta. Pijo VII. 1807.)

Obnova krsnog zavjeta.

(Sv. Franjo Sal.)

Uzdajući se u Boga, vječni temelj nade, obnavljam sveti savez vjernosti, što su ga drugi na krštenju u moje ime s Tobom, o moj Bože, sklopili.

Odričem se đavla, svijeta i tijela i odsuđujem sve njihove slasti za cijelo vrijeme svoga sadašnjeg i budućeg vječnog života. A obraćajući se Tebi, svojemu dobrom, milosrdnom Bogu, želim i odlučujem tvrdo sada i navijek služiti i ljubiti Te. Zato Ti poklanjam i posvećujem svoju dušu sa svim njenim moćima, svoj duh sa svim njegovim sposobnostima, svoje srce sa svim njegovim naklonostima i svoje tijelo sa svim njegovim osjećajima. Obećajem, da ne ću nikad nijednog dijela svoga bića upotrebljavati na zlo i poslužiti se njim protiv Tvoje božanske volje i

Tvoga preuzvišenoga Veličanstva. Ja Ti se u poniznosti duha sav žrtvujem, da budem navijek Tvoj dobri, poslušni i vjerni stvor, da se nikad Tebe ne odreknem, da se nikada ne pokajem poradi ove žrtve. Ali ako bi se ikad dogodilo, da zaveden đavlom ili ljudskom slaboćom protiv ove moje odluke ili posvete štogod učinim, to već unaprijed takav čin svečano osuđujem i odlučujem, da ću se s milošću Duha Sv., čim spoznam, da sam pao, nanovo bez odgađanja i predomišljanja povratiti k Tvomu milosrđu, o Bože!

To je moja želja, moja volja, moja tvrda i neslomljiva odluka, koju evo sada za sve prilike života svoga potvrđujem i ponavljam u Tvojoj svetoj nazočnosti, o moj Bože, i pred licem vojujuće Crkve, moje dobre Majke!

A Ti, moj Bože, vječni, svemogući Oče, Sine i Duše Sveti, učvrsti milostivo ovu moju odluku i udostoj se ovu moju srdačnu, unutrašnju žrtvu primiti, da u slatkom mirisu k Tebi uziđe. I kako si mi htio dati rasvjetljenja i volje, da Ti želim prinijeti žrtvu svojega zavjeta, daj mi milosti i jakosti, što mi je treba, da je doista i prinesem na Tvoju slavu a na svoje spasenje. O presveto Trojstvo! Ti si moj Bog, Bog mojega srca, Bog cijele moje duše;

takvim Te priznajem i klanjam Ti se; tako neka bude sada i uvijeke. Amen.

Molitva na čas smrti.

Gospode, Bože moj, već sada primam iz Tvoje ruke svaki način smrti, koji se Tebi svidi, sa svim njezinim bojaznima, trpnjama i bolima, s potpunom odanošću i pripravnošću.

Papa Pijo X. podijelio je odlukom zbora za oproste 9. ožujka 1904. svim vjernicima potpuni oprost za čas smrti, ako jednom u životu poslije valjane ispovijedi i sv. pričest s pravom ljubavi prema Bogu izmole ovu molitvu.

Tako je svakom omogućeno, da sebi, dok je još zdrav, osigura veliku milost, da dobije u času smrti potpuni oprost. Osim spomenutih uvjeta drugo ništa ne treba. Ti se uvjeti mogu ispuniti ma koji dan, ali oprost se dobiva istom u času smrti. Pravo na oprost ostaje i onda, ako se po nesreći upadne poslije izvršenih uvjeta u smrtni grijeh, samo valja u času smrti biti u milosti posvećujućoj. Ne zaboravi dakle taj čin izvršiti pri prvoj sv. pričesti!

Duhovno čitanje.

Ti s Bogom govoriš u molitvi, a Bog s tobom govori po propovijedi i opominjanju i po dobrim knjigama. Na tvom stolu mora biti mjesta i za dobru pobudnu knjigu, da možeš iz nje jutrom ili večerom crpsti duševne hrane.[1])

Povijest je, reče neki poganin, učiteljica života. Isto tako možemo reći: Životopisi su svetaca učitelji kršćanskoga života. Od svetaca se lako i brzo uči „profesorskoj vještini," kako veli Platon, brinuti se

---

[1]) Preporučuju se osobito ove knjige: Toma Kempenac: Nasljeduj Hrista! — Quadrupani: Bogoljubna duša u sumnjama duhovnoga života. — Scupoli: Duhovni boj. — Lehen: Put k unutrašnjem miru. — Babunović: O čestoj i svagdanjoj sv. pričesti. — Stöger-Šarić: Rajski vijenac. — Dr. Vimer: Život sv. Pavla. — Dr. Vimer: Muka Isusova. — Stepinac: Veliko dostojanstvo kršćanskog života. — Rodriguez: Vježbaj se u kršćanskim savršenostima. — Štiglić: Duhovna razmatranja. — Babunović: Veliko obećanje presvetog Srca Isusova ili Velika devetnica spasa. — Puntigam: Petar Barbarić. — Cepari: Život sv. Alojzija. — Krasni su životopisi sv. Ivana Berchmansa, sv. Stanislava, — generala de Sonisa, O' Connela, Filibert Vrau-a i dr.

za dušu, savjesno ispunjavati dužnost, biti vjeran u malom, koristiti se svim bogatim sredstvima milosti katoličke Crkve, popravljati pogrješke značaja i neuređene naklonosti. Zato često i rado čitaj živote svetaca! To nije nipošto protiv đačkoga dostojanstva. Ogrij se na njihovim junačkim krepostima i oduševi se za slični idealizam! Izaberi za uzor kojega, koji je živio u sličnim prilikama i u istom zvanju, kojemu se ti misliš posvetiti; pročitaj čitav njegov životopis, čitaj ga više puta i uredi, koliko je moguće, cio svoj život crtu po crtu prema tom uzoru, dok ne postane kopija što sličnija izvorniku.

Prije duhovnog čitanja moli Boga za rasvjetljenje! Čitaj polagano, pozorno i pobožno primjenjujući na svoj život. Poslije čitanja načini određenu odluku i moli Boga, da ti je pomogne izvesti u tvome životu!

Ispitivanje savjesti.

Za duhovni se napredak može preporučiti kao najbolje sredstvo ispitivanje savjesti. „Čovjek“, kaže sv. Bernardo, „koji nikad ne unilazi u svoju unutrašnjost, da promatra, što ondje biva, samoga će sebe prevariti, jer će

umišljati, da je ono, što nije. Zaveden vanjštinom ne vidi crva, što mu se u unutrašnjosti krije“. Jer ako ne poznaje „crva“, strasti, svoju vlastitu slabost, kako će se izliječiti? Liječnik mnogo postigne već tim, što prepozna bolest i uzrok bolesti. Ispitivanje je savjesti dijaggnoza duše, koja nam pokazuje stanje naše duše i uzroke pogrješaka.

Osim ispitivanja savjesti prije sv. ispovijedi ispituj savjest — ako ti je uistinu stalo do pravoga duševnog napretka — svaku večer prije spavanja (opće svakidašnje ispitivanje savjesti), a potom nastoj dobro upoznati svoju glavnu i navadnu pogrješku (posebno ispitivanje savjesti).

1. Općenito večernje ispitivanje savjesti.

Glasoviti pedagog dr. Förster piše: „Ako stojimo oko ponoći na jednom velikom parobrodu, koji putuje preko oceana, čut ćemo, kako najednom kao s neba zajekne otežući glas: „Sve je dobro!“ To je mornar na jarbolu u košari, koji je još jednom sve pregledao, te putnicima, koji bi htjeli spavati, javlja umirnim glasom, kao da daje blagoslov, da mogu bez straha ići na počinak. Kapetan još prije, nego što legne, odredi kartom i kompasom,

gdje se brod nalazi — i nije li možda udario krivim smjerom. Što je kapetan i mornar na jarbolu za lađu, to je savjest i razum za čovjeka. Ovo dvoje valja da odredi svake večeri prije spavanja, nije li možda unutrašnji čovjek zabludio, sašao s one staze, koju mu pokazuje unutrašnji glas, i je li kod njega „sve dobro". Tko o sebi ne promišlja, taj je sličan lađi, koja je bez krmilara — te je vjetar nosi po svojoj volji. Pri tom ispitivanju savjesti nije glavno sjetiti se svih pogrješaka. Više se treba truditi oko toga, da upoznaš, što je uzrok, da si pao, pa da se iskreno pokaješ za grijehe, i da stvoriš čvrstu odluku, da ćeš sutra bolje paziti na sebe!

S tim općenitim ispitivanjem savjesti združi

2. Posebno ispitivanje savjesti.

„Divide et impera", glasi jedno načelo vojničke ratne taktike. Na tom se načelu osniva i posebno ispitivanje savjesti. Svih se pogrješaka ne možeš najedamput ostaviti. Valja ti jednu po jednu do korijena uništiti, protiv jedne se najprije boriti. To se radi ovako: Na početku mjeseca odluči boriti se protiv pogrješke, u koju najviše padaš. Tu odluku obnovi svako jutro pri molitvi, a

uveče se ispitaj, kako si izvršio svoju odluku! Ako je nijesi izvršio, pokaj se i nanovo odluči.

Ta se mjesečna odluka može ticati određenoga grijeha napr. srdžbe, neumjerenosti, zavisti, bludnosti, laži i t. d. ili glavnom tvom grijehu protivne krjeposti, napr. poniznosti, blagosti, poslušnosti, čistoće i t. d. ili kojega dobroga djela, koje ti unapređuje religiozni život napr. dnevnih molitava, posjećivanja presv. oltarskog sakramenta i t. d.

Razmatranje.

Razmatrati ili na unutrašnji se način moliti znači promišljati o vjerskim istinama upotrebljavajući pri tom razum vjerom rasvijetljen, srce pobuđujući čuvstva — i volju stvarajući odluke. Premda se na taj način moraju moliti osobito oni, koji teže za evanđeoskom savršenošću, ipak može i mora i svaki kršćanin barem ono vršiti, što je u razmatranju bitno: on mora razumom utjecati na volju. Kako to biva? Evo ovako:

I. Stavi se u Božju nazočnost i moli srdačno za milost Božju: Oče milosrđa, klečim pred Tobom i molim Te, rasvijetli mi razum, okrijepi mi volju, da spoznam istinu i da je izvršim.

II. Zatim pročitaj polagano i pozorno jedan ili dva odlomka iz I. i II. dijela ove ili koje druge knjižice napr. „Nasljeduj Hrista“.

III. Upitaj sada sam sebe i odgovori na ova pitanja: 1. što je tim zapovjeđeno ili zabranjeno? 2. što me ta istina uči? 3. kako sam to dosad obdržavao? i 4. kako ću se u tome unapredak vladati?

IV. Na koncu učini čvrstu — ali samo jednu odluku i izmoli kratku molitvicu napr. „Oče naš i Zdravo Marijo“, da možeš provesti, što si odlučio.

Ne radi se o tom, kako dugo traje razmatranje — može biti dosta 5 časaka — glavno je bolje spoznanje istine i odluka. Za promjenu bi mogao tako razmatrati pod sv. misom ili poslije sv. pričesti. — Pokušaj jednom, ne ćeš se pokajati!

Svećenik prijatelj.

Ako je ljudska duša uopće neistraživa bezdan, to je u većem stupnju tvoja duša, đače!

Osim onih pojava, koje se u tvojoj nutrinji znaju javljati tako, da im ne znaš izvora, odrazuje se u tvojoj duši sve, što te okružuje, a napose život svijeta. Ti su dojmovi izričaj prerazličnoga ljudskog mišljenja, teženja i rada.

Sve se to u tvojoj duši slijeva u jednu cjelinu, koju sam često ne shvaćaš, ne razumiješ. Koliko puta se dignu u tvojoj nutrinji borbe slične bjesnoj oluji, kolikoput stojiš kao u potpunoj támi i ne znaš, kamo bi nogom stao, na koju bi stranu okrenuo! Kako bi ti u takvim časovima trebalo savjetnika, pravoga prijatelja!

A onda život — nije li on pun zagonetaka, iznenađenja? Je li čudo, da se mlad čovjek nađe toliko puta u životnoj krizi. Ta neiskusan je, ne poznaje svijeta, ne poznaje njegove lukavosti, njegovih zamka. I stoga je razumljivo, da je đak, dok je u društvu, veseo, šaljiv, u licu bezbrižan. Ali kad bi mu se mogao prikrasti onda, kad je sam u svojoj sobi; vidio bi, koliko je toga u njegovoj duši, što ne da snu na oči, što ga muči i grize, što mu ogorčava zlatne dane idealne mladosti. Unutarnje napasti, u kojima se ne zna snaći, vjerske sumnje, što prijete, da iskopaju grob djetinjstva obasjanu suncem vjere, poteškoće kod izbora staleža: sve su to kao tmaste oblačine, koje potamnjuju azurno nebo vedre mladosti.

Kako se gorko doima tvoje duše, đače, upoznavanje svijeta! Zar nijesi toliko puta

razočaran, kad vidiš, da je svijet sasvim drugačiji, negoli si ti mislio? Koliko si puta ogorčen nad podlošću i lukavošću, koju si u svijetu otkrio! A kako duboko te zabolila ona kruta zbilja života, koja kao da ruši sve tvoje ideale, na kojima se s nasladom pasla tvoja mlada i poletna duša!

Sve ovo te upućuje, da sebi potražiš prijatelja, komu ćeš moći otvoriti svoje srce, kad u njemu bukte čuvstva raspaljena idealima mašte; kome ćeš moći otvoriti svoju nutrinju, kad se u njoj zaplete klupko misli, osjećaja, dojmova, kome neznaš stati na kraj; pred kim ćeš se moći isplakati, kad te ogorči varavi svijet; kome ćeš se moći obratiti, kad ti zaprijeti kriza u životu.

Taj prijatelj mora biti sâm iskusan, mora dobro poznavati jade i potrebe mlade duše, mora imati ljubavi za mladoga čovjeka, mora napokon smatrati svojom dužnosti pružiti pomoć mladomu, neiskusnomu srcu.

Gdje ćeš naći takva prijatelja?

U svećeniku!

Nemoj, đače, na to odmah slegnuti ramenima! Stvar je ozbiljna i važnija, nego što ti misliš.

Pazi dobro: ti trebaš čovjeka, koji ti ne će uvijek samo moralizirati, već koji će te razumijevati, koji te ne će odmah osuđivati, već će s tobom ćutjeti, osjećati. A nitko te ne može bolje razumjeti nego svećenik. Njemu je slobodno gledati kao namjesniku Božjemu u ljudsku dušu. On promatra onu zapletenu borbu između dobra i zla, koja se vodi u ljudskoj duši; on prati tu borbu od onoga časa, kad čovjek stane razaznavati dobro i zlo, pa sve do groba; on vidi tu borbu do u najsitnije tančine; on je svjedok trpnje, što je ljudsko srce u toj borbi osjeća; on je svjedok pada i pobjeda, što se zbivaju u svetištu ljudskih duša. Zato on sve shvaća i razumije, ničemu se ne čudi, ništa ga ne iznenađuje; jer se uvijek sjeća i svojih vlastitih borba, poraza i pobjeda.

Svećenik će te najmanje osuditi, jer znade kao sudac od Boga postavljen razlikovati krivnju od nesreće i trpnje. Stoga će više s tobom zajedno osjećati nego te osuđivati.

On ti najpouzdanije može pomoći, jer svako tvoje duševno stanje prosuđuje s najvišega stanovišta — obzirom na vječnost, na tvoje pravo dobro i sreću. On to i mora činiti, jer je za svaku svoju riječ u tom poslu odgovoran Bogu.

Ako možeš u svome ispovjedniku naći čovjeka pobožna, učena, iskusna, koji se za mladež zauzimlje, tada je najbolje, da njega uzmeš za prijatelja svoje duše ili duhovnoga vođu. Ako pak ne možeš, onda sebi izaberi jednoga takvog, pa ma bio i u drugom mjestu, njemu se u teškim i ozbiljnim časovima u životu pismom obrati. Nikad se ne ćeš pokajati. Vidjet ćeš, koliko ljubavi i brige krije za tebe svećeničko prijateljsko srce.

Sveta misa.

Sv. misa je ona ista žrtva, koja je prikazana na križu. Samo je način žrtvovanja drugačiji. Što bi zato Bogu bilo milije, a tebi korisnije od sv. mise? Zar ne mora sv. misa biti središte našega rada, naših boli, radosti, kao što je na Golgoti središte povijesti ljudskoga roda? Mladiću, zar možeš biti hladan prema sv. misi, tomu kucaju božanske ljubavi i milosrđa, toj duši vjere, tomu srcu sv. Crkve? Zar ne znaš, da kao što od srca dolazi svježa krv i tako život obnavlja u svim udima, tako po sv. misi struji presv. krv Isusova kroz sve ude Crkve te im daje život i napredak? Zar imaš srca za sve uistinu dobro i lijepo, kad ti je teško biti kod sv. mise?

S v a k i d a n b i t i k o d s v. m i s e — to bi ti moralo biti životno pravilo, od koga bi te ispričao samo valjan razlog napr. slabost, nedostatak vremena, dužnost i t. d. Pa ako ti bude i teško, n e d a j s e s l a b o š ć u s v o j o m o d v r a t i t i o d s v. m i s e! Sveta misa ima moć uništavati lake grijehe, a daje pravu skrušenost za smrtne grijehe. Prije sv. mise nastoj probuditi savršeno pokajanje za svoje grijehe, da sebi osiguraš stanje posvećujuće milosti. Nemaš li vremena ići na sv. misu, a ti barem na duhovni način dođi k svim sv. misama, koje se toga dana prikazuju Bogu.

Sv. misu okružuju obredi puni duboka značenja. Svaki ures na oltaru, svaki dio svećeničkog odijela, svaka kretnja ima svoje duboko otajstveno značenje.

1. K r i ž t e n a o l t a r u opominje križa na Kalvariji.

2. K a m e n t e n a o l t a r u opominje Isusa Krista, nevidljivoga „ugaonoga kamena Crkve“ (Luk. 20, 17.).

3. S v i j e ć e te opet opominju Isusa, svijetla svijeta, a opominju te i vremena progonstva, kadno se vršila služba Božja u katakombama.

4. Tri te s t o l n j a k a na oltaru opominju stolnjakâ, koji su bili na stolu kod posljednje

večere, opominju te i platna, u kojem je Isus bio položen u grob.

5. Beskvasni kruh (hostija) prikazuje prečisto, nepokvareno Tijelo Isusovo.

6. Vino je simbol Isusova božanstva.

7. Voda, koja se u vino ulijeva, podsjeća te na vodu, što je s krvlju protekla iz Isusova rebra (Iv. 19, 34.). Ta pomiješana voda naznačuje i narod, vjernike, koji po sv. misi dolaze u najuži saobraćaj s Bogom.

8. Svećenik te opominje nevidljivoga svećenika Isusa Hrista.

9. Svećeničko misno odijelo označuje svećenika kao sliku Isusovu u životu i smrti.

a) Naglavnik te podsjeća na rubac, kojim su vojnici svezali Isusu oči, kad su mu se rugali.

b) Alba (duga bijela haljina) te podsjeća na Isusovu anđeosku čistoću i na porugljivu haljinu, koju je Isusu Herod obukao.

c) pojas te (koji ide preko bubrega i slabine, gdje je sijelo požuda) opominje na čistoću i podsjeća te na užeta, kojima je Isus bio vezan.

d) naručnik te opominje teškoća ovoga života i poziva na pokoru, podsjeća te i na uže, kojim su Isusu vezali ruke.

e) stola (naramenica) označuje svećeničku vlast i podsjeća te na križ, kako ga je Isus nosio na ramenu.

f) kazula (misna haljina), koja pokriva sve drugo odijelo, označuje ljubav Isusovu, koja sve obuhvata, a podsjeća te na nešivenu Isusovu haljinu, za koju su vojnici bacali kocke.

10. Različne boje misnog odijela, pokazuju značaj svetkovine.

a) bijela je boja znak svjetlosti i radosti čistoće i svetosti, zato se upotrebljava na Gospodnje svetkovine, koje ne podsjećaju na muku, na Marijine svetkovime, na svetkovine priznavalaca, djevica i udovica.

b) crvena je boja znak krvi i ognja, zato se upotrebljava na svetkovine muke Isusove, na svetkovine mučenika i na Duhove.

c) zelena je boja znak nade (proljeće), upotrebljava se na sve nedjelje bez sveca, koje bude u nama nadu na uskrsnuće.

d) ljubičasta je boja znak pokore, te se upotrebljava na sve nedjelje u adventu i korizmi.

e) crna je boja znak noći i žalosti, upotrebljava se na veliki petak i na misama za pokojne.

Pripravna molitva.

(Moli se prije svake sv. mise.)

Pred Tobom padam u duhu poniznosti i u strahu srca, o presveta Trojice, jedini Bože! Ispovijedam nedostojnost svoju, da nijesam vrijedan biti kod presvete žrtve, svete mise, poradi prevelikih grijeha svojih, za koje se kajem sa svim srcem svojim, jer sam njima uvrijedio Tebe, Boga svojega, najveće dobro, koje ljubim svim srcem svojim; i zato po mikosti Tvojoj tvrdo obećajem, da ne ću više nikada sagriješiti.

Smiluj mi se, o Bože moj, i primi ovu presvetu žrtvu Tijela i Krvi Gospodina našega Isusa Hrista, koju ja nedostojno stvorenje prinosim Tebi sa svom pobožnošću na svjedočanstvo Veličanstva Tvojega.

Na spomen pregorke muke i smrti Spasitelja našega; na čast Blažene Djevice Marije i svega dvora nebeskoga, a osobito onih Svetih, kojih se uspomena čini u sv. misi.

Na dužnu zahvalnost za dar otkupljenja i za ostale darove, koje si mi nedostojnu grješniku udijelio i unaprijed udijeliti hoćeš.

Za pokoru i zadovoljštinu grijeha mojih i sviju vjernih živih i mrtvih. Osobito pak prinosim Tebi ovu presvetu žrtvu za N. N., za milost N., i za one, za koje sam dužan moliti.

Pogledaj, Oče nebeski, na presvete rane i pregorku muku Sina Svojega Isusa Krista, koji si htio, da se uspomena njezina čini svaki dan u svetoj Crkvi Tvojoj; dopusti, da po ovoj svetoj misi postanem dionik ploda muke i smrti njegove. Po istom Hristu Gospodinu našem. Amen.

1. Liturgična misna pobožnost.

Missa Ss. Cyrilli et Methodii Episc. Confessoris.	Misa glagolskaja va prazdnik svetuju Kurila i Metoda, arhijereju i ispovedniku.
Die 5. Julii.	Va dan 5. Juleja.
Sacerdos: In nomine Patris, et Filii, † et Spiritus Sancti. Amen.	Jerej: Va ime Otca, i Sina, † i Duha svetago. Amen.
Antiph. S. Introibo ad altare dei.	Pripev Jer. Vnidu k oltarju Božiju.
Minister: Ad Deum qui laetificat iuventutem meam.	Sluze otv. K Bogu veselećumu junost moju.
Ps. 42. S. Judica me Deus, et discerne causam meam de gente non sancta: ab homine	Psalm 42. Jer. Sudi mi, Bože, i rasudi prju moju ot jezika neprepodobna: od člo-

iniquo, et doloso erue me.

M. Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti, et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

S. Emitte lucem tuam, et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.

M. Et introibo ad altare Dei: ad Deum qui laetificat juventutem meam.

S. Confitebor tibi in cithara, Deus, Deus meus: quare tristis es anima mea, et quare conturbas me?

M. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.

S. Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.

M. Sicut erat in principio, et nunc, et semper: et in saecula saeculorum. Amen.

veka nepravedna i lastiva izbavi me.

Sl. Jako ti jesi, Bože, krepost moja: vaskuju otrinu me, i vaskuju setnje hodu, jegda stužajet me vrag?

Jer. Pošlji svêt tvoj, i istinu tvoju: ta me nastavista, i vavedosta v goru svetutu tvoju, i vseljenija tvoja.

Sl. I vnidu k oltarju Božiju: k Bogu veselećumu junost moju.

Jer. Ispovêm se tebê v guslah, Bože, Bože moj: vaskuju priskrbna jesi, duše moja, i vaskuju smućaješi me?

Sl. Upvaj na Boga, jako ošte ispovêm se jemu: spasenije licu mojemu, i Bog moj.

Jer. Slava Otcu, i Sinu i Duhu svetomu:

Sl. Jakože bê iskoni i ninje i vsegda, i va vêki vêkov. Amen.

S. Introibo ad altare Dei.

M. Ad Deum qui laetificat juventutem meam.

S. Adjutorium nostrum † in nomine Domini.

M. Qui fecit coelum et terram.

S. Confiteor Deo omnipotenti, beatae Mariae semper Virgini, beato Michaëli Archangelo, beato Joanni Baptistae, sanctis Apostolis Petro et Paulo, omnibus Sanctis, et vobis fratres: quia peccavi nimis cogitatione, verbo, et opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. — Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaëlem Archangelum, beatum Ioannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum et Paulum, omnes Sanctos, et vos fratres, orare pro me ad Dominum Deum nostrum

Jer. Vnidu k oltarju Božiju.

Sl. K Bogu veselećumu junost moju.

Jer. Pomoć naša va ime Gospoda.

Sl. Stvoršago nebo, i zemlju.

Jer. Ispovêdaju se Bogu vsemogućumu, blaženêj Mariji vsegda Dêvê, blaženomu Mihovilu Arhanđelu, blaženomu Ivanu Krstitelju, svetima Apostoloma Petru i Pavlu, vsêm Svetim, i vam bratije, jako sgrêših zêlo pomišljenijem, slovom i dêlom: moj grêh, moj grêh, moj preveliki grêh. Têmže molju: blaženuju Mariju svsegda Dêvu, blaženago Mihovila Arhanđela, blaženago Ivana Krstitelja, svetaja Apostola Petra i Pavla, vse Svetije i vas bratije, moliti se za me ka Gospodevi Bogu našemu.

M. Misereatur tui omnipotentes Deus, et dimissis peccatis tuis, perducat te ad vitam aeternam.

Sl. Pomiluj te vsemogi Bog, i otpustiv grêhi tvoje, privedi te va život vêčni.

S. Amen.

Jer. Amen.

M. Confiteor . . . et tibi pater . . . et te pater . . .

Sl. Ispovêdaju se . . . i tebê, otče . . . i tebe otče . . .

S. Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris, perducat vos ad vitam aeternam.

Jer. Pomiluj vas vsemogi Bog, i otpustiv grêhi vaše, privedi vas va život vêčni.

M. Amen.

Sl. Amen.

S. Indulgentiam, absolutionem, et † remissionem peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens, et misericors Dominus.

Jer. Proštenije, otrêšenije † i otpuštenije grêh naših, da podast nam vsemogi, i milosrdi Gospod.

M. Amen.

Sl. Amen.

S. Deus tu conversus vivificabis nos.

Jer. Bože, ti obrać se oživiši ni.

M. Et plebs tua laetabitur in te.

Sl. I ljudije tvoji vazveselet se o tebê.

S. Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

Jer. Javi nam, Gospodi, milost svoju.

M. Et salutare tuum da nobis.

Sl. I spasenije tvoje daj nam.

S. Domine exaudi orationem meam.

Jer. Gospodi usliši molitav moju.

M. Et clamor meus ad te veniat.

Sl. I vapalj moj k tebê da pridet.

S. Dominus vobiscum.

Jer. Gospod s vami.

M. Et cum spiritu tuo.

Sl. I s duhom tvoim.

S. (Ascendens ad Altare). Oremus. Aufer a nobis, quaesumus Domine, iniquitates nostras: ut ad Sancta sanctorum puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Jer. (Uzlazeći k žrtveniku). Pomolim se. Otimi ot nas, molim te, Gospodi, bezakonija naša: da k Svetim svetih čistimi mislmi spodobim se vniti. Hrstom Gospodem našim. Amen.

Oramus te, Domine, per merita sanctorum tuorum, quorum reliquiae hic sunt, et omnium Sanctorum: ut indulgere digneris omnia peccata mea. Amen.

Molim te, Gospodi, utežaniji svetih tvojih, jihže moći sde sut, i vsêh svetih: da otpustiti izvoliši vse grêhi moje. Amen.

Introitus.*

Ps. 131.

Sacerdotes tui, Domine, induant justitiam, et sancti tui exsultent: propter David

Pristup.

Ps. 131.

† Jereji tvoji, Gospodi, da oblêkut se va pravdu, i prepodobniji tvoji da vazradujut se: Davida radi raba svo-

* Introitus, Oratio, Epistola. Graduale, Evangelium, Praefatio, Communio i Postcommunio mijenjaju se prema svetkovini i danu. Ostali su dijelovi u svakoj misi isti.

servum tuum non avertas faciem Christi tui.

Memento Domine David: et omnis mansuetudinis eius.

℣. Gloria Patri . . . Sacerdotes tui . . .

S. Kyrie eleison.
M. Kyrie eleison.
S. Kyrie eleison.
M. Christe eleison.
S. Christe eleison.
M. Christe eleison.
S. Kyrie eleison.
M. Kyrie eleison.
S. Kyrie eleison.

jego, ne otvrati lica Hrsta svojego.

Pomeni, Gospodi, Davida: i vsju krotost jego.

℣. Slava Otcu. Jereji tvoji . . .

Jer. Gospodi pomiluj.
Sl Gospodi pomiluj.
Jer. Gospodi pomiluj.
Sl. Hrste pomiluj.
Jer. Hrste pomiluj.
Sl. Hrste pomiluj.
Jer. Gospodi pomiluj.
Sl. Gospodi pomiluj.
Jer. Gospodi pomiluj.

Gloria.**

Gloria in excelsis Deo. Et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Laudamus te. Benedicimus te. Adoramus te. Glorificamus te. Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam. Domine Deus, Rex coelestis, Deus Pater omnipotens. Domine Fili unigenite Jesu Christe. Domine Deus, Agnus

Slava.

Slava va višnjih Bogu. I na zemlji mir člověkom blagovoljenija. Hvalim te. Blagoslovljajem te. Klanjam ti se. Slavoslovim te. Hvali vazdajem tebi velikije radi slavi tvojeje. Gospodi Bože, Cesarju nebeski, Bože Otče vsemogi. Gospodi Sine jedinorodni, Isuse Hrste, Gospodi Bože, Aganjče Božji, Sine

** Gloria i Credo ne mole se u svakoj misi.

Dei, Filius Patris. Qui tollis peccata mundi, miserere nobis. Qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram. Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis. Quoniam tu solus sanctus. Tu solus Dominus. Tu solus Altissimus, Jesu Christe. Cum Sancto Spiritu † in gloria Dei Patris. Amen.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Otač. Vzemljej grêhi mira, pomiluj nas. Vzemljej grêhi mira, primi moljenija naša. Sêde o desnuju Otca, pomiluj nas. Jako ti jedin svet. Ti jedin Gospod. Ti jedin Višnji, Isuse Hrste. Sa svetim Duhom, † va slavê Boga Otca. Amen.

Jer. Gospod s vami.

Sl. I s duhom tvojim.

Oratio.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, qui Slavoniae gentes per beatos Confessores tuos atque Pontifices Cyrillum et Methodium ad agnitionem tui nominis venire tribuisti: praesta; ut quorum festivitate gloriamur, eorum consortio copulemur. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: Qui tecum vivit et

Molitva.

Pomolim se. Vsemogi vêkovêčni Bože, iže črêz blaženaja ispovêdnika svoja i arhijerêja, Kurila i Metoda, Slovênskim jezikom k poznaniju imene tvojego priti dal jesi: podaj; da jejuže prazdnikom slavim se, va toju sdruženije sedinim se. Gospodem našim Isu-Hrstom, Sinom tvojim, iže s toboju živet i cesarstvujet va jedin-

regnat in unitate Spiritus Sancti Deus: per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

stvê Duha svetago Bog, va vse vêki vêkov.

Sl. Amen.

Epistola.

Lectio Epistolae beati Pauli Apostoli ad Hebraeos.

Hebr. 7. d.

Fratres: Plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere: Jesus autem eo quod maneat in aeternum, sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum: semper vivens ad interpellandum pro nobis. Talis enim decebat, ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior coelis factus: qui non habet necessitatem quotidie, quemadmodum sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offere, deinde pro populi: hoc enim fecit semel, seipsum offerendo, Jesus Christus Dominus noster.

M. Deo gratias.

Epistola.

Jer. Čtenije Epistolije bl. Pavla Apostola k Jevreom.

Jer. 7. 4.

Bratije: Množaiši beše jerei, zanje jako smrtiju vazbranajemi sut prebivati: Isus že, jako prebivati jemu jest va vêki, vêčno imat jerejstvo. Têmže i spasati va vêki možet pristupati črez njego k Bogu: prisno živ si moliti za nas. Takov bo podobaše, da nam bil bi arhijerej, svet, nezlobiv, neskvrnan, otlučen ot grêšnik, i viši nebes biv: iže ne imat nužde po vse dni, jakože jereji prede o svojih grêsîh žrtvi prinositi, po tomže o ljudskih: se bo stvori jedinoju, prines sam sebe, Isu-Hrst Gospod naš.

Sl. Bogu hvali.

Graduale Ps. 131. Sacerdotes ejus induam salutari: et sancti ejus exultatione exultabunt.

℣. Illuc producam cornu David: paravi lucernam Christo meo.

Alleluja, alleluja.

℣. Ps. 109. Juravit Dominus, et non poenitebit eum: Tu es sacerdos in aeternum, secundum ordinem Melchisedech. Alleluja.

S. (In medio Altaris). Munda cor meum, ac labia mea, omnipotens Deus, qui labia Isaiae Prophetae calculo mundasti ignito: ita me tua grata miseratione dignare mundare, ut sanctum Evangelium tuum digne valeam nuntiare. Per Christum Dominum nostrum. — Amen.

Step. Ps. 131. Jereje jego obleku va spasenije i predobniji jego radostiju vazradujut se.

℣. Tamo vazvraću rog Davidov: ugotovah svêtiljnik Hrstu mojemu.

Alleluja, alleluja,

℣. Ps. 109. Klet se Gospod, i ne raskajet se: Ti jesi jerej va vêki po činu Melhisedekovu. Alleluja.

Jer. (U sredini oltara). Očisti srdce moje i usnê moji, vsemogi Bože, iže usnê Isaij e proroka kamikom ognjenim očistil jesi: Tako me tvojim blagim pomilovanijem očistiti izvoli, da svetoje Evandelije tvoje dostojno vazmognu vazvestiti. Hrstom Gospodem našim. Amen.

Jube Domine benedicere.

Dominus sit in corde meo, et in labiis meis: ut digne et competenter annuntiem Evangelium suum. Amen.

Evangelium.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Sequentia sancti Evangelii secundum Lucam. Luc. 10.

M. Gloria tibi Domine.

In illo tempore: Designavit Dominus et alios septuaginta duos: et misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum, quo erat ipse venturus. Et dicebat illis: Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Ite: ecce, ego mitto vos sicut ag-

Poveli, Gospodi, blagosloviti.

Budi Gospod va srdci mojem, i va usnu mojeju; da dostojno i podobno vazvešću Evanđelije jego. Amen.

Evanđelije.

Jer. Gospod s vami.

Sl. I s duhom tvojim.

Jer. † Poslědovanije svetago Evanđelija ot Luki. Luk. 10.

Sl. Slava tebi, Gospodi.

Va ono vrême: Naznamena Gospod i ina sedamdeset i dva: i posla je po dvjema pred licem svojim va vsak grad i mjesto, jemože hotejaše sam iti. I glagolaše im: Žetva ubo mnoga a dêlatelj malo. Molite se ubo Gospodinu žetvi, da izvedet dêlatelje na žetvu svoju. Idite: se, jaz posilaju vas jako jaganjce po

nos inter lupos. Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta: et neminem per viam salutaveritis. In quamcumque domum intraveritis, primum dicite: Pax huic domui: et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra: sin autem, ad vos revertetur. In eadem autem domo manete, edentes, et bibentes quae apud illos sunt: dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcumque civitatem intraveritis, et susceperint vos, manducate, quae apponuntur vobis: et curate infirmos, qui in illa sunt, et dicite illis: Appropinquavit in vos regnum Dei.

M. Laus tibi Christe.

S. (Osculans Evangelium). Per evangelica dicta deleantur nostra delicta.

sredi vuk. Ne nosite vlagališća ni vretišća, ni sapeg: i ni kogože na puti ne cjelujte. Va nj'že dom omidete koliždo, prije recite: Mir domu semu i ašće budet tu sin mira, počijet mir vaš na njem: ašće li ni, to k vam vazvratit se. I va tomže domu prebivajte jaduće i pijuće, ježe sut u njih: dostojan bo jest dêlatelj mazdi svojeje. Ne prehodite iz domu va dom. I va nj'že grad koliždo vnidete, i primut vas, jadite predlagajemaja vane: i cêlajte nedužnije, iže sut va njem, i recite im: Približi se na vas cesarstvo Božije.

Sl. Slava tebi, Hriste.

Jer. (Poljubivši evanđelje). Črez evanđeliska rečenija da očistet se naša sgrešenja.

Credo.

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium, et invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de coelis. (Hic genuflectitur). Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine: Et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus, et sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundum Scripturas. Et ascendit in coelum: sedet ad dexteram Patris. Et iterum ventu-

Vjeruju.

Vjeruju va jedinago Boga, Otca vsemogućago, tvorca nebu i zemlji, vidimim vsem i nevidimim. I va jedinago Gospoda Isusa Hrista, Sina Božija jedinorodnago. I ot Otca rođenago prêje vsêh vêk. Boga ot Boga, svêt ot svêta, Boga istina ot Boga istinago. Rođena, ne stvorena, jedinosućna Otcu: imže vsa biše. Iže nas radi člověk, i našego radi spasenija snide s nebes. (Ovdje se poklekne). I vaputi se ot Duha Sveta iz Marije Djevi: i vačloveči se. Raspet že za nas: pri Pontijscem Pilatê mućen i pogreben bist. I vaskrse va treti dan po Pisaniju. I vzide na nebo: sjedit o desnuju Otca. I poki imat priti sa slavoju sudit živim i mrtvim: jegože cesartviju ne budet konca. I va Duha Svetago, Gospoda i ži-

rus est cum gloria judicare vivos, et mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum, et vivificantem: qui ex Patre, Filioque procedit. Qui cum Patre, et Filio simul adoratur, et conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et unam sanctam catholilicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam † venturi saeculi. Amen.

votvorećago: ot Otca i Sina ishodećago. S Otcem že i Sinom kupno poklanjajema, i saslavima: iže glagolat jest Proroki. I jedinu svetuju katoličasku i apostolsku Crkav. Ispovjedaju jedino kršćenije va otpušćenije grêhov. I čaju vaskrsenija mrtvih. I života † budućago vjeka. Amen.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Jer. Gospod s vami.

Sl. I s duhom tvojim.

Offertorium.

Ps. 67.

Mirabilis Deus in sanctis suis: Deus Israël, ipse dabit virtutem, et fortitudinem plebi suae: benedictus Deus.

Prinos.

Ps. 67.

Jer. Divan Bog va svetih svojih: Bog Izraeljev taj dast silu i krêpost ljudem svojim: blagoslovljen Bog.

(Offerens hostiam). Suscipe sancte Pater, omnipotens aeterne Deus, hanc immaculatam Hostiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi Deo meo vivo, et vero, pro innumerabilibus peccatis, et offensionibus, et negligentiis meis, et pro omnibus circumstantibus, sed et pro omnibus fidelibus christianis vivis atque defunctis: ut mihi, et illis proficiat ad salutem in vitam aeternam. Amen.

(Prikazujući žrtvu). Primi, sveti Otče, vsemogi vječni Bože, siju neporočnuju žrtvu, juže jaz nedostojan rab tvoj prinošu tebi Bogu mojemu, živomu i istinomu, za bezčišlenije grehi i pregrešenija i neradênija moja, i za vse okrst stojećeje, no i za vse vjernije hrstijane živije i mrtvije: da meni i im uspejet na spasenije va život vječni. Amen. †

(Infundens vinum et aquam). Deus, qui humanae substantiae dignitatem mirabiliter condidisti, et mirabilius reformasti: da nobis per huius aque et vini mysterium, ejus divinitatis esse consortes, qui humanitatis nostrae fieri dignatus est particeps, Jesus Christus Filius tuus Dominus noster: Qui tecum vivit et

(Uljevajući vodu u vino). Bože, iže človečanskago sućstva dostojanstvo divno sazdal i divnije obnovil jesi: † daj nam seje vodi i vina tajnoju, togo božastva biti obćnikom, iže človêčastva našego izvoli biti pričesnik, Isu-Hrist, Sin tvoj, Gospod naš: iže s toboju živet i cesarstvujet va jedinstvê Duha Svetago Bog,

regnat in unitate Spiritus Sancti Deus: per omnia saecula saeculorum. Amen.

va vse vêki vêkov: Amen.

(Offerens calicem). Offerimus tibi, Domine, Calicem salutaris, tuam deprecantes clementiam; ut in conspectu divinae majestatis tuae, pro nostra, et totius mundi salute cum odore suavitatis ascendat. Amen. †

(Prikazujući kalež). Prinosim tebi, Gospodi, čašu spasenija tvoju milost moleće: da pred licem božanstvenago veličanstvija tvojego, za naše i vsego mira spasenije s' vonjeju blagouhanije vzidet. Amen. †

(Inclinatus super Altare). In spiritu humilitatis, et in animo contrito suscipiamur a te, Domine: et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, Domine Deus.

(Prignuvši se k žrtveniku). Va dusê smjerenija, i va srdci skrušenê vasprimim se toboju, Gospodi: i tako budi žrtva naša pred toboju danas, da ugodna budet tebi, Gospodi Bože.

(Benedicens oblata). Veni sanctificator omnipotens aeterne Deus: et bene†dic hoc sacrificium, tuo sancto nomini praeparatum.

(Križajući žrtvu). Pridi, svetotvorče, vsemogi vječni Bože, i blago†slovi siju žrtvu tvojemu svetomu imeni ugotovanu.

(Manus lavans). Lavabo inter innocentes manus meas: et circumdabo altare tuum, Domine.

(Perući ruke). Ps. 25. Umiju va nepovinih rucê moji: i obidu oltar tvoj Gospodi.

Ut audiam vocem laudis: et enarrem universa mirabilia tua.

Domine, dilexi decorem domus tuae: et locum habitationis gloriae tuae.

Ne perdas cum impiis, Deus, animam meam: et cum viris sanguinum vitam meam.

In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus.

Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, et miserere mei.

Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedicam te, Domine.

Gloria Patri etc.

(In medio altaris). Suscipe sancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offerimut ob memoriam passionis, resurrectionis, et ascensionis Jesu Christi Domini nostri: et in honorem beatae Mariae semper Virginis, et beati Joannis Bap-

Da uslišu glas hvali: i povêm vsa čudesa tvoja.

Gospodi vazljubih krasotu domu tvojego: i mêsto selenija slavi tvojeje.

Ne pogubi s nečistivimi, Bože, duše mojeje: i sajmuži krivij života mojego.

Va ihže ruku bezakonija sut: desnica ih ispuni se mit.

Jaz že nezloboju mojeju hodêh: izbavi me, i pomiluj me.

Noga moja sta na pravotê: v crkvah blagoslovlju te, Gospodi.

Slava Otcu...

(U sredini žrtvenika). Primi, svetaja Trojice, se prinošenije, ježe tebi prinosim va pamet muki, vaskrsenija i vaznesenija Isu-Hr.ta Gospods našego: i va čast blaženije Marije vsegda Djevi i blaženago Ivana Krstitelja i svetuju

tistae, et sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, et istorum, et omnium Sanctorum: ut illis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem: et illi pro nobis intercedere dignentur in coelis, quorum memoriam agimus in terris. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

(Versus ad populum). Orate fratres: ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem.

M. Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem, et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque Ecclesiae suae sanctae.

S. Amen.

apostolu Petra, i Pavla, i sih i vseh Svetih: da im prospêjet va čast, a nam va spasenije: i ti za ni hodatajstvovati da izvolet na nebeseh, ihže pamet tvorim na zemlji. Temže Hristom Gospodem našim. Amen.

(Okrenuvši se k puku). Molite, bratije: da moja i vaša žrtva prijetna budet u Boga Otca vsemogućago.

Sl. Primi Gospod žrtvu od ruku tvojeju va hvalu, i slavu imene tvojego, va polzu takoje našu, i vseje Crkvije svetije tvojeje.

Jer. Amen.

Secreta.

Preces nostras, quaesumus Domine, et tuorum respice oblationes fidelium: ut tibi gratae

Tajnaja.

Na moljenije naše prosim, Gospodi, i na svojih vjernih prošenija prizri: da tebi

sint in tuorum festivitate sanctorum, et nobis conferant tuae propitiationis auxilium. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus.

budut ugodni va prazdnik tvojih svetih, i nam pribavet pomoć tvojego pomilovanija. Gospodem našim, Isu-Hristom, Sinom tvojim, iže s toboju živet i cesarstvujet va jedinstve Duha Svetago Bog.

Praefacio.

S. Per omnia saecula saeculorum.
M. Amen.
S. Dominus vobiscum.
M. Et cum spiritu tuo.
S. Sursum corda.
M. Habemus ad Dominum.
S. Gratias agamus Domino Deo nostro.
M. Dignum et justum est.
Vere dignum et justum est, aequum et salutare: Te Domine suppliciter exorare, ut gregem tuum pastor aeterne non deseras: sed per beatos Apostolos tuos continua protectione custodias. Ut iisdem rectoribus gubernetur, quos operis tui vicarios eidem contulisti praeesse pastores. Et ideo cum Angelis et Archangelis, cum Thronis et Dominationibus, cumque omni militia coelestis exercitus, hymnum gloriae tuae canimus, sine fine dicentes:
Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt coeli, et terra gloria tua. Hosanna in excelsis. Benedictus qui venit † in nomine Domini. Hosanna in excelsis.

Predslovija.

Jer. Va vse veki vekov.
Sl. Amen.
Jer. Gospod s vami.
Sl. I s duhom tvojim.
Jer. Gore srdca.
Sl. Imam ka Gospodevi.
Jer. Hvali vazdadim Gospodevi Bogu našemu.
Sl. Dostojno i pravedno jest.
Jer. Va istinu dostojno i pravedno jest, pravo i spasiteljno: Tebe, Gospodi, priležno moliti, da stada svojego, pastirju vječni, ne ostaviši, no blaženimi Apostoli svojimi neprestanim zaštićenijem hraniši. Da temije pravitelji strojit se, ježe dêla svojego namjestniki tomuje podal jesi predstojati pastire. I tego radi s Anđeli i s Arhanđeli, s Prestolji i Gospodstviji, s vseju že silaju nebeskago vojinstvija pjesan slavi tvojeje vaspevajem, bez konca glagoljuće:
Svet, Svet, Svet Gospod Bog Sabaot. Puna sut nebesa i zemlja slavi tvojeje. Osanna va višnjih. Blagoslovljen gredi † va ime Gospodnje, Osanna va višnjih.

Canon Missae.

Te igitur, clementissime Pater, per Jesum Christum Filium tuum Dominum nostrum, supplices rogamus, ac petimus, uti accepta habeas, et benedicas, haec † dona, haec † munera, haec † sancta sa-

Pravilo misi.

Tebe ubo vsemilostivi Otče, Isu-Hristom, Sinom tvojim, Gospodem našim, priležno molim i prosim, da prijetna imâješi, i blagosloviši si † danija, sije dari, sije svetije žrtvi neskvrnanije: prvê-

crificia illibata: inprimis, quae tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta catholica: quam pacificare, custodire, adunare, et regere digneris toto orbe terrarum: una cum famulo tuo Papa nostro N. et Antistite nostro N. cum Imperatore ac Rege nostro N. et omnibus orthodoxis, atque catholicae, et apostolicae fidei cultoribus.

je, ježe tebi prinosim za Crkav tvoju svetuju katoličku: juže umiriti, hraniti, sjediniti i strojiti izvoli va vsej vaseljenej: kupno s rabom svojim, Papaju našim I. i Episkopom našim I. i sa vsemi pravovjerniki, katoličskije že i apostolskije vjeri dêlatelji.

Commemoratio pro vivis.

Memento, Domine, famulorum, famularumque tuarum N. N. et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, et nota devotio, pro quibus tibi offerimus: vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis, pro se, suisque omnibus: pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis, et incolumitatis suae: tibique reddunt vota sua aeterno Deo, vivo et vero.

Va spominanije živim.

Pomeni, Gospodi, rabi i rabinje svoje I. i I.: i vse okrst stojećeje, jihže tebi vjera znajema jest, i vêdomo blagočastije, za nježe tebi prinosim, ili iže tebi prinoset siju žrtvu hvaljenja, za sebe i za vse svoje: za izbavljenije duš svojih, za ufanije spasenija i zdravija svojego: tebi že vazdajut obêti svoje vječnomu Bogu, živomu i istinomu.

Infra Actionem.

Communicantes, et memoriam venerantes, in primis gloriosae semper Virginis Mariae, Genitricis Dei et Domini nostri Jesu Christi: sed et beatorum Apostolorum ac Martyrum tuorum, Petri et Pauli, Andreae, Jacobi, Joannis, Thomae, Jacobi, Philippi, Bartholomaei, Matthaei, Simonis et Thaddaei: Lini, Cleti, Clementis, Xysti, Cornelii, Cypriani. Laurentii, Chrysogoni, Joannis et Pauli, Cosmae et Damiani: et omnium Sanctorum tuorum; quorum meritis, precisbusque concedas, ut in omnibus protectionis tuae muniamur auxilio. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

(Manus tenens super oblata). Hanc igitur oblationem servitutis nostrae, sed et cunctae falimiae tuae, quaesumus Domine, ut

Črez dêjanije.

Pričešćajuće se, i pamet čtuće, prvêje slavnije vsegda Djevi Marije, Roditeljnice Boga i Gospoda našego Isu-Hrista: no i blaženih Apostol i Mučenik tvojih, Petra i Pavla, Anđreja, Jakova, Ivana, Tomi, Jakova, Pilipa, Bartolomeja, Mateja, Simuna i Taddeja: Lina, Klita, Klimenta, Siksta, Kornêla, Cubrijana, Lovrenca, Hr'sogona, Ivana i Pavla, Kuzmi i Damijana: i vseh Svetih, tvoih; ihže utežaniji i molitvami podaj, da va vsêh zastupljenija tvojego ogradim se pomoćiju. Têmje Hrstom, Gospodem našim. Amen.

(Držeći ruke nad žrtvama.) Se ubo prinošenije službi našeje, no i vseje čeljadi svojeje, molim te, Gospodi, da ugodno primeši:

placatus accipias: diesque nostros in tua pace disponas, atque ab aeterna damnatione nos eripi, et in electorum tuorum jubeas grege numerari. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

dni že naše va svojem mirê ustroiši, i ot vêčnago osudenija nas izbaviti, i k izabranih s vsih poveliši stadu pričisliti. Hrstom Gospodem našim. Amen.

(Benedicens oblata.) Quam oblationem tu Deus in omnibus, quaesumus, bene†dictam, adscri†ptam, ra†tam, rationabilem, acceptabilemque facere digneris: ut nobis Cor†pus, et San†guis fiat dilectissimi Filii tui Domini nostri Jesu Christi.

(Križajući žrtve). Ježe prinošenije ti, Bože, va vsêh molim te, blago†slovljeno, pri†pisano, utvr†đeno, slovesno i blagoprijetno stvoriti izvoliši: da nam Te†lo i Kr†v budet vazljubljenoga Sina tvojego, Gospoda našego, Isu-Hrsta.

Qui pridie quam pateretur, accepit panem in sanctas, ac venerabiles manus suas, et elevatis oculis in coelum ad te Deum Patrem suum omnipotentem, tibi gratias agens bene†dixit, fregit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite, et manducate ex hoc omnes.

Iže dan preje neže postrada, prijet hleb va svetêji i častneji ruče svoji: i vazved oči na nebo, k tebe Bogu Otcu svojemu vsemogućumu, tebê hvali vazdav blago†slovi, prêlomi i dast učenikom svojim, glagolje: Primête, i jadite ot sego vsi:

Hoc est enim Corpus meum.

Se bo jest Telo moje.

Simili modo, postquam coenatum est, accipiens et hunc praeclarum calicem in sanctas, ac venerabiles manus suas: item tibi gratias agens, bene†dixit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite, et bibite ex eo omnes.

Podobnim obrazom po večeri prijem i siju državnu Čašu va svetêji i častnêji rucê svoji: takođe tebe hvali vazdav blago†slovi, i dast učenikom svojim, glagolje: Primête i pijte iz njeje vsi:

Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi et aeterni testamenti: mysterium fidei: qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Se bo est Čaša Krve mojeje, novago i vêčnago zavêta: tajna vêri: jaže za vi i za mnogije izlijet se va otpuštenije grêhov.

Haec quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.

Si jelikokrat tvoriti budete, va moju pamet stvorite.

(Post consecrationem.) Unde et memores, Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta, ejusdem Christi Filii tui Domini nostri tam beatae pas-

(Poslije pretvorbe). Ot ujudêže i pametujuće, Gospodi, mi rabi tvoji, no i ljudije tvoji svetiji, togođe Hrsta Sina tvojego Gospoda našego toli blaženuju

sionis, nec non et ab inferis resurrectionis, sed et in coelos gloriosae ascensionis: offerimus praeclarae majestati tuae de tuis donis, ac datis, hostiam† puram, hostiam † sanctam, hostiam † immaculatam, Panem † sanctum vitae aeternae, et Calicem † salutis perpetuae.

Supra quae propitio ac sereno vultu respicere digneris: et accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel, et sacrificium Patriarchae nostri Abrahae: et quod tibi obtulit summus sacerdos tuus Melchisedech, sanctum sacrificium immaculatam hostiam. Supplices te rogamus, omnipotens Deus: jube haec perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum, in conspectu divinae majestatis tuae: ut quotquot, ex

muku, takođeže i ot prêispodnjih vaskrsenije, no i na nebesa slavnoje vaznesenije: prinosim državnomu veličanstviju tvojemu ot tvojih darov, i dajanij žrtvu † čistu, žrtvu † svetu, žrtvu neporočnu, Hljeb † sveti žizni vêčnije, i Čašu † večnago spasenija.

Na njaže milostivim i vedrenim licem vazrêti izvoli: i prijetna imêti, jakože prijetni imêti izvolil jesi dari otroka svojego pravednago Avela, i žrtvu patriarha našego Avraama, i juže tebê prinese veliki jerej tvoj Melhisedek, svetuju žrtvu, neporočnuju trebu.

Priležno te molim, vsemogi Bože: poveli si prinesti rukama svetago, Anđela svojego na visoki oltar tvoj, pred lice božanstvenago veličanstvija tvojego: da jeliko ašte ot sego oltarnago priče-

hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui, Corpus † et San†guinem sumpserimus, omni benedictione coelesti et gratia repleamur. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

(Commemoratio pro defunctis.) Memento etiam, Domine, famulorum, famularumque tuarum N. N., qui nos praecesserunt cum signo fidei, et dormiunt in sommo pacis. Ipsis, Domine, et omnibus in Christo quiescentibus, locum refrigerii, lucis et pacis, ut indulgeas, deprecamur. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

Nobis quoque peccatoribus famulis tuis, de multitudine miserationum tuarum sperantibus, partem aliquam, et societatem donare digneris, cum tuis sanctis Apostolis et Martyribus: cum Joanne, Stephano, Mathia, Bar-

ćenija svetosvetoje Sina tvojego Tê†lo, i Kr†v vasprimem, vsakim blagoslovljenijem nebeskim † i blagodêtiju napunim se. Têmje Hrstom Gospodem našim. Amen.

(Vaspominanije umršim.) Pomeni, jošte, Gospodi, rabi i rabije svoje I. i I. . . ., iže predvariše nji sa znamenijem vêri, i spet va sne mira.

Têm, Gospodi, i vsêm va Hrste počivajućim, mêsto prohlađenija, svêta i mira, da dasi, molim. Têmje Hrstom Gospodem našim. Amen.

Nam že ubo grêšnikom, rabom tvojim, na množstvo šćedrot tvojih ufajućem, čest jeteru, i sdruženije dati izvoli, s tvojimi svetimi Apostoli i Mučeniki: s Ivanom, Stêpanom, Matijem, Varnavoju, Ignacijem, Ale-

naba, Ignatio, Alexandro, Marcellino, Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agnete, Caecilia, Anastasia, et omnibus Sanctis tuis: intra quorum nos consortium, non aestimator meriti, sed veniae, quaesumus, largitor admitte. Per Christum Dominum nostrum.

Per quem haec omnia, Domine, semper bona creas, sancti†ficas, vivi†ficas, bene†dicis, et praestas nobis.

Per ip†sum, et cum ip†so, et in ip†so, est tibi Deo Patri † omnipotenti, in unitate Spiritus sancti, omnis honor, et gloria.

ksandrom, Marcelinom, Petrom, Pelicitoju, Perpetujeju, Agatoju, Lucijeju, Agnjeju, Cecilijeju, Anastazijeju, i sa vsêmi Svetimi tvojimi: va kih sdruženije nas, ne cênitelj utežanija, no prošćenija, molim te, šćedritelj primi Hrstom Gospodem našim.

Imže vsa si, Gospodi, vsegda blaga tvoriši, sve†tiši, ži†viši, blago†slovljaješi, i podaješi nam.

Tem, † i s † tem, i va † tom jest tebi Bogu Otcu † vsemogućemu, v jedinstvê Duha † svetago vsaka čast i slava.

Pater noster.

S. Per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

S. Oremus: Praeceptis salutaribus moniti, et divina institutione formati, audemus dicere: Pater noster, qui

Otče naš.

Jer. Va vse vêki vêkov.

Sl. Amen.

Jer. Pomolim se. Zapovjedni spasiteljnimi naučeni i božastvenim nastavljenjem vobraženi, smejem glagoljati:

es in coelis: Sanctificetur nomen tuum: Adveniat regnum tuum: Fiat voluntas tua, sicut in coelo, et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem.

M. Sed libera nos a malo.

S. Amen.

Libera nos, quaesumus Domine, ab omnibus malis, praeteritis, praesentibus, et futuris: et intercedente beata, et gloriosa semper Virgine Dei Genitrice Maria, cum beatis Apostolis tuis Petro et Paulo, atque Andrea, et omnibus Sanctis, da propitius pacem † in diebus nostris: ut ope misericordiae tuae adjuti, et a peccato simus semper liberi, et ab omni perturbatione securi.

Otče naš, iže jesi na nebeseh: Sveti se ime tvoje: Pridi cesarstvo tvoje: Budi volja tvoja, jako na nebesi, i na zemlji. Hlêb naš vsedanji daj nam danas: i otpusti nam dugi naše, jakože i mi otpušćaem dužnikom našim. I ne vavedi nas va napast.

Sl. No izbavi nas ot neprijazni.

Jer. Amen.

Izbavi ni molim te, Gospodi, ot vseh zal minuvših, nastojećih i budućih: i hodotajstvujući blaženêj i slavnêj vsegda Dêvê Bogorodici Mariji, s blaženimi Apostoli tvojimi Petrom i Pavlom, i Andrêjem, i sa vsemi Svetimi: daj milostivo mir † va dni naše, da milostiju tvojeju pomožeui i ot greha vsegda svobodni budem i ot vsakoga smućenija bespečalni. Temje Gospodem našim, Isu-Hrstom

Per eumdem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus.

S. Per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

S. Pax † Domini sit † semper vobis†cum.

M. Et cum spiritu tuo.

Haec commixtio, et consecratio Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi, fiat accipientibus nobis in vitam aeternam. Amen.

Sinom tvojim. Iže s toboju živet i cesarstvujet va jedinstvê Duha svetago Bog.

Jer. Va vse veki vekov.

Sl. Amen.

Jer. Mir † Gospodanj, budi † vsegda s va†mi.

Sl. I s duhom tvojim.

Jer. Se smješenije i posvećenije Tjela i Krve Gospoda našego Isu-Hrista, budi priemljućem nam va život večni. Amen.

Agnus Dei.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: dona nobis pacem.

(Ante communionem.) Domine Jesu

Aganjče Božji.

Aganjče Božji, vzemljej grêhi mira, pomiluj nas.

Aganjče Božji, vzemljej grêhi mira, pomiluj nas.

Aganjče Božji, vzemljej grêhi mira, daruj nam mir.

(Prije pričesti.) Gospodi Isu-Hriste, iže

Christe, qui dixisti Apostolis tuis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: ne respicias peccata mea, sed fidem Ecclesiae tuae: eamque secundum voluntatem tuam pacificare et coadunare digneris: qui vivis et regnas Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, qui ex voluntate Patris, cooperante Spiritu Sancto, per mortem tuam mundum vivificasti: libera me per hoc sacrosanctum Corpus et Sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus meis, et universis malis: et fac me tuis semper inhaerere mandatis, et a te numquam separari permittas: qui cum eodem Deo Patre, et Spiritu Sancto vivis et regnas Deus in saecula saeculorum. Amen.

Perceptio Corporis tui, Domine Jesu Chri-

reče Apostolom svojim: Mir ostavljaju vam mir svoj daju vam: ne zri grêh mojih, no vêru Crkve svojeje: juže po volji svojej umiriti i sjodiniti izvoli: iže živeši i cesarstvuješi Bog va vse vêki vêkov. Amen.

Gospodi Isu-Hriste, Sinu Boga živago, iže voleju otčeju, kupno dêlujuću Duhu Svetomu, smrtiju svojeju mir oživotvoril jesi: izbavi me sim svetosvetim Tjelom, i krviju svojeju ot vsêh zal: i stvori me tvojim vsegda priljepljati se zapovjedem, i ot tebe nikolіže otlučati se ne dopusti: Iže s temje B gom Otcem i Duhom Svetim živeši i cesarstvuješi Bog, va vse vêki vêkov. Amen.

Prijetije Tela tvojego Gospodi Isu-Hri-

ste, quod ego indignus sumere praesumo, non mihi proveniat in judicium et condemnationem: sed pro tua pietate prosit mihi ad tutamentum mentis et corporis, et ad medelam percipiendam: Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

ste, ježe jaz nedostojan, prijeti drzaju, ne budi meni va sud i osuđenije no tvojeju milostiju da prospêjet meni va zastupljenije duše i têla, i va prijetije cêlbi. Iže živeši i cesarstvuješi s Bogom Otcem va jedinstvê Duha svetago Bog va vse veki vekov. Amen.

Panem coelestem accipiam, et nomen Domini invocabo.

Hljeb nebeski primu, i ime Gospodnje prizovu.

(Percutiens pectus). Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea.

(Udarajući se u prsa.) Gospodi, nisam dostojan, da vnideši pod krov moj: no takmo reci slovom, i isceljejet duša moja.

(Ter repetitur.) Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam aeternam. Amen. (Sumit Hostiam.)

(Tri puta isto.) Têlo Gospoda našego Isu-Hrista † sahrani dušu moju va život vêčni. Amen. (Pričesti se.)

Quid retribuam Domino pro omnibus quae retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo. Laudans invocabo Dominum, et ab inimicis meis salvus ero.

Čto vazdam Gospodevi za vsa jaže vazdast meni? Čašu spasenija primu, i ime Gospodnje prizovu. Hvale prizovu Gospoda, i ot vrag mojih spasen budu.

Sanguis Domini nostri Jesu Christi custodiat animam meam in vitam aeternam. Amen. (Sumit Sanguinem.)

Krv Gospoda našego Isu-Hrista † sahrani dušu moju va život vêčni. Amen. (Ispije krv.)

Quod ore sumpsimus, Domine, pura mente capiamus: et de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum.

Ježe usti prijehom, Gospodi, čistoju misliju da vamêstim: i ot dara vremenago budi nam cêlba vêčnaja.

Corpus tuum, Domine, quod sumpsi, et Sanguis, quem potavi, adhaereat visceribus meis: et praesta; ut in me non remaneat scelerum macula, quem pura et sancta refecerunt sacramenta: Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Têlo tvoje, Gospodi, ježe prijeh, i Krv, juže pih, da prilêpit se utrobê mojej: i podaj, da va meni ne ostanet grêhovna skvrna, jegože čistije i svetije nasitiše Tajni. Iže živeši i cesarstvuješi vr vêki vêkov. Amen.

Communio.

Matth. 10.

Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, dicit Dominus: et

Pričešćenije.

Mat. 10.

Ježe glagolju vam va tamê, recête va svêtê, glagoljet Gospod:

quod in aure auditis, praedicate super tecta.

i ježe va uho slišite, propovêdajte na krovêh.

Postcommunio.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Oremus. Quaesumus, omnipotens Deus: ut, qui nobis munera dignaris praebere coelestia, intercedentibus sanctis tuis Cyrillo et Methodio, despicere terrena concedas. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus per omnia saecula saeculorum.

M. Amen.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. Ite missa est.

M. Deo gratias.

S. Placeat tibi, sancta Trinitas, obsequium servitutis meae: et

Popričešćenije.

Jer. Gospod s vami.

Sl. I s duhom tvojim.

Jer. Pomolim se: Prosim, vsemogi Bože, da iže nam račiši podati dari nebeskije, hodatajućema svetima tvojima Kurilom i Metodom, podasi prêzreti zemnaja. Gospodem našim, Isu-Hristom, Sinom tvojim, iže s toboju živet i cesarstvujet va jedinstvê Duha Svetago Bog, va vse vêki vêkov.

Sl. Amen.

Jer. Gospod s vami.

Sl. I s duhom tvojim.

Jer. Idête Misa jest.

Sl. Bogu hvali.

Jer. Ugodna budi tebi, svetaja Trojice, služba rabotanija mo-

praesta; ut sacrificium, quod oculis tuae majestatis indignus obtuli, tibi sit acceptabile, mihique, et omnibus, pro quibus illud obtuli, sit, te miserante, propitiabile. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

jego: i podaj; da žrtva, juže očima veličastvija tvojego nedostojan prinesoh, budet tebi prijetna, meni že, i vsem, za nježe prinesoh ju, toboju milujućem, budet milostiviteljna. Hristom Gospodem našim. Amen.

Benedictio.

S. Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, et Filius, † et Spiritus Sanctus.

M. Amen.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

S. † Initium sancti Evangelii secundum Joannem. Joann. 1.

M. Gloria tibi Domine.

In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil, quod

Blagoslov.

Jer. Blagoslovi vas vsemogi Bog: Otac, Sin † i Duh Sveti.

Sl. Amen.

Jer. Gospod s vami.

Sl. I s duhom tvojim.

Jer. † Začelo svetago Evanđelija od Ivana.

Sl. Slava tebi, Gospodi.

Jer. Iskoni bê Slovo, i Slovo bê u Boga i Bog bê slovo. Se bê iskoni u Boga. Vsa têm biše: i bez njego ničesože ne bist, ježe bist: va tom život be, i život bê svet člove-

factum est: in ipso vita erat, et vita erat lux hominum: et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. (Hic genuflectitur.) Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis: et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis.

M. Deo gratias.

kom: i svet va tamê svêtit se, i tama jego ne objet. Bist člověk poslan ot Boga, jemuže bê ime Ivan. Saj pride vasvêdêteljstvo, da svêdêteljstvujet o svêtê, de vsi vêru imut im. Ne bê taj svêt, no svedeteljstvujet o svêtê. Bê svêt istini, iže prosvećajet vsakogo člověka gredućago va mir saj. Va mire bê, i mir tem bist, i mir jego ne pozna. Va svoje pride, i svojijego ne priješe. Jeliko že ih prijet i dast im oblast čedom Božijem biti, vêrujućim va ime jego: iže ne ot krve, ni ot pohoti putskije ni ot pohoti mužskije, no ot Boga rodiše se. (Ovdje poklekne.) I slovo put bist, i vaseli se va ni: i vidêhom slavu jego, slavu jako Jedinočedago ot Otca, ispun blagodêti i istini.

Sl. Bogu hvali.

Na svršetku se svake tihe mise moli:

Sveć.: Zdravo Marijo . . .

Puk: Sveta Marijo . . . (Tri puta).

Svi zajedno. Zdravo Kraljice, Majko milosrđa, živote, slasti i ufanje naše, zdravo! K Tebi vapijemo prognani sinovi Evini, k Tebi uzdišemo tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini. Svrni dakle, zagovornice naša, one svoje milostive oči na nas, te nam poslije ovoga progona pokaži Isusa, blagosloveni plod utrobe Svoje! O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo!

Sveć.: Moli za nas, sveta Bogorodice.

Puk: Da vrijedni postanemo obećanja Hristovih.

Sveć.: Pomolimo se. Bože utočište naše i kreposti, pogledaj milostivo na narod, koji k Tebi viče; i po odvjetovanju slavne i ne-

oskvrnjene Djevice Bogorodice Marije s blaženim Josipom, Njezinim zaručnikom, i s blaženim apostolima Tvojim Petrom i Pavlom i svim svecima, molitve, koje izlijevamo za obraćenje grješnikâ, za slobodu i uzvišenje svete matere Crkve, milosrdno i dobrostivo usliši. Po Hristu Gospodinu našem.

Puk: Amen.

Sveć.: Sveti Mihaele arhanđele, brani nas u boju; od pakosti i zasjeda đavolovih budi zaklon! — Neka mu Bog zapovjedi; ponizno molimo: i ti, vojvodo vojske nebeske, sotonu i druge duhove zlobne, koji svijetom obilaze na upropašćivanje duša, božanskom krepošću u pakao porini.

Puk: Amen.

Sveć.: Presveto Srce Isusovo.

Puk: Smiluj nam se! (Tri puta.)[1])

2. Misna pobožnost u razmatranju.

(Sv. misa — uspomena i obnova Isusova života.)

Pripomena. Čitava je crkvena liturgija ponajviše živo i dramatski prikazani život Isusov po sv. Pismu. Ovaj način pobožnosti pri svetoj misi ima svrhu da ti predoči duhovni sadržaj

[1]) Oprost svakiput 7 godina i 7 četrdesetnica.

misnih obreda. Jer obredi sv. mise nijesu prazne ceremonije već „duh i život, nosilac velikih misli i nadnaravnih milosti". Isus obavlja na oltaru cijeli svoj zemaljski život. Razmatrajući slijedi stope Njegove, da ti se duboko usadi u srce cijeli život Isusov i Njegova vrijednost!

(Pripravna molitva str. 242. i 243.)

1. Pristupne molitve — svijet bez Isusa.

Pred dušom ti se dižu patrijarsi i proroci staroga Zavjeta, koji u dubokoj poniznosti vapiju za „Spasiteljem svijeta", za „svijetlom svijeta" — dižu se staropoganski filozofi duševno i ćudoredno nemoćni. — „Bog sam mora doći, da nas pouči" (Sokrat).

Pobudi iskreno kajanje za svoje grijehe, jer ti oni otimaju Isusa! Moli Spasitelja, da te izbavi iz tmine grijeha i bludnje i da te privede k svjetlosti istine i životu milosti: Gospode, pomiluj, Hriste, pomiluj, Gospode, pomiluj! — „Pokaži mi, Gospode, putove svoje, nauči me hoditi stazama tvojim" (Ps. 24. 4.).

2. Slava — Isus, božansko dijete.

Betlehem, rodni grad Spasiteljev, stoji ti pred očima! Božično veselje anđela pri ro-

đenju Isusovu neka prostruji i tvojim srcem! Klekni u duhu s pastirima i mudracima pred jaslice Spasiteljeve i klanjaj Mu se kao kralju svoga srca, obnovi sa sv. Pavlom zavjeru Njemu: „Pošteno (svladavanje samoga sebe borba protiv strasti), pravedno (pravednost prema svima, boj protiv egoizma) i pobožno (pobožnost, dužnosti) poživimo na ovome svijetu" (Tit. 2, 12.).

3. Skupne molitve — Isus u molitvi.

Scena se mijenja. Misni nas obredi vode u tihi raj sv. porodice u Nazaretu. Mjesto da prođe svijetom i da svojim čudesima za se predobije narode, ostaje Isus trideset godina u samoći, u molitvi i radu. Otajstvenog li primjera za tebe! Tiha poniznost, molitva, Bogu posvećeni studij, vršenje temeljne dužnosti, poslušnosti — to je najbolja priprava za buduće zvanje, najsigurnije jamstvo, da će ti rad u zvanju uspijevati.

4. Poslanica i evanđelje — Isus božanski učitelj.

Isusova načela i načela Njegova kraljevstva, što ih je razvio za trogodišnjega javnoga djelovanja, sačuvana su nam

ukratko u sv. Pismu. I ovdje se čitaju. To su svijetle zrake s drugoga, blaženoga svijeta. Podloži svoj um tim temeljnim istinama Isusove vjere! Isus kao tvoj Stvoritelj i Gospodin ima kraljevsko pravo na tvoj um. Poznaješ li Isusa i Njegovu nauku, tad poznaješ najdublje misli i najuzvišenije ideale svijeta. Isus je alfa i omega, rješenje svih pitanja, vršak svih nauka: „U Isusu je sakriveno sve blago mudrosti i znanja" (Kol. 2, 3.).

5. Prikazanje — Isusov život, koji je bio u pregaranju.

Od žrtve u jaslicama do žrtve na križu sav je život Isusov neprekidna žrtva. On je žrtvovao Svoju čovječansku narav, Svoj život, krv — samoga Sebe. — I tvoj život mora biti žrtva, ako želiš biti s Hristom. Reci sa Samuelom krasne riječi: „Došao sam da prinesom žrtvu" (I. Kralj. 15, 5.). Dok svećenik prikazuje na pateni hostiju, prikaži i ti Bogu sve svoje misli, riječi i djela današnjega dana, cijeloga života; s prikazanjem kaleža prikaži sve svoje gorke borbe, napasti i trpnje!

Molitva: U zajednici s Tvojom savršenom žrtvom, o presveti Spasite-

lju, prikazujem Ti se eto s dušom i tijelom. Žrtvujem Ti svoj um, svoje pamćenje, svoju volju, sve svoje misli, riječi i djela! Daj mi, da se ovim darovima služim onako, kako Ti želiš! Daj mi milosti, da strpljivo primam iz Božje ruke sve, što mi po Svojoj premudroj providnosti pošalješ. Amen.

6. Predslavje — Isusov svečani ulaz u Jerusalem.

Na svetkovinu skupljena svjetina slavi Isusa kao Boga, prije nego što je započeo Svoje djelo spasenja. Kao što je Cvjetnica uvod u sedmicu muke, tako je predslavlje krasna uvertura za središte svete mise — pretvorbu. Još samo nekoliko časaka i tvoj je Spasitelj na oltaru.

Pozdravljaj Ga nesamo ustima već i činom, uživi se u osjećaje i misli Spasiteljeve, pa ćeš primiti palmu pobjede.

7. Kanon — Isus na maslinskom brdu.

Isus se bori i moli sam na maslinskom brdu — svećenik moli tiho na oltaru. Saberi se sad i ti pobožno! Viša se volja u Isusu

bori s nižom, koja dršće pred mukama tako žestoko, da krv u kapljama pada s lica Isusova na zemlju. Dođu li ti teški časovi, u kojima će te snaći duševne boli, teškoće i žalost, a ti se ugledaj u Isusa! Osjećati bol, tražiti utjehe, istužiti se nije grijeh, samo ti se valja poput Isusa predati u volju Božju. „Ne moja volja, već tvoja da bude“ (Luka 22, 42.).

8. Pretvorba — Isusova žrtva na križu i njezina obnova.

Ponavlja se veliko otajstvo velikoga petka, najveći događaj svjetske povijesti! Svojom je žrtvom na križu Isus isplatio ucjenu za naše oslobođenje, Svojom je krvlju uništio našu zadužnicu i pribavio nam nadnaravni život, milost i vječnu slavu (Hebr. 9, 12.). „Isus Hrist bješe napisan pred vašima očima, među vama se razape“ (Gal. 3, 1.). Klekni pred oltar — Kalvariju i — moli:

Dok se diže hostija: O Isuse, ja Ti se ponizno klanjam u presvetoj Hostiji! O Isuse, ja za Tebe živim — o Isuse, Tvoj sam živ i mrtav. Hvalim Te i slavim, jer si po Svojem svetom križu otkupio svijet!

Dok se diže kalež: O Isuse, klanjam

se Tvojoj presv. Krvi! Krvi Isusova operi me — Krvi Isusova, očisti me — Krvi Isusova, napoji moju siromašnu dušu! O Isuse, ne daj, da bude uzalud, što si za mene siromašna grješnika Krv prolio!

9. Spomen mrtvih — Isus u pretpaklu.

Kao što je Isus jednoć sašao u pretpakao i kao pobjednik nad grijehom, smrću i paklom izveo na jutarnje rumenilo života pravedne praoce, što su iščekivali spasenje „iz tmine smrti“, tako i ti duhom siđi u čistilište i moli se za one siromašne duše.

Po Isusovoj krvi pomiren s pravdom Božjom smiješ se pridružiti obiteljskoj molitvi Crkve Božje, putničkoj molitvi svakoga kršćanina: „Oče naš, koji si na nebesima . . .“

10. Miješanje prilika — Isus uskrsnuli.

Miješanjem komadića sv. hostije s presv. krvlju Isusovom u kaležu opominje nas Crkva sjedinjenja duše i tijela Isusova pri uskrsnuću. – Uskrsni i ti kod svake sv. mise! Nov život — nova vatra — nova svjetlost! Ustani iz groba grijeha na nov život po iskrenom pokajanju i čvrstoj

dnevnoj odluci! „Blagujmo (vazmenu večeru): ne u starome kvascu, ni u kvascu pakosti i lukavstva, nego u bezkvasnom kruhu čistoće i istine“ (I. Kor. 5, 8.). Neka te iz svagdašnjega mladog i indiferentnog života digne nova vatra, novo oduševljenje za nadnaravni, život. „Tražite ono, što je gore . . . a ne što je na zemlji“ (Kol. 2, 1, 2.). — Neka ti dušu rasvijetli novo uskrsno svijetlo nepokolebljive vjere! Slavnim je uskrsnućem Isus najsjajnije dokazao Svoje božanstvo. Tako će doći i u tvoje srce uskrsni mir. Mir Gospodnji bio vazda s vama!

11. Pričest — pravo ili duhovno sjedinjenje s uskrsnulim Spasiteljem.

Pričest je središte, odakle izlazi sav duhovni život naše duše. Kao što se zvijezde kupe oko sunca, tako valja da se ljudi kupe oko Isusa u svetohraništu. Sveta je pričest duhovna veza između neba i zemlje. Sveta nas pričest ujedinjuje Isusom: „Ne živim više ja, nego živi u meni Hrist“ (Gal. 2, 20.); ujedinjuje nas s Isusovim životom: „Vaš je život sakriven s Hristom u Boga“ (Kol. 3, 3.); ujedinjuje nas s Isusovim krepostima: po vjeri, ufanju i ljubavi.

Ne možeš li primiti uistinu svetu pričest, a ti se bar duhovno pričesti te moli:

O moj Isuse, vjerujem u Te, o moj Isuse, ufam se u Te, o moj Isuse, ljubim Te; — rado bih te primio, ali nijesam vrijedan, da Te uvedem u stan srca svoga — molim Te, daj mi milost, da se iz ljubavi prema Tebi pokajem za sve svoje grijehe! — Dođi, o Isuse, dođi, moje srce za Tobom žudi! Dođi i utišaj želje srca moga potrebnoga milosti!

12. Posljednji blagoslov — posljednji Isusov blagoslov prije uzašašća na nebo

Ne ostavi crkve prije posljednjeg blagoslova! Taj je blagoslov zalog onoga posljednjega blagoslova, što će ga Spasitelj dati na sudnji dan izabranima: „Hodite, blagosloveni Oca mojega; primite kraljevstvo, što vam je pripravljeno od postanka svijeta“ (Mat. 25, 34.).

Zaključna opomena: Budeš li ovako prateći obrede promatrao pod svetom misom život Isusov, tad ćeš moći na koncu svake sv. mise sa sv. Pismom i Crkvom ispovijedati: „I Riječ tijelom postala i prebivala među nama: vidjesmo slavu njegovu, slavu kao Jedinorođenoga od Oca, puna blagodati i istine“ (Iv. 1, 14. — Riječi evanđelja na koncu sv. mise.)

3. Misna pobožnost
na uspomenu gorke muke i smrti Isusove.

Sv. misa je ista žrtva kao i ona na križu, zato ne možeš bolje biti kod sv. mise negoli razmatrajući muku Isusovu. Učini namjenu: želim slušati ovu sv. misu za pokoru svojih grijeha, ili — da se mogu dobro ispovijediti ili — da dobijem ovu ili onu milost i t. d.

Na početku sv. mise.

Razmatraj: 1) Isusovu muku u Maslinovcu; 2) molitvu Njegovu i 3) Njegov krvavi znoj — te moli:

1. Do smrti ožalošćeni Isuse! Molim Te poradi straha i bijede, boli i smrtne muke, daj mi straha Božjega, da njim sačuvan od svake napasti i pogibli nikad ne pristanem na smrtni grijeh!

2. Do zemlje poniženi Isuse! Moji su Te grijesi na zemlju srušili; žao mi je, što sam često puta uvrijedio Tebe, Boga svojega, najveće dobro. O Isuse moj! Za zadovoljštinu svojih grijeha prikazujem nebeskom Ocu Tvoju

trosatnu molitvu. Daj mi jakosti, da Te nikad više ne uvrijedim!

3. Krvlju obliveni Isuse! U Tvoju krv utapljam svoje grijehe; očisti i nakiti mi dušu Svojom presvetom Krvlju kao svadbenom haljinom, da budem dostojan pokazati se pred Tvojim licem, a na sudnji dan da budem među Tvojim izabranicima!

Od „Gospode pomiluj" do poslije Poslanice.

Promatraj, kako je Isus bio: 1) uhvaćen i u grad odveden; 2) kako je bio putem zlostavljen i 3) u Kajfinoj kući osramoćen.

1. Užetima svezani Isuse, koji si se dao bezbožnicima uhvatiti, svezati, preko Cedrona i kroz ulice jerusalemske vući, u duhu pobožno štujem i ljubim užeta, kojima Te mene radi svezaše. Pomozi mi, Isuse, da rastrgnem lance svoga omiljeloga grijeha, u koji sam sputan!

2. Strpljivi Isuse! Poradi udaraca i zlostavljanja, što si ih mene radi pretrpio, molim Te, oslobodi me vječnih i vremenitih kazni! Ali ako i želiš, i meni je na spas, da ovdje na zemlji trpim, onda Te, Isuse, molim, da mi po Svojoj milosti dadeš strpljivosti i jakosti, da govorim sa sv. Augustinom: Ovdje

siječi, ovdje pali, samo me poštedi u vječnosti!

3. O blagi Isuse! Poradi pogrde, koju su Ti pljuvanjem u presv. lice nanijeli, poradi poruga, psovki, što si ih divnom šutnjom mirno podnio, molim Te, oprosti mi sve nepoznate grijehe; umiri i uništi u meni one pokrete srdžbe, mržnje i osvete, daj mi snage i milosti, da danas Tebi za ljubav šuteći i strpljivo podnesem svaku sramotu i uvredu! Amen.

Od Evanđelja do Prikazbe.

Razmatraj, kako je Isus bio: 1) krivo optužen; 2) zlostavljan i 3) na smrt osuđen, te moli:

1. Presveti Isuse! Ti si bio nedužan, neokaljan, daleko od svakog grijeha, pa si ipak bio optužen. Ali ja sam kriv, i pravo me optužuju moji grijesi pred Tvojim sudom, i bit ću izgubljen, ako mi ne pomogneš; smiluj mi se dakle, Isuse, po Svojem velikom milosrđu!

2. Svakoga štovanja najvredniji Isuse! Ti si pred sudom bio obeščašćen, a ipak si čast Svoga nebeskog Oca sve do smrti priznavao i branio! Oslobodi me od sramotnoga ljudskog

obzira i daj mi jakosti, da ni u jednoj prilici ne povrijedim časti Tvoje i Tvojega Oca, da svoju katoličku vjeru nepokolebljivo ispovijedam, da u svojoj nazočnosti ne trpim psovki protiv Boga i svetaca i da uvijek nastojim raširiti slavu Božju!

3. O najnedužniji Isuse! Ti si sasma nevin na smrt osuđen, a ja sam poradi svojih grijeha zaslužio vremenitu i vječnu smrt! Ne osudi Svoga stvorenja! Zazivam Tvoju ražalošćenu majku u pomoć, da se s anđelima i svecima za mene zauzme, te se oslobodim vječne smrti po Tvom milosrđu, što ga nijesam zaslužio.

Za prikazbe.

Sjeti se, kako je Isus bio: 1) bičovan; 2) trnjem okrunjen i 3) od Pilata na smrt odsuden, te moli:

1. Prečisti Isuse! Kako su Te grozno bičovali i izranili! Od glave do nogu nije bilo zdrava mjesta na Tvojem presvetom tijelu. Ja sam to bičovanje zaslužio svojim grješnim požudama, a Ti si ga mjesto mene podnio! Pogledaj, nebeski Oče, rane Svoga predragoga Sina i primi Njegovu presv. krv kao otkup za moje grijehe! O bičovani Isuse! Daj mi čisto

srce i čiste osjećaje, ne daj, da ikada upadnem u koji nečisti grijeh! Volim umrijeti, negoli nečisto sagriješiti!

2. Isuse, kralju moj! Tebi pripada kruna slave, a meni poradi oholosti i nestrpljivosti sramotna trnova kruna. Kralju boli i ljubavi! Utisni duboko Svoju trnovu krunu u moju oholu i taštu glavu i daj mi, da ugledajući se u Tebe budem srcem ponizan, blag i strpljiv!

3. Na smrt nevino osuđeni Isuse! Kako će mi biti, kad u času smrti budem čuo osudu za svu vječnost. Molim Te, poradi Tvoje nevinosti po prečistom srcu Marijinu, daj mi, da čujem jednom riječi: „Hodi, blagosoveni Oca mojega, uđi u radost gospodara svojega!“ Amen.

Od „Svet“ do Pretvorbe.

Sjeti se, kako je Isus: 1) uzeo na Sebe križ; 2) kako ga je nosio i 3) kako je bio na nj prikovan, te moli:

1. Zdravo sv. križu, posvećeni krvlju mojega Spasitelja! Ja ti se ponizno klanjam, srdačno te grlim i radosno te primam na svoja pleća. A na nj, o Isuse, metni, štogod hoćeš: siromaštvo i bolest, nevolju i progonstvo, ne-

uspjeh — pa ma i samu smrt! S Tobom sjedinjen, Spasitelju, koji nosiš moj križ, od Tebe krijepljen nadam se, da ću sve strpljivo i radosno moći podnijeti!

2. Čudotvorni križu! U duhu Te tisuću puta pozdravljam i ljubim! Budi mi štitom i oružjem protiv svih vidljivih i nevidljivih neprijatelja! Budi mi drvetom života, u kojega ću sjeni naći počinka u svakoj nevolji i teškoći, kojim ću uvijek krijepiti srce! Milostima bogati križu! Budi mi ljestvama u nebo, za koje ću se umirući uhvatiti i u nebo se popeti.

3. O moj raspeti Isuse! Priveži i mene za Svoj križ jakim užetima poslušnosti, straha Božjega i svete ljubavi, da Te nikad ne ostavim, nego da u Tvojoj ljubavi živim i umrem!

Za podizanja presvetog tijela.

Predoči Isusa na križu razapeta i moli:

Isuse, moj Bože i Spasitelju! Po Tvojoj nepogrješivoj riječi vjerujem nepokolebljivo, da si u ovom presv. Otajstvu nazočan, da si onaj isti, koji si bio podignut na križ, da spaseš svijet. O moj Isuse! Povuci me iz svijeta k Sebi, uzmi me u Svoje srce i ne daj, da se ikad rastavim od Tebe!

Za podizanja presvete krvi.

Predoči, kao da vidiš, kako teče s križa presveta krv Isusova, i moli:

O Isuse! Ovo je ista ona krv, koja je potekla iz svih rana Tvojega sresv. tijela s križa za naše spasenje!

Predobri Isuse! Ne daj, da bude uzalud, što si za mene bijednoga grješnika Svoju krv prolio, već neka to bude za spasenje meni i svim živima i mrtvim! Amen.

Od Pretvorbe do „Oče naš."

Sjetite se boli, što ih je Isus trpio. dok je tri sata visio na križu, te moli:

1. Gospodine, Isuse Hriste! Poradi gorčine, što si je poradi mene pretrpio na drvetu križa, a osobito poradi smrtne muke, što si je podnio u onaj čas, kad Ti se duša odijelila od tijela, smiluj mi se jednom u smrtnoj borbi, kad se bude i moja duša dijelila od tijela!

2. Izmučeni Spasitelju! Poradi neizmjernih zasluga Tvoje gorke muke i smrti, koje su jedino mogle zadovoljiti pravdu Božju za grijehe svih ljudi, oprosti nama i svim grješnicima zaslužene kazni! Smiluj se i dušama u čistilištu i daj im vječni pokoj!

3. U pregorkoj smrtnoj borbi ostavljeni Isuse! Svu svoju nadu i pouzdanje stavljam u Tvoju presv. muku i smrt. Ne mogu očajati poradi množine svojih grijeha, kad se sjetim, da si za to umro na križu, da ja blaženo umrem i ne propadnem navjek. U Tebe sam se uzdao i ne ću se nikad zastidjeti. Amen.

Od „Oče naš“ do Pričesti.

Sjeti se sedam posljednjih riječi Isusovih na križu i moli:

1. Milosrdni Isuse! Ti si rekao na križu: „Oče, oprosti im, jer ne znaju, što čine!“ Oprosti i meni sve grijehe i daj mi pomirljivo srce, da iz ljubavi prema Tebi rado oprostim svima, koji su me uvrijedili!

2. Predobri Isuse! Ti si rekao dobrom razbojniku: „Danas ćeš biti sa mnom u raju.“ Daj mi milosti, da tako živim, te zavrijedim u času smrti, kad u križ pogledam, čuti iste riječi: „Još ćeš danas biti sa mnom u raju.“

3. Ljubezni Isuse! Ti reče Svojoj majci: „Evo Ti sina!“ a učeniku: „Evo ti majke!“ Molim Te djetinjim pouzdanjem, daj da i meni bude Tvoja ražalošćena majka majkom. Daj, da se po Njezinu zagovoru oslobodim od svakoga zla, te zadobijem milost konačne ustrajnosti i sretne smrti!

4. Ostavljeni Isuse! Ti si vikao: „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio!“ Po toj Te Tvojoj krajnjoj duševnoj bijedi molim, budi uz mene u svakoj potrebi i ne ostavi me u času smrti!

5. Klonuli Isuse! Ti si vikao: „Žedan sam!“ I ja žednim za Tobom, izvorom žive vode! O Isuse! Daj, da mi Tvoje presv. Tijelo i Tvoja presv. krv budu okrepom u životu i na smrti!

6. Poslušni Isuse! Ti si rekao: „Svršeno je!“ Molim Te usrdno, ne daj mi prije umrijeti, dok ne izvršim sve, što se Tebi mili, a što je potrebno za spasenje duši mojoj!

7. Umirući Isuse! Ti reče: „Oče, u ruke Tvoje predajem duh svoj!“ Radi posljednjih suza i uzdaha Tvojih molim Te, udijeli mi milostivo, da mi posljednje riječi budu: „Isuse, Marijo i Josipe!“ — da mi posljednji uzdah bude: „Isuse, Tebi živim, Isuse, tebi umirem!“ — a posljednji vapaj: „Isuse, u Tvoje ruke predajem dušu svoju!“ Amen.

Sv. pričest i poslije nje.

Predoči Mariju i Ivana pod križem i misli:

O Isuse, kako pun milosti i ljubavi za nas visiš na križu! Glava Ti se priklonila, da nas

poljubiš, ruke su Ti raširene, da nas zagrliš, srce otvoreno, da nas u nj primiš; sve nam rane Tvoje dovikuju: „Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti!“ Evo me, predragi Isuse, k Tebi svega skrušena poradi grijeha. U duhu promatram i ljubim Tvoje presv. rane. Liječi me i krijepi njima, daj, da u njima živim i umrem! O kad bi žarka ljubav Tvoga srca razgrijala moje hladno srce! Daj, da se po svakoj sv. pričesti moje srce što uže s Tvojim sjedini tako, da više ne živim ja, već Ti u meni sada i navijek. Amen.

Pri koncu sv. mise.

Promatraj presv. tijelo Isusovo na krilu Marijinu:

O prežalosna i puna boli Majko Marijo! Poradi Tvojih boli, a osobito poradi one posljednje neshvatljive boli, koja ti je probola srce, kad si s križa primila tijelo Svoga božanskog Sina, molim Te, ujedini moje molitve i promatranja sa Svojim suzama i sa svim sv. misama, što se danas po cijelom svijetu prikazuju, prinesi ih Svojemu premilom Sinu, da po Tvom moćnom zagovoru dobijem, što sam želio, ako je to Isusu milo a meni spasonosno. Amen.

Moli također Isusa, Sina Svoga, da milošću Svoje gorke muke blagoslovi moje roditelje, braću i sestre, prijatelje, starije i drugove, da ih sačuva od grijeha, da im umnoži ljubav poniznost, čistoću i sve kršćanske kreposti, da obrati grješnike i bezvjerce, da utješi duše u čistilištu, da nam svima dade ustrajati u dobru do smrti, te nam milostivo udijeli sretnu smrt i vječni život! Amen.

Sv. sakramenat pokore.

Bog je Otac svu Svoju sudačku vlast predao Sinu (Iv. 5, 22.), a Sin je na zemlji dao dio te Svoje sudačke vlasti svećenicima riječima, što ih je rekao apostolima: „Kao što Otac posla mene, i ja šaljem vas“ — i dahnuvši nastavi: „Primite Duha Svetoga: kojima oprostite grijehe, oprostit će im se: i kojima zadržite, zadržat će im se“ (Iv. 20, 21. 22. i 23.).

Luther je proglasio, da su sakramenat pokore izmislili ljudi, i zato ga nije ubrojio među sakramente. Ali kad je vidio, kako se među njegovim pristalicama širi nećudorednost i podivljalost, napisao je ove riječi: „Tajna mi se ispovijed svakako sviđa — i nesamo da

je potrebna, nego je upravo nužna. O kad bi znali, kako se po njoj Bog pokazuje milosrdnim, mi bismo je iz zemlje iskopali i donijeli iz daljine od tisuću milja."[1])

Leibnitz, protestantski filozof, napisa ovo: „Zaista, ako je išta lijepo u kršćanskoj vjeri, lijepa je uredba ispovijedi, kojoj se i sami Japanci i Kinezi čude. Ispovijed izvanredno tješi paloga čovjeka. Valja priznati, da je ta uredba djelo Božje mudrosti!"[2])

Pjesnik Goethe kaže, da je ispovijed krasan način, kako čovjek može svoja djela i nedjela, sumnje i grijehe povjeriti časnom, baš za to određenom čovjeku, koji znade pokajnika umiriti, opomenuti, okrijepiti i uništenjem krivnje učiniti blaženim."[3])

Katolički đače, koji se možda sa sv. Augustinom moraš potužiti: „Tako malen dječak a toliki griješnik!", evo u sakramentu pokore daske, na kojoj se možeš spasti od propasti, ako si pretrpio duševni brodolom. Mjesto da

[1]) Luthers Werke VII. 272. i 273.

[2]) Leibnitz, System der Theologie. Str. 265. dalje.

[3]) Goethe, Gesammelte Werke, Bd. 18. 262. „Aus meinem Leben."

se poput tolikih đaka rugaš tomu sakramentu, zahvali Bogu na tom neprocjenivom daru!

Vjersko-duševna znanost sakramenta pokore.

1. **Već se u povjerljivom priznanju grijeha svećeniku nalazi veliko umirenje.** „Grijeh je u srcu kao sakriven čir. Dotle čovjeka muči, dok se ne prokine. U priznanju se prokida, i nestaje svake boli."[1]) Ostane li rana zatvorena, tad nastaje truhljenje i otrovanje, bol je neizmjerna, a smrt sigurna. Jao čovjeku, koji nema nikoga, kome bi povjerio tajne svoga srca!

2. **Sv. sakramenat pokore unosi svijetlo u tminom obavitu dušu,** razbija tamu i vodi grješnika sa stramputice na stazu kreposti. O kako je lijepa ispovijed! Što bi bez nje bilo od mene!" reče jedan šestnaestgodišnji mladić, kad se ispovijedio te od radosti zagrlio svećenika.

3. **Sv. sakramenat pokore daje jakosti.** Ti imaš strasti, protiv kojih se često moraš ljuto boriti, a možda si im često već i popustio, te ti je unutrašnjost uznemirena; možda

[1]) Sv. Aug. Tum. ps. 66. i 7.

te vlastita savjest grizući tjera u očajanje. Tko će ti pomoći? Idi na ispovijed! Mnogoga ne bi bilo za tamničkom rešetkom, da je u pravo vrijeme pošao k rešetki ispovijedaonice. Ako se tu i ne umire sasvim strasti, ali su poslije ispovijedi nalik na slab vjetrić poslije oluje. — Možda nesrećom padaš u koji grijeh već od običaja, onda ti jedino česta ispovijed može dati jakosti, da uništiš tu griješnu naviku. Ako bolesnik ima povratnu bolest, napr. koja se vraća svakih 14 dana, tad se ne čeka, dok bolest opet navali, već valja tražiti liječnika, čim se pokažu znakovi nove navale; tako valja da i ti ideš duševnom liječniku, čim se stanu strasti jače javljati. Drukčije se ne ćeš osloboditi veriga grješne navike.

4. **Sv. sakramenat pokore daje oproštenje.** „Odriješujem te —“ te su riječi balzam za bolno, od strasti i grijeha izmučeno srce. Onaj, koji to sluša, kao da se budi iz grozničava sna, kao da mu se vraća rajska sreća, blaženi mir djetinjstva. Tu prestaje grižnja savjesti, koja se nikako drugačije ne može uništiti, koja, ako ostane u duši, razdire srce smućuje razum, dà, dovodi mnogoga do ludila i samoubijstva. „Nekoć su“, tuži se Goethe, „drugi skidali teret savjesti s duše; sad moraš

sam nositi opterećenu savjest, a nemaš snage, da sam u sebi načiniš harmoniju. Tajna se ispovijed nije smjela nikada ljudima oduzeti.“[1])

Nužno je ispovijedati grijehe.

(Tajna ispovijed).

1. **Povjesni razlozi.** Već je Adam morao priznati svoj grijeh. Već su stari pogani zahtijevali saopćivanje pogrješaka: „Učini li tko nepravdu, mora se sam tužiti i ne kriti svoga zločinstva“ (Platon, Gorgias 480.). Izraelci su u starom Zavjetu redovito morali priznavati svoje grjehe pred svećenicima: „Ne stidi se priznati svojih grijeha“ (Crkv. 4, 31.; IV. Mojs. 5, 7.; Jos. 7, 19.). Sveti je Ivan Krstitelj prije krštenja tražio ispovijed (Mat. 3, 6.). Spasitelj zahtijeva ispovijed, kad govori: „Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se: i kojima zadržite, zadržat će se“ (Iv. 20, 23.). Prvi su se kršćani ispovijedali. Kad je sv. Pavao došao u Efes, dođoše mnogi, koji su povjerovali, i priznavahu, što su učinili (Dj. Ap. 19, 18.). Sv. Ciprijan († 285.) tako jasno govori o ispovijedi prvih kršćana, da se jasnije i potanje ne može govoriti. Pa i kršćani

[1]) Voss, Briefe.

na istoku, koji su se od Crkve za prvih vijekova odijelili kao Abesinci, Kopti, Arapi i Perzijanci imaju još i danas ispovijed.

2. **Unutrašnji razlozi.** Sakramenat je pokore prema Spasiteljevoj odredbi:

a) Sud. Sudac, da izrekne pravednu osudu — kazan ili nedužnost — mora najprije čuti optužbu, iskaz svjedoka i obranu. Hoće li svećenik kao sudac duša da pravedno sudi, da odriješi ili zadrži, mora čuti optužbu. Ovdje je tužitelj onaj, koji se ispovijeda, on je svjedok i branitelj. Dakle je tajna ispovijed nužna.

b) Uredba za spasenje. Smiješno bi bilo, kad bi liječnik bolesniku, koji bi mu rekao samo: „ja sam bolestan“, odmah propisao lijek. Da može liječnik prosuditi, kakav je lijek potreban, valja da upozna tjelesno stanje bolesnikovo; tako mora i liječnik duša upoznati duševno stanje pokornika, da mu može liječiti duševnu bolest.

c) Škola ćudorednoga života. Pokornik ne priznaje samo grijehe, nego moli za pouku. Hoće li ispovjednik kao učitelj da neuka pouči, zalutala na pravi put dovede, slaba u dobru okrijepi, onoga, koji je u sumnji, dobro savjetuje, na pogibli upozori — a to je dužnost

ispovjednikova — zato mu valja znati duševno stanje i potrebe pokornikove. — Dakle je jasno, da je tajna ispovijed nužna. Moderni bezvjerski filozof Fridrik Nietzsche ima pravo, kad piše: „Čim je Luther svećeniku oduzeo tajnu ispovijed, nestalo je samoga kršćanskog svećenika, koji je uvijek bio izvanredno koristan kao sveto uho, zatvoren studenac i gluh grob za tajne.“

Ispitivanje savjesti.

(Pokora razuma).

Idi sa Spasiteljem na Maslinsko brdo, gdje je On gledao u duhu grijehe cijeloga svijeta i na taj pogled toliko trpio, da se krvlju znojio. Ti si razumom mnogo griješio, čini zato sad pokoru tako, da ozbiljno razmišljaš o svojim grijesima!

Dobri i milosrdni Bože! Srdačno Ti zahvaljujem na svim dobročinstvima, što si ih učinio meni nevrijedniku za cijeloga života a osobito od posljednje ispovijedi. Zahvaljujem Ti, što nijesi dao, da poradi svoje nemarnosti padnem u još mnogobrojnije i veće grijehe, te što me nijesi u stanju smrtnoga grijeha pozvao na sud. Primi kao zahvalu ovo malo dobra, što sam učinio, i ono, što sam pretrpio,

Ja Ti to prikazujem u zajednici sa zaslugama Tvoga Sina, mojega raspetoga Spasitelja Isusa Hrista.

(Moli za spoznanje svojih grijeha).

Duše Sveti, vječni izvore svake svjetlosti, raspršaj tminu mojega razuma, da dobro upoznam zloću i grdobu svojih grijeha i da se za njih od srca pokajem, više nego na išto zamrzim i da ih se bojim više od svakoga zla, više i od same smrti! Sveta Marijo, utočište grješnika, moli za me! Sveti anđele čuvaru, svjedoče mojih grijeha, budi mi svjedokom i pomoćnikom pri mojoj pokori!

Ispituj svoju savjest! To je bolje bez knjige činiti, no nije li to moguće, a ti se ispituj ovako:

O 1. zapovijed Božju može se ogriješiti: zanemarivanjem molitve — svojevoljno sumnjajući o vjeri — čitajući i šireći protivuvjerske i protivucrkvene spise i novine — stupajući u društva, koja su protiv kat. Crkve — rugajući se vjeri i njezinim službenicima — praznovjerjem — mrmljanjem protiv Boga — očajanjem — uzdajući se preuzetno u Božje milosrđe — primajući nedostojno sv. sakramente.

O 2. zapovijed se može ogriješit: psovkom — proklinjanjem — krivo se kunući — kršenjem zavjeta (t. j. kad ne držiš obećanja, koje si dao Bogu obavezavši se pod grijeh).

O 3. zapovijed se može ogriješiti: svojevoljnim zanemarivanjem sv. mise nedjeljom i blagdanom — nemarnim ili nepristojnim vladanjem kod sv. mise — ili baveći se kakvim poslom pod sv. misom (čitanjem, razgovaranjem i t. d.).

O 4. zapovijed se može ogriješiti: ne slušajući roditelje, učitelje i starije — prkosom i uvredljivim govorom prema njima — tvrdim i prezirnim vladanjem osobito prema starim i nemoćnim roditeljima.

O 5. zapovijed se može ogriješiti: neumjerenošću u jelu i pilu — srdžbom — pravdanjem i mržnjom — ozljedom svoga ili tuđega života — teškim vrijeđanjem — neprijateljstvom — smutnjom i zavođenjem na grijeh — šuteći i pomažući drugoga u grijehu — dvobojem ili sudjelovanjem u dvoboju — stupajući u društvu, koja odobravaju ili zahtijevaju ekscese.

O 6. i 9. zapovijed se može ogriješiti: svojevoljnim nečistim mislima, željama — gledajući ili želeći gledati što nepristojno — nepristojnim razgovorima, pjesmama ili slušajući razgovore i pjesme — nečistim djelima sam ili s drugima, napose s rodacima, neudatima ili

udatima (to valja istaknuti kod ispovijedi!) — podržavajući grješne odnose i ljubakajući — nepristojnim igrama — polazeći u nećudoredna društva — polazeći nećudoredne komade u kazalištu.

O 7. i 10. zapovijed se ogrješuje: tko krade — čini drugomu štetu — vara — lakoumno se zadužuje — tko je lakom i škrt — zavidan.

O 8. zapovijed se ogrješuje: tko laže — ne drži zadane riječi — ogovara — tko uzrokuje nemir — kleveće sumnja na drugoga bez razloga.

O crkvene se zapovijedi ogrješuje: tko ne posti i ne uzdržava se od mesa u određene dane — tko natašte ne prima sv. pričesti.

Pokajanje.

(Pokora srca).

Idi s Isusom do stupa, za koji je bio privezan, kad su ga šibali. Tu je bilo Isusovo tijelo izranjeno, razderano i iskrvavljeno poradi tvojih grijeha. Tako valja da se krvavi tvoje srce od gorkoga kajanja, valja da uzdršće poradi vječnih kazni, što ih sobom donosi smrtni grijeh. „Srca skrušena i poništena ne ćeš odbaciti, Bože“ (Ps. 50, 17.). Pokajanje je najvažniji i najnužniji dio u sakramentu pokore. Ispovijed bi bez pokajanja bila isto što i krštenje bez vode. — Pa ma i izgovorio svećenik nad tobom riječi odrešenja, bez kajanja nema oproštenja. Da ti pokajanje bude duboko i od srca, promišljaj ovo:

1. **Idi u duhu na grob!** Kako je gnusno, truhlo tijelo? Promišljaj o tome i pitaj se: Što je uzrok, da u svijetu vlada smrt i raspadanje? Odgovor je: grijeh. — Mladiću, boj se grijeha!

2. **Uziđi na Golgotu.** Evo čovjeka! Evo Boga! Bog, najveće dobro, koji te je oduvijek izvanredno ljubio, koji je iz ljubavi prema tebi postao čovjekom, trpi iz smilovanja prema tebi neopisive boli. Ne ćeš li i ti Njega ljubiti? Vidiš, i tvoji su grijesi proboli ruke i noge tvoga predobroga Spasitelja, prijatelja i Boga. — Mladiću, mrzi na grijeh! Raspeti Isuse, smiluj mi se!

3. **Siđi u duhu u pakao!** Kako bi to bilo strašno samo kroz jednu godinu dan i noć trpjeti od zubobolje? A sad računaj: toliko milijuna godina, koliko je na nebu zvijezda, u moru kapi, da, još dulje — kroz cijelu beskrajnu vječnost bi morao, kad bi propao, trpjeti neizmjerno strašne muke. Zaista, smrtni grijeh mora da je

strašno zlo, kad ga predobri Otac tako teško kazni! Pokaj se iz dna srca za svoje grijehe i reci: Volim umrijeti nego opet promišljeno sagriješiti!

4. **Uziđi duhom u nebo!** Sjeti se svih radosti, što si ih ikad okusio, da, skupi sve radosti svih ljudi od Adama do konca svijeta i pomisli, da ih ti sve u jedan čas osjećaš. Pa ipak — koliko je ocean veći od potočića, toliko i još veća bila bi radost, da dođeš u nebo. A samo ti jedno može zakrčiti put do tih radosti — a to je smrtni grijeh, ako u njem umreš. Ne, više nijednog grijeha nemoj učiniti! Još danas ću se rastaviti s grijehom!

Molitva: O presveto Trojstvo, kajem se, i mrzim iz sveg srca na sve grijehe cijeloga svojega života, jer sam po njima izgubio pravo na nebo, a zaslužio pakao; a najviše se kajem za to, što sam njima tako teško uvrijedio Tebe, najveće i najsavršenije dobro, koje sada nada sve ljubim. O Isuse, daj mi milosti, da se savršeno pokajem!

Psalam 50. (Miserere).

Miserére mei, Deus, secúndum magnam misericordiam tuam.	Smiluj mi se, Bože, po velikom milosrđu svojem.

Et secundum multitúdinem miseratiónum tuárum, dele iniquitátem meam.	I po mnoštvu smilovanja svojih uništi opačinu moju.
Amplius lava me ab inquitáte mea: et a peccáto meo munda me.	Operi me još većma od opačine moje; i od grijeha mojega očisti me.
Quoniam iniquitátem meam ego cognósco: et peccátum meum contra me est semper.	Jer ja poznajem opačinu svoju, i grijeh je moj jednako protiv mene.
Tibi soli peccávi, et malum coram te feci: ut justificeris in sermónibus tuis, et vincas cum judicáris.	Tebi samomu zgriješih i zlo učinih na oči tvoje; da se opravdaš u govorima svojim i svladaš, kad se o tebi sudi.
Ecce enim in iniquitátibus concéptus sum: et in peccátis concepit me mater mea.	Jer gle, začet sam u opačinama; i u grijesima me zače majka moja.
Ecce enim veritátem dilexisti: incérta et occúlta sapientiae tuae manifestásti mihi.	Jer gle, ljubiš istinu; tajnu i skrovitu mudrost svoju očitovao si meni.
Aspérges me hyssópo, et mundábor: lavábis me, et super nivem dealbábor.	Poškropit ćeš me isopom, i očistit ću se; oprat ćeš me, i bit ću bjelji od snijega.
Audituí meo dabis gáudium et laetitiam: et exultábunt ossa humiliáta.	Dat ćeš mi slušati radost i veselje, i klikovat će kosti ponižene.

Avérte fáciem tuam a peccátis meis: et omnes iniquitátes meas dele.

Odvrati lice svoje od grijeha mojih i uništi sve opačine moje.

Cor mundum crea in me Deus: et spiritum rectum innova in viscéribus meis.

Srce čisto stvori u meni, o Bože, i duh pravi ponovi u meni.

Ne projícias me a fácie tua: et spíritum sanctum tuum ne anferas a me.

Ne odbaci me ispred lica svoga; i svetoga duha svoga nemoj uzeti od mene.

Redde mihi laetitiam salutáris tui: et spiritu principiáli confirma me.

Vrati mi radost spasenja svojega; i duhom vladalačkim pokrijepi me.

Docébo iníquos vias tuas: et impii ad te converténtur.

Naučit ću bezakonike putevima tvojim, i opaki će se k tebi obratiti.

Líbera me de sanguínibus Deus, Deus salútis meae: et exultabit lingua mea justitiam tuam.

Izbavi me od krvi, Bože, Bože spasenja mojega, i jezik će moj slaviti, Bože, pravdu tvoju.

Dómine lábia mea apéries: et os meum annuntiábit laudem tuam.

Gospode, otvorit ćeš usne moje, i usta moja naviještat će hvalu tvoju.

Quóniam si voluisses sacrificium, dedissem útique: holocáustis non delectaberis.

Jer da si hotio žrtvu, bio bih doista prikazao; žrtvama paljenicama ne ćeš se nasladivati.

Sacrificium Deo spiritus contribulátus: cor contritum, et humiliátum Deus non despícies.

Žrtva je Bogu duh skrušen; srca skrušena i poništena ne ćeš prezreti, o Bože.

Benigne fac Dómine in bona voluntate tua Sion: ut aedificéntur muri Jerúsalem.

Po dobroj volji tvojoj, Gospode, milostiv budi Sionu, da se podignu zidovi jerusalimski.

Tunc acceptábis sacrificium justitiae, oblatiónes, et holocáusta: tunc impónent super altáre tuum vitulos.

Tada ćeš primiti žrtvu pravde, prinose i paljenice; tada će metati na žrtvenik tvoj teoce.

Obećanje.

(Pokora volje.)

Idi duhom na Golgotu i stani pod križ! Spasitelj umire poradi tvojih grijeha. Želiš li umaći vječnoj smrti, tad valja da umreš grijehu i naklonosti na grijeh; moraš biti pripravan radije umrijeti nego opet svojevoljno i promišljeno sagriješiti: Radije umrijeti negoli se okaljati! „Kakva je korist čovjeku, ako sav svijet dobije, a duši svojoj naudi“ (Mat. 16, 26.). Kad čovjek ozdravi od teške bolesti, tad nije dosta da kaže: „Ne želim više biti bolestan“, već mora promisliti, zašto je obolio, i dobro pro-

mozgati, što mora činiti, da opet ne oboli. Tako i ti: a) promotri, što te je dosad na grijeb navodilo, zašto si pao, da se znaš unapredak čuvati. Zatvoriš li izvor, prestat će teći otrov; b) promisli, kakva sredstva moraš upotrijebiti, da se popraviš — češća ispovijed i pričest — štovanje Majke Božje — izvršivanje uputa ispovjednikovih; c) obnovi češće svoje odluke (jutrom) i bdij nad sobom, da se uvjeriš, da li držiš odluke (uvečer); d) marljivo se i pobožno moli, da ti Bog dade svijetla i jakosti za popravak. — Ne budeš li se molio, past ćeš možda već sutradan još dublje nego prije; e) vježbaj se u pregaranju — „kraljevstvo nebesko silu trpi, samo ga oni dobivaju, koji silu upotrebljavaju" (Mat. 11, 12.).

Molitva: S milošću Božjom obećavam, da ću se kloniti grijeha kao zmije, a zla društva kao kuge. Od grješne ću pogibli i prilike za grijeh bježati, kolikogod budem mogao. Ovo je obećanje za me tako ozbiljno, kao što ozbiljno želim u nebo doći. Dà, većma volim umrijeti nego opet sagriješiti. To obećanje upisujem u Tvoje božansko srce, a Isuse, da se ondje nikad više ne izbriše. Amen.

Priznanje grijeha.

(Pokora ustâ.)

Presv. je tijelo Isusovo s plačem Gospinim bilo ukopano. Nosi i ti svoje grijehe oplakujući ih u grob — ispovjedivši ih iskreno. Jednom dobro ispovjeđeni grijesi ne oživljuju više ni u ovom ni u budućem životu. Za ovaj ti svijet jamči službena tajna, koju je svećenik dužan čuvati, za druži ti svijet jamči oproštenje, što ti je Bog dao.

Ispovijedaj svoje grijehe iskreno, bez velike bojazni, otvoreno, nemoj zatajati nijednoga grijeha, ni broja, ni nužnih prilika! Slàgati svećeniku u ovom slučaju znači slàgati Duhu Svetomu. A kako kazni Bog laž Duhu Svetomu, vidiš na Ananiji i Safiri — naglom smrću (Dj. Ap. 5, 5.). Grijehe, koji ti u ispovijedi otkriješ, pokriva Bog za svu vječnost; a one grijehe, koje zatajiš pred svećenikom, koji mora o njima kao grob šutjeti, očitovat će Bog na sudnjem danu pred cijelim svijetom. Za grijehe, za koje se u ispovijedi sam tužiš, ne ćeš morati nikad više odgovarati ni na posebnom ni na općenitom sudu. Stid poradi grijeha uzmi kao pokoru poradi neposlušnosti, kojom si prekršio Božje zapovijedi. Iskreno je priznanje grijeha znak po-

niznosti, a „poniznomu daje Bog svoju milost“ (Jak. 4, 6.). Ne boj se svećenika! On je u ispovijedaonici zamjenik Božjega milosrđa; on se raduje, kad se spase koja duša, raduje se, što te može s Bogom izmiriti; a napokon i on je samo slab čovjek. A oboje potiče svećenika, da bude prema tebi blag i da te sažaljava. Ispovjednik ti je najbolji prijatelj na svijetu, nesamo prijatelj tvojega imanja kao mnogi drugi, već i prijatelj tvoje duše, koju on u Isusu vrlo ljubi. Zato mu se sasvim povjeri!

Zadovoljština.

Pokora činom.)

Zaista ustade Gospodin iz groba; nema Ga više ovdje (Mat. 28, 6.). Ispunila se riječ prorokova: „Grob će mu biti slavan“ (Is. 11, 10.). — To isto vrijedi o tebi poslije dobre sv. ispovijedi: On je uskrsnuo iz groba grijeha. Grijeha više nema, uništeni su, izbrisani iz zadužnice. Grob će biti slavan. Novi, božanski život struji dušom. Uskrsni se mir, uskrsno se veselje uselilo u dušu. Novim, boljim, Bogu milim životom moraš živjeti (Rim. 6, 4.).

1. Naravna zadovoljština. Ako si uzeo tuđe dobro nepravednim načinom, vrati

ga; ako si naudio glasu bližnjega ogovorom ili klevetom ili smutnjom, to gleđaj, da odatle nastalu štetu prema silama naknadiš.

2. Sakramentalna zadovoljština. Svećenik ti je dao pokoru, da umanjiš zaslužene vremenite kazni. Izvrši jo dobro i točno, ako je moguće, odmah poslije ispovijedi, ili barem prije sv. pričesti, da možda poslije ne zaboraviš.

3. Svojevoljna pokora. Sakramentalnoj zadovoljštini dodaj još i druga, slobodno izabrana dobra djela: molitve s oprostima; prikaži u tu svrhu svoje trpnje — napose pri nauci, odricanja i brige cijeloga života. Isus te je očistio od gube grijeha, zahvali Mu zato na milosti, da ne bi i tebi kao ozdravljenim gubavcima, od kojih se samo jedan došao zahvaliti, mogao prigovoriti: „Ne iscijeliše li se desetorica? Gdje su dakle devetorica?“ (Luk. 17, 17.).

Zahvala.

Preslatki Isuse! Od srca Ti zahvaljujem na velikom milosrđu, što si mi ga sad pokazao. Odsad Ti želim vjerno i ustrajno služiti, neprestano po Tvojim zapovjedima živjeti i radije umrijeti, nego Te opet hotimice uvrije-

diti. Daj mi milosti, da i izvršim ovu svoju odluku. Amen.

Predobri Isuse! Blagoslovi moj razum, da nestane iz njega svih zlih i beskorisnih misli, a da u nj dođu samo dobre misli, svete i pobožne želje.

Blagoslovi moje srce, da mi se napuni božanskom ljubavi i svim onim svetim čuvstvima, kojih je puno Tvoje presv. Srce.

Blagoslovi moju volju, da se u svemu podudara s Tvojom, a da se opre svijetu i đavlu!

Blagoslovi moje tijelo i sva moja sjetila, da budu čista i posvećena i da unapredak ne budu više oruđe grijeha, već oruđe za pokoru i dobra djela. Amen.

* * *

Pomisli, da Isus sada stoji pred tobom te ti govori, da te opomene na ustrajnost:

„Eto zdrav si, ne griješi više, da ti se ne dogodi što gore“ (Iv. 5, 14.), jer grješnike goni zlo (Priče 13, 21.). Nspravednici ne će imati kraljevstva Božjega (I. Kor. 6, 9.)- Njima je dio u jezeru, što gori ognjem i sumporom (Otkr. 21, 8.). O kako je strašno upasti u ruke Boga živoga (Hebr. 10, 31.). O sinko, smiluj se

duši svojoj (Crkv. 30, 24.). Što koristi čovjeku, ako sav svijet dobije, a dušu svoju pogubi (Mat. 16, 26.). U sve dane života svoga imaj Boga u pameti i čuvaj se, da ne pristaneš kadgod na grijeh (Tob. 4, 6.). Jer je bolje umrijeti nego griješiti pred licem Gospodnjim (Isp. Dan. 13, 23.). — Idi s mirom (Luk. 8, 48.).

Sveta pričest.

Što je sveta pričest?

1. Što kaže sv. Pismo o sv. pričesti? Poslije čudnovatoga umnoženja kruha obeća Spasitelj nazočnom puku, da će mu dati Svoje tijelo uistinu za jelo, a svoju krv uistinu za piće: „Ja sam hljeb živi, koji siđoh s neba. Koji jede od ovoga hljeba, živjet će uvijek: i hljeb, koji ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta“ (Iv. 6, 51.—53.). Neki se Židovi smutiše na te riječi i rekoše: „Kako može ovaj dati nama tijelo svoje da jedemo“ (Iv. 6, 53.). Isus ne poreče svojih riječi niti reče, da su Ga Židovi krivo razumjeli, nego ponovi Svoje obećanje i reče: „Tijelo je moje uistinu jelo, a moja krv uistinu piće“ (Iv. 6, 55.) Kad su se nato neki od učenika stali smućivati i govoriti: „Ovo je tvrda besjeda, i tko je može slu-

šati" (Iv. 6, 66.), otpusti ih. Isus iz Svojega društva, ali ne promijeni nijedne Svoje riječi, kao što kaže sv. Pismo! „Ove su riječi istinite Božje" (Otkr. 19, 9.). Na posljednjoj se večeri imalo ispuniti Isusovo obećanje, kad je Isus uzeo kruh u Svoje svete ruke i rekao: „Ovo je tijelo moje" (Mark. 14, 22.), a potom kalež s vinom govoreći: „Ovo je krv moja" (Mark. 14, 24.). Je li mogao Bog-čovjek jasnije reći? Mogu li se te riječi drugačije razumjeti, nego što ih razumijeva katolička Crkva? Isus kaže: „Koji jede moje tijelo i pije moju krv, ima život vječni: i ja ću ga uskrsnuti u posljednji dan" (Iv. 6, 54.). Kako bi mogli blagovati tijelo Njegovo i piti krv Njegovu, ako Isus nije uistinu nazočan u sv. pričesti?

2. **Što veli razum o sv. pričesti?** Dakako, da razumom ne možemo shvatiti toga sakramenta, a u tom se baš vidi, da ga ljudski razum nije ni izumio niti izmislio; jer razum ne može ništa izumjeti, što ne može shvatiti. Naš razum može za taj sakramenat naći samo slabe poredbe. Ne razumiješ, kako se može bit kruha i vina pretvoriti u bit tijela i krvi. Ali um nalazi slično nešto u pretvaranju jela u krv ljudsku pri probavljanju. — Ne shvataš,

kako je jedan Isus u presv. oltarskom sakramentu u isti čas nazočan na mnogo mjesta kao Bog i čovjek. A gle! Ti govoriš. Tvoja je riječ jedan glas, a ipak dolazi u uši mnogima. Sunce je samo jedno, a ipak se odbija u hiljadama rosnih kapi. — Ne možeš shvatiti, kako mogu ostati oblik, boja i okus kruha i vina, a bit njihova prelazi u bit tijela i krvi Isusove. A eto geolozi su našli u zemlji okamenjena drveća i životinja, koji još imaju oblik i boju drveta i životinje, premda se bit pretvorila u ugljen i kamen. — Ovdje vrijedi više nego igdje: „Blago onima, koji ne vidješe i vjerovaše" (Iv. 20, 29.).

3. **Što kaže ljudsko srce o sv. pričesti?** Ljudski je rod sačuvao blaženu uspomenu na povjerljivo općenje s Bogom u raju. Ta je uspomena to življa, što teže trpi ljudski rod od posljedica istočnog grijeha. Ta težnja — biti s Bogom — tako se duboko zasjekla u ljudsko srce, da je nijesu mogle ni najteže zablude uma i srca iščupati. Kad poganski Grci svoje olimpske bogove približuju slikajući ih, a Germani stavljajući ih u svoje šume, kad su gotovo svi pogani preko proroštvâ i misterija htjeli povjerljivo općiti s bogovima, kad napokon i moderni duh hoće u svakoj slici svoje

mašte vidjeti božanstvo, nije li to izraz stare težnje za Božjom blizinom, koju je sv. Augustin izrekao u riječima: „Za Sebe si nas, o Bože, stvorio; i zato je nemirno srce naše, dok se ne smiri u Tebi."[1]) — Dă, dok se u Tebi ne smiri! Koja vjera dovodi tako do toga smirenja kao katolička? Kojem je narodu Bog tako blizu, kao što je po sv. pričesti katolicima? Srce i dušu smiješ, o katolički mladiću, staviti na srce i dušu vječne Riječi, koja je čovjekom postala; to je sreća, za koju bi nam zavidjeli i anđeli, kad bi mogli biti zavidni.

Kako treba da se pričešćuješ?

1. **Pričešćuj se rado!** I tvoj Spasitelj dolazi k tebi rado. „Vrlo sam želio da ovu pashu jedem s vama" (Luk. 22, 15.). Isus nije naredio presv. oltarski sakramenat samo zato, da bude izložen u zlatnoj pokaznici ili da bude zatvoren u svetohraništu; pravi je i posljednji stan svake hostije ljudsko srce.

2. **Pričešćuj se često** ne samo onda, kad to traže pravila i kad te na to tjeraju. Ili ćeš možda nastojati da se izbaviš i te dužnosti? Kad čovjek nema teka za jelo, znak je, da mu

[1]) Isp. I. 1.

je želudac pokvaren; tako i duša, koja može kroz više mjeseci biti bez hrane života, mora biti bolesna. „Gnusna joj je ta sveta hrana, jer sjedi na vratima smrti (Isp. Ps. 106, 18.). U običnom životu imaju prijatelji običaj, da se pozivaju na gozbu u svečane dane. I ti nastoj, da ti ne prođe nijedna svetkovina, a da ne pozoveš k sebi svoga najboljeg prijatelja, Isusa u sv. pričesti! — Naš sv. Otac papa želi vruće, da Ga primaš svakim danom[1]), jer ti je

[1]) Sv. Otac papa Pijo X. u svojoj brizi i revnosti izrazio je vruću želju, da bi kršćanski puk što češće pa i svaki dan pristupao k stolu Gospodnjem i postao dionikom obilnih plodova svete pričesti. Njegovim je odobrenjem sveta kongregacija Sabora odredila i proglasila ovo, što slijedi:

1. Česta i svagdanja pričest, jer je Hrist Gospodin i katolička Crkva tako vruće želi, neka je na volju svim kršćanima svakoga sloja i staleža tako, da se nitko, koji je u stanju milosti ter s pravom i pobožnom namjerom pristupa k stolu Gospodnjem, ne može od njega odbiti.

2. Prava pak namjera stoji u tom, da onaj, koji pristupa k stolu Gospodnjem, ne čini to

sv. pričest potrebna, da se možeš oprijeti napastima, da ohladiš vatru strasti i da ojačaš u dobru. — No ti možda prigovaraš: „Što će reći prijatelji i drugovi, kad budu vidjeli, da idem tako često na sv. pričest?“ Katolički đače, ne boj se cvrkuta ptice, koja te hoće odvratiti od toga drveta života. Boj se jedino

---

iz navade i taštine ili iz ljudskih obzira, već jer hoće da udovolji volji Božjoj, da se s Bogom u ljubavi što uže sjedini i da tim božanskim lijekom pomogne svojoj slaboći i nemoći.

3. Premda vrlo dolikuje, da oni, koji se često i svaki dan pričešćuju, budu prosti od lakih grijeha — barem od posve promišljenih — i od naklonosti na njih, ipak je dosta, da su bez teškoga grijeha i s odlukom, da ne će više unapredak griješiti; ako imaju u duši tu iskrenu odluku, nije moguće, da primajući svaki dan sv. pričest, malo pomalo ne oslobode se i naklonosti na njih.

4. Sakramenti novoga Zavjeta zacijelo svaki put dijele milost, kad im sami ne stavljamo zapreke, ali ipak to veću, što smo bolje pripravljeni; stoga se treba pomljivo pripraviti za sv. pričest i dolično se zahvaliti iza sv. pričesti, svaki prema silama, staležu i službi.

Boga i svoje savjesti! — „No ja nijesam vrijedan da tako često idem na sv. pričest?“ — Hm, pa kad ćeš biti vrijedan? Dok još više sagriješiš? Tā sveta te pričest čini svaki puta vrijednijim i krjeposnijim, a što se manje pričešćuješ, to ćeš manje biti vrijedan.

3. **Pričešćuj se dobro!** Crkva traži od svećenika, kad prikazuje sv. misu, dvostruku

---

5. Da vjernici usprimaju čestu i svagdanju sv. pričest s većom razboritosti i s obilnijom zaslugom, od potrebe je savjet ispovjednikov. Neka ipak ispovjednici ne brane česte i svagdanje pričesti nikomu, tko je u milosti Božjoj te pristupa k sv. pričesti s pravom namjerom.

6. Kako je pak jasno, da nas često ili svagdanje primanje sv. pričesti sve više združuje s Hristom, život duhovni sve više oživljava, dušu sve obilnije krepostima resi i pruža joj sigurniji zalog vječnoga blaženstva, stoga neka župnici, ispovjednici i propovjednici po prokušanoj nauci rimskog katehizma (Dio II. pogl. IV. br. 60.) potiču kršćanski puk čestim opomenama i golemom revnošću na ovu tako pobožnu i spasonosnu navadu.

(Iz dekreta sv. Kongreg. Sabora od 20. prosinca 1905.)

pripravu: dalju i bližu. Tako je i tebi, kad ideš na sv. pričest, nužna ta dvostruka priprava.

Kao dalja priprava smatra se sv. ispovijed, u kojoj valja da dušu očistiš od svih barem smrtnih grijeha. Sa smrtnim bi se grijehom na duši nedostojno pričestio, a „koji nedostojno jede ovaj hljeb ili pije čašu Gospodnju, kriv je tijelu i krvi Gospodnjoj“ (I. Kor. 11, 27). O mladiću! Samo se čuvaj nedostojne, svetogrdne pričesti! Mors est malis! Sjeti se na Judu i na njegov svršetak! Sancta sancte! —

Bliža priprava stoji u tom, da pobudiš kreposne čine. Priprava je mjerilo ploda i koristi sv. pričesti. Sv. se Alojzije pričešćivao svake nedjelje. Prva se tri dana u nedjelji pripravljao za novu sv. pričest. Kako ti radiš? Posljednja misao prije nego što zaspiš uoči sv. pričesti, neka ti bude upravljena na uzvišenoga gosta, koga očekuješ, i prva misao onoga jutra neka se oko njega kreće! — Sabrano idi u crkvu a ne igrajući se i razgovarajući! — Za najbližu pripravu moli polako, razmišljajući ove ili misne molitve, ili — što je bolje — pusti u sabranosti da ti duša i srce govori i sprema dostojan stan Spasitelju svome kako najbolje zna i može.

Molitve prije svete pričesti.

Svemogući, vječni Bože, evo ja najnevredniji grješnik pristupam k sakramentu jedinorođenoga Sina Tvojega, Gospodina našega Isusa Hrista. Pristupam kao bolesnik k liječniku života, kao nečist k izvoru milosrđa, kao slijepac k svijetlu vječnoga sjaja, kao siromah i bijednik ka Gospodaru neba i zemlje, kao nag Kralju slave. Zato molim obilje neizmjerne Tvoje podatljivosti, da izliječiš slabost moju, opereš nečistoću, rasvijetliš sljepoću, obogatiš siromaštvo, obućeš golotinju: da kruh anđeoski, Kralja kraljeva, Gospodara gospodara, primim s tolikim štovanjem i poniznošću, s tolikim skrušenjem i pobožnošću, s tolikom čistoćom i vjerom, s takvom odlukom i nakanom, kao što je potrebno za spasenje duše moje!

Daj mi, Gospodine, da primim nesamo sakramenat tijela i krvi Gospodnje nego i unutrašnju jakost i moć sakramenta. O preblagi Bože, daj mi, da tijelo jedinorođenoga Sina Tvoga, Gospodina našega Isusa Hrista, što ga je uzeo od Djevice Marije, tako primim, da budem dostojan utijeliti se Njegovu otajstvenom tijelu i ubrojiti se među ude Njegove! O preljubljeni Oče, daj mi, da predragoga

Sina Tvoga, koga ću sada na putu skrivena primiti, jednom otkrivena lica uvijek promatram. Koji s Tobom živi i kraljuje u sve vijeke vijekova. Amen.

(Sv. Toma Akvinski.)

Božanski Spasitelju, Isuse Hriste! Ti si ovdje u presvetom oltarskom sakramentu uistinu, zbilja i bivstveno – cio i živ — s božanstvom i čovječanstvom nazočan. Ti si sam, vječna Istino, nad kruhom i vinom na usta Svojega zamjenika izrekao riječi: „Ovo je tijelo moje, ovo je krv moja." — 1. Vjera: Ja vjerujem u Tvoju ličnu nazočnost u ovom otajstvu čvršće, nego kad bih Te tjelesnim očima vidio. Jer me oči mogu varati, ali ne Tvoja vječna, istinita riječ. — 2. Začuđenje: Ja Te priznajem svojim najvećim gospodarom, najboljim Ocem i svemogućim Bogom. Kako se čudnovato baš u ovom otajstvu pokazuje Tvoja svemoć, dobrota i mudrost! O moj Gospodine i Bože! Kako se duboko ponizuješ, da uz nas možeš ostati u sve dane do konca svijeta! – 3. Klanjanje: U zajednici sa svetim anđelima, koji Te na oltaru okružuju, s Marijom, njihovom slavnom kraljicom, Tvojom djevičanskom majkom, pristupam k Tvojemu stolu, klanjam Ti se, o Kralju

neba i zemlje! – 4. Poniženje: Ali kako se usuđujem, da Te blagujem ili da Ti se u zajednici sa svetima klanjam? Ah, ja sam grješan čovjek, koga je Tvoje svemogućstvo iz ništa stvorilo, koji je nebrojeno puta upotrebljavao na zlo Tvoju dobrotu, koji je često Tvoju pravednost iskušavao. Trebalo bi, da trpim u paklu, mjesto što pred Tvojim licem klečim! – 5. Kajanje: Jedno me hrabri, a to je riječ prorokova: „Srca skrušena i poništena ne odbacuješ, Bože" (Ps. 50.). Dođi mi dakle, Isuse, iz Svoga svetohraništa s milošću savršenoga pokajanja! — Ja znam, Bože, da si Ti neizmjerno moćan, lijep i svet, Ti si neiskazano dobar. Ti me ljubiš vječnom ljubavi. Bilo je od mene izvanredno ludo i nezahvalno, što sam se protivio Tvojoj svetoj volji. Ja se kajem za to od srca. — Oprosti mi, Isuse, Ti najveće dobro! Budi milostiv mojoj bijednoj duši i operi me Svojom krvlju! Božanski Spasitelju Isuse Hriste! Ti si sam rekao: „Ne treba zdravim liječnika već bolesnima." — Ti si došao i zato si u ovom presv. oltarskom sakramentu nazočan, da pozoveš grješnike i spaseš ih. Zato i želiš, da k Tebi dođemo i blagujemo Te: „Uzmite i jedite, ovo je tijelo moje." — 6. Ufanje! Ja se ufam

u Tvoje neizmjerno milosrđe i beskrajnu dobrotu, koju mi želiš osobito u ovom čudnovatom otajstvu pokazati. Bezdan će Tvoga milosrđa ispuniti bezdan mojega siromaštva. — 7. Pouzdanje: Ne kao da sam to ičim zaslužio, da se s Tobom sjedinim, nego uzdajući se u Tvoju blagost približujem Ti se, Isuse! Ja se uzdam poradi svoje djetinje baštine, jer si Ti moj Otac, uzdam se poradi neizmjernih zasluga Isusa Hrista, poradi Duha Svetoga, koji nam je dan. — 8. Čežnja: U pustoj, besputnoj i suhoj zemlji čeznem za Tobom, o Izvore života, kao što čezne dijete za očevim srcem, kao umirući za životom. Čim se, osim Tobom, mogu zadovoljiti? — 9. Molba: Dođi, o Isuse! O Gospodine, dođi! Isuse Hriste, usliši me! Gospodine, ne kasni! O Marijo, sjedini me sa Svojim božanskim Djetetom! Sveti Josipe, moli za me! Sveti anđele čuvaru, pripravi Gospodinu put u moju dušu! — 10. Iščekivanje: Već Te čeka moja duša i tijelo, Gospodine! Moja se unutrašnjost pred Tobom otvora! Uzmi je i raspolaži njom po Svojoj božanskoj volji!

Sada pristupi k oltaru! Drži ruke sklopljene na prsima, a s njima uzdigni srce k Bogu u nebo! Ili želiš možda pripadati onim dacima

bez vjere i poštenja, koji nastoje, da što nemarnije pristupe k stolu Gospodnjem?

Obori oči, da se lakše sašuvaš od rastresenosti u tom svetom času. Mojsije je pače i lice pokrio, kad je imao Boga vidjeti (II. Mojs. 3, 6.). — Došavši k oltaru:

Pobožno poklekni za znak dubokoga poštovanja pred bliskim Božanstvom! Nije li Ilija pao na koljena, kad mu je Bog na goru Karmel sišao? (III. Kralj. 18.).

Klekni na stepenicu i pokloni se Bogu poput mudraca s istoka, koji su se došli pokloniti Spasitelju (Mat. 2, 11.). i reci pun žive vjere: „Ti si Hrist, Sin Boga živoga" (Mat. 16, 16.).

Prikloni glavu u znak svoje nevrijednosti i poniznosti! Sad stojiš pred duhovnim brdom Sinajem, kome se Israelci nijesu usudili ni približiti. Zato se približi k stolu Gospodnjem u svetoj poniznosti! Moli: „Ispovijedam se Bogu svemogućemu" s onim dubokim priznanjem i žalošću za svoje grijehe „moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh. — Gospodine, nijesam vrijedan, da uđeš pod krov moj, nego reci samo riječ, i ozdravit će duša moja". —

Podigni glavu, kad ti se približi svećenik sa sv. hostijom, kao da čuješ glas Isusov: „Gle-

dajte i podignite glave svoje, jer se približuje izbavljenje vaše" (Luk. 21, 28.).

„Otvori usta i jedi, što ti dajem" zapovjedi Bog proroku (Esek. 2, 8.). Bio je to valjak s pismom, na kom su stajale Božje prijetnje; a kad je prorok jeo, osjetio je u ustima kao slast meda.

Stavi jezik na donju usnu i primi s velikom ljubavlju, pun vjere slatku manu, tijelo Gospodinovo. Moli u srcu: „Isuse, za Tebe živim, Isuse, za Tebe umirem, Isuse, Tvoj sam živ i mrtav! Amen."

Poslije sv. pričesti.

Čuvaj se rastresenosti i svjetskih misli. Ja i moj Isus — to neka ti je sad temeljna misao. Opći sa svojim Bogom, što možeš povjerljivije! Govori Isusu kao dijete ocu, kao prijatelj prijatelju, kao učenik učitelju, kao siromah dobroćincu! Isus stoluje u tvom srcu kao na prijestolju milosti i dovikuje ti: „Što hoćeš da ti učinim" (Luk. 18, 41.). Prinesi Mu sad sve molbe, želje i potrebe! Govori s Jakobom: „Ne ću Te pustiti, dok me ne blagosloviš" (I. Mojs. 32, 26.). Budi uvjeren, da ćeš biti uslišan, ako je to dobro za tvoju dušu i tijelo. Svakako ćeš primiti obilje milosti,

jer božansko Veličanstvo plaća Svoj stan kraljevski. Zahvali Bogu, što se k tebi svratio! Božanski je Spasitelj poslije naređenja presv. oltarskog sakramenta zapjevao zahvalnicu, da i „mi tako činimo" (Sv. Ivan Zlat.). Mladić, koji bez zahvale ide iz crkve, nalik je na Judu, o kom čitamo: „Uzevši zalogaj odmah iziđe; a . . . . . ." (Iv. 13, 30.).

O sveta gozbo, na kojoj se Hrist prima, čini se spomen muke Njegove, um se napunja milosti, i buduće se slave nama zalog daje, budući da nam je On rekao: „Koji blaguje tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni, i ja ću ga uskrsnuti u posljednji dan".

Dušo Hristova, posveti me!
Tijelo Hristovo, spasi me.
Krvi Hristova, napoj me.
Vodo iz prsi Hristovih, operi me.
Muko Hristova, okrijepi me.
O dobri Isuse, usliši me.
Među rane Svoje, sakrij me.
Ne dopusti, da se odijelim od Tebe
Od neprijatelja pakosnoga brani me.
Na čas smrti moje zovni me.
I zapovjedi mi da dođem k Tebi,
Da Te sa Svetima Tvojim hvalim
U vijeke vijekova. Amen.

(Sv. Ignacije. Oprost od 300 dana. Poslije sv. pričesti 7 godina. Potpun oprost jedamput na mjesec, tko svaki dan moli.)

Gospodine Isuse, daj da spoznam Tebe,
Da ne želim drugo osim Tebe;
Da mrzim na se, a ljubim Tebe;
Štogod budem radio, neka je poradi Tebe;
Da ponizujem sebe, a uzvisujem Tebe;
Da se odričem sebe, a živim za Tebe;
Štogod mi došlo, da primam od Tebe;
Da proganjam sebe, a slijedim Tebe;
I da uvijek želim slijediti Tebe;
Da bježim od sebe, a utječem se k Tebi;
Da se bojim za sebe, a da se bojim Tebe;
Da se ne pouzdajem u sebe, a ufam se u Tebe;
Da ni za što ne marim osim za Tebe;
Zovni me, da vidim Tebe,
Da budem dostojan obrane od Tebe;
Da budem među izabranima od Tebe;
Bit ću poslušan poradi Tebe.
Pogledaj na me, da ljubim Tebe —
I da navijek uživam uz Tebe!

(Oprost 50 dana.) *(Sv. Augustin.)*

Božanski Spasitelju, Isuse Hriste! Ti si me ljubio vječnom ljubavi i zato si se poradi mene predao smrti. Tvoja je goruća želja, da

ja u Tvojoj ljubavi ostanem, kao što Ti ostaješ u Ocu a Otac u Tebi. — 1. Pozdrav: Dobro došao, Isuse! Blagoslovljen, koji si k meni došao u ime Gospodnje: „Hosana na visini!“ — 2. Ljubav: Ljubim Te, najkrasniji među djecom ljudskom, najbolji prijatelju i dobročinče, najmilije i najveće dobro! Poradi Tebe ljubit ću sve ljude, prijatelje i neprijatelje kao samoga sebe. — Želio bih Te ljubiti, kako Te ljube Tvoji anđeli i serafini, dă, kako Te ljubi Tvoja premila majka Marija, sveti Josip i svi sveci. O kad bih imao ljubav sviju u svom hladnom i bijednom srcu! Ja bih Te rado onako ljubio, kako Ti želiš, da Te ljubim! — 3. Radost: Kako se radujem, što me toliko ljubiš, da si lično htio k meni doći te nijesi prezreo bijednoga stana mojega; isto se tako radujem, što si Ti u nebu neizmjerno, savršeno blažen i što uživaš svu slavu! — 4. Samilost: Od srca mi je žao, što Te na zemlji, osobito u presv. oltarskom sakramentu mnogo puta vrijeđaju — i to baš oni, koje Ti toliko ljubiš. — 5. Predanje samoga sebe: Evo, Gospodine, predajem Ti svoje srce, svoju pamet, svoj razum, svoje osjećaje, svoju slobodnu volju, cijelo svoje biće i življenje. Očisti mi srce, rasvijetli razum,

krijepi volju! — 6. Prikazanje: Presveto Trojstvo! Sad imam dar Tvoga veličanstva dostojan, Tvoga jedinorođenoga Sina Isusa. Uzmi ga iz moga srca, da Te mjesto mene hvali, svake hvale dostojno Trojstvo; dă Ti mjesto mene zahvali, izvore svakoga blagoslova; dă Ti mjesto mene zadovolji, presveto Trojstvo; dă Ti se mjesto mene moli, predobro Trojstvo! — 7. Žahvala: Primi moju slabu zahvalu u zajednici sa zahvalom Svoje presvete majke Marije:

Magnificat — Veliča.

Magnificat anima mea Dominum:	Veliča duša moja Gospoda.
Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.	I obradova se duh moj u Bogu spasitelju mojemu.
Quia respexit humilitatem ancillae suae: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.	Što pogleda na poniznost službenice svoje; jer gle, odsad će me zvati blaženom svi naraštaji.
Quia fecit mihi magna qui potens est: et sanctum nomen eius.	Što mi učini velike stvari onaj; koji je silan, i sveto ime njegovo.
Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum.	I milosrđe njegovo od koljena do koljena onima, koji ga se boje.
Fecit optentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.	Učini silu rukom svojom: razasu ohole u mislima srca njihova.
Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles.	Zbaci silne s prijestolja, a podiže ponizne.
Esurientes implevit bonis: et divites dimisit inanes.	Gladne napuni dobrima, a bogate otpusti prazne.
Suscepit Israël puerum suum, recordatus misericordiae suae.	Primi Israela slugu svojega opomenuvši se milosrđa svoga.
Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham, et semini eius in saecula.	Kao što govori ocima našim, Abrahamu i sjemenu njegovu do vijeka.
Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.	Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu.
Sicut erat in principio, et nunc, et semper, et in saecula saeculorum. Amen.	Kako bijaše u početku, tako sada i vazda i u vijeke vijekova. Amen.

Molitva sv. Tome Akvinskoga.

Zahvaljujem Ti, Gospode sveti, Oče svemogući, vječni Bože, što si udostojao mene nevrijednoga slugu Svoga nahraniti dragocjenim Tijelom i Krvlju Sina Svoga, Gospodina našega Isusa Hrista, ne poradi zasluga mojih, već jedino iz milosrđa Svoga. Molim Te, da mi ova sveta pričest ne bude jednom optužba

za kazan, već spasonosno jamstvo oproštenja. Neka mi bude oružje vjere i štit dobre volje! Neka uništi moje pogrješke, istrijebi požude i pohote, neka mi umnoži ljubav i strpljivost, poniznost i poslušnost i obogati sve kreposti! Neka me hrabro brani protiv zasjeda svih neprijatelja vidljivih i nevidljivih, neka potpuno smiri moja tjelesna i duševna ganuća, neka me čvrsto sveže s Tobom jedinim i pravim Bogom, te me dovede do sretnoga svršetka. Molim Te, da udostojiš privesti mene grješnika k onoj neiskazanoj gozbi, gdje si Ti sa Sinom Svojim i Duhom Svetim istinito svijetlo, punina dobara, vječna radost, svršena ugodnost i potpuna sreća svetima Svojim. Po istom Hristu Gospodinu našemu. Amen.

Molitva sv. Bonaventure.

Probodi, preslatki Gospodine Isuse Hriste, prenježnom i prespasonosnom ranom Svoje ljubavi unutrašnjost duše moje — istinitom, vedrom i apostolskom ljubavlju, da moja duša vene i rastapa se od ljubavi i želje za Tobom, da žudi za Tobom i šatorima Tvojim, da se želi izbaviti iz tijela i biti s Tobom. Daj, da mi duša gladuje za Tobom, kruhom anđeoskim okrepom svetih duša, kruhom našim svakidašnjim

nadnaravnim, koji je nada sve sladak i tečan i u kome je sva slast; da uvijek gladuje za Tobom, koga žele anđeli gledati, da Te uvijek srce moje blaguje, i da se ugodnom slasti Tvojom napuni unutrašnjost duše moje: da uvijek žeđa za Tobom, izvorom života, izvorom mudrosti i znanja, izvorom vječnog svijetla, bujicom naslade, bogatstvom kuće Božje: da za Tobom uvijek ide, Tebe traži, Tebe nalazi, k Tebi teži, k Tebi dolazi, o Tebi misli, o Tebi govori, i da sve radi na hvalu i slavu imena Tvoga ponizno i razborito, ljubezno i radosno, lako i oduševljeno, i ustrajno sve do kraja: da samo Ti budeš uvijek nada moja, sve pouzdanje moje, bogatstvo moje, naslada moja, ugodnost moja, radost moja, pokoj i smirenje moje, mir moj, nježnost moja, miris moj, slast moja, jelo moje, okrepa moja, utočište moje, pomoć moja, mudrost moja, dio moj, imanje moje, blago moje, za koje neka bude uvijek prikovana, pričvršćena i nepokolebljivo ukorijenjena duša i srce moje. Amen.

Molitve poslije svete pričest za sv. čistoću.

Isuse, Spasitelju moj, koji ljubiš čiste duše, čuvaj me, molim Te, sada i uvijek, da se ne podam grijehu, što bih ga poslije morao gorko

oplakivati; već mi podaj, te danomice napredujem u kreposti služeći Ti čistim srcem. Brani me od svih neprijatelja mojih, koji vrebaju na dušu i tijelo moje, da me zavedu. Zato Ti osobito izručam čistoću svoju; ne daj, da je ni mišlju ni riječju ni djelom ikada oskvrnem. Podaj mi milost, te budem poslušan svima, kojima se moram pokoravati. Daj, da spasem dušu svoju čineći uvijek i u svemu svetu volju Tvoju. Amen.

Sad obnovi osobite odluke, što si ih učinio pri sv. ispovijedi. Odredi po mogućnosti i vrijeme, kad ćeš opet doći na sv. pričest.

Oprosna ✝ molitva.

(Moli se pred križom.)

Evo ja, o dobri i preslatki Isuse, pred Tvojim se licem bacam na koljena i s najvećim Te žarom srca molim i zaklinjem: daj, utisni u moje srce živa čuvstva vjere, ufanja, i ljubavi, te pravu pokoru za moje grijehe, i najčvršću volju, da ih popravim; dok s velikim ganućem i žalošću Tvojih pet rana u sebi razmišljam i u duhu promatram imajući pred očima ono, što je već u Tvoja usta stavio prorok David o Tebi, o dobri Isuse: „Probodoše ruke moje i noge moje; prebrojiše sve kosti moje“ (Ps. 21, 17. 18.). Amen.

Petput „Oče naš“ i „Zdravo Marijo“ na nakanu sv. Oca pape. (Potpun oprost.)

Zaključna molitva.

Starac je Simeon cijeli svoj život želio, da vidi obećanoga Spasitelja. Kako je bio sretan, kad je na svojim rukama držao božansko Djetešce. Ti nosiš tó božansko Djetešce u srcu. Zapjevaj i ti sa Simeonom na koncu (Luk. 2.):

Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace.	Sad otpuštaš u miru slugu svoga, Gospode, po riječi svojoj.
Quia viderunt oculi mei salutare tuum.	Jer vidješe oči moje spasenje tvoje.
Quod parasti ante faciem omnium populorum.	Što si ga pripravio pred licem sviju naroda.
Lumen ad revelationem gentium et gloriam plebis tuae Israel. Gloria Patri . . .	Svijetlo, da rasvijeti pogane, i slavu naroda Tvojega, Israela. Slava Ocu i t. d.

Živi danas tako, da se iz tvoga vladanja mogu opaziti plodovi sv. pričesti! Kloni se raskalašenoga veselja i besmislenoga hodanja po ulicama. Vatra će se milosti i revnosti brzo

ugasiti, ako po sjetilima hladno svjetsko veselje dopre u srce. Osobito budi miroljubiv! Zabavi se popodne pobudnim čitanjem i pohodi, ako je moguće, još jednom presv. oltarski sakramenat.

Pričesni je dan vrlo zgodan, da u njem slobodno i bez predsuda promišljaš o izboru svojega staleža. U tom neka ti budu na ruku ovi reci:

Izbor staleža (zvanje).

„Faber est suae quisque fortunae — Svatko je kovač svoje sreće", piše poganin Salustije. U svijetu nema slučaja, sve biva pod utjecajem Božje providnosti i ljudskoga sudjelovanja. Kao što je svaki kamen, svaka biljka, svaka životinja dobila od Božje providnosti svoje točno određeno mjesto i svrhu u svijetu, tako je Bog svakomu pojedinom čovjeku na bojištu ovoga svijeta odredio službu, za to mu dao sposobnosti i nadnaravnih darova, da može nositi teret svoga zvanja, da se može ugnuti pogiblima zemaljskoga života i da može dospjeti do gledanja Boga. Posluša li čovjek taj poziv Božji, našao je svoju sreću. Oduševljenje i ljubav k svojem zvanju, napredak i blagoslov Božji prate ga na ovoj zemlji, a blaženstvo i mir nagrada mu je poslije smrti. No ostavi li od Boga mu određeno zvanje te potraži u drugom sreću, tad je nalik na vojničkog bjegunca koji gubi sve časti i vrline pravoga Isusova vojnika, proganja ga strah, neuspjeh i nezadovoljstvo na ovom svijetu, a na drugom pada u ruke strogoj pravdi Božjoj; nalik je na brzivlak, koji iskoči iz tračnica, pa se iskida i mnogo ljudi pobije. Koliko ih gori u paklu samo zato, što su ostavili onaj put u nebo, koji im je Bog odredio. A koliko su još milijuna ljudi povukli sa sobom u propast! Pogrješno izabrano zvanje redovito je gubitak svega. Alea jacta — kocka je pala!

Istina, moguće je, da tko sebi i u neodređenom zvanju nađe napokon mir srca i vječnu sreću, kao što je Ezav izgubivši pravo prvenaštva i posljednjega očinskog blagoslova ipak primio blagoslov od Isaka poradi mnogoga plača. No to je izuzetak u pravilu, ili plod suza kao kod Ezava, poslije mnogih gorkih iskustava i promjena.

Katolički đače! Shvataš li ti značenje teškog i punog odgovornosti i posljedica izbora staleža? Riječi „neka bude", što ih pri tom izboru izrekneš, određuju tok cijelomu tvom životu. Slaže li se to „neka bude" s Božjim

„neka bude“, onda je to blagoslov, što ga primaš u početku teškoga i dugog putovanja; ali ako je tvoj „neka bude“ posljedica tvrdoglavosti, strasti i predsuda, onda je možda taj „neka bude“ riječ prokletstva za vremenitost i vječnost.

Kad do dobroga izbora staleža stoji tvoja vječna i vremenita sreća, tad je najsvetija i najozbiljnija tvoja dužnost nastojati upoznati, koji je to stalež, u koji te Bog zove[1]).

1. **Obazri se na svoje djetinjstvo!** Već dijete zove neki otajstveni, unutrašnji glas u neki određeni stalež, napr. u svećenički stalež. Ugodno mu je biti blizu svećenika, u svojoj djetinjoj naivnosti oponaša svećeničke čine. Koje se svanje tebi u djetinjstvu najviše mililo? — Premda to dječje nagnuće ne može biti sigurni znak budućega zvanja, to ipak ima pravo, da se obazire na nj pri izboru staleža. Nažalost često nadglasa taj tihi poziv Božji

[1]) Tri su poglavita staleža: 1. svjetovni, 2. svećenički i 3. redovnički. Prvi sê osniva na obdržavanju Božjih zapovjedi, drugi na dostojnom vršenju božanskih tajni, a treći na obdržavanju evanđeoskih savjeta. Svi su ostali staleži tek stepeni ovih triju glavnih staleža.

vika mladenačkih strasti; lijepi idejal djetinjstva često padne u blato mladenačkih grijeha.

Obazri se na svoje dosadašnje vrijeme nauka i promotri svoje duševne i tjelesne sile! Već iz toga se dade često izvesti zvanje u stalež. Ispitaj svoje duševne moči, talente, svoja osobita nagnuća! Za svaki talenat moraš jednom dati račun. U kojem bi zvanju mogao najbolje upotrijebiti svoje talente? Ispitaj svoju dosadašnju težnju za krepostima, jakost svoje volje, svoje duševno stanje! Kako je s tvojom nevinošću i čistoćom? Možeš li se raskrstiti s grješnom navikom? Nije svako srce sposobno odrvati se pogiblima svakoga staleža, nositi terete svakoga zvanja.

„Ἄνθρωτε, σκέψαι πρῶτον, τί ἔστι
τὸ πρᾶγμα, εἶτα τὴν σαυτοῦ
φύσιν, τὶ δύνασαι βαστάσαι.“

opominje nas već stari grčki filozof (Epicur. III. 15, 9.).

2. **Promotri različite staleže oko sebe!** Nastoj jasno spoznati dužnosti, ugodnosti i teškoće svakoga pojedinoga staleža! Ne daj se zavesti izvanjskim, zavodljivim pojavama! Nemoj promatrati život samo, koliko na javu dolazi, zaviri malo i iza kulisa! Mnogi se poslije tuže: „Da sam to znao, ne bih ušao u

ovaj stalež. Kako sam se gorko razočarao!“ Čuvaj se prenagloga izbora staleža, već razmišljaj mirno, hladno i razborito! Već se mnogi mladić dao zavesti oduševljenjem na jedno lice ili za jedan način života. Ne odgađaj izbora za posljednji čas! Što se duže budeš pripravljao za svoje zvanje, to ćeš bolje u njemu moći raditi.

Baci pogled u vječnost! Provodio ti život u vojničkoj bluzi ili u reverendi, na katedri ili u redovničkoj ćeliji ili u liječničkoj sobi za primanje, svuda te veže vrhovni zakon: Ti moraš svom Bogu služiti, a čovječanstvu koristiti; moraš tako živjeti, da postigneš svoju konačnu vječnu sreću! „Ištite najprije kraljevstvo Božje i pravdu njegovu“ (Mat. 6, 33.). U kojem staležu misliš, da bi se mogao sa sposobnostima svoje duše i srca najlakše spasti? Ne daj se zavesti nadom na vremenitu sreću, na sjajan položaj, na lagodnost, uživanje, čast i slavu!

3. **Obazri se na svoje roditelje i pitaj ih za savjet!** Oni poznaju obiteljske prilike, tjelesne sile, tvoj duševni napredak, tvoj značaj i ćud. Poslušaj njihov savjet, ako nemaš ruzumnoga uzroka ne slijediti ga. „Blagoslov očev gradi djeci kuće“ (Crkv. 3, 11.).

Ali ako bi te roditelji poradi lakoumnosti, častoljublja i želje za uživanjem silili u koji stalež, za koji ti ne osjećaš volje, ili ako bi te iz nemarnosti i mržnje na Boga i Njegovu Crkvu htjeli odvratiti od višega poziva, tad se drži onih riječi sv. Pisma: „Više se valja pokoravati Bogu negoli ljudima“ (Dj. Ap. 5, 29.).

Pitaj za savjet i svoje učitelje (katehete)! Oni su kroz godine s tobom dijelili radost i žalost, zato će ti rado pomoći i pri izboru staleža.

Upitaj o tom i svog ispovjednika i duhovnoga vođu, komu otvoraš redovito svoje srce! On poznaje stanje tvoje duše; on ti sigurno samo najbolje želi.

Napokon se obrati Bogu! Ako poziv dolazi od Boga, tad je jasno, da bez Njega ne smiješ odlučiti, koji ćeš stalež izabrati. Zato često moli: „Gospode, što hoćeš da činim“ (Dj. Ap. 9, 6.). Moli se mnogo! Nikada ne-će na te više navaljivati neprijatelji tvoje duše: đavao, svijet i sebeljublje — nego u vrijeme izbiranja staleža, a osobito ako si odlučio biti svećenik ili redovnik. Svrši devetnicu na čast Duhu Sv., Duhu mudrosti i savjeta, na čast bl. Djevici Mariji, koja se zove „Majka

dobroga savjeta". Marljivo moli krunicu, idi na sv. misu; primaj češće sv. sakramente; ako je moguće, načini u to doba veliku ispovijed cijeloga života. Što je srce čistije, to će jasnije upoznati volju Božju. Svrši u svrhu dobrog izbora staleža šestnedjeljnu pobožnost sv. Alojziju! A učini, ako možeš, i duhovne vježbe! Ta poznata ti je božanska riječ: „Odvest ću je u samoću i govorit ću srcu njezinu" (Os. 2, 14.). Ako si pogodio stalež, onda budi čovjek! Budi stalan! Moli za milost ustrajnosti.

Molitva za izbor staleža.

Bože, Ti najbolje znadeš, na kojem ću putu najlakše po Tvojoj svetoj volji doći do cilja. Prosvijetli me, da upoznam, za koji si me stalež odredio i u kojem ću istinito koristiti ljudima! Daj mi jakosti, da očuvam svoju volju i sud slobodan od utjecaja zemaljskih varki i zlih strasti te da bez straha i veselo primim onaj stalež, za koji si me ti izabrao. Amen.

Dobra Majko moja i Majko Božja, sveti anđele čuvaru, i vi sveti zaštitnici mladeži, sveti imenjače, molite, da sretno izaberem stalež!

Duhovne vježbe.

„Velike su misli i mirno srce ono, za što se uvijek moramo Bogu moliti". Tako Goethe. No kako ćeš skupiti velikih misli i mirno srce? — Učini duhovne vježbe!

Što su duhovne vježbe? Prema isusovcu Kristofu Genelliju duhovne vježbe stoje u tom, da kršćanin u samoći, u Božjoj nazočnosti razmišlja o vječnim istinama, da u njihovu svijetlu ispita svoje duševno stanje u tu svrhu, da popravi ono, što je zlo, i da po tom dade svojem životu takav pravac, koji se Bogu najviše mili, a duši je najkorisniji. Tako se čovjek vraća sa svim svojim mišljenjem, osjećajima i težnjama opet u pravi odnos prema svom Bogu i stvoritelju.

1. **Za duhovnih se vježbi bavi duša razmišljanjem o vječnim istinama.** Ima li većih misli na zemlji od tih vječnih istina, koje ga na zemlji orijentiraju, koje mu s jedne strane pokazuju kao s nebotične visine izvor, značenje i zadaću zemaljskoga života, a s druge strane mu otvaraju pogled u budućnost i vječnost?

„Ne znam, odakle sam; živim, ali ne znam, dokle ću; idem, ali kamo ću?" — tako se tuži

pjesnik. Hoćeš li odgovor na ovo pitanje; a ti svrši duhovne vježbe! U određenom će ti se redu staviti pred oči vjerske i umne istine tako, da se sili njihovih izvoda ne ćeš moći oteti, a da ne rečeš sam sebi, da si ili luda ili posve propao čovjek. Tu ćeš naučiti, kako je uzvišena katolička vjera, kako je nuždan ćudoredni red u svijetu, kako je krasan krepostan život; tu ćeš se naučiti cijeniti i razumijevati sreću, što si katolikom.

2. **Pravo spoznanje samoga sebe** držalo se u Grčkoj najvećom mudrošću, — dakle i to pripada velikim mislima. Duhovne vježbe idu za spoznanjem samoga sebe. Dă, „spoznanje samoga sebe", ta bi se riječ mogla uzeti posve dobro kao motto duhovnih vježbi.

Na duhovnim vježbama ide sve za tim, da svaki točno upozna svoju unutrašnjost, da upozna sva nagnuća srca, želje i strasti. Neprestano se stavljaju pitanja: Kako je s tobom? Smiješ li ustrajati na dosadašnjem putu? Možda je nužno, da ga promijeniš? Što moraš okrenuti, što popraviti? Riječ Apostolova: „Već je čas, da ustanem od sna" (Rim. 13, 11.), bila je kao strijela mnogomu mladiću, koji se u svojoj nestalnosti i neiskusnosti dao vanjštinom zaslijepiti, te od drugova zavesti;

grom ga je prave zbilje probudio iz groba grijeha.

3. **Jasno je spoznanje životnoga poziva** također „velika misao", kojom se mora baviti mladić, jer se pri izboru staleža ne radi samo o sreći zemaljskoj već i o vječnoj. I to se pitanje najlakše rješava u duhovnim vježbama. U tihoj samoći lakše dopire do uha glas Božji, koji te zove u određeni stalež, negoli u svjetskoj buci. Osobito će ti razmatranje o „pozivu" staviti pred oči svijetle i tamne točke pojedinih staleža i tako ti olakšati izbor.

4. **Mirno srce** — to je jedno između najvećih dobara. Ali kako je malo mladenačkih srdaca, u kojima još nije djetinji mir poremećen navalom strasti, koje uznemiruju, muče i razdiru srce do temelja, a možda ga zatire i osjećaj krivnje, uništuje grižnja savjesti? Mnogi prerano dozreli pokvareni đaci mogu već u 15. godini uzdisati s jednim hrvatskim pjesnikom:

„Izmučen životom i vječitom sumnjom,
Klonuo sam pokraj mrtvih ideala."

Mladi prijatelju, koji žudiš za mirom, ostavi jednom za nekoliko dana svijet, skloni se u mirne trijemove kojega samostana, tamo ćeš

naći pravi Božji mir, kojega ti svijet ne može dati (Iv. 14, 27.). Tamo je izliječeno već mnogo otvorenih duševnih rana, tamo se već mnogi povratio životu i mladenačkoj jakosti. Ne misli, da su duhovne vježbe mučenje duše, kako govori nerazumni svijet. „Sveta mi je radost i oduševljenje ondje obuzelo dušu", piše jedan đak poslije duhovnih vježba. „Bili su to časovi puni tajanstvenosti, puni nebeskoga milja i radosti", piše drugi. „Nezaboravni su mi časovi duhovnih vježbi", veli treći. „Bili su to sigurno najljepši dani mojih praznika, dä, mojega života, i kad dođe jesen, opet ću se požuriti u samoću, i da budem dvostruko veseo, povest ću i svoje prijatelje nagovorivši ih, da idu sa mnom, da se sa mnom nauživaju sreće i mira, da vide, „kako je sladak Gospod" (Ps. 13, 9.).

Život s crkvenom godinom.

Crkvena godina nije drugo nego neprestani govor Spasiteljev cijelom ljudskom rodu: „Dođite k meni svi" (Mat. 11, 28.). Nije drugo nego neprestano ponavljanje povijesti našega spasenja, ne doduše kao što to biva u dramama i

oratorijima „sa živim slikama" bez snage i milosti, nego je to slavljenje velikih tajna u tu svrhu, da sve dublje upoznamo milosti spasenja, da ih sve življe osjećamo i njima se okoristimo za vječni život. Zato nam ne smiju pojedini blagdani prolaziti neopaženo, niti je dosta, da ih slavimo mirujući od posla i sudjelujući im samo izvanjskim načinom; oni valja da nam krijepe vjeru stavljajući nam pred oči glavne istine naše vjere; oni valja da duboko zasijeku u naš ćudoredni život stavljajući nam pred oči kreposni primjer Isusa i svetaca. Kršćanin, koji proživljuje crkvenu godinu duševno pospan i hladan, sličan je putniku, koji spava, dok se vozi kroz najkrasnije krajeve, koji putuje kroz zlatne poljane, a ne sluti, koliko blago gazi nogama.

Nemoj ti biti takav, katolički đače! Ti nauči sa svojom majkom sv. Crkvom dijeliti radost i žalost, za njezine se veće svetkovine s njom pripravljati, na njezinim gozbama sudjelovati primanjem sv. sakramenata, s njom izmoliti milosti; valja da s razumijevanjem i živom vjerom budeš kod njezinih obreda i blagoslova, molitava i pjesama. U tom je živom, rados-

nom sudjelovanju u životu Crkve praktično kršćanstvo!

Blagdani Gospodinovi.

Advenat.

Naše doba dobiva sve više poganski biljeg. Ti zato nastoj u adventu s onima u staro doba boljim Židovima i poganima probuditi čežnju za Spasiteljem i Njegovom milošću: „Rosite, nebesa, ozgo, i oblaci neka kaplju pravdom, neka se otvori zemlja i neka rodi spasenjem“ (Is. 45, 8.).

Marnim pohađanjem zornica i žarkim molitvama pripravi se na dolazak Spasiteljev u jaslice i u tvoje srce. Papa je Pijo VIII. dao velike oproste za devetnicu, koja se vrši kao priprava za Božić. Nekoliko je kratkih molitvica dosta, da se dobiju ti oprosti. Zar ti ne bi mogao svršiti te devetnice?

Molitva.

Punina je vremena nadošla i proroštva su se ispunila. Sveti nad Svetima je pomazan i Riječ je tijelom postala, da već jednom grijehu bude kraj, bezakonje prestane, a pravednost i blagi mir zavlada svim svijetom.

Tvoj bi dolazak, božanski Spasitelju, morao rastjerati tmine ovoga svijeta; ali zaslijepljeni ljudi ljubljahu više tminu nego svijetlo.

Ti si Emanuel, Bog s nama! Ti si, koji u presvetom oltarskom sakramentu među nama boraviš. Koliku Ti već zato zahvalnost i ljubav dugujemo? Ali dä, mi smo grješnici i to veliki grješnici, jer smo zabacili Tvoju ljubav. Poštedi nas, predobri Isuse, i odvrati od nas pravednu kazan, koju smo zaslužili! Usliši poniznu i skrušenu molitvu našu, da budemo dostojni, da dođeš među nas i da vazda boraviš s nama. Oh, kad bi Te svi ljudi spoznali, ljubili i Tebi se klanjali te vruće željeli, da ih obogatiš milostima Svoga dolaska. Amen.

Sveto božićno vrijeme.

Na Božić prikaži božanskom Djetetu svoje srce u jednoj sv. pričesti, po kojoj će se Spasitelj uistinu u tvojoj duši roditi. Klanjaj se s pastirima i mudracima božanskom Djetetu, raduj se Njegovu porodu s anđelima: Slava Bogu na visini i na zemlji mir ljudima dobre volje! Ljubi Ga kao svoga najboljega brata! Raskrsti se odlučno s grijehom te odsada živi samo s Isusom!

Božanskom Djetešcu.

Ljubljeni Isuse! Anđeli su Tvoje rođenje hvalospjevom naviještali, pastiri Ti se u smjernoj ljubavi klanjali. — O ljubavi neizmjerna, što Te je sklonula, da postaneš malenim djetetom, da uzmeš na Se čovječju narav! Zaista, o Isuse, što si Ti manji za mene postao, to je veća moja ljubav prema Tebi!

Ljubim Te, o slatko betlehemsko Djetešce, i činim najponiznijom ljubavlju zadovoljštinu za sve uvrede, koje moraš na zemlji podnositi. Oh, da imam srca svih ljudi, ja bih ih stavio zajedno s mojim kao žrtvu pred Tvoje jaslice.

Padam u najdubljoj poniznosti pred Tvoje jaslice i molim za oproštenje, milost i milosrđe za mene i za cijeli svijet. Spomeni se, o božansko Djetešce, da je po Tvom rođenju grijeh bio uništen, a mir ljudima donesen. Od siromašne spilje u Betlehemu pa sve do krvave Golgote bijaše Tvoj život žrtva, po kojoj se imao spasti grješni svijet. Zato molim, poradi neizmjernih zasluga Tvojih oprosti dug Svome puku i izbriši grijehe njihove! — Obrati, o preljubezni Spasitelju, iz jaslica Svoje blago lice k nama, da živimo i da Te po sve vijeke slavimo. Amen.

Bogojavljenje.

Ova je svetkovina jedna od najvećih u crkvenoj godini i zato je uistinu „kraljevska svetkovina Hristova“. Dok su se na Božić klanjali Isusu Židovi, danas dođoše svi narodi (zastupani mudracima), da mu se poklone kao Bogu-kralju i Kralju naroda. Tomu se Bogu-kralju klanjaju tri mudraca predajući mu darove: tamjan Sinu Božjemu, zlato kralju, mirhu čovjeku. — Složi se s Crkvom u radosti i prikaži Sinu Božjem tamjan poklona. Kralju istine zlato svoga razuma — vjeru, čovjeku što trpi, gorku mirhu odricanja.

Blagdan imena Isusova.

Ime je Isus najsvetije ime, pred kojim se svako koljeno sagiblje. To je ime Onoga, bez kojega nema spasenja. „Ponizio je sam sebe postavši poslušan sve do smrti, smrti pak na križu. Poradi toga i Bog njega uzvisi i darova mu ime, koje je nad svako ime: da se u ime Isusovo pokloni svako koljeno onih, koji su na nebu, na zemlji i pod zemljom“ (Filip. 2, 8.—10.). — Prizivaj zato, đače, ovo ime u svakoj svojoj potrebi! Ne stidi se ni onoga krasnoga kršćan-

skoga pozdrava: „Hvaljen Isus!“ Ta tim upravo pokazuješ, da nijesi između onih kršćana, koji se stide toga imena. Izgovaraj ovo sveto ime našega Spasitelja uvijek s najvećim poštovanjem te se čuvaj, da ga kako ne pogrdiš!

Molitva na svetkovinu imena Isusova.

Hvaljeno i slavljeno bilo presveto ime Tvoje, Gospodine Isuse Hriste, koje Ti je nadjenuo Bog Otac i proslavio ga nad sva imena svijeta. Ta ovomu imenu imade se pokloniti svako koljeno, što je na nebu, na zemlji i pod zemljom; nama ljudima i nema pod nebom drugoga imena za spasenje do ovoga imena — Isus. Stoga hvalim i slavim ovo presveto ime, a zovem ga u svakoj potrebi.

Molim Te, Isuse, za slatko Tvoje ime, posveti me i primi Sebi u milost. Ne odbij me, kad Te ovim svetim imenom skrušeno zazovem. Ono neka mi bude vazda na pameti, na srcu i na jeziku. Sveti se ime Tvoje u svim narodima, u svim jezicima, po svim krajevima. Ono neka me od neprijatelja brani, u slabosti utješi, u pogibli oslobodi, u napasti podigne; ono mi u čas smrti budi zaštita, obrana i posljednja moja riječ. Amen.

Litanije o presv. imenu Isusovu.

Gospodine, smiluj se!
Hriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Isuse, čuj nas!
Isuse, usliši nas!
Oče nebeski, Bože,
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
Isuse, Sine Boga živoga,
Isuse, sjajnosti Očeva,
Isuse, jasnoto svjetlosti vječne,
Isuse, kralju slave,
Isuse, sunce pravde,
Isuse, Sine Marije Djevice,
Isuse ljubežljivi,
Isuse divni,
Isuse, Bože jaki,
Isuse, Oče budućega vijeka,
Isuse, anđele velikoga savjeta,
Isuse premogući,
Isuse prestrpljivi,
Isuse preposlušni,
Isuse krotki i ponizni u srcu,
Isuse, ljubitelju čistoće,
Isuse, ljubitelju naš,

smiluj nam se!

Isuse, Bože mira,
Isuse, početniče života,
Isuse, uzore kreposti,
Isuse, revnitelju duša,
Isuse, Bože naš,
Isuse, utočište naše,
Isuse, oče ubogih,
Isuse, blago vjernika,
Isuse, dobri pastiru,
Isuse, svjetlosti istinita,
Isuse, mudrosti vječna,
Isuse, dobroto beskrajna,
Isuse, pute i živote naš,
Isuse, radosti anđela,
Isuse, kralju patrijarka,
Isuse, učitelju apostola,
Isuse, naučitelju evanđelista,
Isuse, jakosti mučenika,
Isuse, svijetlo ispovjednika,
Isuse, čistoćo djevica,
Isuse, kruno sviju svetih,
} smiluj nam se!

Milostiv budi, oprosti nam, Isuse!
Milostiv budi, usliši nas, Isuse!

Od svakoga zla,
Od svakoga grijeha,
Od srdžbe Svoje,
Od zasjeda vražjih,
} oslobodi nas, Isuse!

Od duha bludnosti,
Od smrti vječne,
Od nemara za nadahnuća Tvoja,
Po otajstvu svetoga utjeljenja Svoga,
Po rođenju Svojem,
Po djetinjstvu Svojem,
Po prebožanstvenom življenju Svojem,
Po trudovima Svojim,
Po smrtnoj borbi i muci Svojoj,
Po križu i zapuštenosti Svojoj,
Po smrtnoj slaboći Svojoj,
Po smrti i ukopu Svojem,
Po uskrsnuću Svojem,
Po uzašašću Svojem,
Po radostima Svojim,
Po slavi Svojoj,
} oslobodi nas, Isuse!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta,
— oprosti nam, Isuse!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta,
— usliši nas, Isuse!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta,
— smiluj nam se, Isuse!
Isuse, čuj nas!
Isuse, usliši nas!

Pomolimo se.

Gospodine Isuse Hriste, koji si kazao: ištite i dobit ćete; tražite i naći ćete; kucajte

i otvorit će vam se: daj nam, molimo Te, božansku Tvoju ljubav, da Te svim srcem, ustima i djelom ljubimo i nikada Te hvaliti ne prestanemo.

Daj nam, Gospodine, da se Tvojega svetoga imena bojimo i ujedno ga uvijek ljubimo, jer nikada ne prestaješ one ravnati, koje u Svojoj ljubavi utvrđuješ. Po Gospodinu našemu Isusu Hristu, Sinu Tvojemu, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog po sve vijeke vijekova. Amen.

(*300 dana oprosta.*)

Molitva sv. Bernardina presvetom imenu Isusovu.

O dobri Isuse, o slatki Isuse, o Isuse, Sine Djevice Marije, pun milosrđa i milosti! O slatki Isuse, smiluj mi se po velikom milosrđu Svojem! O predobri Isuse, molim Te za onu dragocjenu krv Tvoju, koju si se dostojao na oltaru križa proliti za nas nevoljne grješnike, da opereš sva bezakonja moja i da se dostojiš pogledati na mene nevoljna i nevrijedna grješnika, koji ponizno molim za oproštenje i zazivam Tvoje sveto ime. O ime Isus, ime slatko! Ime Isus, ime ljubljeno! Ime Isus, ime spasonosno! Jer šta je Isus nego Spasitelj? Dakle

Isuse, poradi svetoga imena Svojega budi meni Isus i spasi me! O predobrostivi Isuse, ne dopusti, da ja poginem, kojega si od ništa stvorio i otkupio neprocijenjenom krvlju Svojom. O dobri Isuse, neka me ne pogubi bezakonje moje, kad me je stvorila svemoguća dobrota Tvoja.

O premilostivi Isuse, smiluj se meni, dok je još vrijeme smilovanja, da me ne pogubiš u vrijeme suđenja. O predragi Isuse, ako sam ja nevoljni grješnik po strašnoj pravdi Tvojoj zaslužio vječne muke poradi teških grijeha svojih, ufajući se još u neizmjerno milosrđe Tvoje utječem se k Tebi i uzdam se, da ćeš mi se smilovati, koji si premilostivi otac i premilosrdni gospodar. O predragi Isuse, koja korist od krvi Tvoje, ako me stignu vječne muke, jer Te ne će hvaliti mrtvi, koji dođu u pakao. O premilosrdni Isuse, smiluj mi se; o preslatki Isuse, oslobodi me; o premilostivi Isuse, milostiv budi meni grješniku! O Isuse, Isuse predobri, primi me u broj odabranih Svojih! O Isuse, spasenje onih, koji u Te vjeruju; o Isuse, radosti onih, koji se u Te ufaju; o Isuse, utjeho onih, koji Te zazivlju! O Isuse, slatko otpuštenje sviju grijeha, ulij u mene milost, ljubav, mudrost, čistoću, poniznost,

svetu strpljivost u svim tegobama; dopusti, da savršeno Tebe ljubim, Tebe hvalim, Tebe uživam, Tebi služim, u Tebi uživam ja i svi oni, koji zazivaju presveto ime Tvoje — Isus. Amen.

Isuse moj, milosrđe! (Oproštenje 100 dana).

Preslatki Isuse, ne budi mi sudac nego Spasitelj! (Oproštenje 50 dana).

Isuse, Bože moj, ljubim Te nada sve! (Oproštenje 50 dana).

Korizmeno vrijeme.

Na pepelnicu idi na pepeljenje i primi skrušena srca tu blagoslovinu, koja te opominje kratkoće života: „Sjeti se čovječe, da si prah i da ćeš se povratiti u prah“, — koja te opominje, da pokorom i ćudorednom strogošću zadovoljiš za dosad počinjene grijehe.

U korizmi slijedi Isusa na Njegovu mukotrpnom putu; moli rado križni put u to vrijeme, idi za Njim ožalošćen i skrušen na Kalvariju, obećaj Mu, da ćeš s Njime ustrajati u borbi, radu i trpljenju za Boga i ljudski rod sve, dok ne budeš mogao reći: „Svršeno je“.

Molitva na čast gorkoj muci Isusovoj.

O Isuse, koji si se za spasenje svijeta htio roditi, biti obrezan, od Židova odbačen, od izdajnika Jude cjelovom izdan, užetima vezan, kao nevino jagnje klaonici vođen, pred Anu, Kajfu, Pilata i Heroda nedostojno vođen, od lažnih svjedoka optužen, bičevima i pogrdama zlostavljen, u lice popljuvan, trnjem okrunjen, ćuškan, trskom udaran, zastrta lica, odijela lišen, čavlima na križ pribijen, podignut na križu, među dva razbojnika razapet, octom i žuči napajan i napokon kopljem proboden: poradi tih muka Tvojih, o Gospodine, kojih se ja nevrjednik sada sjećam, i poradi Tvoje svete smrti na križu oslobodi me od paklenih muka i udostoj se da me dovedeš tamo, kamo si odveo skrušenoga razbojnika, koji s Ocem i Duhom svetim živiš i vladaš u vijeke. Amen.

Pet puta: Oče naš . . . Zdravo Marijo . . . Slava Ocu . . . (300 dana oprost. Pijo VII. Potpun oprost jedamput na mjesec u 3 posljednja dana mjeseca, ako se svaki dan moli.)

Pobožnost križnoga puta.

Križni je put došao mjesto onih poklonstava, što su ih blažena Gospa, apostoli i pobožni kršćani svih vijekova činili na onim mjestima, koja su natopljena znojem i krvlju Isusovom. To je od Crkve vrlo preporučena a Bogu izvanredno mila pobožnost, a uzato može lako grieš-

nika probuditi iz duboka sna, mlaka napuniti novim žarom, a pravednika još više opravdati.

Da se dobiju osobito obilni oprosti, valja da si: 1. u milosti posvećujućoj (sv. ispovijed i pričest se ne traže apsolutno, dosta je savršeno pokajanje); 2. da ideš od jednoga stajališta do drugoga (kod javne se pobožnosti dovoljno okrenuti k onom stajalištu, pokleknuti ili se nakloniti); 3. idući od jednoga do drugoga kod svakoga od 14 stajališta promatrali prema sposobnosti muku Isusovu; 4. svih 14 stajališta najedamput jedno za drugim pohoditi (malo prekinuti ne oduzima prava na oproste); 5. osobite molitve nijesu propisane, no možeš se poslužiti i ovom knjižicom, da lakše možeš razmatrati i pobuditi duboko pokajanje za svoje grijehe.

Križni put.

Pripravna molitva.

Moj preslatki Isuse! Iz ljubavi k Tebi razmatrat ću sada Tvoju muku slijedeći Te na Kalvariju.

Milosrđe, Isuse moj, milosrđe! Onaj, koji sada do nogu Tvojih kleči, jest grješnik, poradi kojega si trpio, jer su moji grijesi uzrok Tvojoj muci. Kajem se za svoje grijehe, Isuse moj, kajem se, jer Te ljubim. Ali molim Te, udijeli mi još iskrenije, još dublje pokajanje!

Učini, da ovaj sveti križni put bude Tebi na slavu, nama na spasenje, dušama u čistilištu na utjehu. Amen.

Stajalište prvo.

Isusa osuđuju na smrt.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isusa, samu nedužnost, osudiše na smrt. Nepravda, mržnja i svi ostali moji grijesi predadoše Ga smrti.

Preslatki moj Isuse, ja sam krivac, a Ti osudu uzimlješ na Se, a ja sam je zaslužio svojim nebrojenim grijesima i jer Te tako malo ljubim. — Oprosti mi, moj Isuse, oprosti! Odsad Te ne ću više vrijeđati, nego ću Te ljubiti svim srcem sve do smrti.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...
Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište drugo.

Isus uzima na sebe križ.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isus gleda oruđe Svoje smrti. On pozdravlja križ, grli ga i uzimlje s velikom ljubavlju na Svoja izranjena ramena.

Najnježniji Isuse! Ti obujimlješ križ i nosiš ga iz ljubavi k meni, koji sam Te toliko puta vrijeđao opirući se Tvojoj milosti. O Isuse, moj Spasitelju, odsad Ti se ne ću više ni u čem protiviti. Obratiti se hoću, grijehe iskreno ispovjediti te samo Tebe ljubiti i tako dušu svoju spasti.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...
Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište treće.

Isus pada prvi put pod križem.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isus pada pod težinom križa na zemlju. On se ne može podignuti, a krvnici Ga udarcima sile, da ustane.

Spasitelju, svake ljubavi dostojni, moji nebrojeni grijesi pritištu Te k zemlji. Ti se ne protiviš nositi ih. Zašto? Jer me ljubiš. Je li moguće? Ti ljubiš mene, o Isuse! O daj, mojim očima vrutak suza, da oplačem svoje grijehe, o užgi srce moje, da ljubim samo Tebe. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...
Smiluj nam se, Gospodine, – smiluj nam se!

Stajalište četvrto.

Isus se sastaje sa Svojom majkom.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet·

Promisli: Isus susreće Svoju prežalosnu Majku. O koliku su bol oćutjela ta dva presveta srca!

Premilosrdni Isuse, uči me sve strpljivo trpjeti i poniznim srcem podnositi! O Marijo, budi mi majkom, ja ću se obratiti i biti Tvoje vjerno dijete! Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...
Smiluj nam se, Gospodine, – smiluj nam se!

Stajalište peto.

Simon Cirenejac pomaže Isusu nositi križ.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Simon mora Isusu pomoći nositi križ. Svaki kršćanin pomaže Isusu nositi križ, kad bližnjemu pomaže.

Isuse moj, oprosti mi, što sam toliko puta propustio pomoći Ti, jer nijesam pomogao siromasima u nevolji. Samoljublje me vodi k propasti. Ljubim samo sebe i tako iščezava ljubav k bližnjemu. — O Marijo, Majko boli,

utisni mi duboko u srce onakovu ljubav k bližnjemu, kakovu Tvoj Sin hoće da imam. Isprosi mi, da s velikom ljubavlju pomažem drugima tjelesno i duševno, koliko samo mogu.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...
Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište šesto.

Veronika podaje Isusu rubac.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isus ide polagano sasma izmučen na Kalvariju. Presveto je lice Isusovo pokriveno znojem, krvlju i prašinom. Neka pobožna žena ne mareći za to, što će drugi reći, pristupi k Isusu i podaje Mu rubac sa strahopočitanjem, da otare lice, a Isus joj ostavlja na rupcu sliku Svoga presvetog lica.

O moj Isuse, ah da nijesam ništa pazio na ljudski obzir! O tada ne bih bio propustio učiniti toliko dobrih djela...! Ah, koliko sam dobrih djela propustio — i to sve samo poradi ljudskog obzira! O moj božanski Spasitelju, udijeli mi milost, da odsad ne pazim više ništa na ljudski obzir, već jedino da Tebi vjerno i postojano služim sve do smrti. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...
Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište sedmo.

Isus pada drugi put pod križem.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isus pada po drugi put. Množina mojih grijeha pritište Ga k zemlji.

Preslatki Isuse, videći Te tako opterećena sažaljujem Te iz svega srca. Ti me pozivlješ nekim nutarnjim glasom, da se obratim! Ne, Isuse moj, ne ću se više opirati Tvojoj milosti. Obratit ću se, iskreno ispovjediti i sasma se predati Tvojoj milosti. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...
Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište osmo.

Isusa oplakuju žene.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet,

Promisli: Isusa svega izranjena i okrvavljena oplakuju žene, a On im svjetuje, da ne plaču nad Njim već nad sobom. Ah, koliko puta si mene opominjao, premili Isuse, da ne hrlim u vječnu propast!

Milosrdni Spasitelju, vidim, da se nalazim na putu u vječnu propast. Oholost i druge

moje mladenačke strasti, kojima se nijesam htio oprijeti, vode me tamo. — O Isuse i Marijo, dođite mi u pomoć! Napunite moju dušu mržnjom na grijeh, i spasen sam. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište deveto.

Isus pada treći put pod križem.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isusu nestade svake snage. On je kao strven i pada pod teškim bremenom križa.

O Isuse, Tvoja neizmjerna ljubav i moji nebrojeni grijesi, u koje ponovno padam, uzrok su, da po treći put padaš. Koliku kaznu zaslužujem ne htijući se popraviti! O i ja hoću da slijedim primjer izgubljena sina. Podići ću se i otići k svome Ocu i reči: „Oprosti mi, moj Oče, oprosti!" — Da, premilosrdni Isuse, budi milosrdan meni siromašnom grješniku, koji se stidim i iskreno kajem za svoje grijehe. Obratiti se hoću i Tebe ljubiti iz svega srca. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište deseto.

Isusu svlače odijelo.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isusu svukoše haljine poradi naših grijeha, a osobito poradi grijeha nečistoće. Napojiše Ga žučju i octom, da tako zadovolji za našu neumjerenost i mekoputnost.

Predragi Isuse, kolikom ljubavlju trpiš za me, a sve za to, da zadovoljiš za moje strašne grijehe. — O moj Bože, daj mi savršeno pokajanje i oprosti mi sve grijehe! Odsad hoću da mrtvim tijelo i strasti, kojima sam robovao. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište jedanaesto.

Isusa pribijaju na križ.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isus leži na križu kao krotko janje, a krvnici Ga pribijaju na najokrutniji način. Oštri čavli probodoše Mu ruke i noge. O groznih li muka!

Moj Isuse, koliko trpiš iz ljubavi k meni!

A ja sam Ti tako malo zahvalan. O kako bi se morala kazniti ta nezahvalnost! — Obrati me napokon, Isuse, i daj mi milost, da odsad strpljivo i rado podnosim sve muke i boli, koje će me snaći. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište dvanaesto.

Isus umire na križu.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isus prikloni glavu, glasno zavapi i preda duh Svoj. Isus je umro: Umro je za mene, za moju grješnu i nezahvalnu dušu. Isuse, Ti me ipak ljubiš i opraštaš moje grijehe i zločine. Ti pružaš Svoje ruke k meni i nuđaš mi cjelov pomirenja. — Ah, i ja ću jednoga dana umrijeti, ali kada i kako? Toga ne znam. Vjerujem, da postoji nebo za duše, koji umiru u milosti Božjoj. Vjerujem, da postoji i pakao za neraskajane grješnike. Ali kako to, da ja tako malo prema tomu živim? Grijesi moji i strasti zasljepljuju me. — O preslatki Isuse, evo bacam se na koljena pred Tvojim križem te raskajan kao Magdalena vapijem iz dna duše: Smiluj mi se, preslatki i predobrostivi Isuse! Smiluj mi se, moj Spasitelju! Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište trinaesto.

Isusovo tijelo skidaju s križa.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Isusa su uzeli s križa i položili u krilo Njegove majke. O kolika je bol obuzela u taj čas to najnježnije srce!

O Marijo, prežalosna Majko, poradi Tvoje neizmjerne boli i poradi rana Tvoga presvetoga Sinka isprosi mi milost, da se iskreno pokajem i gorko oplačem svoje grijehe! Isprosi mi milost, da ustrajem u dobru te umrem izgovarajući presveto ime Isus i slatko ime Marija. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Stajalište četrnaesto.

Isusovo tijelo polažu u grob.

Klanjamo Ti se, Hriste, i blagosiljamo Te,
Jer si po križu Svojem otkupio svijet.

Promisli: Pošto je Isus dovršio žrtvu, položili su Ga u grob, iz kojeg je uskrsnuo i tako posvjedočio Svoje božanstvo za sve vijeke.

Pred Tobom, Isuse, pobjeditelju smrti i početniče života, padam ničice i klanjem Ti se, vječni Sine Boga živoga. A iz groba čujem glas, koji me zove, privlači i ohrabruje: Dođi k meni ti, koji si se umorio pod bremenom svojih grijeha, dođi, i ja ću ti povratiti zdravlje, mir i sreću! — Evo, Bože moj, ja dolazim. Pogledaj me ovdje kod Tvoga groba! Ovdje hoću, da zakopam sve, što se protivi Tvojoj milosti, obećavam, da ću očistiti savjest dobrom ispovijedi. — Doći ću k Tvojem svetom stolu i primiti Te u presvetoj pričesti, da moju dušu očistiš, moj život obnoviš. Tvoj ću biti u životu i u smrti, a nakon ovoga zemaljskog putovanja u vječnosti. Amen.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu... Smiluj nam se, Gospodine, — smiluj nam se!

Zaključna molitva.

O moj božanski Spasitelju, primi milostivo ovu pobožnost. Predavši se sasma Tvojoj presvetoj volji hoću uvijek strpljivo podnositi svoj križ, jer u križu je spasenje, križ je vrelo svih

milosti i dobara, u njemu je naša jakost i naša pobjeda.

O moja raspeta ljubavi, daj da se po neizmjernim zaslugama Tvoje gorke muke i smrti i po zagovoru Tvoje presvete majke spase svi ljudi i pravednici i grješnici!

Smiluj se mojoj siromašnoj duši, mojim prijateljima i dobročiniteljima! Tvoj sveti križ neka nam bude kažiputom na putu ovoga zemaljskog života, dok ne dođemo u našu pravu domovinu, u nebeski Jerusalem! Amen.

Sveta ili velika nedjelja.

Ova je nedjelja sasvim posvećena promatranju muke i smrti Isusove. Tuga i duboka ozbiljnost, što je Crkva pokazuje odijelom, molitvama i pjesmama, raste svakim danom sve više, dok na veliki petak svladana od boli ne pada pred križ klanjajući se svom mrtvom zaručniku: „Evo drvo križa, na kom je visio Spas svijeta; dođite, da se poklonimo — Ecce lignum crucis, in quo salus mundi pependit; venite adoremus!" Upotrijebi prvi dio uskrsnih praznika za to, da zaroniš u duboko značenje velike nedjelje. Ništa ne umnožava toliko crkveno mišljenje kao razumijevanje veličanstvene katoličke liturgije.

Pozdravna molitva sv. križu.

Zdravo, sveti križu, naše svijetlo i naša snago! Zdravo, mjesto našega otkupljenja, naša časti i naša slavo! Zdravo, znače spasenja, utjeho žalosnih, neoborivi zide protiv svake moći neprijatelja! Zdravo, zastavo spasenja, posvećena tijelom Spasiteljevim i Njegovim svetim udovima kao s toliko dragulja urešena! O sv. križu, koji si bio dostojan nositi cijenu našega spasenja i donijeti vječnu slavu, budi nadom moga uskrsnuća poslije smrti, mojim triumfom nad neprijateljskim vlastima, lijekom moje bolesti, potporom moje starosti, pomoćnikom u svim nevoljama! Obnovi me po sebi i vodi me k vječnom životu, koji je visio na tebi, k Isusu Hristu, mojem božanskom Spasitelju, kojemu neka bude hvala, čast, slava i poklon na vijeke. Amen. (*Sv. Anselmo.*)

Uskrs.

Uskrs je najstarija kršćanska svetkovina, glavna u cijeloj crkvenoj godini — „svetkovina svetkovinâ". Uskrsnuće je Isusovo najjasniji dokaz i pečat Njegova božanstva, a potom i dokaz božanskoga uređenja Crkve. „Gaspodin uskrsnu uistinu, aleluja".

Slušaj taj uskrsni pozdrav te slavi i ti pravo uskrsnuće svršivši dobro uskršnju ispovijed (Uskrsni čin). Moli češće u uskrsno vrijeme ovu molitvu:

Molitva uskrsnulom Spasitelju.

Slavni Spasitelju! Tvoje se sjajno božanstvo tako divno očitovalo kod uskrsnuća! Je li moguće, da ima ljudi, koji ne vjeruju u Tvoje uskrsnuće? Mnogi ljudi taje Tvoje božanstvo, drugi utjeljenje; da, i otajstvo presvetoga tijela i krvi Tvoje predmetom je nevjere i nebrojenih uvreda božanskoga Tvoga dostojanstva.

O kralju života, slavni pobjeditelju nevjerstva i tmine, Ti sunce pravde, slavno si uzašao iz noćnoga groba; rasvijetli sljepoću ljudi, uspavanih stražara, jer im je njihovo svjedočanstvo samo laž i varka.

Daj, da odjekuju usklici radosti na dan Uskrsa u svim dušama, i oslobodi nas navijek veriga grijeha!

Molim Te, uskrsnuli Spasitelju, oprosti nam grijehe i zaslužene kazne, jer si sam za našu krivnju zadovoljio. Sveta Crkva kliče: Sretne li krivnje, koja nam je zaslužila tako uzvišenoga i božanskoga Spasitelja!

Uskrsna je noć uništila grijehe, stradajućim

vratila nevinost, zato, o Isuse moj, smiluj nam se i primi milostivo molitvu našu. Amen.

Uzašašće Gospodinovo.

Isus je uzašao na nebo, da ondje slavi kroz sve vijekove triumf kao plod Svojih boli i trpnja i tim stečeno nama spasenje. Uzašao je zato, da nama pripravi u nebu mjesto. Otrgni se od zemaljskih misli i težnja i slijedi opomenu Crkve: „Tražite ono, što je gore, a ne, što je na zemlji“ (Kol. 3.).

Kad su se apostoli vratili s Maslinskoga brda u Jerusalem, skupiše se u sobi, gdje je bila posljednja večera, te se sa šutnjom i molitvom s Majkom Isusovom stadoše pripravljati za dolazak Duha Svetoga. — To su bile prve duhovne vježbe u katoličkoj Crkvi. Upotrijebi i ti ovih 9 dana od Uzašašća do Duhova zato, da jednom devetnicom na čast Duhu Sv. izmoliš obilje darova istoga Duha.

Molitva.

Isuse, Bože i Otkupitelju naš, koji si danas vrata nebeska otvorio i prvi ovim vratima prošao, Ti si jedina nada i pouzdanje ljudskoga roda. Vodi i ravnaj lađicu života moga,

da je ne progutaju burni valovi, već da sigurno poluči luku vječnoga spasenja. Pogledaj na me slaba i nemoćna, koga si krvlju Svojom otkupio. Molim Te, Isuse, usliši me! Uzdišem k Tebi: Isuse, smiluj mi se! Spasi me iz nevolje moje poradi svetog imena Svoga i uvedi me u društvo Svojih izabranika! Blaženi, neizmjerno blaženi, koji u Tvom domu stanuju, Gospodine, hvalit će Te i slaviti navijek. Amen.

Duhovi.

Na Duhove, na dan, u koji je došao s neba Duh Sv., na dan porođenja Crkve, moli Duha Sv., da u tebi obnovi milost svete potvrde, ljubav prema katoličkoj Crkvi, da umnoži i da te okrijepi u otvorenom priznavanju tvoje svete vjere.

Istina, o Duhu Svetom nemamo žive predodžbe kao o drugoj božanskoj osobi, jer On nije bio na zemlji u ljudskoj prilici. No upravo nam Duh Sv. dijeli milosti, što ih je Isus zaslužio, On vodi cijeli naš duševni život. Kao đak imaš još osobit razlog, da osobito štuješ Duha Svetoga, jer je pravo svijetlo, prava mudrost i znanje dar Duha Svetoga.

Pobožnost Duhu Svetomu.

„Što je duša ljudskom tijelu,“ kaže sv. Augustin, „to je Duh Sv. otajstvenom tijelu Isusovu — Crkvi; što čini duša u udima tijela, to čini Duh Sv. u cijeloj Crkvi.“ On je oživljuje, vodi, upravlja i uzdržava.

Molitva Sv. Duhu.

Duše Sveti, svemogući tješitelju, sveta zajednice među nebeskim Ocem i jedinim Mu Sinom, najbolji meleme rastuženih! Dođi danas sa svojom milotom i u moje srce; odaberi Sebi u njemu stan te prosvijetli svaki mračni zakutak u meni zapuštena hrama zrakama Svoga prejasnoga svijetla! Nakvasi Svojim pohodom, što je usahlo i okorjelo, obiljem Svoje rose, da urodi lijepim plodom! Izrani mi grudi strjelicama Svoje ljubavi; ugrij mi mlačnu dušu ovim žarkim i spasonosnim plamenom; razasjaj me u svetoj vatri Svoje miline, da mi se od nje ražari duša i tijelo. Obodri me nagonom za Svojom blaženošću, da prezrem najslađi otrov prolaznih stvari. Nauči me, da sve po Tvojoj volji radim, jer si Ti moj Bog.

Dođi dakle k meni danas! Dođi, slatki tješitelju duša, zaštito potrebnih! Pomoćniče u

svakoj sili, branitelju u teškoj napasti: Dođi i očisti me, da budem prost od svih zlih požuda; izvidaj mi rane, od kojih bolujem; dođi, okrepo slabih, koji pridržavaš klonule; dođi, prijatelju poniznih, krotioče oholica; dođi k meni, vjerni oče sirota; dođi, ljupka zaštito siromašnih udovica! Dođi k meni, nado siromaha i okrepo onesviještenih! Dođi k meni, zvijezdo kažiputice mornara na burnome moru, mirni zaklone brodolomnika! Dođi k meni‘ prava slavo živih i jedino spasenje umirućih! Pretvori me danas posve po volji Svojoj; ravnaj me Svojom milošću, da Ti uvijek omilim. Amen.

Oprosna i strjelovita molitva na čast Duhu Svetomu.

Duše Sveti, Duše istine, dođi u naša srca! Daj narodima jasnoću Svoga svijetla, da Ti se svide u jedinstvu vjere!

(Oprost od 100 dana. Leon XIII. 31. srpnja 1897.)

O Stvoritelju, Duše Sveti, budi uvijek milostivo uz cijelu katoličku Crkvu, krijepi je i snaži svojom nebeskom moći protiv navala njezinih neprijatelja; obnovi Svojom ljubavlju i milošću duh u Svojim slugama, koje si po-

mazao, da proslavljuju u Tebi Oca i Njegova jedinorođenoga Sina, Isusa Hrista, našega Gospodina. Amen.

(Oprost od 300 dana. Leon XIII. 26. kol. 1889.)

Molitva prije sv. sakramenta potvrde.

Svemogući, vječni Bože, koji si me na svetom krstu očistio od svih grijeha, posvetio, i tako me uzeo za Svoga službenika: pošlji mi s nebesa Svoga božanskoga Duha, da me napuni mudrošću, razumom, savjetom, jakošću, znanjem, pobožnošću i strahom Božjim. Daj, da vazda i svagdje živim kao dobar i pravedan kršćanin, da vjerujem živom vjerom i tako se za uvijek spasem. Isuse, premili Spasitelju, koji si Svojim apostolima obećao i poslao Duha Svetoga, te Ga po njima i njihovim nasljednicima svim pravovjernicima podijelio; daj, da se u potvrđenim našim srcima nastani taj isti Duh Sveti, pak da ih živom vjerom u Isusa vodi u krepostan život a potom i u nebo. Amen.

Molitve poslije sv. sakramenta potvrde.

Svemogući, vječni Bože, zahvaljujem Ti, što si me nevrjednika primio u krilo Svoje svete

Crkve i označio me na potvrdi znakom Duha Svetoga. Uzbudi opet u meni milost dobivenu po mazanju svetim uljem i po položenju ruku, koju sam dosele grijesima izgubio! Daj, da mi srce urodi plodovima Duha Svetoga: ljubavlju, dobrotom, mirom, strpljivošću, čednošću, blagošću, umjerenošću, nevinošću. Neka mi priteče u pomoć Tvoja sveta milost, da od dana u dan napredujem u kršćanskoj savršenosti, koju sam ispovijedio u otajstvima svetoga krsta i potvrde. Daj, da se živo držim katoličke vjere te je postojano svagdje i svagda ispovijedam: da se ne dam ni prijetnjama ni običajima ovoga svijeta zavesti s pravoga puta, već da se do konca života vjerno borim u duhovnome boju. Amen.

Blagdan presv. Trojstva.

Ovaj nas blagdan vodi u dubine božanstva presv. Trojstva.

Što nas uči tajna vjere o presv. Trojstvu?

1. **U Bogu je osobnost.** On je osobni Bog, t. j. On misli, hoće, On je slobodan, a nije neko neodređeno biće kao neka svjetska duša bez duha i moći, bez svijesti i snage. Inače bi bio Bog manji od nas. To nam eto kaže već i zdrav ljudski razum.

2. **U Bogu su tri osobe,** t. j. u Bogu su tri uzvišena božanska posjednika i nosioca božanske naravi; trojica su, koji zajedno i nerazdijeljeno imaju božansku narav. Spasitelj nam je rekao njihova imena: Otac, Sin i Duh Sveti.

3. **Svaka je od ove tri osobe Bog.** Spasitelj je nazvao izrijekom Oca Bogom, kad je uzlazeći na nebo rekao: „Idem k Ocu Svojemu i k Ocu vašemu, k Bogu svojemu i k Bogu vašemu (Iv. 20, 17.). Sin je Bog. O tom jasno govori cio Isusov život. Duh Sveti jest Bog. To je očito sadržano u sv. Pismu. (I. Kor. 2, 10.).

4. **Svaka je od ovih triju osoba Bog — po jednoj, zajedničkoj božanskoj naravi.** Svečano je jednom Spasitelj na začuđenje vjernih a na smutnju nevjernih Židova izjavio: „Ja i Otac jedno smo" (Iv. 10, 30.), t. j. premda se u osobama razlikujemo, u biti smo ipak jedno. To jedinstvo triju osoba uči nas i sv. Pismo: „Trojica su, koji svjedoče na nebu: Otac, Riječ i Duh Sveti; i ova su trojica jedno" (I. Iv. 5, 7.).

5. **Svaka je od ovih triju osoba samostalna i uistinu različna od druge** — zato ta razlika nije samo u našem umu, niti je izum pobožne mašte. Ako i ne možemo to otajstvo nikad posve razumjeti, to je ono ipak istina.

Za to nam jamči sam Bog, koji nas tako uči. Tu moramo svoj razum pokoriti objavljenoj istini. — Svaki dan se ponizno klanjaj presv. Trojstvu, stavi se u Njegovu zaštitu pobožno i pun vjere križajući se: U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Na ovaj blagdan obnovi krsni zavjet. (Vidi str. 226.) Obnovi zavjeru Bogu Ocu, Bogu Sinu, Bogu Duhu Svetome! Drugoga konačnoga cilja ne poznaj, nego samo Boga, u kom možeš postići svoje vječno blaženstvo. Izmoli zahvalnicu Bogu „Tebe Boga hvalimo"! (Str. 216.)

Brašančevo (Tijelovo).

Nema nijedne svetkovine, kod koje bismo mi kršćani katolici tako javno iskazivali svoje katolištvo, svoju vjeru, kao baš na ovaj veliki blagdan našega Spasitelja. Na taj dan mi javno otvoreno činom ispovijedamo, da je naš Spasitelj pod prilikama kruha na našim oltarima. — Ne moraš li i ti, katolički đače, upravo taj dan posebno štovanje iskazati svome Spasitelju? No ne zaboravi, da je tvoj Spasitelj vazda u našim crkvama kao Bog i čovjek! Zar da mu vazda ne iskažeš svoju odanost?

Ne stidi se zato pokleknuti pred presv. olt. sakramentom, ruke pobožno sklopiti! Drži u

crkvi na uzdi svoja sjetila! Nepotrebno ogledavanje, smijanje, zabavljanje kojekakvim alotrijama ne odaje samo indiferentizam, već i nedostatak takta i prave obrazovanosti i odgoje.

No vjera ne dostaje za dostojno štovanje presv. oltar. sakramenta. Ljubav je Isusa sklonila, te je naredio ovaj sakramenat, zato i ti moraš iz ljubavi štovati ovaj sakramenat. Kad te put navede kraj prijateljeve kuće, tad sigurno upotrijebiš priliku, da ga bar nakratko pohodiš. Tako ako te put navede kraj crkve — bilo prije ili poslije škole — uđi unutra k Svetohraništu! Govori s Isusom kao sa svojim najboljim prijateljem! On ti je otac, liječnik, pomoćnik i zaštitnik.

Ljubav k Isusu u presv. oltar. sakramentu jest mjerilo, barometar tvoga duševnoga stanja. Osjećaš li veliku ljubav prama presv. olt. sakramentu, onda je dobro. Pada li ta ljubav ili se možda posve utrnula, pokazuje ti barometar duševno ledište — smrt.

Unišavši u crkvu:

1. Pozdravi Gospodina najsmjernije! Sjedini se s Njime u duhu razmišljajući o Njegovim mislima, osjećajima i krepostima, što ih pokazuje u presv. oltarskom otajstvu. Promotri Njegovu ljubav prama samoći, poniznosti, strpljivosti, siromaštvu i ljubavi prema ljudima!

2. Prikaži Isusa vječnom Ocu sa svim Njegovim zaslugama i krepostima. On je i tvoja žrtva poklona, zahvale, zadovoljštine i molbe.

3. S tom žrtvom prikaži i sebe svega sa svim moćima duše i tijela.

4. Napokon moli Isusa, da ti udahne Svoj duh, Svoje misli, Svoje želje i osjećaje.

5. Napokon svrši poklon sa željom primiti Isusa u sv. pričesti (duhovna pričest).

Poklon presvetom oltarskom sakramentu.

(Sv. Alfonso Liguori.)

Gospodine moj Isuse Hriste, koji od ljubavi k ljudima dan i noć u ovom sakramentu boraviš te pun milosrđa i ljubavi čekaš, zoveš i primaš sve, koji dolaze, da Te pohode: ja vjerujem, da si u presvetom oltarskom sakramentu prisutan. Ja Ti se klanjam u svoj smjernosti i zahvaljujem Ti za tolike milosti, koje si mi udijelio, osobito što si mi Sebe samoga dao u ovom sakramentu; što si mi Svoju Majku Mariju za moju zaštitnicu darovao i što si me pozvao, da Te u ovoj crkvi pohodim.

Sada pozdravljam premilo Srce Tvoje; a s trostrukoga razloga hoću da ga pozdravim: 1. da se zahvalim za tako veliki dar; 2. da zadovoljim za sve uvrede, što Ti u ovom sakramentu Tvoji neprijatelji nanesoše; 3. kanim Ti se ovim pohodom pokloniti na svim mjestima na zemlji, na kojima Te u presvetom sakramentu najmanje štuju i najviše na Te zaboravljaju.

Isuse moj! Ljubim Te iz sveg srca svojega. Kajem se, što sam dosad toliko puta uvrijedio neizmjernu dobrotu Tvoju. Odlučujem, da Te odsele uz milost Tvoju ne ću više uvrijediti. A sada se evo svega, kako već jesam nevoljan, Tebi posvećujem i svu Ti svoju volju, sva čuvstva i sve želje i stvari svoje darujem, te ih se odričem.

Ubuduće učini sa mnom i s mojim stvarima sve, što Te je volja! Samo Te molim i želim, da mi dadeš, da Te ljubim, da u dobru ustrajem do smrti, da volju Tvoju potpuno izvršim. Preporučam Ti duše u čistilištu — osobito one, koje su štovale presveti oltarski sakramenat i blaženu Djevicu Mariju. Preporučam Ti i sve nevoljne grješnike. Napokon sjedinjujem, ljubezni moj Spasitelju, sva čuvstva svoja s čuvstvima premiloga Srca Tvojega;

i tako sjedinjena prikazujem ih vječnome Ocu Tvojemu moleći Ga u Tvoje ime, da ih Tebi za ljubav primi i usliša. Amen.

(200 dana oprosta svaki put, kada se ova molitva skrušeno i pobožno izmoli pred presv. sakramentom; potpun oprost jedamput u mjesecu, ako se gornja molitva svaki dan izmoli pred presv. sakramentom.)

Duhovna sv. pričest.

Isuse moj! Ja vjerujem, da si prisutan u presvetom sakramentu. Ja se ufam u Tvoje neizmjerno milosrđe. Ja Te ljubim nada sve; iz ljubavi prema Tebi kajem se iz svega srca za sve grijehe svoje i odlučujem, da ne ću nikada više griješiti. Moja duša čezne za Tobom; no jer Te ne mogu sada bitno primiti u presvetom sakramentu, dođi bar duhovnim načinom u moje srce ... Grlim Te, Isuse moj, kao da si u mom srcu zaista prisutan, i sjedinjujem se posve s Tobom. O ne daj, da se ikada od Tebe rastavim! Bez Tebe, premili Isuse, ne ću da umrem; a u Srcu Tvome spreman sam umrijeti, kako, kada i gdje se Tebi svidi. Amen.

Pobožnost pred presvetim oltarskim sakramentom. (Blagoslov.)

(Latinski.)

Tantum ergo sacramentum
Venerémur cérnui;
Et antiquum documéntum
Novo cedat ritui:
Praestet fides supplementum
Sénsuum deféctui.

Genitóri Genitóque
Laus et jubilátio:
Salus, honor, virtus quoque
Sit et benedictio:
Procedenti ab utróque
Compar sit laudátio. Amen.

℣. Panem de coelo praestitisti eis. (T. P. Alleluja.)

℟. Omne delectaméntum in se habéntem. (T. P. Alleluja.)

Orémus.

Deus, qui nobis sub Sacraménto mirábili passiónis tuae memóriam reliquisti: tribue, quaesumus; ita nos Córporis et Sánguinis tuí sacra mystéria venerári, ut redemptiónis tuae fructum

in nobis júgiter sentiámus. Qui vivis et regnas in saecula saeculórum. Amen.

(Staroslovenski.)

Tol'koi ubo svetoi Taini
Nic padše poklonim se;
I da drevno učenie
Činu novu ustupit,
Da plnotu podast vêra
Čuvstvii oskudêniju.

Roditelu, Roždenu že
Hvala i vsklicanie,
Poklon, čast sa siloju že
I blagoslovlenie;
Ot oboju Ishodeću
Ravna budi pohvala. — Amen.

Vr. Hléb s nebese dal esi im. (U vrijeme uskrsno dodaje se Aleluja.)

Ot. Vse naslaždenie v sebê imêjušti. (Aleluja.)

Pomolim se.

Bože iže nam pod svetboju divnoju muki svoee pamet ostavil esi: podažd, molim te, tako nam Têla i Krve tvoee svetie taini častiti, da iskuplenija tvoego plod v nas vsegda učuem. Iže živeši i cesarstvueši va vêki vêkov. Amen.

Blagdan presv. Srca Isusova.

Mladiću, dače! Hoćeš li iskazati svome božanskom Ugledu ljubav, odanost, to svim srcem štuj i ljubi presveto Srce Isusovo, koje ljude toliko ljubi! Ovaj bi blagdan morao biti upravo pravi đački blagdan, jer ćeš time kao đak katolik najviše zadovoljiti božanskom Spasitelju, kome je toliko uvreda naneseno od tvojih drugova. Dä, svetkovanje ovoga dana bit će Spasitelju to milije, jer je to rekao sam blaženoj Margareti Alacoque: „Ne možeš mi ničim iskazati veće ljubavi, nego učiniš li ono, što sam već toliko puta od tebe iskao . . . Zato od tebe tražim, da prvi petak iza osmine tijelovske bude posebna svetkovina u slavu mojemu Srcu. Na taj dan neka se primi sv. pričest i neka se Srcu mojemu svečanom otprošnjom povrati čast povrijeđena uvredama, koje su mu nanesene za vrijeme, dok je ono bilo izloženo na oltarima", — Osim toga ti se, hrvatski katolički dače, možda jošte sjećaš one tvoje prve posvete tome Srcu godine 1900.; a svakako će ostati u lijepoj uspomeni i oni historički dani desetgodišnjice one posvete — godina 1910. Dä, pobožnost Srcu Isusovu preporodit će naš narod, naše daštvo! Zato i ti treba da budeš osobiti štovatelj toga Srca.

Možda ćeš pitati: A što je pravi predmet te pobožnosti?

Predmet je pobožnosti Srcu Isusovu tjelesno Srce Boga i čovjeka Isusa Hrista i neizmjerna ljubav toga Srca, koje je vojnik sulicom na križu otvorio. To se Srce štovalo kroz sve kršćanske vijekove, a osobito u najnovije doba, otkako je božanski Spasitelj po bl. Margareti Alacoque pozvao na to štovanje i otkako se Crkva brine oko širenja te pobožnosti. — Zašto se štuje baš presv. Srce Isusovo? — reći ćeš. Čuj! Kad ti padne u oči kup slika, najprije baciš pogled na sve, a onda staneš promatrati jednu sliku za drugom, a najviše pažnje posvetiš glavnim slikama. Isus Hrist je u Svom životu veliki ugled kreposti i savršenosti. Njegovo siromašno, puno progonstva djetinjstvo, Njegova muka na koncu života, Njegovo božansko izranjeno lice, Njegove rane na rukama i nogama, a osobito Njegovo božansko Srce, središte svih boli, budi u nama samilost i duboko štovanje; zato Crkva i štuje napose ova otajstva (pobožnost sv. Djetinjstva, muke Isusove, lica Isusova, 5 rana Isusovih, Srca Isusova). — Osobito pak štovanje presv. Srca Isusova temelji se na istini, da svaki izvanjski čin potječe iz odgoje srca

zato nam i Crkva u presv. Srcu stavlja najuzvišeniji ugled za odgoju srca. „Učite se od mene, jer sam blaga i ponizna srca“ (Mat. **11**, 29.). Uostalom sam je božanski Spasitelj štovateljima Svoga presv. Srca dao velika obećanja, što se nalaze u spisima blažene Margarete, kojoj se On posebnim načinom pokazao i otvorio Svoju golemu ljubav prema nezahvalnom ljudstvu:

1. Ja ću iz moga Srca u obilju izliti blago milosti na sve štovatelje njegove.

2. Ja ću im dati svaku pomoć potrebitu staležu njihovu.

3. Ja ću ih krijepiti u radu i blagosloviti im, štogod pothvate.

4. Ja ću ih tješiti u nevoljama njihovim.

5. Srce moje bit će im utočište za života, a osobito u čas smrtni.

6. Ja ću povratiti slogu razdvojenim obiteljima, a štitit ću one, koji su u kakvoj potrebi.

7. Ja ću obilno blagosloviti svako mjesto, gdje se izloži i štuje slika mojega Srca.

8. Moje će se Srce raširiti i milostima ljubavi svoje obilno nadariti one, koji blagdan njegov proslave svetom pričesti i otprošnjom i koji druge na to sklonu.

9. Ja ću udijeliti milost konačne pokore svima, koji se uzastopce za devet mjeseci svakoga prvoga petka pričeste, a ne će oni umrijeti bez sv. sakramenta.

10. Ja ne ću dopustiti, da se itko izgubi od onih, koji se posvete Srcu mojemu.

11. Sjajno ću nagraditi one, koji po mogućnosti šire ovu pobožnost.

12. One, koji se potpuno dadu na to, da vrše i šire ovu pobožnost: ja ću ljubezno primiti u Srce svoje i brinut ću se za svetost i proslavu njihovu pred vječnim Ocem svojim.

S v j e t o v n j a c i će preko ove mile pobožnosti naći svaku milost potrebitu stanežu svome: polakšicu u radu, blagoslov s neba u svakom pothvatu, utjehu u nevoljama.

Oni, k o j i r a d e z a s p a s e n j e d u š a, znat će ganuti i najokorjelija srca; a radit će s uspjehom divnim, budu li samo proniknuti nježnom pobožnošću spram božanskoga Srca mojega.

Želiš li, dače, veće kakove naplate za svoju pobožnost? Ta sama bl. Margareta s ushitom govori: „Ja ne znam, da li ima ikoje pobožnosti u duhovnome životu, koja bi mogla na kratko vrijeme uzdići dušu do najviše savršenosti i dati joj okusiti prave slasti, što ih ima u službi Isusa

Hrista . . . O kako je slatko umrijeti, pošto smo vazda gojili pobožnost prema Srcu Onoga, koji će nas suditi".

Litanije o presv. Srcu Isusovu.

Gospodine, smiluj se!
Hriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Hriste, čuj nas!
Hriste, usliši nas!

Oče, nebeski, Bože,
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
1. Srce Isusa, Sina Oca vječnoga,
2. Srce Isusovo, u krilu Djevice Matere od Duha Svetoga sazdano,
3. Srce Isusovo, s Riječju Božjom bitno sjedinjeno,
4. Srce Isusovo, veličanstva beskrajnoga,
5. Srce Isusovo, hrame Božji sveti,
6. Srce Isusovo, šatore Višnjega,
7. Srce Isusovo, kućo Božja i vrata nebeska,
8. Srce Isusovo, žarka peći ljubavi,
9. Srce Isusovo, pravde i ljubavi posudo,

} smiluj nam se

10. Srce Isusovo, dobrote i ljubavi puno,
11. Srce Isusovo, kreposti sviju bezdno,
12. Srce Isusovo, svake hvale predostojno,
13. Srce Isusovo, kralju i središte sviju srdaca,
14. Srce Isusovo, u kojem je sve blago mudrosti i znanja,
15. Srce Isusovo, u kojem prebiva sva punina božanstva,
16. Srce Isusovo, koje je Ocu omiljelo,
17. Srce Isusovo, od kojega punine svi mi primismo,
18. Srce Isusovo, željo bregova vječnih,
19. Srce Isusovo, strpljivo i mnogoga milosrđa,
20. Srce Isusovo, bogato za sve, koji zazivaju Tebe,
21. Srce Isusovo, izvore života i svetosti,
22. Srce Isusovo, pomirište grijeha naših,
23. Srce Isusovo, nasićeno pogrdama,
24. Srce Isusovo, satrveno zbog opačina naših,
25. Srce Isusovo, do smrti poslušno postalo,

} smiluj nam se!

26. Srce Isusovo, kopljem probodeno,
27. Srce Isusovo, izvore sve utjehe,
28. Srce Isusovo, živote i uskrsnuće naše,
29. Srce Isusovo, mire i pomirenje naše,
30. Srce Isusovo, žrtvo za grijehe,
31. Srce Isusovo, spasenje onima, koji se u Te ufaju,
32. Srce Isusovo, ufanje onima, koji u Tebi umiru,
33. Srce Isusovo, milino sviju svetih,

} smiluj nam se!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, oprosti nam, Gospodine!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, usliši nas, Gospodine!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, smiluj nam se, Gospodine!

℣. Isuse krotki i ponizni Srcem,

℟. Učini srce naše po Srcu Svojem.

Pomolimo se.

Svemogući vječni Bože, pogledaj na Srce preljubljenoga Sina Svojega i na hvale i zadovoljštine, koje u ime grješnikâ Tebi daje, i njima, koji milosrđe Tvoje ištu, Ti oproštenje udijeli umilostivljen, u ime istoga Sina

Svojega Isusa Hrista, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog, po sve vijeke vijekova. Amen.

I. Posvetna molitva.

Isuse preslatki, Otkupitelju ljudskoga roda, pogledaj na nas pred oltarom Tvojim preponižno prostrte. Tvoji smo, Tvoji hoćemo da budemo; a da uzmognemo s Tobom što čvršće biti sjedinjeni, evo danas presvetome Srcu Tvojemu svaki se od nas drage volje posvećuje. Tebe istina mnogi nijesu nikada spoznali; Tebe su prezrevši zapovijedi Tvoje mnogi odbacili. Smiluj se na jedne i na druge, predobrostivi Isuse, i k svetomu Srcu Svojemu pritegni svekolike! Kralj budi, Gospodine, nesamo vjernima, koji nijesu ni u jedno vrijeme odmetnuli se od Tebe, nego i razmetnim sinovima, koji su Te ostavili: učini, da se ovi u kuću očinsku brzo povrate, da od bijede i glada ne poginu. Kralj budi onima, koje ili kriva mnijenja zavaravaju ili nesloga rastavlja, i prizovi ih natrag k luci istine i k jedinstvu vjere, da naskoro bude jedno stado i jedan pastir. Kralj budi napokon svijem onima, koji se u starom sujevjerju neznabožaca nalaze, i ne krati se izbaviti ih iz tame

u Božje svijetlo i kraljevstvo. Udijeli Gospodine Crkvi Svojoj sigurnu, potpunu slobodu: udijeli svim narodima mir i red: učini, da s obadva stožera zemlje jedan odliježe glas: budi hvala božanskomu Srcu, po kojem nam je stečeno spasenje: Njemu slava i čast u vijeke! Amen.

II. Posveta presv. Srcu Isusovu.

Preslatki Isuse, izvore ljubavi, oče smilovanja, Bože svake utjehe, koji si nama nevrijednim ljudima milostivo otvorio neizrecivo blago Srca Svoga: ja . . . u zahvalu za neizbrojena meni i drugima iskazana dobročinstva, a osobito što si ustanovio presveti sakramenat; i u naknadu za sve uvrede, koje sam ja i drugi nanijeli Tvomu preljubeznome Srcu u ovom otajstvu beskrajne ljubavi: istomu presvetomu Srcu posvećujem svega sebe i sve, štogod je moje, sa svima dobrim djelima i zaslugama, koje sam milošću Tvojom stekao ili ću ih još steći; pa obećavam, da ću širiti štovanje božanskog Srca Tvoga, koliko mi dopusti slabost moja.

Još odabirem sebi Blaženu Djevicu Mariju za osobitu Majku, te na isti način predajem i posvećujem Srcu Njezinu sebe i sve, što je

moje i obećavam, da ću po želji svete Crkve, što više mogu, širiti štovanje ove premile Majke, osobito bezgrješnog Začeća Njezina.

Zato preponizno molim neizmjernu dobrotu i milosrđe Tvoje, da se udostojiš primiti ovu žrtvu kanoti ugodan miris: pa kako si dao, da ovo zaželim i prikažem, tako mi još podaj obilnu milost, da sve to i ispunim. Amen.

Otprošnja
presvetome Srcu Isusovu.

O klanjanja vrijedno Srce Gospodina moga i Boga moga! Ganut dubokom boli i videći uvrede, koje su Ti nanesene, pa i sad Ti se još danomice nanose u sakramentu ljubavi: evo me, gdje Ti se pred noge bacam hoteći za to moliti oproštenje. O zašto ne mogu poklonima svojim i ljubavlju svojom nadoknaditi Tvoje prezrene časti? Zašto ne mogu suzama svojim i krvlju svojom izbrisati tolikih obeščašćenja i svetogrđa, što vrijeđaju neizmjerno veličanstvo Tvoje?

Oprosti mi, božanski Spasitelju, svu nevjeru i nezahvalnost, kojom se ogriješih protiv vrhovnoga gospodstva Tvojega! Spomeni se, da je klanjanja vrijedno Srce Tvoje noseći

breme grijeha mojih za umrloga života Svoga pod njim sve do smrti prežalosno bilo! O ne daj, da boli Tvoje i krv Tvoja budu meni beskorisni. Uništi u meni srce moje grješno, pa mi podaj srce po Tvojem Srcu: srce skrušeno i ponizno, srce čisto i bez ljage, srce, koje će biti odsele žrtva posvećena slavi Tvojoj, a uništena u plamenu ljubavi Tvoje.

Ubuduće ja ću čednošću svojom u crkvi, pohađajući marljivo Tebe u presv. sakramentu, bogoljubnošću i gorljivošću u sv. pričesti nastojati, da nadoknadim za sve uvrede, koje sam Ti dosad nanio; kao i za sve nepristojnosti i sva svetogrđa, što su širom svijeta protiv Tebe počinjena. A da ovi moji pokloni budu Tebi miliji, ja ih združujem s poklonima svetih anđela, koji Ti se klanjaju na oltarima našim. Udostoj se uslišati želje moje i primiti poklone srca, koje se vraća k Tebi, Bogu svojemu; i to zato, da samo Tebe ljubi i da u svemu i vazda radi samo iz čiste ljubavi Tvoje, na slavu Tvoju.

Presveto Srce Isusovo! Daj, da Te spoznaju, ljube i Tebi se klanjaju svi stvorovi na cijelom svijetu sada i na sve vijeke vijekova. Amen.

Zlatna krunica na čast presvetoga Srca Isusova.

Moli se običnom krunicom bl. Gospe.

U ime Oca i Sina i t. d.

Mjesto Vjerovanja.

Slatko Srce mog Isusa, daj, da Te ljubim sve to više.

Mjesto Slava Ocu:

Slatko Srce Marijino, budi moje spasenje.

Mjesto Očenaša:

Vječni Oče! Prikazujem Ti predragocjenu krv Isusa Hrista kao zadovoljštinu za svoje grijehe i za potrebe sv. Crkve.

Mjesto Zdravo Marijo:

Isuse blaga i ponizna Srca, učini Srce moje po Srcu Svome.

Na koncu:

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...

Molitva za umiruće.

O preblagi Isuse, ljubitelju dušâ, molim Te za smrtnu muku presvetoga Srca Tvoga

i za boli bezgriješne Majke Tvoje: operi krvlju Svojom grješnike cijeloga svijeta, koji su sada na umoru te će još danas umrijeti. Amen.

Srce Isusovo u smrtnoj muci, smiluj se umirućima! Amen.

(100 dana oprosta svaki put: potpun oprost — uz običajne uvjete — jedamput u mjesecu, ako se svaki dan ujutru, popodne i uveče izmoli.)

Krepka molitva presvetome Srcu.

Božansko Srce Isusovo! Podaj, molim Te, dušama u čistilištu pokoj vječni; onima, koji će danas umrijeti, konačnu milost; grješnicima pravu pokoru; poganima svijetlo vjere; meni i svima mojima Tvoj blagoslov. Tebi dakle, preljubezno Srce, izručam sve ove duše i prikazujem Ti za njih sve zasluge Tvoje ujedno sa zaslugama blažene Majke Tvoje i sviju Svetih i Anđela, i sa svim svetim misama, svetim pričestima, molitvama i dobrim djelima, što se čine danas na cijelom kršćanskom svijetu. Amen.

(100 dana oprost.)

Pjesma posvetnica Srcu Isusovu.

Do nebesa nek se ori
Naših grudi gromki glas;
Neka jeknu rajski dvori,
Nek nas čuje Isus Spas.

Isukrste, Srcu Tvom
S nama naš se kune dom:
Dušom, t'jelom v'jek sam Tvoj,
Za krst časni bijuć boj!

Čujte, puci, širom sv'jeta,
Oci naši, čujte sad!
Čujte, sluge pakla kleta,
Kako Hrvat kliče mlad:

Isukrste, Srcu Tvom itd.

St'jeg Hrvata Srce Hrista;
Tu nam rudi sreća, spas;
Tu sloboda zlatna blista;
Tu se ori slavski glas:

Isukrste, Srcu Tvom itd.

Predi naši kano lavi
Za krst časni biše boj,
Tko je sinak ovoj slavi,
Hristu vjeran v'jekom poj:

Isukrste, Srcu Tvom itd.

Kralju slave silni, blagi:
Blagoslovi zavjet taj!
Blagoslovi rod nam dragi,
U svom srcu stan mu daj!

Isukrste, Srcu Tvom itd.

Pobožnost bl. Djevici Mariji.

Majčino će srce zalutalo dijete najposlije ostaviti, a najprije će se opet k njemu povratiti, jer majčino srce ima osobitu tajnu moć za dijete. Iskustvo dokazuje, da je tako i u duševnom životu. Materinsko srce Marijino posljednje je, što će katolik ostaviti, prije nego se baci u ponor zloće; a Marija je blaga zvijezda mora, koja zalutaloga iz bure strasti i grijeha opet dovede u luku vjere i pobožnosti.

Mladiću! Ne zaboravi nikad svoje nebeske Majke Marije! Osim Boga, nitko se za tebe toliko ne brine kao Marija. Onu ljubav i brigu, koju je nosila za Isusa kao mladića u Nazaretu, prenijela je ona na tebe. Kao Djevica ti čuva osobito nevinost — taj biser svoje vlastite nebeske krune. Kao „prijestolje mudrosti“ ona ti je vjerna savjetnica u nauku.

Zato svaki dan poštuj svoju nebesku Kraljicu! Pobožno moli svaki dan trokratni „Pozdrav Gospi“. Nosi uvijek sa sobom jednu medalju Majke Božje — Njezin kraljevski grb. Nosi karmelski skapular — Marijinu uniformu, časnu odjeću za svakoga katolika, štit u pogiblima. Rado moli krunicu! Ona je neprestana prometna cesta između neba i zemlje. „Najdraže mi je blago u Vatikanu moja krunica“, reče papa Pijo IX. Nemaš li prilike, da stupiš i u Marijinu kongregaciju — tjelesnu stražu nebeske Kraljice?

„O Mariji ne ću nigda dosta izreći!“ To načelo sv. Ildefonza valja da je i tvoje. Veću čast, nego što Joj je Bog dao, ti Joj ne možeš dati. Bog Otac Je zove kćerju Svojom, Bog Sin Majkom, Bog Duh Sv. zaručnicom.

Što inovjerci prigovaraju, da se mi klanjamo Mariji, to je objeda — to ne pada ni jednom katoliku na pamet; ali Je svaki štuje, i štovat će Je, dok bude živ, jer nas sv. naučitelji uvjeravaju, da Marijino dijete ne će propasti.

Posveta bl. Dj. Mariji.

Presveta Djevice i Majko Božja Marijo! Ja *N. N.*, premda sasvim nevrijedan, da Tebi

služim, no ipak uzdajući se u ljubav i divnu blagost Tvoju, te potaknut željom, da Ti služim, izabirem Te danas pred svojim anđelom čuvarom i pred cijelim dvorom nebeskim za gospodaricu, odvjetnicu i majku svoju; te čvrsto odlučujem, da ću odsele uvijek Tebi služiti i, koliko uzmognem, nastojati, da Ti svi vjerno služe. Tebe dakle, preljubezna, Majko, za krv Isusa Hrista poradi mene prolivenu molim i prosim, da se udostojiš mene primiti među štićenike Svoje i za vječita slugu.

Budi mi u pomoći u svim djelima mojim i isprosi mi milost, da se tako ponesem riječju, djelom i mišlju, te nikada ne uvrijedim ni Tvojih ni presvetoga Sina Tvoga očiju. Misli na me i ne ostavi me u čas smrti moje! Amen.

Sveta krunica.

Dok moliš krunicu, razmišljaj o onom otajstvu, koje moleći spominješ; pobudi u srcu čuvstva i stvori koju dobru odluku! Zato prije svakog otajstva malo saberi misli i svrati ih na onaj događaj, koji spominješ. Tako ćeš u svom srcu raspiriti svetu vatru pobožnosti.

Da pobudiš u sebi živa čuvstva vjere, ufanja i ljubavi, dodaj iza „Vjerovanja" i „Očenaša" na prva tri zrnca na riječ „Isus":

1. Koji nam umnožio vjeru.
2. Koji nam učvrstio ufanje.
3. Koji nam usavršio ljubav.

I. Radosna otajstva krunice.

(Od Došašća do Čiste srijede.)

1. Koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela. *(Moli za poniznost.)*

2. Koga si, Djevice, Elizabetu pohodeći nosila. *(Ljubav k bližnjemu.)*

3. Koga si, Djevice, rodila. *(Duh siromaštva.)*

4. Koga si, Djevice, u hramu prikazala. *(Poslušnost.)*

5. Koga si, Djevice, u hramu našla. *(Sjedinjenje s Isusom.)*

II. Žalosna otajstva krunice.

(Od Čiste srijede do Uskrsa.)

1. Koji se za nas krvlju znojio. *(Kajanje.)*

2. Koji je za nas bio bičevan. *(Mrtvljenje sjetila.)*

3. Koji je za nas bio trnjem okrunjen. *(Mrtvljenje sebeljublja.)*

4. Koji je za nas teški križ nosio. *(Strpljivost u poslovima.)*

5. Koji je za nas bio raspet. *(Odricanje poradi Isusa.)*

III. Slavna otajstva krunice.

(Od Uskrsa do Došašća.)

1. Koji je uskrsnuo od mrtvih. *(Pravo obraćenje.)*

2. Koji je uzašao na nebo. *(Želja za nebom.)*

3. Koji je poslao Duha Svetoga. *(Sabranost duha i duh molitve.)*

4. Koji Te je, Djevice, u nebo uzeo. *(Milost blažene smrti.)*

5. Koji Te je, Djevice, u nebu okrunio. *(Ustrajnost u štovanju bl. Dj. Marije.)*

Litanije lauretanske i molitve kod večernje.

Kyrie, eleison.	Gospodine, smiluj se!
Christe, eleison.	Hriste, smiluj se!
Kyrie, eleison.	Gospodine, smiluj se!
Christe, audi nos.	Hriste, čuj nas!
Christe, exaudi nos.	Hriste, usliši nas!

Pater de coelis Deus, miserere nobis.	Oče nebeski Bože, smiluj nam se!
Fili Redemptor mundi Deus, misere nobis.	Sine, Otkupitelju svijeta, Bože, smiluj nam se!
Spiritus Sancte Deus, miserere nobis.	Duše Sveti, Bože, smiluj nam se!
Sancta Trinitas, unus Deus, miserere nobis.	Sveto Trojstvo, jedan Bože, smiluj nam se!
Sancta Maria,*	Sveta Marijo,*
Sancta Dei Genitrix,	Sveta Bogorodice,
Sancta Virgo Virginum,	Sveta Djevo djevica,
Mater Christi,	Majko Hristova,
Mater divinae gratiae,	Majko Božje milosti.
Mater purissima,	Majko prebistra,
Mater castissima,	Majko prečista,
Mater inviolata,	Majko neoskvrnuta,
Mater intemerata,	Majko netaknuta.
Mater amabilis,	Majko ljubezna,
Mater admirabilis,	Majko divna,
Mater boni consilii,	Majko dobrog savjeta,
Mater Creatoris,	Majko Stvoriteljeva,
Mater Salvatoris,	Majko Spasiteljeva,
Virgo prudentissima,	Djevice premudra,
Virgo veneranda,	Djevice časna,
Virgo praedicanda,	Djevice hvale dostojna,
Virgo potens,	Djevice moguća,
Virgo clemens,	Djevice milostiva,
Virgo fidelis,	Djevice vjerna,
Speculum justitiae,	Ogledalo pravde,
Sedes sapientiae,	Prijestolje mudrosti,

* Ora pro nobis. — * Moli za nas

Causa nostrae laetitiae,*
Vas spirituale,
Vas honorabile,
Vas insigne devotionis,
Rosa mystica,
Turris Davidica,
Turris eburnea,
Domus aurea,
Foederis arca,
Janua coeli,
Stella matutina,
Salus infirmorum,
Refugium peccatorum,
Consolatrix afflictorum,
Auxilium Christianorum,
Regina Angelorum,
Regina Patriarcharum,
Regina Prophetarum,
Regina Apostolorum,
Regina Martyrum,
Regina Confessorum,
Regina Virginum,
Regina Sanctorum omnium,
Regina sine labe originali concepta,
Regina sacratissimi Rosarii,

Uzroče naše radosti,*
Posudo duhovna,
Posudo poštovana,
Posudo uzorna pobožnosti,
Ružice tajanstvena,
Tornju Davidov,
Tornju bjelokosni,
Kućo zlatna,
Škrinjo zavjetna,
Vrata nebeska,
Zvijezdo jutarnja,
Zdravlje bolesnih,
Utočište grješnih,
Utjeho žalosnih,
Pomoćnice kršćana,
Kraljice anđela,
Kraljice patrijarha,
Kraljice proroka,
Kraljice apostola,
Kraljice mučenika,
Kraljice ispovijedalaca,
Kraljice djevica,
Kraljice svih Svetih,
Kraljice bez iztočnoga grijeha začeta,
Kraljice presvete krunice,

* Ora pro nobis.

* Moli za nas.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi — parce nobis, Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi — exaudi nos, Domine,
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi — miserere nobis.

Pater noster ... Ave Maria ...

Sub tuum praesidium confugimus, sancta Dei Genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus nostris, sed a periculis cunctis libera nos semper, Virgo gloriosa et benedicta, Domina nostra, Mediatrix nostra, Advocata nostra. Tuo Filio nos reconcilia, tuo Filio nos commenda, tuo Filio nos repraesenta.

℣. Ora pro nobis, sancta Dei Genitrix,

℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta — oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta — usliši nas, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta — smiluj nam se!

Oče naš ... Zdravo Marijo ...

Pod tvoju se obranu utječemo, sveta Bogorodice; naših prošnja ne prezri u potrebama našim, nego od sviju pogibli oslobodi nas vazda, Djevice slavna i blagoslovena, Gospođo naša, Posrednice naša, Odvjetnice naša! Sa svojim nas Sinom pomiri, svojemu nas Sinu preporuči, svojemu nas Sinu izruči.

Sveć.: Moli za nas, sveta Bogorodice!

Puk: Da vrijedni postanemo obećanja Hristovih.

Oremus.

Gratiam tuam, quaesumus, Domine, mentibus nostris infunde; ut, qui Angelo nuntiante Christi filii tui incarnationem cognovimus, per passionem ejus et crucem ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

℣. Ora pro nobis, beatissime Joseph.

℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Pomolimo se.

Milost svoju, molimo Te, Gospode, ulij u duše naše, da mi, koji smo po anđelovu navještenju spoznali utjeljenje Hrista Sina tvoga, po muci njegovoj i križu na slavu uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Hristu Gospodinu našemu. Amen.

Sveć.: Moli za nas, sveti Josipe!

Puk: Da vrijedni postanemo obećanja Hristovih.

Oremus.

Sanctissimae Genitricis tuae Sponsi, quaesumus, Domine, meritis adjuvemur; ut, quod possibilitas nostra non obtinet, ejus nobis intercessione donetur. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Pomolimo se.

Molimo Te, Gospodine, da nam budu na pomoć zasluge zaručnika presvete majke tvoje, da zadobijemo njegovim zagovorom, što svojom slaboćom postići ne možemo. Koji živiš i kraljuješ na sve vijeke vijekova. Amen.

Zdravo kraljice.

Zdravo kraljice, majko milosrđa, živote, slasti i ufanje naše, zdravo! K Tebi vapijemo prognani sinovi Evini, k Tebi uzdišemo tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini. Svrni dakle, odvjetnice naša, one Svoje milostive oči na nas, te nam poslije ovoga progona pokaži Isusa, blagosloveni plod utrobe Svoje. O blaga, o mila, o slatka Djevice Marijo!

Svećenik: Moli za nas, sveta Bogorodice!

Puk: Da vrijedni postanemo obećanja Hristovih.

Pomolimo se.

Svemogući, vječni Bože, koji si sudjelovanjem Duha Svetoga pripravio tijelo i dušu slavne Djevice majke Marije, da bude dostojno prebivalište Sinu Tvomu: daj, da nas ona, koje se ovdje s radošću spominjemo, milostivim zagovorom izbavi od sadanjih zala i od vječne smrti. Po istom Hristu Gospodinu našem. Amen.

Molitva za papu.

Svemogući, vječni Bože, smiluj se sluzi Svojemu, vrhovnomu našemu pastiru N., i ravnaj ga milostivo na putu k vječnomu spase-

nju: da s pomoću Tvojom, što je Tebi povoljno, želi i sa svom jakošću izvrši. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

Molitva za biskupa.

Bože, čija dobrota i ljubav nad narodom Tvojim bdije i vlada, nadahni duhom mudrosti slugu Svoga (nad-) biskupa našega N., čijoj si nas duhovnoj brizi izručio, da se duhovnim napretkom ovaca umnoži vječna radost pastira. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

Molitva za kralja.

Molimo Te, svemogući Bože, da sluga Tvoj N., car i kralj naš apostolski, koji je po Tvojoj dobroti primio upravu kraljevstva, zadobije i povećanje svih kreposti: da njima dostojno urešen uzmogne grdobe opačina izbjegavati, neprijatelje svladavati i drag doći k Tebi, koji si put, istina i život. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

Molitva za svekoliko kršćanstvo.

Svemogući, vječni Bože, Gospode Oče nebeski, pogledaj očima neizmjernoga milosrđa Svoga na nevolje i potreba naše. Smiluj se svim pravovjernicima, za koje se Tvoj

jedinorođeni Sin, Gospodin i Otkupitelj naš, Isus Hrist, dobrovoljno predao u ruke grješnicima i prolio Svoju dragocjenu krv na križu. Po ovom Gospodinu našem Isusu Hristu odvrati od nas, premilostivi Oče, zaslužene kazni, sadašnje i buduće neprilike, pogibeljne bune, rat, dražinu, bolesti, tužna i nevoljna vremena. Prosvijetli također i objačaj u svakom dobru duhovne i svjetovne poglavare, da revno izvršuju sve, što može unaprijediti božansku Tvoju slavu, naše spasenje, općeniti mir i blagostanje svih kršćana. Bože mira, sjedini nas u vjeri, satri svako krivovjerstvo i raskolništvo. Obrati nam srca na pravu pokoru i poboljšanje života. Užezi u nama oganj ljubavi Svoje! Daj nam postojano ići za pravednošću, da Ti budemo kano pokorna djeca u životu i na umoru mili i dragi. Molimo također, kako hoćeš, o Bože, da molimo, za prijatelje i neprijatelje svoje, za zdrave i bolesne, za sve žalosne i nevoljne kršćane, za žive i mrtve. Tebi, Gospode, preporučujemo sav svoj posao i pokoj, sve svoje trudove i putove, svoj život i smrt. Dopusti nam, da ovdje uživamo Tvoje milosti, a ondje sa svim izabranima u vječnom veselju i blaženstvu Tebe hvalimo i slavimo.

To nam podijeli, Oče nebeski, po Hristu Gospodinu našem. Amen.

(Pet puta „Oče naš“ i „Zdravo Marijo“).

Različite molitve Majci Božjoj.

Molitva „Spomeni se“.

Spomeni se, o predobrostiva Djevice Marijo, da se nije čulo odvijeka, da bi Ti koga ostavila, koji se utekao pod Tvoju obranu, zamolio Tvoju pomoć, zaprosio Tvoj zagovor. Tim pouzdanjem obodren utječem se k Tebi, Djevice djevicâ, Majko, k Tebi dolazim, pred Tobom uzdišući grješnik stojim; nemoj, Majko Riječi Božje, riječi mojih prezreti, nego ih milostivo posluhni i usliši. Amen.

Molitva pred slikom Majke Božje.

(Od sv. Alfonsa Liguorija).

Presveta, bez grijeha začeta Djevice, Majko moja Marijo! K Tebi se, Majci Gospodina moga i utočištu grješnikâ, ja najnevoljniji od svih danas utječem. Tebi se, o velika Kraljice, klanjam i zahvaljujem Ti za sve milosti, koje si mi dosad udijelila, osobito za to, što si me oslobodila od pakla, koji sam toliko puta zaslužio. Ljubim Te, predraga Gospo, i od ljubavi, koju k Tebi nosim, obećavam, da ću Ti uvijek služiti i da ću sve, što mogu, učiniti, neka Te i drugi ljube.

U Te stavljam sve ufanje svoje, u ruke Tvoje polažem sve spasenje svoje, uzmi me za slugu Svojega, uzmi me pod okrilje milosrđa Svoga. A jer toliko možeš kod Boga, oslobodi me od sviju napasti ili mi isprosi snagu, da ih uvijek do smrti nadvladam. U Tebe molim pravu ljubav k Isusu Hristu. Od Tebe se nadam, da ću dobro umrijeti. Majko moja! Za ljubav, koju gojiš k Bogu, molim Te, budi mi u pomoći uvijek, osobito u posljednji čas mojega života. Ne ostavi me sve dotle, dok ne vidiš, da sam spasen u nebu, gdje ću Tebe blagosiljati i pjevati milosrđe Tvoje na sve vijeke vijekova. Tako se nadam, tako budi!

Molitva Majci Božjoj.

Djevice preblažena, primi me vijekom za slugu, kad si me već kraj križa za sina uzela. Pokaži, da si majka moja, i učini, da Te vruće ljubim. Djevice moguća, koja si zmaja paklenoga satrla, satri i zla nagnuća moja; raskini okove, što me uz pogrješku moju vežu! Djevice, na koje se mig nebesko sipa blago,

isprosi milosti, za koje znaš da mi prude; izmoli čvrsto vjeru, pouzdano ufanje, goruću ljubav, dar molitve! Pribavi mi čistoću i poniznost, da prezrem taštinu svijeta i brinem se za slavu Božju. Marijo, pomoćnice kršćana, zaštitnice nesretnih, priteci u pomoć bijednima, pomozi malodušne, utješi plačne, moli za puk, posreduj za kler, da oćute pomoć Tvoju svi, što se uzdaju u svetu zaštitu Tvoju. Amen.

Pjesma posvetnica Kraljici Hrvata.

Zdravo, Djevo, svih milosti puna,
Vječnog sunca ogrnu Te sjaj;
Oko čela zvjezdana Ti kruna,
Ispod nogu stenje pakla zmaj!

Pripjev: Rajska Djevo, Kraljice Hrvata,
Naša Majko, naša zoro zlata,
Odanih Ti srca primi dar,
Primi čiste ljubavi nam žar!

Blažena si, jerbo sva si čista,
Zmijin dah ne okuži Ti grud!
Zv'jezda sreće i nama da blista,
Noći gr'jeha mrak raspši hud!

Rajska Djevo itd.

Hrvat za križ bojak bije sveti:
Vodio ga ljiljan-barjak Tvoj!
Nova neman križu časnom pr'jeti:
Silna Djevo, na braniku stoj!

Rajska Djevo itd.

Nevjera se od Isusa d'jeli,
Na puk Božji sipa str'ela roj;
Ti nad nama plašt razastri b'jeli.
Brani, Gospo, brani narod Svoj!

Rajska Djevo itd.

Kad nam oko zadnju suzu roni,
Zadnji borbe zahvati nas val:
Nad grud Svoju, Majko, nas prisloni,
Na nebeskog doma nosi žal!

Rajska Djevo itd.

Molitve različitim svecima.

Jednom je zapovjedio Bog prijateljima Jobovim: „Idite k mojemu sluzi Jobu . . . I Job, sluga moj, neka se za vas moli“ (Job 42, 8.). Ako su nam sveci već na ovoj zemlji zagovornici, zašto bi bilo zlo zazivati ih u pomoć, kad su već u nebeskoj slavi? Sveci se u nebu brinu za nas i mole se za nas, kao što

nas uči sv. Pismo (Zah. 1, 12.; Otkr. 5, 8.); a to nas uči i Crkva riječima: „Vjerujem... općinstvo svetih“. Kao što smijemo zazivati svece u pomoć, tako ih smijemo i štovati. „Dobro je svece štovati i zazivati“ (Sabor trid.). Ako je dopušteno štovati slike i fotografije kraljeva i zaslužnih ljudi, zašto se ne bi smjele štovati slike svetaca, koji su nekoć svojom pokorom a sadašnjim zagovorom puno zaslužniji za ljudski rod? Kad se smiju onima prvima dizati spomenici, zašto bi se smućivali, ako se ovima dižu spomenici, oltari? Kad je dopušteno slaviti dane rođenja i stogodišnjice zaslužnih ljudi, zašto bi blagdani svetaca bili idolopoklonstvo? Ako dijete klekne pred oca, kad ga nešto osobito moli, zašto se ne bi smjelo svecima klečeći moliti? Mi katolici do posljednjega djeteta znademo, da se samo Bogu klanja, da se samo Bogu sv. misa prikazuje, a pri njoj da se samo slavi uspomena na svece. Zato nema smisla nijedan prigovor protiv katoličkoga štovanja svetaca.

Pobožnost svetom Josipu.

Tvoj ugled, mladiću, mora da bude i sveti Josip, zaručnik bl. Djevice Marije i othranitelj Sina Božjega; zato treba da nastojiš, da se što

više usavršiš u krepostima toga pravednoga čovjeka, kako ga zove samo sv. Pismo. Sveti Josip neka ti je ugled u sv. čistoći, jer je on nesamo sam bio čist, nego je bio i vjerni čuvar djevičanstva Marijina. Utječi mu se zato u borbi, u napastima za sv. čistoću! On će ti sigurno pomoći, dati jakosti protiv nečistoga duha. — Sv. Josip neka ti je ugled u ustrpljivosti, u neumornom radu za svaku dobru stvar. Njemu preporuči svaki svoj posao i trud, njemu se preporuči u svim neprilikama i pogiblima života! Dă, njemu se svakim danom moli za sretni, blaženi čas smrti! Budeš li mu se molio, to možeš biti siguran, da ne ćeš propasti.

Litanije o svetom Josipu.

Gospodine, smiluj se!
Hriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Hriste, čuj nas!
Hriste, usliši nas!
Oče nebeski, Bože, } smiluj nam se!
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože, } smiluj nam se!
Duše Sveti, Bože, } smiluj nam se!
Sveto Trojstvo, jedan Bože, } smiluj nam se!
Sveta Marijo, moli za nas!
Sveti Josipe, moli za nas!

Slavni porode Davidov,
Svjetlosti patrijarsima,
Zaručniče Bogorodičin,
Stidljivi čuvaru Djevičin,
Hranitelju Sina Božjega,
Brižljivi branitelju Hristov,
Glavaru slavne Obitelji,
Josipe prepravedni,
Josipe prečisti,
Josipe premudri,
Josipe prejaki,
Josipe prepokorni,
Josipe prevjerni,
Ogledalo strpljivosti,
Ljubitelju siromaštva,
Izglede radnicima,
Ukrase domašnjega života,
Čuvaru djevica,
Potporo obitelji,
Utjeho bijednima,
Nado bolesnima,
Zaštitniče umirućima,
Strahoto đavlima,
Branitelju svete Crkve,

moli za nas!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta,
— oprosti nam, Gospodine!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta,
— usliši nas, Gospodine!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta,
— smiluj nam se, Gospodine!

℣. Postavi ga gospodarom nad domom svojim.

℟. I poglavicom nad svim imanjem svojim.

Pomolimo se.

Bože, koji si neizkazanom providnosti blaženoga Josipa dostojao se izabrati za zaručnika presvetoj Roditeljki Svojoj: daj, molimo; da koga kao zaštitnika častimo na zemlji, zagovornika zavrijedimo imati na nebu. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vijeka. Amen.

(300 dana oprosta, koji se može namijeniti i dušama u čistilištu. Pijo X. 18. ožujka 1909.)

Molitva sv. Josipu za sv. čistoću.

Čuvaru djevicâ i oče, sv. Josipe, čijoj vjernoj skrbi povjerena bi sama nevinost, Isus Hrist, i Djevica djevicâ, Marija: po dvostrukom tom predragom zalogu vruće Te molim, da mi isprosiš, te od svake nečistoće čisto sačuvam srce i čistim srcem Isusu i Mariji služim.

Spomeni se.

Spomeni se, prečisti zaručniče blažene Djevice Marije, ti slatki moj zaštitniče, sveti Josipe,

kako se još nije čulo, da se itko u Tvoju zaštitu preporučio i u Tebe pomoć tražio, a da je nije dobio. S tim pouzdanjem i ja dolazim preda Te, pa Ti se goruće preporučam. Nemoj prezreti molitve moje, poočime Isusov, nego je milostivo primi i uslišaj!

(300 dana oprost jedamput na dan. — U svojem je krasnom pismu od 17. kolov. 1889. papa Leon XIII. osobito preporučio kršćanskom svijetu ovu molitvu i dao svima, koji je mole, oprost od 7 god. i 7 četrdesetnica.)

Molitva sv. Josipu za srećnu smrt.

O slavni sveti Josipe! Za onu neiskazanu sreću, koju si imao na zemlji, kada su kod Tvoje smrti prisutni bili Isus i Marija, i u smrtnoj Te borbi pomagali, jačali i tješili: molim Te ponizno, isprosi i meni tu milost, da na smrtnom času junački odbijem bijesne navale nečistoga duha i da blaženo umrem. Uzvišeni branitelju umirućih, budi mi u pomoći u tom strašnom času! Isprosi mi milost, da u Tvojem naručju uzmognem izustiti slatke i utješljive riječi: Isuse, Marijo i Josipe, u ruke vaše predajem srce i dušu svoju! Amen.

Molitva sv. Josipu.

(Za listopadsku pobožnost.)

K tebi se sv. Josipe, u nevolji svojoj utječemo i (nakon što sazvasmo u pomoć presvetu zaručnicu tvoju*) tebe (također) za tvoj zagovor prosimo. Za onu ljubav, koja te je s neoskvrnjenom Djevicom i Majkom Božjom spajala, i za očinsko milovanje, kojim si dijete Isusa grlio, obazri se milostivo, molimo te, na baštinu, koju je Isus Hrist Svojom krvlju stekao, te tvojim zagovorom našim potrebama u pomoć priteci. — Čuvaj ti, prebrižni čuvaru božanske obitelji, Isusovu odabranu djecu, odvrati od nas, preljubeznivi oče, svaku pošast bludnje i opačine; u ovoj borbi sa vlašću tmine, jaki izbavitelju naš, s neba u pomoć nam priteci; pa kao što si jednoć dijete Isusa iz preteške životne pogibli izbavio, tako sada svetu Crkvu Božju od zasjeda neprijateljskih i od svake suprotivštine obrani i nas svakoga vazdašnjom obranom svojom štiti, da po izgledu i moćnom zagovoru tvojemu bogoljubno živjeti, blago usnuti i vječno u nebu blaženstvo postići uzmognemo. Amen.

(Jednom na dan 300 dana oprosta. Ako se moli kod javnoga moljenja krunice u mjesecu listopadu, dobiva se svaki puta oprost od 7 godina i 7 četrdesetnica. Leon XIII.).

*) Te se riječi u zaporci ispuste, kad se ne moli krunica.

Pobožnost svetom Alojziju i Stanislavu.

Najljepši ugled svoj mladeži jest sv. Alojzije. Njega su resile sve najljepše krjeposti mladenačke duše: čistoća, poniznost i žarka ljubav prema Bogu i Majci Božjoj. Ugledaj se u nj. mladiću! Moli mu se često za svoju čistoću! Nikako ne propusti krasnu šestnedjeljnu pobožnost u čast sv. Alojziju (Vidi „Kongreganist“ str. 193—214.).

Litanije o sv. Alojziju.

Gospodine, smiluj se!
Hriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Hriste, čuj nas!
Hriste, usliši nas!

Oče nebeski, Bože,
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
} smiluj nam se!

Sveta Marijo,
Sveta Bogorodice,
Sveta Djevo djevica,
Sveti Alojzije,
Sveti Alojzije, anđeoski mladiću,
Sveti Alojzije, prečisti gojenče Marijin,
} moli za nas!

Sveti Alojzije, preziratelju svjetskih taština,
Sveti Alojzije, ljiljane nevinosti,
Sveti Alojzije, primjeru skrušena srca,
Sveti Alojzije, nedužni pokorniče,
Sveti Alojzije, nekrvni mučeniče Božje ljubavi,
Sveti Alojzije, miljenče Raspetoga,
Sveti Alojzije, gorljivi štovatelju presv. sakramenta,
Sveti Alojzije, vjerni štovatelju božanskoga Srca Isusova,
Sveti Alojzije, vjerni štovatelju djevičanske Majke,
Sveti Alojzije, žrtvo ljubavi k bližnjemu,
Sveti Alojzije, anđele u tijelu,
Sveti Alojzije, zaštitniče nedužnosti,
Sveti Alojzije, ljubimče čistih i djevičanskih duša,
Sveti Alojzije, diko družbe Isusove,
Sveti Alojzije, uzore i zaštitniče kršćanske mladeži,
Sveti Alojzije, sigurni vođo u izboru staleža,
Sveti Alojzije, utočište skrušenih grješnika,
Sveti Alojzije, mogući zagovorniče svih, koji te zazivlju,
} moli za nas!

Po svojem svetom i nedužnom životu,
Po svojem postu i molitvi,
Po svojoj nebeskoj slavi,
Po zagovoru i zaslugama svojim,
U našoj slaboći,
U pogiblima za čistoću,
U vrijeme napasti,
U bolesti i suprotivštinama,
U smrtnoj borbi,
} pomozi nam, sv. Alojzije!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, — oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, — usliši nas, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, — smiluj nam se, Gospodine!

Hriste, čuj nas!
Hriste, usliši nas!
Gospodine, smiluj se!
Hriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!

℣. Moli za nas sv. Alojzije!

℟. Da vrijedni postanemo obećanja Hristovih.

Pomolimo se.

Nebeskih darova, djelitelju Bože, koji si u anđeoskom mladiću Alojziju divnu nevinost

života združio s jednakom pokorom; daj nam po njegovim zaslugama i prošnjama, da slijedimo njega pokornika, koji ne pođosmo za njim nevinim. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

Molitva na čast sv. Alojziju.

Sveti Alojzije, anđeoski mladiću! Tebe je Hristov namjesnik na zemlji postavio osobitim zaštitnikom mladeži, koja uči, jer si ne mareći za zemaljsku kneževsku čast proslavio Crkvu nevinošću srca, svetošću života i sjajem čudesa. Odabirem te danas svojim pomoćnikom u ćudorednosti i nauku. Odlučujem tvrdo, da ću nastojati, kako bi nasljedujući tvoje kreposti i slušajući tvoje savjete napredovao u znanju i pobožnosti. Zato te evo zaklinjem onom nježnom ljubavi, kojom si gorio spram Isusa raspetoga i Njegove djevičanske Majke, da me primiš za svoga vječnoga slugu i štićenika. Daj, da napredujem u znanju i kreposti! Sačuvaj mi čistoću duše i tijela! Otkloni od mene nečiste napasti! Obrani me od svih pogibli svijeta! Ulij mi u dušu djetinjsko pouzdanje spram blažene Djevice Marije, majke dobroga savjeta. Ravnaj me u izboru moga staleža, pak mi isprosi po-

moć Božje milosti protiv svakoga smrtnoga grijeha. Pa kako si nekoć ti živio u anđeoskoj čistoći, tako daj, da i ja uzmognem pod tvojom zaštitom čisto i sveto na zemlji živjeti, dok ne zaslužim biti primljen u nebo među zborove anđeoske. Amen.

Molitvica sv. Alojziju za sv. čistoću.

Sveti, anđeoskom čistoćom urešeni Alojzije! Evo, ja najnevredniji štovatelj tvoj, preporučam ti osobitim načinom čistoću duše svoje i tijela svoga. Tvojom te anđeoskom čistoćom zaklinjem, da me preporučiš Isusu Hristu, neokaljanomu Jaganjcu, i Njegovoj presvetoj Majci, Djevici svih djevica, te me sačuvaš od svakoga smrtnoga grijeha. Ne dopusti, da ikada upanem u ikoji nečisti grijeh; a kad opaziš, da sam u napasti ili grješnoj pogibli, odvrati od mene sve nečiste misli i požude! Obnovi tada opet u meni misao na vječnost i na Isusa raspetoga! Utisni mi duboko u srce čuvstvo svetoga straha Božjega! Užezi u meni oganj Božje ljubavi, da slijedeći tebe na zemlji zaslužim s tobom uživati Boga na nebesima. Amen.

Molitva sv. Alojziju
za srećan izbor staleža.

Anđeoski mladiću, nevini sv. Alojzije! Ti si se puno i krvavo mučio za sveto zvanje svoje. Evo me do nogu tvojih, gdje te molim iz dna srca; isprosi mi od Boga milost, da me rasvijetli u ovom tako znamenitom poslu, kako bih sebi po volji Božjoj odabrao stalež. Pomozi mi u tom odlučnom času, o kojem visi moja sreća vremenita i vječita. Moli Boga za me, da mi pokaže put, kojim treba da hodam po presvetoj volji Njegovoj, i tako da postignem cilj, za koji sam stvoren – vječno blaženstvo. Amen.

Tri molitve sv. Stanislavu.

I.

Sveti Stanislave, moj prenevini zaštitniče i anđele čistoće! S tobom se zajedno radujem onoj jedinoj milosti djevičanske čistoće, koja ti je resila neokaljano srce. Isprosi mi, smjerno te molim, jakost proti nečistim napastima, te mi podaj postojanu budnost, da očuvam krepost svete čistoće.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...

II.

Sveti Stanislave, moj premili zaštitniče i Serafine ljubavi! S tobom se zajedno radujem gorućemu plamu ljubavi, što je vazda buktio u čistu i nevinu srcu tvojem i tebe s Bogom udruživao: isprosi mi, smjerno te molim, takav žar božanske ljubavi, da uguši u meni svako drugo zemno nagnuće, te me rasplamti jedino ljubavlju nebeskom.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...

III.

Sveti Stanislave, moj preblagi i premožni zaštitniče, anđele čistoće i Serafine ljubavi! S tobom se zajedno radujem tvojoj preblaženoj smrti, kojoj je bila uzrokom što goruća želja, da vidiš bl. Djevicu Mariju na blagdan uznesenja Njezina na nebo, što silni polet ljubavi tvoje prema Njoj. Hvalim blaženoj djevici Mariji, što ti je ispunila želju; a tebe molim po zaslugama preblažene smrti tvoje, da i meni na čas smrti budeš branitelj i zaštitnik. Oh, zauzmi se za mene te mi isprosi takovu smrt, kojom ću, ako i ne onako srećno kao ti, a to barem pod zaštitom Marije, zagovornice svoje, i uz pripomoć tvoju, osobiti moj zaštitniče, mirno i blago preminuti.

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...

Molitva sv. Tomi Akvinskom.

O prečisti sv. Toma, izabrani kao ljiljan nevinosti, koji si uvijek očuvao svoje krsno odijelo bez ljage, koji si opasan po dvjema anđelima bio pravi anđeo u tijelu: molim te, preporuči me Isusu, neokaljanom Jaganjcu, i Mariji, Kraljici djevica, da i ja noseći o bokovima pas čistoće primim istu milost kao i ti, te da idući za tobom na zemlji budem jednom među anđelima okrunjen s tobom, o veliki zaštitniče moje nevinosti!

Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu...

℣. Moli za nas, sv. Toma.

℟. Da vrijedni postanemo obećanja Hristovih.

O Bože, koji Svoju Crkvu čudesnom učenošću Svoga svetoga priznavaoca Tome prosvjetljuješ, a njegovim djelima je oplođuješ; daj nam, molimo Te, da ono, što je on učio, pravo shvatimo, a ono, što je on činio, djelom izvršimo! Daj nam milost, da u znanju kao i u kreposti i pobožnosti svaki dan napredujemo, da tako sve sličniji budemo našemu božanskom ugledu Isusu Hristu. Za to Te molimo po istom Isusu Hristu našem Gospodinu. Amen.

Molitva na čast sv. Ćirilu i Metodiju,

slavenskim apostolima, za sjedinjenje raskolnikâ s katoličkom Crkvom.

Bože, koji si nas po svetoj braći Ćirilu i Metodiju k jedinstvu vjere pozvao: sjedini odijeljenu braću našu sa svetom katoličkom Crkvom, da bude kako na nebu tako i na zemlji samo jedno stado i jedan pravovjernih kršćana pastir, Za to Te molimo po zaslugama Isusovim, po zagovoru prečiste Djevice Marije, svetoga Ćirila i Metoda i svih Svetih Tvojih. Amen.

Oče naš . . . Zdravo Marijo . . .

Sveta braćo Ćirile i Metodije, molite za nas!

Druga molitva za sjedinjenje

svih Slavena s katoličkom Crkvom.

Božanski Spasitelju, Isuse Hriste! Žalost je napunila ljubazno Srce Tvoje, kad si na posljednjoj večeri molio, da bi svi jedno bili, kao što ste jedno Ti i Otac Tvoj. Pred očima je Tvojim lebdio tada i onaj nemili razdor, štono je širom slavenskih krajeva braću po vjeri i krvi već odavna razdvojio. Svemožni kralju mira i ljubavi, daj uskori onaj preblaženi čas, kada svi jedno srce i jedna duša

budemo. Ne daj, da se ljudska slabost dulje opire milosnim namjerama Tvojim! Pošalji Duha Svoga, Duha istine i ljubavi, koji će sve zapreke jedinstva ukloniti, te bude jedan ovčinjak i jedan pastir.

A Ti, velika Bogorodice Marijo, Majko naša premila, koju svi zajedno štujemo i slavimo, ne prestani blagoslovljene ruke Svoje dizati Bogu Trojednome, dok ne vidiš svu Svoju slavensku djecu, gdje se bratski grle u jedino pravoj Crkvi Sina Tvojega.

Sveta braćo, Ćirile i Metodije, uskrisite rastavljenoj braći glasnike mira i sloge. Amen.

Hrvatski je narod vez između Zapada i Istoka. Zato baš njemu kao katoličkom slavenskom narodu mora biti na srcu, da se razdvojena braća sjedine s majkom Crkvom. To je dakako djelo Božje providnosti. No naše molitve valja da uskore onaj sretni čas, kad će biti opet „jedan ovčinjak i jedan pastir“. Sveti će nam naši apostoli biti u tom radu moćni pomoćnici.

Molitva svecu, čije ime nosiš.

O sveče Božji, čije sam ime na krštenju dobio i u čiju me zaštitu od toga časa dragi Bog stavio; štujem te s djetinjim poštovanjem i s pouzdanjem se utječem tvojemu moćnom

zagovoru. Uzvišeni primjer tvojega kreposnog života, kojim si ukrasio Crkvu Božju, neka mi uvijek lebdi pred očima i neka me uz moje slabosti uči milošću Božjom boriti se za neuvelu palmu pobjede. Svečano danas obećavam, da ću sasvim služiti Bogu, da ću prije svega tražiti Njegovo kraljevstvo i pravdu, a svemu se ostalom nadati od Njegove očinske brižljivosti. Daj, da ti se, o moj zaštitniče, svidi moja molitva, i pomozi svojim zagovorom mojoj nemoći! Moli za me dragoga Boga, da mi dade snage, da vjerno ispunim svoje kršćanske dužnosti te da kao vjerni i ponizni nasljedovatelj Isusov jednom zaslužim u tvojem i svih svetih duša milom društvu gledati pred Božjim prijestoljem Njegovo veličanstvo i slaviti Ga na vijeke vijekova. Amen.

Molitva sv. anđelu čuvaru.

Moj najvjerniji prijatelju i marni vođo, koga mi je Bog za zaštitu dao! Kako ću ti biti dosta zahvalan za ljubav, za nebrojena učinjena mi dobročinstva? Ti bdiš za mojega noćnoga počinka, odvraćaš od mene sadašnje pogibli i štitiš me od budućih. Ti me nagovaraš na dobro, ustežeš me od zla, krijepiš me, kad se kolebam, opominješ me poslije pada na pokoru i vodiš me, da se s Bogom izmirim. Oprosti mi, što sam tako lakouman, te ti se često ne odazovem, i što te često svojom nepokornošću ožalošćujem. Ne odmakni zato svoje ruke od mene, već me i nadalje vodi i zaštićuj! Ne daj, da mi duša padne u smrtni grijeh! Želim biti dobar gojenac tvoj, želim uvijek paziti na tvoje opomene. Osobito ću se brižno čuvati od svake nečistoće i ne ću nikad ništa gledati ili govoriti, slušati i činiti, što bi ti bilo mrsko. Amen.

Pobožnost svim Svetima.

Molitva.

O vi sveti izabranici Božji, koji ste dane života u Božjem strahu i pobožnosti proveli te sada već uživate slavu nebesku, o koliko li trudova i nevolja moradoste u svom zemaljskom životu pretrpjeti, da stečete vječnu nebesku krunu! Lijepi vaš izgled neka me bodri, da se za nebo brinem, da Božje zapovijedi točno izvršujem kao i vi, i da pobožno živim. Ja sam slabašno dijete, koje treba pomoći; i vi ste bili nekoć slabi, no Bog vas je krijepio u dobru, a sad ste kod

Boga, koji vas vrlo ljubi i vaše molbe rado uslišava. Prosite Ga, neka i mene jača i krijepi, da mogu Njegove svete zapovijedi vršiti, za vama u kreposti ići i tako se s vama poslije smrti radovati u vijeke. Amen.

Litanije sviju Svetih s pripadnim molitvama.

Gospodine, smiluj se,
Hriste, smiluj se,
Gospodine, smiluj se,
Hriste, čuj nas,
Hriste, usliši nas,
Oče nebeski, Bože,
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
smiluj nam se!

Sveta Marijo,
Sveta Bogorodice,
Sveta Djevo djevica,
Sveti Mihaele,
Sveti Gabriele,
Sveti Rafaele,
moli za nas!

Svi sveti anđeli i arhanđeli, molite za nas!
Svi sveti redovi blaženih duhova, molite za nas!
Sveti Ivane Krstitelju, moli za nas!
Sveti Josipe, moli za nas!

Svi sveti patrijarsi i proroci, molite za nas!
Sveti Petre,
Sveti Pavle,
Sveti Andrija,
Sveti Jakobe,
Sveti Ivane,
Sveti Toma,
Sveti Jakobe,
Sveti Filipe,
Sveti Bartolomeju,
Sveti Mateju,
Sveti Simone,
Sveti Tadeju,
Sveti Matija,
Sveti Barnaba,
Sveti Luka,
Sveti Marko,
moli za nas!

Svi sveti apostoli i evanđelisti, molite za nas!
Svi sveti učenici Gospodnji, molite za nas!
Svi sveti mladenci, molite za nas!
Sveti Stjepane,
Sveti Laurencije,
Sveti Vincencije,
moli za nas!

Sveti Fabijane i Sebastijane,
Sveti Ivane i Pavle,
Sveti Kozma i Damijane,
Sveti Gervazije i Protazije,
Svi sveti mučenici,
molite za nas!

Sveti Silvestre,
Sveti Gregorije,
Sveti Ambrozije,
Sveti Augustine,
Sveti Jeronime,
Sveti Martine,
Sveti Nikola, } moli za nas!
Svi sveti biskupi i ispovjednici, molite za nas!
Svi sveti učitelji, molite za nas!
Sveti Antonije,
Sveti Benedikte,
Sveti Bernarde,
Sveti Dominiče,
Sveti Franjo, } moli za nas!
Svi sveti svećenici i levite, molite za nas!
Svi sveti redovnici i pustinjaci, molite za nas!
Sveta Marijo Magdaleno,
Sveta Agato,
Sveta Lucijo,
Sveta Agneto,
Sveta Cecilijo,
Sveta Katarino,
Sveta Anastazijo, } moli za nas!
Sve svete djevice i mučenice, molite za nas!
Svi sveci i svetice Božje, molite za nas!
Milostiv budi — oprosti nam, Gospodine!
Milostiv budi — usliši nas, Gospodine!

Od svakoga zla,
Od svakoga grijeha,
Od srdžbe Svoje,
Od nagle i nepripravne smrti,
Od zasjeda vražjih,
Od srditosti, mržnje i svake zle volje,
Od duha bludnosti,
Od groma i zla vremena,
Od biča potresa,
Od kuge, glada i rata,
Od smrti vječne,
Po otajstvu svetoga utjelovljenja Svoga,
Po došašću Svojem,
Po rođenju Svojem,
Po krstu i svetom postu Svojem,
Po križu i muci Svojoj,
Po smrti i pokopu Svojem,
Po divnom uzašašću Svojem,
Po dolasku tješitelja Duha Svetoga, } oslobodi nas, Gospodine!
Na dan sudnji,
Mi grješnici,
Da nam oprostiš,
Da nam otpustiš,
Da se dostojiš na pravu nas pokoru ganuti,
Da se dostojiš Svoju svetu Crkvu ravnati i uzdržati, } molimo Te, usliši nas!

Da se dostojiš vrhovnoga apostolskoga poglavicu i sve crkvene redove u svetoj vjeri uzdržati,
Da se dostojiš neprijatelje svete Crkve poniziti,
Da se dostojiš cara i kralja našega apostolskoga čuvati,
Da se dostojiš kraljima i vladarima kršćanskim mir i pravu slogu darovati,
Da se dostojiš svemu puku kršćanskomu mir i jedinstvo udijeliti,
Da se dostojiš u svetoj nas službi Svojoj potkrijepiti i uzdržati,
Da srca naša k nebeskim željama uzdigneš,
Da sve naše dobročinitelje vječnim dobrima naplatiš,
Da duše naše braće, prijatelja i dobročinitelja od vječnoga prokletstva izbaviš,
Da se dostojiš plodove zemlji dati i uzdržati,
Da se dostojiš svim vjernim mrtvima pokoj vječni darovati,
Da se udostojiš uslišiti nas,
Sine Božji,

molimo Te, usliši nas!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, — oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, — usliši nas, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, — smiluj nam se, Gospodine!
Hriste, čuj nas! Hriste usliši nas!
Gospodine, smiluj se! Hriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!

Oče naš . . .

Sveć. I ne uvedi nas u napast,

Puk. Nego izbavi nas od zla.

Psalam 69.

Bože u pomoć mi priteci; Gospode, pohitaj mi pomoći.

Smeli se i porumenjeli, koji traže dušu moju.

Uzmaknuli i zasramili se, koji mi zlo žele.

Uzmaknuli odmah zasramljeni, koji mi govore: pravo, pravo.

Radovali se i veselili u Tebi svi, koji Tebe traže, i govorili uvijek: „Veličao se Gospodin“, koji ljube spasenje Tvoje.

A ja sam pak nevoljan i siromah; pomozi mi, Bože.

Ti si moj pomoćnik i izbavitelj, Gospode, ne kasni.

Slava Ocu i Sinu i Duhu svetomu.

Kako bijaše u početku, tako i sada, i vazda i u vijeke vijekova. Amen.

Sveć. Spasi sluge Svoje,

Puk. Bože moj, koji se u Te ufaju.

Sveć. Budi nam, Gospode, toranj jakosti.

Puk. Protiv neprijatelja.

Sveć. Ništa ne napredovao neprijatelj suprot nama;

Puk. I sin bezakonja ne naudio nama.

Sveć. Gospode, ne učini nam po grijesima našim;

Puk. Niti nam vrati po bezakonjima našim.

Sveć. Molimo za papu našega N.

Puk. Gospod ga sačuvao i poživio ga i blažena učinio na zemlji i ne dao ga na volju neprijateljima njegovim.

Sveć. Molimo za cara i kralja našega N.

Puk. Gospode, spasi kralja našega i usliši nas u dan, u koji Te zovemo.

Sveć. Molimo za dobrotvore svoje.

Puk. Dostoj se, Gospode, sve, koji nam dobro čine, poradi imena Svojega nagraditi životom vječnim. Amen.

Sveć. Molimo za vjerne mrtve.

Puk. Pokoj vječni daruj im, Gospode, i svjetlost vječna svijetlila im.

Sveć. Počivali u miru.

Puk. Amen.

Sveć. Za braću svoju nenazočnu.

Puk. Spasi sluge Svoje, Bože moj, koji se u Te ufaju.

Sveć. Pošalji im, Gospode, pomoć iz svetinje.

Puk. I brani ih sa Siona.

Sveć. Gospode, usliši molitvu moju.

Puk. I vapaj moj k Tebi neka dođe.

Sveć. Gospod s vama.

Puk. I s duhom tvojim.

Pomolimo se.

Bože, kojemu je vlastito smilovati se vazda i oprostiti, primi prošnju našu, da nas i sve sluge Tvoje, koje stežu verige grijeha, pomilovanje Tvojega milosrđa milostivo odriješi.

Usliši, molimo Te, Gospode, ponizne molitve naše i oprosti nam grijehe, koji Ti se ispovijedamo, da nam zajedno i proštenje i mir dobrostivo udijeliš.

Neizrečeno nam, Gospode, milosrđe Svoje milostivo ukaži, da nas zajedno i od svih grijeha odriješiš i od kazni, koje za njih zaslužujemo, izbaviš.

Bože, koga grijeh vrijeđa, a ublažuje pokora, pogledaj milostivo na ponizne molbe puka Svojega i odvrati bičeve srdžbe Svoje, koje za grijehe svoje zaslužujemo.

Svemogući, vječni Bože, smiluj se slugi Svojemu vrhovnomu pastiru našemu N. i ravnaj ga milostivo na putu k vječnomu spasenju, da s pomoću Tvojom, što je Tebi povoljno, želi i svom jakošću izvrši.

Molimo Te, svemogući Bože, da sluga Tvoj N., car i kralj naš apostolski, koji je po Tvojoj dobroti primio upravu kraljevstva, zadobije također povećanje svih kreposti: da njima dostojno urešen, uzmogne grdobe opačina izbjegavati, neprijatelje svlađavati i drag doći k Tebi, koji si put, istina i život.

Bože, od koga proistječu svete želje pravi savjeti i pravedna djela, daj slugama Svojim onaj mir, koga svijet ne može dati, da i srca naša budu zapovijedima Tvojim pokorna, i sadašnja vremena, bez straha od neprijatelja, po Tvojoj zaštiti mirna.

Užezi ognjem Duha Svetoga srce naše, Gospode, da Tebi čistim tijelom služimo i neokaljenim srcem omilimo.

Bože, stvoritelju i otkupitelju sviju vjernih, dušama službenika i službenica Svojih

udijeli otpuštenje sviju grijeha, da proštenje, koje su uvijek željele, pobožnim prošnjama postignu.

Djela naša, molimo Te, Gospode, milošću Svojom pretječi i pomoću svojom prati, da se svaka naša molitva i djelo s Tobom vazda počne i po Tebi započeto da se dovrši.

Svemogući vječni Bože, koji živima zajedno i mrtvima gospoduješ i svima se smiluješ, za koje unaprijed znaš, da će vjerom i djelom biti Tvoji: molim Te ponizno, da oni, za koje odlučismo moliti, koji ili još sada živu na svijetu ili su se jur preselili u vječnost, po zagovoru svih Svetih Tvojih oproštenje svih svojih grijeha milostivo zadobiju. Po Isusu Hristu Sinu Tvojemu, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga Bog po sve vijeke vijekova. Amen.

Sveć. Gospod s vama.

Puk. I s Duhom Tvojim.

Sveć. Uslišao nas svemogući i milosrdni Gospod.

Puk. Amen.

Sveć. I duše vjernih po milosrđu Božjem počivale u miru.

Puk. Amen.

Kršćanske molitve za druge.

Molitva za roditelje.

Hvala Ti, Bože, što si mi dao, da sam se rodio od kršćanskih roditelja, koji su me od svakoga zla čuvali i kršćanskoj vjeri odgojili. Gonjen djetinjom ljubavlju, što si je u moje srce usadio, i priznajući, da na svemu dobru na zemlji poslije Tebe imam zahvaliti svojem ocu i majci, molim Te, naplati im sve brige i muke, što su ih za mene podnijeli i još podnose. Uzdrži mi roditelje još dugo u životu, daj im sretne dane, prospi nad njima tjelesni i duševni blagoslov, a osobito ih sačuvaj od najveće nesreće — grijeha! A mene nadahni štovanjem i poslušnošću prema njima, i napokon nam udijeli, da mi, koji smo na zemlji bili tako usko spojeni, jednoć na nebu kroz svu vječnost združeni budemo. Amen.

Molitva za braću i sestre.

Tvoja milost, o Bože, krvnu vezu čini još čvršćom, ona je posvećuje ljubavlju. Zato padam pred Tobom i molim Te, prospi blagoslov Svoj na cijelu obitelj našu, na moju dragu braću i sestre i na sve rođake, daj im slogu, mir i ljubav! Okrijepi ih sve strahom Božjim i ljubavlju prema Tebi! Daj, da budemo slični

Lazaru, Mariji i Marti, koje je Isus tako nježno ljubio, dok je bio na zemlji, kojima je pokazao toliko prijateljske ljubavi. Daj, da se srdačno ljubimo, da podnosimo rado slabosti jedan drugoga, da se klonimo svake zavisti i koristoljublja, odakle nastaje nesloga i razdor. Daj nam, da zdušno vršimo Tvoj sveti zakon, da jednom svi dođemo na mjesto one blažene radosti, gdje ćemo svi biti jedna obitelj, koja se u Tvojoj nazočnosti i blaženom gledanju veseli na vijeke. Amen.

Molitva za profesore ili odgojitelje.

Molim Te, Bože, naplati moje učitelje i odgojitelje obilno za sve, što su mi ikad dobro učinili; blagoslovi ih zato ovdje i u vječnosti, a meni daj milost, da im budem uvijek zahvalan na njihovu teškom trudu, da njihove dobre nauke rado slušam i da sva njihova dobročinstva prema njihovim željama upotrebljavam na svoju duševnu i vjersku obrazovanost i usavršenje. Amen.

Molitva za domovinu.

Bože, previšnji vladaru svih zemalja i kralju svih naroda, pred Tvojim se svemogućim žezlom i uzvišenim prijestoljem do praha snizujem

proseći te za dobro svoje domovine i svoga naroda Neka mi bude, Bože, časna ova zemlja, u kojoj sam svijetlo života ugledao, sveti krst primio, u vjeri katoličkoj othranjen bio i toliko milosti i dobročinstva iz Tvoje darežljive ruke primio! Neka mi bude drag i mio narod, kojega sam član i kojemu slavu i sreću iskreno želim. Blagoslovi, Gospode, moju domovinu, da u njoj procvate katolička vjera, kršćanska ćudorednost i pravo blagostanje. Podaj suplemenicima mojim ljubav, mir i slogu, čuvaj ih od lukavih zasjeda neprijateljskih, a osobito od međusobnoga rata. Daj da mojom domovinom vladaju mudri, pravdoljubivi i srcem plemeniti duhovni i svjetovni poglavari. Raspiri u srcima svih članova domovine krepku i djelotvornu ljubav k svemu, što je domovini na korist, da marljivo nastoje o svemu, što vodi k njezinoj sreći. Porosi, milostivi Bože, blagoslovom Svojim moju milu otadžbinu, a dušu primi jednom u nebesku domovinu među anđele i blaženike Svoje. Po Hristu Gospodinu našem. Amen.

Molitva za pokojne roditelje.

Dobri Bože i Oče u nebu! Usliši molbu djetinje ljubavi, što Ti je prikazujem za svoje

pokojne roditelje! Budi im tamo gore milostivi Bog i otac! Naplati im u vječnosti, u kraljevstvu Svoje slave, sve dobro, što su ga meni učinili. A ako poradi neispokorenih pogrješaka, što su ih poradi ljudske slabosti učinili, još nijesu dospjeli do Tvoga blaženoga gledanja, tad Te molim, da budeš prema njima obziran, i oprosti im, obraduj ih, okrijepi ih, primi ih u nebo. Amen.

Molitva za prijatelje i dobročince.

Dobri Bože! Hvala Ti, što si dao, te se našlo ljudi, koji su se za mene zauzimali te mi činom i savjetom pomagali. O naplati tim ljudima njihovu dobrotu; blagoslovi ih stoput na zemlji i u vječnosti! Po Isusu Hristu, Gospodinu našem, koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog u vijeke vijekova. Amen.

Molitva za pokojne rođake, prijatelje i dobročince.

O neizmjerni, milosrdni Bože, smiluj se dušama mojih rođaka, prijatelja i dobročinaca, koji su poradi svojih pogrješaka još u čistilištu. Daj, da njihovi uzdasi i goruća želja, da se od boli oslobode i u Tvoje kraljevstvo dođu,

dopru do prijestolja Tvoje milosti. A u naknadu za ono, što oni duguju Tvojoj pravednosti, prikazujem Ti sve ono, što je Tvoj predragi Sin na zemlji činio i trpio. Primi, o premilostivi Oče, u naknadu za njihove propuste i pogrješke obilje Isusovih dobrih djela i zasluga i primi ih k Sebi u blaženstvo. Amen.

Oče naš . . . Zdravo Marijo . . .

Molitva za bolesnika.

O Gospode našega života i smrti! Pod Tvojom smo očinskom zaštitom svi! O predobrostivi Oće, daj, da u svojoj boli nađem kod Tebe milost i uslišanje. Ti jedini daješ savjet, pomoć i utjehu, kad nam više ne pomažu ljudi i njihovo znanje. Usuđujem se približiti prijestolju Tvoje milosti i blagosti. Ne za sebe, već za jednu dušu, s kojom sam vezan nježnim vezom prijateljstva i ljubavi, molim zdravlje, i jedino joj Ti, od koga sve dobro dolazi, možeš povratiti izgubljene sile i zdravlje; zato Te u djetinjem pouzdanju molim: Smiluj joj se! Ali neka, o Gospode, ne bude, što ja hoću, već što Ti hoćeš: Ako je moguće, neka je mimoiđe kalež boli, ako nije — a Ti mene tješi i krijepi, a N. N. uzmi u Svoje lijepo nebo. Amen.

Spomen sviju pokojnih.

U nebo ne može ništa nečisto unići. To traži Božja svetost. No Božja pravednost mora tražiti za svaki i najmanji prekršaj zadovoljštinu, inače prestaje biti pravednost. Umre li koji čovjek doduše bez smrtnoga grijeha, ali s malim, lakim grijesima, Bog ga ne može odsuditi, no budući da nije posve čist, ne može ni u nebo ući, zato mora biti mjesto očišćenja. To mjesto zovemo čistilište. U sv. ispovijedi se doduše oprašta grijeh i vječna kazan, no vremenitih kazni uvijek bar neki dio ostane, a to valja pretrpjeti. Nije li pokojnik za te kazni zadovoljio, to mora biti na drugom svijetu mjesto, gdje ih ima pretrpjeti. A to je čistilište. Molitvom, milostinjom i sv. misom možemo mi umanjiti dug, što leži na dušama pokojnika. To uči sv. Pismo: „Sveta je i spasonosna misao, moliti se za pokojne, da budu od svojih grijeha izbavljeni“ (II. Mak. 12, 46.). S tim se slaže nauka i praksa katoličke crkve. Od apostola do danas moli se Crkva svaki dan za pokojne. Iz neba se na te molitve u čistilište spušta rosa milosti.

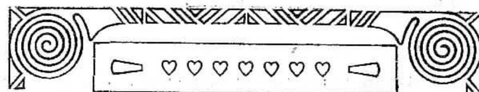
Mladiću, moli se rado za pokojne! Pomisli, da ćeš i ti jednom tamo dospjeti, gdje su duše pokojnih. Što bi želio onda, da se za tebe čini, to ti čini sada za njih! A inače ti je molitva

za pokojne već sada korisna, jer te opominje na kratkoću života, na blizinu smrti i na vječnu pravdu. Sjeća te na kršćanski duh pokore i opominje te, da ne nižeš kazni na kazni, da ne griješiš.

Molitva za pokojnike.

Oče nebeski! Pred Tvoje lice ne može doći ništa okaljana. Oni samo, koji su čista srca, mogu Tebe gledati. Zato Te prosim, milostivi oče, pokrati vrijeme čišćenja onima, koji su vjerujući u Tebe usnuli, a sada još ne uživaju plodova svoje vjere; ispuni im ono, za čim toliko čeznu, operi u njima, što je nečisto, da što prije uniđu u nebeske dvorove i tamo se pred Tvojim licem uvijeke raduju. Mene pak obdari milošću, da ljage s duše svoje sve više otirem. Očisti me već u ovom životu, da poslije smrti ne budem dugo odijeljen od sretnoga obitavališta blaženih, nego da k Tebi odmah dođem i Tvoje lice u vječnosti gledam. Amen.

Sadržaj.

II. Put.

III. Život.

Ispravci:

Str. 8. [2]) r. 2. odozdo mjesto S. čitaj P.
„ 31. r. 9. odozgo mj. božansk h čit. božanskih
„ 33. „ 8. „ „ štovan e čitaj štovanje
„ 33. „ 1. odozdo „ Posvetih „ Posveti
„ 41. „ 8. „ „ aklonost „ naklonost
„ 42. „ 11. „ „ zahvaiiti „ zahvaliti
„ 43. „ 5. „ „ udiže „ uzdiže
„ 63. „ 9. „ „ nema nema „ nema
„ 67. „ 13. „ „ intereši „ interesi
„ 69. „ 1. odozgo „ nauaa „ nauka
„ 70. „ 2. „ „ snnce „ sunce
„ 70. „ 9. „ „ moderne „ moderne
„ 74. „ 8. „ „ djeta „ djela
„ 78. „ 10. odozdo „ uaučno „ naučno
„ 83. „ 11. „ „ riješi „ riječi
„ 88. „ 4. odozgo „ Crkv „ Crkvi
„ 92. „ 1. „ „ bezvjersjom „ bezvjerstvom
„ 96. „ 10. odozdo „ mišljenjn „ mišljenju
„ 100. „ 10. „ „ medu „ medu
„ 101. „ 11. „ „ bošanstva „ božanstva
„ 107. „ 8. „ „ odoljeti „ odbijati
„ 111. „ 8. odozgo „ oskrnjeno „ oskvrnjeno
„ 113. „ 4. odozdo „ jedna „ jedva
„ 116. „ 11. „ „ ljubavi naklonosti čitaj ljubavi i naklonosti
„ 127. „ 1. odozgo „ ect čitaj est
„ 127. „ 6. odozdo „ vračajući „ vraćajući
„ 128. „ 5. odozgo „ šuzama „ suzama

Str. 129. r. 4. odozdo mj. kreposti čitaj krepost i
„ 130. „ 2. odozgo „ bi „ bio
„ 130. „ 9. „ „ neznabožae čitaj neznabožac
„ 131. „ 1. „ „ influenze čitaj influence
„ 132. „ 3. „ „ Augustinunius čitaj Augustin
„ 132. „ 5. „ „ Bilježi osobitu čitaj Bilježi u osobitu
„ 136. „ 10. „ „ održavaj čit. obdržavaj
„ 137. „ 2. „ „ znbranjuje „ zabranjuje
„ 137. „ 7. odozdo „ nanimauje „ zanimanje
„ 144. „ 8. odozgo „ činjenieu „ činjenicu
„ 146. „ 12. „ „ pod „ pod
„ 155. „ 9. „ „ mrziii „ mrziti
„ 156. „ 5. odozgo „ Oštrice „ Oštrica
„ 157. „ 12. odozdo „ Rako „ Kako
„ 159. „ 6. „ „ to jedini „ jedini
„ 162. „ 11. odozgo „ blti „ biti
„ 170. „ 1. odozdo „ Scupuli „ Scupoli
„ 193. „ 9. „ „ nemlrnu „ nemirnu
„ 194. „ 8. odozgo „ razvijaju „ razvija
„ 194. „ 10. odozdo „ bijeda „ blijeda
„ 196. „ 7. „ „ zastidi „ zastidi
„ 205. „ 8. odozgo „ krevel „ krevet
„ 208. „ 9. „ „ neuvedi „ ne uvedi
„ 210. „ 9. „ „ učinjeue „ učinjene
„ 215. „ 6. odozdo „na“ se ispušta
„ 216. „ 16. odozgo „ knjižice? čit. knjižice!
„ 219. „ 12. „ „ erationem čitaj orationem
„ 219. „ 13. odozdo „ milosrdu čit. milosrdu
„ 221. „ 2. odozgo „ svojim „ mojim
„ 242. „ 11. „ „ mikosti „ milosti

Str.	244.	r.	11. odozdo	mj.	mo	čitaj	me
„	256.	„	8. „	„	aque	„	aquae
„	261.	„	9. „	„	Tebe	„	Tebe
„	263.	„	12. „	„	precisbusque	„	precibusqae
„	278.	„	2. odozgo	„	josipom	„	Josipom
„	288.	„	2. odozdo	»	strpljivostl	„	strpljivosti
„	293.	„	5. odozgo	„	sresv.	„	presv.
„	299.	„	1. i 4. „	„	znanost	„	znatnost
„	312.	„	3. „	„	grijeb	„	grijeh
„	313.	„	10. „	„	druži	„	drugi
„	321.	„	2. odozdo	„	namjeua	„	namjena
„	325.	„	12. odozgo	„	obućeš	„	obučeš
„	326.	„	3. „	„	králJuje	„	kraljuje
„	329.	„	3. „	„	sašuvaš	„	sačuvaš
„	330.	„	8. odozdo	„	dobroćineu	„	dobročineu
„	334.	„	1. „	„	optentiam	„	potentiam
„	337.	„	4. „	„	pričest	„	pričesti
„	339.	„	11. odozgo	„	koneu	„	koncu
„	342.	„	11. odozde	„	svanje	„	zvanje
„	343.	„	1. odozgo	„	idejal	„	ideal

